

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR

ASK BATAĞI

HAZAN BÜLBÜLÜ

Hüseyin Rahmi Gürpınar

BİR SEVDA DENKLEMİ

(Bir Muadele-i Sevda)

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR'IN DİĞER KİTAPLARI

Acı Gülüş
Aşk Batağı / Hazan Bülbülü
Ben Deli miyim?
Billur Kalp
Cadı / Toraman
Can Pazarı
Cehennemlik
Deli Filozof
Dirilen İskelet
Efsuncu Baba / Gönül Bir Yeldeğirmenidir
Eşkıya İninde / İki Damla Yaş
Gulyabani / Gönül Ticareti / Melek Sanmıştım Şeytanı
İffet / Dünyanın Mihveri
İki Hödüğün Seyahati / Kesik Baş
İnsanlar Maymun muydu?
Kaynanam Nasıl Kudurdu? / Muhabbet Tılsımı
Kokotlar Mektebi
Kuyruklu Yıldız Altında Bir Evlenme / Kaderin Cilvesi
Metres
Mezarından Kalkan Şehit / Eti Senin Kemiği Benim
/ Tünelden İlk Çıkış
Mürebbiye / Hayattan Sayfalar / Kadınlar Vaizi
Namuslu Kokotlar
Nimetşinas / Hakka Sığındık / Meyhanede Kadınlar
Ölümler Yaşıyor mu?
Sevda Peşinde
Kadın Erkekleşince
Son Arzu / Tokuşan Kafalar
Şık / Ölüm Bir Kurtuluş mudur? / Öldüren Öpücük
Namusla Açlık Meselesi / Boşanmış Kadın
Şıpsevdi
Tesadüf / Şeytan İşi
Tutuşmuş Gönüller
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>
Utanmaz Adam

İÇİNDEKİLER

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

Yaşamı	7
Yazarlığa Başlaması	8
Romancılığı	10
Konuları	11
Romanlarında İşlediği Tipler	14
Roman Tekniği	14
Gerçekçiliği ve Doğalcılığı	15
Dil ve Anlatımı	16
Yazdığı Türler	17

YAPITLARI

Roman	17
Öykü	18
Oyun	18
Kalem Tartışmaları	18
Makale	18

SEÇME KAYNAKÇA 19

BİR SEVDA DENKLEMİ 21

Romanımızda doğalcılığın ve gerçekçiliğin en önemli kavşaklarından biri olan Hüseyin Rahmi Gürpınar, sanat yaşamı boyunca hep aklın ve mantığın yanında olmuş; romanlarıyla, öyküleriyle, yazılarıyla toplumun çağdaşlaşması yolunda, yobazlığa, gericiliğe, bağnazlığa, sömürücülüğe karşı savaşmıştır. Onu böylesine verimli, çok okunan bir yazar yapan da bu özelliği olmuştur. Hüseyin Rahmi, Türk toplumunun büyük bir dönüşüm sürecine girdiği bir dönemde, yani doğru zamanda ortaya çıkmış bir düşünür-yazardır.

YAŞAMI

19 Ağustos 1864'te, İstanbul'un Ayaspaşa semtinde doğan Hüseyin Rahmi Gürpınar, hünkâr yaverlerinden Mehmet Sait Paşa'nın oğludur. Ancak babasının pek etkisi altında kaldığı söylenemez; çünkü, Mehmet Sait Paşa, görevli olarak zamanının çoğunu İstanbul dışında geçiren bir kimsedir. Annesi de, küçük Hüseyin Rahmi daha dört buçuk yaşındayken ölünce, yapayalnız kalır. Bu nedenle çocukluğu teyzesinin Aksaray'daki konağında geçer.

Tipik bir Osmanlı konutu olan konakta kadınlar arasındaki yaşamı, romanlarında işlediği olaylar ve özellikle kadın tipleri konusunda büyük bir gözlem birikimi sağlamasında en önemli etken olacaktır.

Belki de anne imgesi ve bu imgeden çok çabuk ayrılması, romanlarındaki ve öykülerindeki «yaşlı kadın» tiplerinin de ana çizgilerini oluşturmuştur. Bir anısında, annesini şöyle anlatır: «Annem okur yazar bir kadındı. Beni dört buçuk yaşında teyzemin eğitici kucağına bırakarak pek genç iken, yirmi iki yaşında öldü.

Söz annemden açılınca, kendimi tutamam, ağlamadan duramam. Çünkü kendisine pek düşkündüm. Kucağından hiç inmezdim.» (Yalınlaştırılmıştır, *Yeni Türk Dergisi*, sayı 25, 1934). Buna karşın Hüseyin Rahmi, ilk öğrenimden sonra, önce Beyazıt'taki Mahmudiye Rüştîyesi'nde okumaya başlar ama diploma almadan Mahrec-i Aklam adı verilen bir tür meslek okuluna geçer. Bu okul, devlet memuru yetiştiren bir okuldur. 1878'de Mülkiye İdadisi'ne yazılır; ancak ikinci sınıftayken, hastalandığı için ayrılmak zorunda kalır. Ağzından kan gelmiştir. Bu durum, genç Hüseyin Rahmi'yi ürkütür. Annesinin de veremden ölmüş olması, yazarın, bir bakıma mikrop korkusunun da nedenini oluşturur. Yakınlarının belirttiğine göre, oldukça «kuruntulu» bir kişiliği vardır ve işi, başkalarıyla ilişkiden kaçmaya kadar götürür.

1880'de Adliye Nezareti Umur-u Cezaiye Kalemi'nde (Ceza İşleri Bürosu) memur olarak çalışmaya başlar. Daha sonra İkinci Asliye Mahkemesi namzet üyeliğinde bulunur.

1908 Meşrutiyeti'nden sonra, resmi görevinden ayrılır ve yapıtlarını yayımlamaya başlar.

1912'de, Heybeliada'da yaptırdığı köşke taşınır ve ömrünün otuz yılını bu köşkte geçirir. 1914'te Darülbîdâyi kurulduğu zaman oluşturulan «edebi kurul üyeliğine atanır. *İkdam* gazetesinde, tiyatro yazıları da yayımlar. 1936'da Kütahya milletvekili seçilmesiyle başlayan siyasi yaşamı, iki dönem sonra, 1943'te sona erer.

Hüseyin Rahmi, 8 Mart 1944'te yaşama gözlerini yumar ve Heybeliada'daki Abbas Ağa Mezarlığı'na gömülür. Köşkü, ölümünden sonra, müze haline getirilmiştir.

YAZARLIĞA BAŞLAMASI

Hüseyin Rahmi'nin annesi de babası da okumuş insanlardı. Babasının divan şiiri yolunda şiirler yazdığı da bilinmektedir. Kendisinin yeteneği de küçük yaşta ortaya çıkmıştır; 1887'de yayımlanan ilk yazısı, *İs-*

tanbul'da Bir Frenk adını taşır. Bu öykü, hayli de beğeni toplar.

Bu yıllar, Tanzimat ikinci kuşak yazar ve şairlerinin, edebiyat dünyasına egemen olduğu, Servet-i Fünun kuşağının yazı alanına çıkmaya hazırlandığı yıllardır. Şiirde, coşumculuk (romantizm) kendisini duyururken, roman ve öyküde, Samipaşazade'nin *Sergüzeşt* romanıyla *Küçük Şeyler* adlı öykü kitabı, Nabizade Nazım'ın *Zehra* romanıyla *Karabibik* adlı ilk doğalcı (natüralist) uzun öyküsü, Recaizade Ekrem'in *Araba Sevdası* romanı edebiyatımıza büyük açılımlar getirmiş, dilde, anlatımda, anlatı estetiğinde büyük bir gelişme sağlanmıştır. Bunların yanı sıra, ama bambaşka bir yolda yazan, dönemin basın ve yazın alanındaki devi Ahmet Mithat Efendi'nin her türden yazdığı romanları, okuru hem anlatı türünü okumaya alıştırmış, hem de romanlarıyla geçinebilmesi, genç yazarları yüreklendirmiştir.

Hüseyin Rahmi'nin ilk romanı da, 1887'de Ahmet Mithat Efendi'nin çıkardığı *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde, tefrika edilmeye başlar. Kendisi, romanını Ahmet Mithat Efendi'ye göndermiş, ertesi günü romanın gazetede yayımlanacağını, kendisinin matbaaya çağrıldığını okuyunca gözlerine inanamamıştır: «Hazretin huzuruna büyük bir helecanla çıktım. Gür kaşlı, kara sakallı, iri yarı, heybetli bir zat... Beni görünce ilk sorusu şu oldu:

— Kimsin sen çocuğum?

— *Şık* yazarı Hüseyin Rahmi.

Korktuğuma uğradım. Efendi'nin yüzünde derhal bir güvensizlik gülümsemesi belirdi. (.) Bana pek alaycı gelen bir sesle:

— Oğlum, senin ağzın daha süt kokuyor. Bu roman usta işi. Senin ne kalemin, ne yazı gücün, ne deneyimin, ne de görgün henüz bunu yazmaya yeterli değil. Bu gerçek görünüyor. Sen böyle bir şey tasvirine özenebilirsin, ama tek başına başaramazsın. Sana bir yardım eden var. Baban mıdır, ağabeyin midir, arkadaşın mıdır, o kimdir? Söyle...

(...) Koca Ahmet Mithat Efendi'nin bu suçlaması karşısında küçüldüm, büzüldüm, hiçbir söz bulamadım. Sonunda gözlerimden dökülen iki damla, hüznü

bir yanıt yerine geçti. Bu saf, masumca ağlayışım Efendi'ye dokundu, hemen:

— Ağlama... Ağlama, inandım... dedi.» (*Şık*'ın ön-sözünden, ikinci basım, İbrahim Hilmi Kütüphanesi, 1920)

Böylece Hüseyin Rahmi, yazın dünyasına, hem de onu, daha sonra kızını vermeyi düşünecek kadar beğenen ve seven Ahmet Mithat Efendi'nin desteğiyle girmiş olur. (Ahmet Mithat Efendi'nin, kendisine kızını verme teklifini nazikçe reddeder ve ömür boyunca evlenmez.)

ROMANCILIĞI

Hüseyin Rahmi, daha ilk yapıtıyla yani *Şık* romanıyla büyük bir ün kazanır. Buna kendisi de şaşırmıştır. Nedenini Ahmet Mithat Efendi'ye sorduğunda, şu yanıtı alır: «Oğlum, senin kafandan daha çok şeyler doğacak gibi görünüyor. Eserinin en büyük erdemi, okuyanları kahkahalarla güldürmesidir.»

Gerçekten de, Hüseyin Rahmi, üstadı Ahmet Mithat Efendi gibi, hem okurlarını bilinçlendirmeye, çağdaşlaştırmaya, boş inanlardan, çağdışılıklardan kurtarmaya, hem de bunu yaparken eğlendirmeye, okura hoşça vakit geçirtmeye çalışır. Bu arada, ilerde değini-leceği gibi, belki biraz aşırıya kaçır, öğreticiliğin dozunu biraz kaçırır; ama onun inancına göre, roman estetiği ister zedelensin, ister zedelenmesin, bunun o dönemde, o koşullarda, yaşamsal bir gereği vardır.

Hüseyin Rahmi'nin romanlarında, ilk kez yapmacıksız bir yerlilik vardır. İstanbul'un bütün semtleriyle, mahallenin delisinden konak hanımefendisine, sokak çocuklarından kayınpederinin evine yan gelen içgüveyine kadar, kimi ve neyi konu olarak alıyorsa, onu yerli renkleriyle betimlemesini bilir. *İffet* romanının yayımlandığı sırada (1897) romanın konusunun bir Fransız yapıtından aşırıldığını ileri sürenlere, şair Andelib'in verdiği yanıt, ilginçtir: «İnsaf ediniz yahu, Fransa'da Edirnekapı mezarlığı, Yenibahçe çayırı, Kaledibi mahallelerimiz hayati var mıdır? Hüseyin Rahmi bu halkı dil şiveleriyle, bütün âdetleri, feci ve

gölünç ahlakları, sefaletleriyle yaşatmıştır. Mezarlıklarda gördüğümüz şiir de büsbütün yerlidir, hiç Fransız şiirselliğini andırmaz. İffet; ipliği, yünü, boyası yerli olan eski Türk halıları kadar Türktür!»

Hüseyin Rahmi, sanatı, halkı yükseltmek için bir araç olarak görür. Bu nedenle, bütün yazarlık yaşamı boyunca üzerine gitmediği, eleştirip alay etmediği hiçbir toplumsal kurum yoktur; iki yüzlü aile ahlakını (daha doğrusu ahlaqsızlığını), dini kötüye kullanıp dünyalıklarının doğrultan yobazları, karısını ya da kocasını aldatan eşleri, her türlü rezaleti Avrupalılaştırmanın bir gereği olarak gören kadınları, tüyü bitmedik yetimin hakkını gaspeden ticaret erbabını yergilerinin hedefi olarak işlerken, amacı yalnızca okuru biraz olsun düşündürmek ve eğlendirmektir. Kendisini «üslupsuzlukla suçlayan yazar ve eleştirmen Şahabettin Süleyman'a şöyle yanıt verir: «Karşımızda yükselmek özlemiyle ellerini bize uzatmış milyonlarca halk var. Bir milletin genel kültürü, birkaç estetik hocasının araştırmalarının sonuçlarıyla ölçülemez. / Halk için edebiyat olmazmış... Ne saçmalık! Halk bilgisizlik içinde boğulsun, koca bir millet yok olmaya mahkûm olsun, biz karşıdan seyrine bakalım, öyle mi? Siz edebiyatı kendi aranızda geçerli bir kalp paraya, yalnız seçkinlere özgü bir şifreye çevirmek istiyorsunuz.» (*Cadı Çarpıyor*'dan).

KONULARI

Refik Ahmet Sevengil, *Hüseyin Rahmi Gürpınar* adlı yapıtında, «Halk için yazan yazar, konularını ve tiplerini halkın yaşayışından, duygusundan, düşüncesinden, konuşuşundan aldı. Üstadın romanlarını okurken, bu kitaplardaki kahramanları bir bir tanıır gib olurum. Onlar yazarın düşlemgücünün (muhayyilesinin) yarattığı tiplerdir ama bu hayal âleminin yaratıkları, sokakta dolaşan, vapura, tramvaya, trene binen, sizinle konuşan, benim yanımda oturan gerçek insanlardan hiç de başka türlü değildir,» demektedir (1944, s. 58).

Gerçekten de Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın yapıtla-

rında, coşumculuğun, düşlemlerin, büyük aşkların, karasevdaların, yaşamın düşsü yanlarının yeri yoktur. Kendi deyişiyle o, okurlarını yüksek bir felsefeye doğru yükseltme amacından başka bir amaçla yazmaz; bunun için de konularını seçerken, bunların yaşamın içinden sayfalar olmasına özen gösterir. İstanbul'un kenar semtlerinde, mezarlıklarında, Çingene mahallelerinde, konaklarında, şirket-i hayriye vapurlarında, gazinolarında, yazlıklarında, gezi yerlerinde vb. dolaşır, okurlarını dolaştırır. Berna Moran'ın deyişiyle, «Halk cahil kaldıkça hiçbir şeyin düzelmeyeceğine inandığından, halkın geleneklere, göreneklere ve dine dayalı zihniyeti yerine, Batı'nın akla, bilime dayalı pozitivist zihniyetini yerleştirmek istemiştir. Onun için, romanlarında hep 'eski kafa', 'yeni kafa' dediği iki zihniyetin çarpıştığına tanık oluruz.» (Selim İleri ile yaptığı konuşmadan). Bu amacını gerçekleştirmek için, İstanbul, bir laboratuvarıdır sanki.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanları ve Romanlarında Şahıslar Kadrosu adlı yapıtında Önder Göçgün, Hüseyin Rahmi'nin işlediği konuları şöyle sınıflandırmaktadır:

«1. Batılılaşmayı yanlış anlayan, davranışları Türk toplumunun gelenekleriyle tezat teşkil ettiği için gülünç durumlara düşen, alafranga, züppe ve dejenere tiplere yer veren eserler (*Şık, Mürebbiye, Metres, Şıps-evdi, Tutuşmuş Gönüller, Gönül Bir Değirmendir Seveda Öğütür, Dirilen İskelet, Kaderin Cilvesi, Can Pazarı*).

2. Toplumun gerisine itilmiş, yokluklar içinde kıvranan, genellikle her türlü himayeden mahrum, zavalı, aciz kimseleri ve onların problemlerini, düştükleri kötü durumları ele alan eserler (*İffet, Nimetşinas, Hakka Sığındık, Billur Kalp*).

3. Bâtıl şeylere inanan ve birtakım fantastik unsurların etkisinde kalan tipleri konu edinen eserler (*Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, Gulyabani, Cadı, Efsuncu Baba, Muhabbet Tılsımı, Mezarından Kalkan Şehit, Şeytan İşi*).

4. Karı-koca geçimsizliklerini ve bunların zemini hazırlayan çeşitli faktörleri işleyen eserler (*Mutallâka, Tebessüm-i Elem*).

5. Kadının veya erkeğin isteğine aykırı olarak yapılan evlilikleri ve bunların olumsuz neticelerini konu alan eserler (*Muadele-i Sevda, Tesadüf, Sevda Peşinde, Son Arzu*).

6. Yaşlı erkeklerle evlendirilen genç kızların fizyolojik ve ruhsal çırpınmalarını, ev içindeki veya dışındaki kendi yaşlıları delikanlılarla gayrimeşru münasebetlerini, türlü maceralarını ve neticede tam anlamıyla ahlaki düşüşlerini sergileyen eserler (*Toraman, Cehennemlik, Dünyanın Mihveri Kadın mı Para mı?, Namuslu Kokotlar*).

7. Toplumunu temelinden sarsan sosyal meselelerin en mühimlerinden birini teşkil eden fuhuşu, son derece realist ölçüler içersinde gözler önüne seren eserler (*Hayattan Sayfalar, Kokotlar Mektebi*).

8. Felsefeyi hareket noktası kabul ederek, dünya ve ahretle ilgili çeşitli hadiselerle uğraşan filozof tavırlı kimseleri, onların fikri ve ruhsal yapılarını, anlayışlarını, davranış özelliklerini, eğilimlerini ve ideallerini ele alan eserler (*Deli Filozof, İnsanlar Önce Maymun mu idi?*).

9. Ruhsal bakımdan hasta tipleri ve onların toplum içersindeki son derece olumsuz, zararlı hareketlerini, bir psikolog titizliğiyle tahlil ve tenkit eden eserler (*Ben Deli miyim?, Utanmaz Adam*).

10. İlerlemiş yaşlarına rağmen, hâlâ olgunlaşmamış ve kendilerini sadece cinsel içgüdülerine teslim etmiş tipleri, yer yer hicvederek ele alan eserler (*Evlere Şenlik Kaynanam Nasıl Kudurdu?*).

11. Tehditle para sızdırmak amacıyla kaçırılan insanları ve onlara türlü eziyetler çektiren eşkiyayı konu alan eserler (*Eşkiya İninde*).

12. Baştan sona polisiye bir nitelik taşıyan, gerilimi yüksek eserler (*Kesik Baş*).

13. Ruhçuluk ve bu nedenle ruhçuluğa inanan kimselerin geçirdikleri sarsıntıları konu alan eserler (*Ölümler Yaşıyor mu?*).

14. Çeşitli psikolojik zikzaklar çizerek, çareyi canlarına kıymakta bulan ve neticede intihar manyasına tutulan zavallıları ve onların bu hallerini tasvire yönelik eserler (*Ölüm Bir Kurtuluş mudur?*).» (1993, s. 603-604).

Bu sınıflandırmadan da anlaşılacağı gibi, Hüseyin Rahmi, genel olarak toplumun ve insanların her türlü olumsuzluklarını, suça yönelmelerini, toplumsal ve dinsel yolsuzluklarını, cinsel kudurganlıklarını, saflıklarını, doğalcılara özgü bir gözlemci gerçekçilikle işlemiştir.

ROMANLARINDA İŞLEDİĞİ TIPLER

Yine Önder Göçgün'ün kapsamlı sınıflandırmasına göre, Hüseyin Rahmi'nin romanlarında işlediği tipler, toplumun her kesiminden, her yaştan, her ruhsal durumda olan tiplerdir: Yoksullar, dilenciler, evlatlıklar, öksüz ve yetimler, gayri meşru çocuklar, iffetsizler; mülkiyeliler, hukukçular, askerler, doktorlar, eczacılar, öğretmenler, din adamları, mürebbiyeler, bürokratlar, küçük memurlar, polisler, yazarlar, politikacılar, şairler, musikişinaslar, ressamalar, tiyatrocular, sporcular, harp zenginleri, vurguncular, mirasyediler, içgüveyi olanlar, dullar, dolandırıcılar, fahişeler, metresler, muhabbet tellalları, beslemeler, dadılar, kalfalar; aydınlar, yarı-aydınlar, cahiller; alafranga-dejener-züppe tipler, tutucular, yobazlar, milliyetçiler, devrimciler, yenilikçiler, pozitivistler, enternasyonalistler, namussuzlar, kalenderler, kaderciler, filozof geçinenler; Fransızlar, Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Ruslar; hovardalar, şıpsverdiler, İstanbul hanımefendileri, İstanbul beyefendileri, fedakârlar, dedikoducular, fetanlar vb.

Bütün bu tipler arasında, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın özel bir beceriyle canlandırdığı tipler, kadınlar, özellikle yaşlı kadınlardır. Birçok eleştirmen bu konuda, onun küçük yaşta teyzesinin konağında tanıdığı kadınları gözlemlediğini söyler.

ROMAN TEKNİĞİ

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romanlarında teknik bir yetkinlik olmadığı genel kabul gören bir yargıdır. Roman estetiği tekniğinin yenileştiği, çağdaşlaştığı bir

dönemde, Servet-i Fünuncular'la aynı zaman diliminde yaşadığı düşünülürse, bir Halit Ziya Uşaklıgil'in, bir Mehmet Rafun romanlarında ulaştıkları düzeyle karşılaştırıldığında Hüseyin Rahmi'nin üslupta estetiğe değil, konuya ağırlık verdiği söylenmelidir.

Örneğin, doğalcıları ve gerçekçileri örnek almasına karşın, romanın akışını sık sık keserek kendi düşüncelerini söylemesi, hem roman tekniği açısından kusur sayılır, hem de gerçekçi ve doğalcı akımın anlatılan olaylara romancının karışmaması, yorum yapmaması, yalnızca olayı betimlemesi anlayışına aykırıdır. Romandan bir ders, bir sonuç çıkarılacaksa, bunu okurun anlayışına ve yorumuna bırakmak gerçekçiliğin ve doğalcılığın genel kuralıdır. *Mürebbiye* romanında Hüseyin Rahmi, Fransız mürebbiye Anjel'in geçmişine değinirken, onun düşkün bir kadın olduğunu belirtir ve dönemin Paris'inin betimlemesini yaparken, ahlak düşüklüğünün yol açtığı felaketler üzerinde uzun uzun durur; sözü doğalcılara getirerek, doğalcılığın nasıl bir sanat akımı olduğu, hangi özellikleri bulunduğu konusunda bilgi verir. *Gulyabani*'nin sonunda da, Gulyabani'nin gizi çözüldükten sonra, aslında bunun boş inançtan başka bir şey olmadığını, bu boş inançlardan dolayı, açık gözlerin insanları dolandırdığını anlatır.

Hüseyin Rahmi'nin teknik özelliklerinden biri de, roman kurgusunu estetik bir biçimde düzenlemeyişi, dolayısıyla konunun gelişimini yalnızca olayların akışına bırakmasıdır. Bu nedenle de ortaya çıkan zorlukları, düğüm noktalarını kimi zaman mantığa uygun gelmeyen yollarla çözmek zorunda kalmakta, o zaman da yetkin olmaktan uzak, naif bir roman çatısı ortaya çıkmaktadır. Ancak bu konunun, onun romanlarında gülmece öğelerinden birini oluşturduğu da söylenmelidir.

GERÇEKÇİLİĞİ VE DOĞALCILIĞI

Hüseyin Rahmi, sanatında gerçekçilik ve doğalcılık akımlarından çok etkilenmiş ve bu yolda yapıtlar vermiştir. Onun yapıtlarında, doğalcı geleneğe uygun

olarak topluma kötümser, yergici bir gözle bakılır ve çocuklar dışında «iyi insan» bulmak çok güçtür. Yazarın bu kötümserliğinde, annesini genç yaşta yitirmesinden hastalık korkusuna kadar pek çok etken bulmak olasıdır; ama asıl etkeni, belki de bir fotoğraf objektifi gibi betimlediği toplumda aramak yerinde olur.

Asıl olarak gerçekçiliği aldığı halde, Hüseyin Rahmi'nin romanlarında neden-sonuç ilişkisi de oldukça zayıftır. Kahramanlar daha çok «yazar öyle ya da böyle istediği için» «öyle ya da böyle» davranırlar. Çünkü yazarın olayları düzenleyişinde neden-sonuç ilişkisine dikkat etmekten çok başka amaçları vardır: «Okuru bilinçlendirmek». Bununla birlikte, Selim İleri'nin kendisiyle yaptığı konuşmada, Berna Moran, haklı olarak şunları söylemektedir: «Okurlarını yüksek bir felsefeye doğru çekmeye çalıştığını söyleyen Gürpınar'ın bunu başardığı söylenemez. Ondan akılda kalan, gülmececi, türlü tipleriyle, canlı bir İstanbul yaşamıdır. Okura aşılama çalıştığı ve önemli saydığı fikirlerin pek çoğu gürültüye gitmiştir. Çünkü bunları romanın olay örgüsüyle bütünleştirerek işleyememiştir.»

Onun doğalcılığı konusunda söylenecek bir başka yargı da, doğalcıların genel olarak işlediği her toplum için geçerli olacak ilişkileri, aşk, cinayet, evlilik ilişkileri, karı ya da kocanın ihaneti gibi konuları değil, yazarın kendi toplumunun, hatta denebilir ki İstanbul'da yaşayan insanların (bu topluma özgü) ilişkilerini işlemesidir. Bu da aslında romantiklere özgü konu anlayışından başka bir şey değildir.

DİL VE ANLATIMI

Hüseyin Rahmi Gürpınar, romanlarında da öykülerinde de dil estetiğine önem vermez. İlk yapıtlarında yer yer Servet-i Fünun anlatımını uygular. Daha sonraysa hem sözcükleri, hem de anlatımı yalınlaşmaya yönelir. Bu konuda, *Cadı Çarpıyor* adlı polemik kitabında (1913), «Dilimizde sadeliğin zorunluluğu ve önemi ciddi olarak bilindiği gün, edebiyat başlamış olacaktır,» demektedir.

Hüseyin Rahmi'nin en verimli olduğu tür, romandır. Roman dışında öykü, oyun, makale gibi türlerde de yazmıştır. Yazın ve dil konusundaki görüşlerini, kalem tartışmalarında dile getirmiştir.

Gönül Ticareti, Melek Sanmıştım Şeytanı, İki Hödüğün Seyahati, Meyhanede Kadınlar gibi kitaplarda topladığı öykülerinde, romanlarında olduğu gibi, amacı yine toplumsal yergi yoluyla halkın bilinç düzeyini yükseltmektir. Öykülerinin dili, romanlarından daha yalın, yapı bakımından da daha basittir.

Kalem tartışmaları *Cadı Çarpıyor* ve *Şakavet-i Edebiyye (Yazın Eşkîyalığı)* adlı yapıtlarında yer alır. Bu iki kitap, Şahabettin Süleyman'ın, *Cadı*'nın sanat yapıtı olmadığını, acele yazılmış olduğunu, güldürücü değil üzücü felsefelerle dolu olduğunu ileri süren eleştirisinin *Rübâb* dergisinde yayınlanmasıyla başlayan, lehte aleyhte birçok kişinin katıldığı tartışmalara verdiği yanıtları içerir. Bu kalem tartışmalarında Hüseyin Rahmi, kendi yazdıklarının üzerine titreyen, hırçın ama yazıncı kişiliğinden emin bir yazar kimliği göstermektedir. (Bu konuda daha fazla bilgi için bk. N. Polat, "*Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Cadı Romanı Hakkında Münakaşaları*," *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, s. 21, Ar. 1982.)

YAPITLARI

(*Tarihler, kitap olarak çıktığı yılı göstermektedir*):

ROMAN

Şık (Ayna, 1889), İffet (1896), Mutallâka (1898), Mürebbiye (1899), Bir Muadele-i Sevda (1899), Metres (1899), Tesadüf (1900), Nimetşinas (1901), Şıapsevdi (1911), Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç (1912), Sevda Peşinde (1912), Gulyabani (1912), Cadı (1912), Hakka Sığındık (1919), Toraman (1919), Hayattan Sayfalar (1919), *Sen Arzu* (1922), *Tebessüm-i Elem*

(1923), Cehennemlik (1924), Efsuncu Baba (1924), Ben Deli miyim? (1925), Billur Kalp (1926), Tutuşmuş Gönüller (1926), Evlere Şenlik Kaynanam Nasıl Kudurdu? (1927), Muhabbet Tilsımı (1928), Mezarından Kalan Şehit (1929), Kokotlar Mektebi (1929), Şeytan İşi (1933), Utanmaz Adam (1934), Eşkıya İninde (1935), Kesik Baş (1942), Gönül Bir Yeldeğirmenidir Sevda Öğütür (1943), Ölüm Bir Kurtuluş mudur? (1945), Dirilen İskelet (1946), Dünyanın Mihveri Kadın mı Paramı? (1949), Deli Filozof (1964), Acı Gülüş (Tebessüm-i Elem, (1967), Can Pazarı (1968), İnsanlar Maymun muydu? (1968), Namuslu Kokotlar (1973).

ÖYKÜ

Kadınlar Vaizi (1920), Meyhanede Hanımlar (1924), Namusla Açlık Meselesi (1933), Katil Buse (1933), İki Hödüğün Seyahati (1933), Tünelden İlk Çıkış (1934), Gönül Ticareti (1939), Melek Sanmıştım Şeytanı (1943), Eti Senin Kemiği Benim (1963).

OYUN

Hazan Bülbülü (1916), Kadın Erkekleşince (1933), İki Damla Yaş (1973), Tokuşan Kafalar (1973).

KALEM TARTIŞMALARI

Cadı Çarpıyor (1913), Şakavet-i Edebiyye (1913). [İki kitabın bir arada basımı, 1998]

MAKALE

Müntehabat-ı Hüseyin Rahmi / Bülbül Yuvası (1889-1890).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Mektupları ve Tiyatro Eleştirileri (1998).

Gazetecilikte İlk Yazılarım (1999).

SEÇME KAYNAKÇA

(Kitap Olarak)

- Alangu, Tahir: *100 Ünlü Türk Eseri*, Milliyet yay., c. 2, s. 823-847.
- Alemdar, Yalçın: *Sosyal ve Siyasal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Devri Türk Romanı I*, kendi yayımı, s. 126, 127, 130, 131, 132, 133, 135, 138, 140, 141, 143, 144, 145.
- Cevdet Kudret: *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, Varlık yay., 1965, c. 1, s. 263-297.
- Fethi Naci: *40 Yılda 40 Roman*, Oğlak yay., 1994, s. 14-20.
- *Türkiye’de Roman ve Toplumsal Değişme*, Gerçek yay., 1981, s. 46-51.
- Göçgün, Önder: *Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın Romanları ve Romanlarında Şahıslar Kadrosu*, Kültür Bakanlığı yay., 1993.
- Gökman, Muzaffer; *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, Devlet Kitapları, 1966, Bibliyografya I, 249 s.
- Hizarcı, Suat; *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, Varlık yay., 1953.
- Kabaklı Ahmet: *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı yay., 1974, s. 312-374.
- Kaplan, Mehmet: *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh yay., s. 90-96.
- *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I*, Dergâh yay., 1976, s. 392, 442, 457, 459-474.
- *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar II*, Dergâh yay., 1987, s. 51, 52, 77, 91, 99, 107, 121.
- Karaalioğlu, Seyit Kemal: *Resimli Motifli Türk Edebiyatı Tarihi*, c. 3 Cumhuriyet Edebiyatı, İnkılâp Kitabevi yay., 1985, s. 95-156.
- Kutlu, Şemsettin: *Servet-i Fünun Dönemi Türk Edebiyatı Antolojisi*, Remzi Kitabevi yay., 1981, s. 286-315.

- Levend, Agâh Sırrı: *Türk Edebiyatı Tarihi I*, Türk Tarih Kurumu yay., 1973, s. 54-55.
- Mutluay, Rauf: *Bende Yaşayanlar*, İş Bankası yay., 1977, s. 304, 311, 318, 376.
-
- _____ *100 Soruda Tanzimat ve Servet-i Fünun Edebiyatı* (XIX. Yüzyıl Türk Edebiyatı), Gerçek yay., 1988, s. 228-229.
- Özön, Mustafa; *Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan Seçilmiş Parçalar ve Eserleri Hakkında Mütalâalar*, Hilmi Kitabevi yay., 1945.
- Sevengil, Refik Ahmet: *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, Hilmi Kitabevi yay., 1944.
- Sevinçli, Efdal: *Hüseyin Rahmi Gürpınar / İnceleme*, Arba yay., 1990.
- Tanrıninkulu, Abdullah: *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, Toker yay., 1974.
- Timur, Taner: *Osmanlı-Türk Romanında Tarih, Toplum ve Kimlik*, Afa yay., 1991, s. 46-49.
- Yücebaş, Hilmi: *Bütün Cepheleriyle Hüseyin Rahmi, İnkılâp ve Aka Kitabevleri* yay., 1964.

Kemal Bek

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR

BİR SEVDA DENKLEMİ

ROMAN

ÖNSÖZ

Gece, saat bir buçuk var. Akşam yemeğinden henüz kalktım. Mevsim Ocak... Dışarıda öyle bir bora ile kar yağıyor ki, coşkun rüzgârın amansız şiddeti önüne düşen yapraklar düşecekleri yönü şaşırmış, başıboş bir inişle kasırga harmanı içinde dönüp duruyor. Rüzgârın sokaklardan, damlardan süpürüp beyaz bir duman gibi havaya kaldırdığı karlar yukardan inenlerle çarpışıyor. Karın gökten mi yere, yerden mi gökyüzüne yağdığı fark olunamıyor.

Koltuğu sobanın yanına çektim. Bir elimde kahve, ötekinde sigara, pencereleri sarsan boranın tiz perdelere çok şaşırtıcı bir hızla çıkardığı gamları,⁽¹⁾ o keskin ışıkları dinleyerek gökyüzünün bu şiddetine karşı kızıl pırıltılarından, tatlı çıtırtılarından teselli bekler gibi ateşe bakıyorum. Baktıkça da kürkün içine gömülüp büzülüyorum.

Rüzgâr, sarsıp geçtiği yerlerin her birinden bir başka tür korkunç sesler çıkartıyor. Camlar şangırdıyor. Ağaçlar başlarını yere eğmiş, titreyerek inliyor. Deniz büyük bir coşkunluk ve taşkınlıkla sanki karşılık vermek istercesine köpüre köpüre rüzgârla kavga ya atılıyor.

Köpeklerin, o zavallı yaratıkların ara sıra derinden, karlar altından boğuk boğuk havlamaları işitiliyor. Yirmi otuz saniye ara ile zayıf, kısık bir «hav hav»... İşte artık donuyoruz der gibi bir inilti, rüzgârın ışıkları içinde boğulup işitilmez oluyor.

---

(1) Sekiz notadan oluşan ses dizisi.

Böyle bir kış gecesi, ateş başında toplanıp sohbet etmek için ne güzel, ne zevkli bir şeydir. Bu gibi kış gecelerinde çocukluğumu hatırlarım. Ama ne kadar tatlı bilerseniz...

Eski evimizin orta katında kuytu, büyük bir oda vardı. Ortaya konmuş tepeleme dolu sarı mangalın çevresine biz, kız, oğlan beş altı çocuk, annelerimiz, teyzelerimiz, halalarımız dizilirdik. Komşu hanımlar da misafir gelirdi. «Bir perinin üç kızı varmış» diye masallara girişilirdi. O saf çocukluğumla bu masalları o kadar dikkatle dinler, öylesine bir zevk duyardım ki, şimdi en ciddi eserlerde bu tadı bulamıyorum.

Bir köylü Pembe Hanım vardı. Sözlerinin doğruluğuna bizi inandırmak için yeminler ede ede en korkunç «Gulyabani», «Çarşamba Karısı»⁽¹⁾ fıkralarını o hikâye ederdi.

Mısır ve bostan zamanı, tarladaki kulübelerinde ürünü beklerken bir gece mehtapta gulyabaninin biri kulübe kapısına kadar gelip de içeride süpürge bulunduğu için o tılsımdan korkarak kulübeye girmeye cesaret edememiş, giremediği için de hiddetinden dişlerini gıcırdata gıcırdata, öfkeli öfkeli çekilip gittiğini hikâye ettiği sırada ben dehşetinden büzüle büzüle yanımdaki kadına olabildiği kadar sokulmakla da kanaat edemez,⁽²⁾ eteğimi onun eteğine sımsıkı düğümlerdim. Sonra o gulyabaninin arkasından dev, cadı hikâyelerinde korkum büsbütün artar, yanımdaki hanımla eteklerimizin düğümlü olduğunu unuttur, o kadın kalkınca tabii eteğimden beni de sürüklerdi. O zaman beni gulyabaniler çekiyor sanarak avazım çıktığı kadar haykırırdım.

Pembe Hanım'ın olay kahramanları, bütün gulyabanilerden, devlerden meydana gelen o korkunç hikâyelerindeki kişileri nitelemek ve boylarını anlatmak için iki ölçüsü vardı. Bunlardan birincisi köy camiinin minaresi, ikincisi de kuyu başındaki kavak ağacı idi. Olanca dil açıklığı ve abartma gücü ile ellerini tavana doğru kaldırıp hikâyelerinin süsü olan gulyabanilerin

(1) Boş inançlardan kaynaklanan düşlemsel yaratıklar.

(2) Yetinemez.

boyunu bu iki ölçüye vurarak, «İşte onlar köy minaresiyle o kavak ağacının tepesinden bakarlardı» derdi. Biz de karşısında tiril tiril titredik.

Zavallı Pembe Hanım çoktan öldü. Tuhaf, acıklı veya garipliklerle dolu masallarıyla çocukluk gecelerimi hazlarla dolduran komşu hanımların da çoğu dünyalarını değiştirdiler. Sağ kalanların da kimi öksürükten, kimi romatizmadan acı çekmekte. Hemen hepsi yılların ezici yükü altında düşkün, evlerinden dışarı çıkmıyorlar.

Şimdi onlardan biri gelse de bu gece bana bir masal söylese diye düşündüm. Böyle rüzgâr inler, ortalık titrerken bende «gak» dedikçe bir koyun, «guk» dedikçe bir tulum su isteyen «Zümrüdüanka»⁽¹⁾ kuşunun hikâyesini dinlemek gibi çocukça bir istek uyandı. Fakat artık buna imkân yoktu. O kadınlardan hiçbiri gelip de beni eğlendirebilecek halde değildi.

Bu arzumu ne ile yatıştırırayım? Romanlardan çok seyahat eserlerini severim. Çünkü bunlar ötekilerden ziyade inandırıcıdır, belgelere dayanır. Masalı masal diye dinlersem de romanı masal diye okumak istemem. Bir hikâyecinin olayları düzenleyişinde yalan kokusu gözümde eserin değerini düşürür. Roman veya hikâye kelimesi yalanla anlamdaş gibidir. Fakat o ad altında okuduğum şeylere biraz zihnim yatmalı. «İşte bu, böyle olur,» demeliyim.

Romanın esas düzeni hayalden olsun, zararı yok. Ama tümünü meydana getiren bölümlerin her biri günlük hayattan alınmış birer gerçek olmalı. Sevişmeler ve bütün insanlık tutkuları olduğu biçimde, gerçeğe uygun olarak anlatılmalı.

Pek kuru, pek maddi anlatışlardan da hoşlanmam. O gibi eserleri yalnız bir şartla severek okurum. Yazar, bilimce, fence çok derin, Tanrı vergisi ve kalem gücü ile adeta zamanın bir harikası olmalı ki, bu şartları kendinde toplamış edipler Avrupa'da bile azdır. Fransızca eserlerde bunların soğuk soğuk taklit edilmiş olanlarını okumaktan zevk alamam, boğulurum.

Çaresiz artık masaldan vazgeçtim. Kitaplığımı karıştırarak o kış gecesinde dehşetten tüylerimi ürperte-

(1) Masallarda geçen ve gerçekte bulunmayan büyük bir kuş.

cek heyecan verici olaylar ve tuhaf görünen gerçeklerle dolu bir seyahat eseri bulmak sevdasına düştüm.

Ilıman bölgelerden söz eden bir seyahat eseri istemiyordum. Ya kuzeyin buzdan mağaralarından, donmuş denizlerinden, aylarca süren acayip gecelerinden, fecirlerinden,⁽¹⁾ karla eş renkte canavarlardan, billura benzer buz kulübelerinde oturan insanlardan, karakış fasılları açarak okuyanı titretecek veyahut ki Afrika'nın cehennemden nişan veren kızgın güneşi altında ağaçları çadır kadar yaprak açan ormanlarından, birbirini yiyen vahşilerinden, korkunç yılan, fil ve arslanlarından söz ederek insanı terletecek bir eser arıyordum.

Evet, ya titretecek veya terletecek bir şey... Bilmem neden o gece işte böyle bir aşırılığa düşmüştüm.

Herhangi bir şey biraz istek sağlarsa hemen onun sahtesi çıkar. Bir hükümetin yarı resmiliğini taşıyan büyük seyahatlere dair yayımlanan eserlerin okuyucular tarafından iyi karşılanması birtakım yazarları bu vadide⁽²⁾ kalem dolaştırmaya itmiş, romandan ve hat-ta masaldan farkı olmayan bu yolda sonsuz eser yazılmıştır. Bazı Avrupa yazarları birkaç kitaplık dolaşmaktan başka bir şey yapmadan, araştırma, inceleme ve gözlem gereği duymadan başka seyahatname ve atlaslara başvurarak bir bilinenden on bilinmeyi çıkararak suretiyle hiçbir kâşifin erişemediği ülkelerden insanı şaşkınlıktan ağzı açık bırakacak biçimde söz etmişlerdir.

Bir zamanlar Lui Jakolyo gibi bazı yazarların eserlerine ne kadar aldandım. Jakolyo hiç seyahate çıkmamış mıdır? İnat etmem, belki çıkmıştır. Fakat anlaşılabilir bir gariplikle seyahatnamelerini hep masal biçiminde yazmış olduğuna acırım.

Mısır'a dair yazdığı zamparalık hurafelerine⁽³⁾ ancak Avrupalıları inandırabilir. Vahşet dolu nehirlerin kıyılarında hep gözlerinden nişanlayıp öldürdüğü tim-

---

(1) Gün batımlarından.

(2) Böyle; bu konuda.

(3) Burada: Palavralarına.

sahlar, eski şövalye hikâyelerini kışkındıracak aptalca bir üslupla tasvir edilmiştir.

Görmediği yeri yazmanın veyahut görüp de gerçeği tasvir edebilmenin her kalemin harcı olamayacak zorluğu karşısında işi roman vadisine dökmek gibilerden birkaç seyahatname örneği de bizde görüldü.

Yazıhanemin çimen yeşili muşambası üzerine lambanın abajurundan yağan ışık altında parıldayan hokka ile silginin dikenleri arasına sokulmuş kalemle baktım. Bunlar beni iş başına, yazıya çağırıyorlardı. Hele hokka, ağzını açmış sanki yalvarırcasına diyordu ki: «Çocukluk yıllarındaki temiz, masum duygular içinde bir iki saat yaşamak için masal dinlemek istiyorsun, ama nafile... O zamanlar geçmiş ola... Şimdiki, bin masal dinlesen o mutlu günlerin beş dakikasını geri getirmek mümkün olmaz. Yalnız davranışlarınla çocukluk etmiş olursan ruhça o eski tadın binde birini bulamazsın. Seyahatname okumaktan da vazgeç. Onlarda da bir gerçeğe bin yalan eklenmiştir. Zihninin, gözlerinin başka bir yazarın uydurma yazılarıyla yorulacağına sen kendin ayrıntılı, dallı budaklı bir yalan uydur. Hayal gücün oranında onu süsle. Gerçek kılığına dök. Telle pulla, bütün enini boyunu yaldızlı bir macunla ört. Bu yaldızlı iksir şişesini İkdam Yazı İşleri Müdürüne takdim et. O da tefrika tefrika⁽¹⁾ yayınlasın. Haydi düşünme. Düşünme. Yüreğimdaki uzun, hızlı akım, çevik bir kalemle birleşir, bağlanırsa, içimden taşanları dile getirebilirse meydana gelecek hikâyeye başkaları değil sen bile aldanır, yazarken bazı ağlar, bazı gülersin...»

Ah, hokkabaz hokka seni... Ne kadar yalancı ve kandırıcısın. Beni yalana sen alıştırdın. Haydi bu defa da sözünü dinleyeyim. Fakat sen, kalem, ben, bu üç samimi arkadaş, birbirimizi gücendirmeden, aldatmadan yine bu işi nasıl başa çıkaracağız? Üç dört yüz sayfa yalan yazmak kolay mıdır? Ama nasıl yalan? Tıpatıp gerçeğe, sahiye benzeyecek. Hele bir cümlede, bir satırda işin ekini belli et. Derhal tenkitçiler başlar: «Ya-

(1) Romanın gazetede bölüm bölüm yayımlanması.

zar burada amma da zırvalamış ha... Hiç öyle şey mi olur? Böyle kubbesi⁽¹⁾ uygun gelmeyen yalan okuyacak olduktan sonra hayalci Aziz Efendi ne güne duruyor? Onu okurduk, ay efendim...»

Sadece ruh halleri üzerine bir roman yazsanız: «Bu ne kadar çekilmez şey. Ne geniş, ne uzun tutulmuş, gereksiz ayrıntılarla dolu bir şey. Konu diye hikâyede ne var? Hemen hiçbir şey... Bir kadın entarisi-nin en görünmez buruşuklarına kadar ele alınıyor. Bir insanın her sabah, her akşam nasıl kalktığı, yattığı anlatılıyor. Ruh sıkıcı bir hikâye...» sitemlerine uğrarsınız.

Olay biraz karışık, heyecanlı olsa, o zaman yeni yetişen gençlerin şu, «Yeni masalı okuyor musunuz? Gerçekten gülünç. Şu ileri zamanda roman diye yazılır saçma değil. Zavallı romancı memleketimizde Xavier de Montépin'in yerine geçmek istiyor. Dimağı o yolda eğitilip yetiştirilmiş; Ancien Régime'den⁽²⁾ ayrılamaz ki... Sanattan haberi yok. Hikâyesi sade olaylar... Birkaç sürpriz düzenlemedikçe masalını ne yolda süsleyebilecek?» sözleriyle eseri çürütmeye çalışacaklar.

İşte ben bu tür çıkışlara rağmen dikenli tenkitler karşısında daima kendi fikir ve görüşlerime bağlı kalarak, kendimce bir yol tutturarak yürüyeceğim. Yazacağım. Beğenmeyenler elbette daha iyisini yazma gücünde olan kişiler olacaktır ki, böylelerinin çoğaldıklarını görmek bütün ileri hareketleri sevinçle karşılayan ve destekleyenler gibi beni de memnun eder.

Dışarda bütün canlıların iliklerini donduran soğuk kalemime geçmesinden korka korka ağır bir hareketle kalktım. Yazıhanemin önüne oturdum. Ben evde yokken adıma gelen mektupların konmasına mahsus ufak bir tepsi vardır. Yazıhanenin üzerinde durur. Bazı akşam bu tepside bir iki mektup, tezkere⁽³⁾ bulunur. Bazen de bir şey bulunmaz.

O akşam baktım, birkaç zarf var. Bunları karıştırdım. İstanbul dışından iki mektup. Dostluk, iyi niyet, iyi dilek ve selamları kapsıyor.

---

(1) Bahanesi, kılıfı.

(2) Eski tarzdan; eski yazma yönteminden.

(3) Kısa not.

Biri zarf içinde, öteki açık iki kart dö vizit...⁽¹⁾ Önce açığı okudum. Pek sevdiğim bir arkadaşım. Beş defa evime gelmiş. Beni aramış, bulamamış. Kartın üzerine kurşunkalemiyle yazdıkları şu, «Beş defaki ziyaretimin hepsinde de evde bulunmadığına bir türlü inanmıyorum. Buna adeta kabul etmeme manası veriyorum. Seni bir yerde yakalarsam öfkemi çıkaracağım. Savunmanı ona göre hazırla,» sözleriyle bana çıkışıyor. Vah zavallı dostum. Bu ziyaretlerinizin beşinde de evde bulunmadığıma doğrusu ben de inanmıyorum. Alafrangada olduğu gibi bizim kabul günlerimiz yoktur. Sizin gibi misafirlerin de ziyaret saatleri pek belli değildir. İnsan evinde bulunup da işleri yüzünden ziyaretçisini kabul edemeyeceğini bildirirse, bu yolda ileriye sürülen mazeret dostluğun bozulmasına sebep olur, terbiyesizlik sayılır. Onun iyisi sizi gücendirmemek için aldatmaktır.

Her sabah evden bana sorarlar: «Bugün sizi görmeye gelenlere ne denecek?» Eğer meşgulsem, yoktur, denecek parolasını veririm. Bu dostum da galiba hep böyle parola günlerine rastlamış olmalı.

Zarflanmış kartı açtım. Bu da züppe, genç dostlarımın birinden. Beni yarın akşam Beyoğlu'nda bir eve çağırıyor. Orada temiz, güzel bir kız varmış. Aralarında sevda başlangıcı gibi bir şeyler belirmiş. O temiz, namuslu kızı bana göstererek fikrimi soracaktı.

Haydi oradan zevzek, dedim, kartı kâğıt sepetine attım. Baktım, tepside bir zarf daha var. Fildişinden yontulmuş bir ince safhayı andırır beyaz damarlı, ütülenmiş gibi düzgün bir zarf... Üzerini okudum. Yazıyı tanıyamadım. Hakkımda o kadar işitilmedik lakaplar, o derece tasavvurun üstünde saygı belirten terimler kullanılmış ki, bunların binde birine kendimi hak etmiş göremediğimden o kelimeler hep birer acı alay gibi gözüme battı. Canım sıkıldı. Bunu da, haydi oradan zevzek sözü ile açmadan elimden fırlatmak istedim. Fakat zarfın bir köşesinde kabartma olarak Fransızca⁽²⁾ M.N. harfleriyle onların altında bir de «özeldir» işaretini gördüm. Meraka düştüm.

(1) Ziyaret kartı; kartvizit.

(2) Burada: Latin harfleriyle.

Zarfı açmadan bu insiyallerin⁽¹⁾ işaret edebileceği adları düşünmeye başladım. «Mehmet Nuri», «Mahmut Necati», «Münir Nail» ve daha bunlara benzer «M», «N» harfleriyle başlayan epey ad buldum. Fakat bu adlarda tanıdığım hiçbir kişi aklıma gelmedi.

Zarfin yüzünü çevirdim. Zamkla yapıştırılan kapağın tamam baş açısına girift⁽²⁾ bir imza atılmış. Epey uğraştım. Bunun «Naki» olduğunu hele okuyabildim.

Naki kim? Sahibini tanımadığım bir ad... Tamamıyla yabancı olduğu böyle bir kimsenin «Özel» kaydıyla bana mektup gönderişi beni biraz şaşırttı.

O şık zarfı örselemeden açmak için bıçakla yavaş yavaş kestim. Mektubu çıkardım. Satırlar tokça bir kalemle yazılmış. M'lerin bacakları çok uzun. V'lerin tekneleri keskin keskin çıkarılmış. Elifler, lam'lar cetvelle çekilmiş gibi biraz eğik olarak birbirine paralel. H'lerin gözleri adeta insana gazapla bakıyor sanılacak birer heybette...⁽³⁾ Yazının genel biçiminden işlek bir yazı olduğu ve yazanın uzun süre hüsn-ü hat⁽⁴⁾ talim ettiği anlaşıyor.

Mektubun yazılış biçiminden bence asıl hissedilen önemli nokta o satırların büyük bir helecane ve heyecanın⁽⁵⁾ etkisiyle yazılmış olmasıydı. Sanki yazının sahibi öfkelenmiş ve öfkesini harflerin bazılarından çıkarmış. Kalem ateş püskürerek o beyaz kâğıdın üzerinde gezinmiş. Bazı harflerin uçları o kadar keskin çıkarılmış ki, onları öyle resmedebilmek için mutlak kalemin bir kasırga bızıyla koşup geçtiğine hükümde insan asla tereddüt etmez.

Bana her kelimesi bir canlı hiddet ve şiddet gibi görünen bu mektup, mahalle kahvesinde hal hatır sorar gibi teklifsizce «Merhaba Hüseyin Rahmi» hitabıyla başlıyordu.

Görünmeyen muhatabıma karşı bir merhaba, daha doğrusu bir «İyi akşamlar» da ben savurdum. Fakat

---

(1) Ad ve soyadın baş harfleri.

(2) Karışık.

(3) Burada yazar arap harflerini betimliyor.

(4) Güzel yazı yazma.

(5) Yürek çarpıntısı ve coşkunun.

hayret ettim. Zarfın üzerindeki ne rütbe, ne kudret bakımından halime uygun düşmeyecek o manasız lakaplar, hitaplar nedir? Bu başlangıçtaki kabalık ne oluyor?

Alt tarafı okumaya devam ettim. İşte şöyle idi:

«Ne o? Hiddetiniz hayrete mi dönüştü? Zarfın üzerini okurken öfkelendiğinizize, şimdi de hayret buyurduğunuza kesinlikle eminim.»

Ben kendi kendime, «Oooo, oooo... Bu Naki Efendi yahut Bey ne tuhaf bir adammış. Zarfı okurken hiddetleneceğime, sonra da şaşırıp kalacağıma peşin peşin kesinlikle nasıl hükmetmiş? Güzel yazı yazma niteliğinden başka biraz da falcılığı var galiba? Fakat dediği gibi olmadı mı?» dedim. Doğrusunu söyleyeyim: Naki'nin bu hükmündeki isabeti çekemedim. Kendimi adeta bir oyuna getirilmiş, aldatılmış gibi gördüm. Önce hiddet sonra hayret etmiş bulduğuma pişman oldum. Ama artık çare var mıydı? İsteddiği gibi oldu. Daha şu ilk satırlarda bir bakıma o üstün çıktı. Ben yenik kaldım.

Merakla devam ettim:

«İlk hükmün böyle kesinlikle isabetini, aramızda bir üstünlük ve yenilgi biçiminde kabul edip bundan dolayı bir ikinci hiddete daha kapılmamanızı rica ederim. Çünkü benim çekmeye uğraştığım şey hiddetiniz değil, mektubum üzerine dikkatinizdir.»

Yine kendi kendime, «Naki Bey, yeter yeter. Zekânızı takdir ettim. Basit fikir sahiplerinden olmadığını anladım. Artık bu gerçeği ispat için ne kendinizi yorunuz, ne de beni... Maksadınız şu mektup üzerine dikkatimi çekmekse işte bu oldu. Şimdi bu satırları gözlerimi dört açarak okuyorum» dedim.

«Bu yolda aldığınız mektupları bir dağınık dikkatle okumanız ihtimaline karşı mektubumu bu tehlikeden kurtarmak için şu ilk hileye başvurmak cesaretini gösterdim ki, ileride değerlendireceğinizden emin olduğum pek ufak, önemsiz hizmetimin bu küstahlığımı size bağışlanabilir göstereceğinden şüphem yoktur.

«Size bir şeyden bahsedeceğim. Fakat müsaade ve merhamet buyurunuz. Evet bir şeyden; öyle bir şeyden ki, onu anlatmak için hiçbir dilde bu şeye işaret olacak bir ad, bir kelime bulunamaz sanırım. Bu şey olsa olsa her dilde her şeye gösterilip de yine hiçbir şey ifade etmeyen şey kelimesinin belirsizlik manasıyla nitelendirilebilir.»

Kendi kendime, «Çok şey,» dedim.

«Aman birader aman... Bu şey kelimelerinin hücumu içinde boğulacağım. Bu şeylere bir şey demeliyim. Bu şeyi bir manaya yaklaştırarak onu kesinlikle ifade edebilecek bir kelime bulmalıyım. Bu anlatılamaz şey nedir bilir misiniz? Karıma olan muhabbetim...»

Kendi kendime, «Çok şey ki, çok şey...»

«İşte söz buraya geldi mi beynim volkana dönüyor. Ağzımdan çıkan saçmasapan sözler, güçsüz kalemimden saçılan kelimeler havaya dağıldı yahut kâğıt üzerinde birer suret buldu mu tıpkı ateş saçan bir volkanın ağzından fışkırdıktan sonra yere dökülen maddeler gibi kül kesiliyor. Kalbimdeki yanardağın şiddetinden haber verecek gücü kaybediyor. İçimdeki ateşin büyüklüğünü ifade edecek bir kelime bulamıyorum. Uğradığım felaketi, başımdan geçenleri size hikâye edeyim de bakınız dünyanın dört köşesinde yani Avrupa, Asya, Afrika, Amerika'da kimsenin başından böyle bir macera geçmiş midir?»

Kendi kendime, «Avustralya'yı unuttuğunuza şaşıttım. Onu da sayınız. Dünyanın beş köşesinde olur, beş kıtadan bir şey eksik kalmazdı...»

«Bütün evrenin olay yaratmada tek hikâyecileri bir araya toplansa buna benzer bir olay uyduramazlar. Tabiat işte bazen böyle bütün insanlık muhayyelesini, bütün hayal güçlerini renksiz bırakacak gerçekler gösteriyor.

«Fakat nasıl anlatacağım? Elim ayağım titriyor. Hayır... Bunu yazı ile hikâye edemeyeceğim. Kalemler bunu anlatmaktan âcizdir. Yine yüzde elli kuvvetini

kaybetmek üzere sözle belki anlatabilirim. O zaman hiç olmazsa kelimelerin ağzımdan çıkışlarındaki şiddeti, bir dakikada kaç renge girdiğimi, ne ağlanacak, gülünecek haller aldığımı, bütün acıklı jestlerimi ve gülünçlüğümü gözlerinizle görür, kalemin kayıtsızca anlattıklarında karanlık kalacak bazı gerçekleri biraz gözden kaçırmamış olursunuz.

«Bu olayın roman biçiminde anlatılmasını karımdan intikam almak için arzu ediyorum. O bana çektirmedini bırakmadı. Fakat kader benim ona karşı elimi ayağımı bir süre bağlı bulundurdu. Olayı size bir defa hikâye edeyim. Tabii beğenip beğenmemek, yazmak veya yazmamak hususlarında yine karar sizindir.

«Bu teklifim lütfen kabul buyurulursa sohbet gecemizi yarın gece olarak düzenleyelim. Çünkü benim için artık İstanbul'da yaşamak kabil olamayacağından, bu buluşmamızın ertesi sabahında uzaklara seyahat için kendimi vapura atacağım.

«Müsamere hazırlık ve dekorunun şunlardan ibaret olmasını rica ederim: Biri sizin biri benim için sobanın önüne karşı karşıya iki koltuk... Bunların arasına büyükçe bir sigara iskemlesi. Birinci neviden en az yüz gramlık bir kutu kalıp sigarası...⁽¹⁾ Sıkça sıkça kahve... Az kaldı unuttuyordum. Bir koca sürahi limonata... Çünkü olayı anlatırken cayır cayır yüreğim yanar. İşte bu kadar... Tenezzül edip vereceğiniz yazılı cevabı almak üzere Ağa kulunuz yarın saat dörtte evinize gelecektir. Hürmetlerimle...

İmza
Naki»

Bu mektubu okuyup bitirdikten sonra bir defa daha, «Çok şey,» dedim. Naki'nin anlatış ufukları Mart havası gibi bazen düzeliyor, bazen bozuluyor. Söz karısına geçince bütün boralar işte orada kopuyor. O zaman acılarını anlatmak için, şey şey'lerden başka söyleyecek bir söz bulamıyor.

Bunların hepsi iyi ama, insan muhabbetini anlatmak için emrinde söz bulamadığı karısının bir roman-

(1) Fabrika malı sigara.

cıya âleme ibret olsun diye hikâyesini mi yazdırır? Haydi, işte size birçok şey daha... Sakın Naki Bey, akli üzerine bazen gelir, bazen gider takımından olmasın?

Bu ihtimale dayanarak kendisini kabulde acele karara varmamalı, biraz düşünmeliyim. Olayı bana hikâye edeceği gecenin sabahı seyahate çıkacağını, kendisi için artık İstanbul'da yaşamanın mümkün olmadığını söylüyor. Karısından bu kaçıışı, ne suretle ve ne biçimde oluyor? Kadın hâlâ kendi nikâhında mıdır, değil midir?

Mektubu birkaç defa okudum. İlk şüphelerimi çözümlileyemedikten başka yeniden yeniye merak verecek bir hayli nokta daha buldum. Düşündüm, taşındım, nihayet Naki Bey'i yarın gece evime kabule karar verdim. İnsana saldırır güruhtan⁽¹⁾ bile olsa ben onu her türlü ihtiyata göre kabul ettikten sonra kendi evimde bana ne yapabilir?

Bazı akşamlar Meddah'a, Karagöz'e gidiyor, bir sürü yaveler dinliyorum. Bir gece de Naki Bey'i dinlersem ne olur? Hikâye cılk çıkarsa o da şansıma... Herhalde zavallının olağanüstü bir acısı olduğu anlaşılıyor. Bir gönül hastasını birkaç sözle teselli edebilirsem, o da bir insanlık hareketi sayılmaz mı?

Bakalım şu zavallının karısından şikâyeti, kendini yurdunu terk etmek zorunda bırakacak kadar büyük üzüntüsü ne imiş? Bu kadar üzüntülü görünen bir adamın sözlerinde incelemeye değer bazı haller bulunmamak kabil değildir.

Bu kararım üzerine yarın akşam kendilerini beklediğimi bildirir kısa bir tezkere yazdım. Zarfladım. Sabah saat dörtte gelecek uşağa teslim edilmek üzere lazım gelen adama verdim.

Ertesi akşam limonataları falan hep hazırlattım. Oturacağımız yerleri de Naki Bey'in isteğine göre düzenledim. Artık bekliyorum. Saat bir, bir buçuk oldu. Nihayet ikiye doğru kar yığınları üzerinde tekerleklerinin dönüş sesleri boğula boğula bir araba geldi. Bizim kapının önünde durdu. Azıcık sonra çınırarak şakırdadı. Kapı açıldı. Evin giriş yerinde bir ge-

---

(1) Cinsinden; takımından.

zinme oldu. Sonra da merdivenlerden ayak sesleri işitildi.

Ben tanımadığım bu acayip misafirimi karşılamak için sofaya çıkararak merdivenden birkaç ayak indim. Mir'den yahut o ayar bir terzinin makasından çıkmış, samur kaplı bir paltoya bürünmüş, endamı narin, yürüyüşü nazık, yüzünde soylu bir güzellik ışıldayan ve yaşı yirmi altıdan yukarı tahmin edilemeyen genç bir adamın hafif bir gülümseme ile yukarı çıktığını gördüm. O anda mektuptaki sözlerden çıkardıklarımın birçoğunun yanlış olduğunu anladım.

Ben onun açık buğday rengi solgun yüzü üzerine Yaratan'ın bütün sanatıyla resmettiği ince kaşlarını, bir yorgun mahmurluk içinde bayılan uzun siyah kirpiklerle çevrili elaya bakar güzel gözlerini, kansız ince dudaklarının üzerini süsleyen uçları yukarı kıvrık hafif bıyıklarını, gözleriyle yanaklarının sınırı arasındaki yorgunluk ve bezginlik işareti olan mavimsi gölgeleri incelerken, o da olanca dikkatiyle beni gözden geçiriyordu. Yanıma yaklaşınca heyecanının öncüsü birkaç sık nefes ve biraz tutuklukla sağ elinden kürklü güderi açık soğan renkli eldivenini çıkarıp bana dostluk elini uzatarak dedi ki:

«Elimi size hem dostluğumu sunmak hem de şu birkaç basamağı çıkmaya yardım etmeniz ricasıyla uzatıyorum.»

Ben gülerek:

«Dostluğunuz bir şeref olduğu gibi yukarı çıkmanıza yardımım da benim için ayrıca bir mutluluk demektir,» dedim.

O da güldü. El ele odaya girdik.

Elinde hafifçe sıcaklık vardı. Elimini bırakmayarak:

«Oda çok sıcak...»

«Dışarıdan teşrif ettiniz de size oda sıcak geldi. Termometreye bakınız. On sekizden yukarı değil.»

«Arabaya binerken donuyordum. Şimdi de yanıyorum. Vücudum işte böyle nöbet nöbet bazen buz, bazen ateş kesiliyor. Rica ederim, herhalde şimdi ateşten uzak oturalım. Bir saate kalmaz yine üşümeye başlarım.»

Paltosunu çıkardı. Eldivenleriyle beraber bir sandalyenin üzerine attı. Yine elimden tutarak:

«İşte bakınız, şu kanepé sobaya uzak. Oraya oturalım,» dedi.

Kanepenin birer ucuna oturduk. Elimi bırakarak gözlerini kapadı. Arkasına yaslandı. Yorgunluk, kesiklik ima eder bir titreyip ürperme ile başını bir yana eğdi. Kollarını iki yanına salıverdi. Anladım ki, misafirim biraz dinlenmeye ihtiyacı var.

Ben de bir süre sustum. Sonra gözlerini açtı. İlk defa yabancı bir eve giren bir adamda meydana gelmesi tabii bir merakla odanın kıyısına bucağına göz gezdirdi. Nihayet dedi ki:

«Sizi iri yarı, posbıyıklı bir adam sanıyordum. Düşüncem ne kadar yanlış çıktı.»

«Aynı hal bende de oldu. O kalın kalemli keskin yazınızdan müthiş bir adam gibi gözümde canlandırmıştım. Bakınız ne kadar aldanmışım.»

Gülerek:

«Onu öyle sizi korkutmak için özellikle kalın kalemle keskin keskin yazdım. Bu kadar nazik olduğunuzu bileydim, korkutmaya kıyamazdım.»

Yarım saat kadar böyle havadan sudan konuştuk. Sonra:

«İşte beyim üşümeye başladım. Haydi, sobanın yanında hazırlanmış yerimize gidelim,» dedi.

Karşı karşıya koltuklara oturduk. Ellerimize birer sigara ile ikinci kahveleri aldık. Dışarda bora şangur şungur çerçeveleri sarsıyordu.

Naki Bey hem anlatacağı hikâyenin dehşetinden, hem de boranın şiddetinden korkuyormuş gibi hafif bir titreme ile dedi ki:

«Ohhh, ohhh... Bu yerimiz ne kadar iyi... Artık başımdan geçenleri dinlemeye hazırsınız değil mi?»

«Hazırım. Hem de büyük bir sabırsızlıkla hazırım.»

Misafirim üzüntü ile başını bir sağa bir sola salladıktan sonra ağır ağır söze işte şöyle başladı:

— Ben büyük bir aileden, servet sahibi bir zatın tek oğluyum. Doğduğum gün, annemle babam için en mutlu bir gün olmuş. Beni nasıl özenle büyüteceklerini, nasıl şımartacaklarını bilememişler. Çocukluğumdan beri bir emrime yirmi kişi koşar, her sözüm olur. Vurduğum vurduk, kıldığım kırdıktır. Yaratılışım son derece hassas ve asabidir.

Eğitim ve öğrenimime arzuma uygun bir biçimde özen gösterildi. İstedığımı öğrenir, istemediğimi reddederdim. Şundan bundan birer parça tahsil ettim. İşte böyle bir hava içinde yetiştirildim. Gençlik çağına girdim.

İlk gençliğin, o hayatın ilkbaharının cana can katatan tatları, günlerin getirdikleri değişik zevkler beni çığına çevirdi. Bir gence en az öğrenimle en büyük sözler söylemek fırsatını veren, bu harikalı yolu açan meslek, şairlik değil midir? Ben de gençlik sarhoşluğunun verdiği o neşe ve kendimden geçişle nazım ve şiir denizine kendimi kapıp koyuverdim. Ah bu tutkum, şiire olan bu olağanüstü düşkünlüğüm ne derin hayallere yol açıyordu. Her kulaç atışımda bütün sahiller nazmın gürültüsünden titriyor, her dalga pırıltısıyla sözlerimin büyüünden bir kelimeyi yorumluyor sanırdım.

Bazen yorgun uzanırdım. Bulutlara, göklere, aylara, güneşlere fırlattığım kelimelerin evrendeki yankılarını dinler, evet, işte rüzgâr bir şarkımı okuyor, işte bülbül bir nazmımı besteliyor, işte gök gürlemesi birdenbire doğan fikirlerim gibi ses veriyor, derdim.

Sanırdım ki, gül, ben onu öyle nitelediğim için güzeldir. Akarsular şiirlerimin iniltilerine eşlik etmek için çağlıyor. Bütün baharlar, güzler birer manzumemi rica etmek için gelip geçiyor.

Dünyada bir mısraıma visalini⁽¹⁾ arz etmeyecek bir kız düşünemezdim. Âlemi böyle şiirlerimin büyüüne kapılmış, her sözümü bütün problemlerin anahtarı

(1) Kavuşmasını.

sayarak talihin kötü yüzünden habersiz sevda vadisine girdim.

Her arzumu yerine getiren, çabucak kollarıma düşen kızların bu tutkularının, şairliğimden çok servetim için olduğunu bir zaman anlayamadım. Beş günde birinden bıkar, sevda saldırılarına kabul kucağını açacak bir başkasını arardım. Kendi kendime derdim ki: Koklamak için bir çiçek yetseydi Tanrı gül varken sümbülü, menekşe dururken yasemini yaratmazdı. Hepsinin de ruhu okşayan kokusu başkadır. İnsanı kimi sarhoş eder, kimi şevke getirir. Kimi güldürür, kimi düşündürür. Hepsi de birer türlü esin kaynağıdır.

Bir süre böyle düşünerek bütün gençlik coşkumla bu teorinin arkasından koştum. Ah o zamanlar hayata hayal, hayale gerçek gözüyle bakardım. Kandırıcı sevdama düşen güzellerden kiminin gönül okşayan salına salına yürüyüşü, ötekinin mahmur bakışları, berikinin altın ışıltılı saçları, bir başkasının kıskırtıcı, tahrik edici, cilveli sözleri birer süre beni oyaldı.

Hep bu sevda çiçeklerini birer kere koklar geçtim. Ne yazık ki sonra anladım. Sonra acı acı hissettim ki, hep bu sanılarım boş, hep bu mutluluklar birer etkisi olmayan rüya imiş. Ben bir süre bir hayal âleminde yaşamışım. Meğer kendi yazdıklarım, manzumelerime en çok aldanan zavallı yine benmişim.

Sefahat denizinin böyle enginlerinde durup dinlenmeden bocaladığımı gören annemle babam bir kayaya çarpmamdan, bir kazaya uğramamdan korkarak beni evlendirdiler.

Birincisiyle geçinemedim, bir ikincisi geldi. Onu da gönderdim. İlk iki karım güzellikte Tanrının özene bezene yarattığı birer güzellik heykeli idiler. Fakat o güzel kafalarında zekâdan eser, insanlık bilgisi adına bir parça bir şey yoktu. Kendilerine bir mehtaplı gecede ruhumun nurlu bulutlar içinde uçuşunu tasvir eden bir şiirimi okuduğum zaman bunu adeta bir bilmece sanarak gülüşe gülüşe, «Ah bildik, bildik... Karganın bilmeceğini yapmışsınız. Çünkü kuşların içinde gece uçan kargadan başkasını bilmiyoruz,» derlerdi.

Şairce hayallerimin uzayı yaran gece uçuşlarını karga sanan bu kadınlarla benim için evliliği sürdür-

mek mümkün müdür? Güzelliğin tamamlayıcısı zekâdır. Bir güzel ağızdan aptalca sözler işitmek, bir düğünde gülüp söylemek, çalıp oynamak yerine matem etmek kadar ruhu sıkar. Ben karılarımın bu eksik yaratılışlarına bakıp ağlarken onlar bu gözyaşlarımı güzelliklerinin çekiciliğine vererek sevinirlerdi.

Zaten ilk iki karım beni dalmış olduğum macera ve sevişme âleminden bir adım alıkoyamamıştılar. Dışarıdaki sefih hayatım hemen yine öncekinin aynı gibiydi. Bu coşkunluğum babamla annemi büyük endişelere düşürdü. Bir genç için sürüp gitmesi, maddi manevi tehlikeli bir düşüş demek olan bu halin ortadan kaldırılmasına kesin bir yol bulmak için gece gündüz düşünmeye başladılar. Edilen nasihatlar, tehditler bir para etmiyordu. Nihayet beni üçüncü defa evlendirmeye karar verdiler. Fakat bu defa bulacakları kızın paha biçilmez güzelliğin yanı sıra biraz okur-yazar, yabancı dil bilir ve hatta şair olması evlilik için esas şartlar olarak kararlaştırıldı. Ancak böyle bir kız beni oyalar, aldatır, sefahat eğilimlerinden, uçarılıktan kurtarır, çeker çevirir sandılar.

Aylarca aradılar. Nihayet bu istenen periyi buldular. Düğün dernek kıyametler koptu. Gerdek gecesinde üçüncü karımın beyaz bürümcükten duvağını kayıtsız bir elle açtım. Bu da güzeldi. Yüzünde etkili bir mahzunluk vardı. Fakat ne yalan söyleyeyim? İkinci karım bundan daha güzeldi. Kızın yüzüne baktıkça yavaş yavaş bir acıma hissettim.

Kendi kendime diyordum ki, «Zavallı güzel kız. Gönlümdeki sevdanın ömrü kimbilir ne kadar kısa olacaktır? İsteklerim seninle de pek çabuk doymuş hale gelecek, sonra kokusuna bıkılmış bir demet gibi bir tarafta atılacak, unutulacaksın. Fakat şimdi sen bana aldanmalısın ki, şu dört günlük hazlarımız, bir sonsuz mutluluk sanılacak kadar iç açıcı olsun. Senden önceki karılarıma da söylediğim kandırıcı sözlere işte başlıyorum. Bir şairin sevda döşegine gireceğini anla da bu geçici mutluluk için sevin.»

Gelinin karşısında gözlerimi süzüp tapınır gibi bir jestle dedim ki:

«Duvağınızı açtığım anda karşıma bütün gökleri, bütün denizleri, çiçekleri, baharları, bütün yüksekliğiyle uçsuz bucaksız, sonsuz bir şiir dünyası çıktı. Ömrümde ilk defa bir kadına karşı gerçek bir aşk hissettim. Yazdığım, yazacağım bütün şiirlerim, belirsiz fikirlerim, düşünce düşünce bulamadıklarım, akla, hatıra gelen şeylerin semalarında yetişemediklerim sanki güzel yüzünüzde yazılmış. Sevda denilen o büyük duygunun bir kadın şeklinde canlandığını işte görüyorum. Ey güzellik perisi, kımıldamayınız. Şu ipeklerin, tellerin, elmasların içinde sizi bir gerçek güzellik sembolü olarak doya doya seyredeyim.»

Tasalı gözlerini bana dikti. İsteğime uyararak bir süre kımıldamadı. Bir coşkun sevda ile kendimden geçmiş olarak yirmi dakika kadar bu şiir levhasını seyrettim. Sonra dedim ki:

«Bu kadar yetişir. Şimdi kımıldayınız. Söyleyiniz. Artık bu güzel putta ruhun varlığını hissedeyim, canlanış mucizesini göreyim. Bu şiir bahçesinin bülbüllerini dinleyeyim.»

Benim bu kandırıcı sözlerim üzerine gelinin güzel yüzünden yıldızlar dökülüyor yahut süslü başındaki pırlantalar tane tane yüzünden akıyor gibi gözlerinden yaşlar yuvarlanmaya başladı.

Evet ağlıyordu. Fakat niçin? Sözlerimden beni adi⁽¹⁾ bir yalancı, kandırıcı mı saydı? Gerçeği anladı mı? Şaşırdım. Vicdansızlığıma biraz da pişman oldum. Ruhum bir manevi bağla ona bağlıymış gibi kendimi tutamadım. Ağlaya ağlaya o elmas damlacıklarının inişine bir süre hayretle baktım. Nihayet dedim ki:

«Fakat güzelim, böyle bir mutlu geceyi gözyaşlarıyla niçin ıslatıyorsunuz? Yoksa bu mutlulukta beraber değil miyiz?»

Cevap vemedi. Duvağının ucunu kaldırdı. Gözlerini sildi.

Üzüntü ile dedim ki:

«Niçin o kutsal örtüyü gözyaşlarıyla ıslatıyorsunuz? Muhabbetimin ateşi bu yaşları kurutmaya yetmez mi?»

---

(1) Aşâğılık.

Acı, alaylı bir gülümseme ile yüzüme baktı. Bu bakışıyla: «Hayır. Yetmez,» demek istediğini açıkça anladım. Bütün bütün şaşırıp kaldım. Bu şaşkınlığıma bir çeşit helecan, öfke titreyişine benzer bir şeyler de eklendi:

«Sözlerimle sizi sıkıyorsam susayım. Fakat sizi ağlatan sebebi iki kelime ile lütfen açıklayınız,» dedim

Yay gibi ince kaşlarını yukarı kaldırdı. Havada dalgalanışı insanın en ince sinirlerine kadar işleyen titrek, nazik fakat gücenik bir sesle dedi ki:

«Beyefendi, hiç kukla lakırdı söyler mi?»

Hayretle:

«Nasıl kukla?»

«Nasıl olacak? İşte telli pullu karşınızda duruyor.»

«Hâşâ...⁽¹⁾ Sizi kuklaya benzetmek için insan temiz hislerden yoksun bir hayvan olmalı. Böyle bir söz benim ağzımdan çıkmadı. Niçin iftira ediyorsunuz?»

«Bu benzetmeniz açıkça değil imalı bir biçimde oldu.»

«Rica ederim, nasıl?»

«İlk emriniz, kımıldama dur. İkinci, haydi kımılta, söyle, hitaplarıyla olmadı mı? İşte bundan hissettim. Anladım ki...»

Sustu.

Ben sabırsızlıkla:

«Ey anladım ki... Sonra?»

«Anladım ki, siz bu köşede benden önce telli pullu birkaç kukla daha oynatmışsınız.»

Şimdi buna cevap... Sözün burasında ben zınk dedim durdum. Ben onu şairliğime hayran edeyim derken, kadın beni dilsiz etti. Eski karılarım üzerine olan bu üstü kapalı değiniş hem zarıfçe hem de küçümser nitelikteydi. Bu sözde «İlk karılarınızı kukla misali idare etmiş olduğunuzu biliyorum. Fakat benim öyle onlar gibi hareket ve davranışlarının iplerini elinize teslim edecek bir kadın olmadığımı siz de bu saatten itibaren biliniz,» anlamında dehşetli bir ima vardı.

---

(1) Asla; doğru değil.

Asıl kanıma dokunan şey, bu cümleyi benimle eskiden beri konuşmaya alışmış gibi bir metanetle sıkılmadan, gözlerini kırpmadan söylemesi olmuştu.

O şimdi duvağı başında bir gelindi. Biraz utanacak, sıkılacaktı. Ben onun sıkılğanlığından, utancından hazlanarak, zevkle kendimden geçecek, emel bulutları içinde örtülü bir bakir sevda keşfine uğraşarak aşkı dile getiren en güzel sözlerle onu konuşmaya davet edecek, ağzından bir söz almak için saatlerce uğraşacaktım.

Bu dik, kaba sözler gerdek gecemin bütün o güzel hayallerini kalbimle beraber kırdı geçirdi. Ben o duvağın altından ne bekliyordum. Talihime ne çıktı?..

Cevap vermeden üzüntü ile ben de bir köşeye çekildim. Meydana gelen durumu düşünmek, yargılamak istiyor, fakat ne düşüneceğimi bilemiyordum.

İçimi önce şiddetli bir öfke sonra sebebini pek yorumlayamayacağım acıklı bir duygu sardı. İlk hamlede gelinin terbiyesizliğine hükmettim. Bilmem neden? Sonra bu hükmüm kuvvetini kaybetti. Kendi kendime, «Evet, evet... Ben hakareti, bu cezayı hak ettim. Zavalı kızcağız kendinden önce yine bu köşeye elmaslara garkolmuş iki gelinin gelip gittiğini biliyor. Üçüncü olarak o yeri alan biraz ileriye gören bir kimse olursa üzüntüye kapılmakta, duygularına yenilmekte mazurdur,» dedim.

İşte öyle karşıdan karşıya bir süre ben ümitsizliğin verdiği dehşete, o, hüzlünlere kapılmış olarak birbirimize bakıştık durduk. Birbirimizin kalbinde gizli kalan şeyleri keşfe uğraşır gibi bu çekingen bakışlarımız sırasında gelini ilk soğuk davranışından ötürü pişman olmuş bir halde gördüm, öyle hissettim. Üzerimde oyalanan bakışlarından, hafif hafif hareketlerinden, göğüs geçirir gibi nefeslerinden, bütün o hüzlünlü, tasalı halinden öyle ince manalar uçuyordu ki, bu canlı şiir muammasının her nüktesi elmasların parıltılarını tanık yerine koyarak kendini haklı, beni haksız çıkarıyordu.

Bu pırıltılı yanıp yakılma levhasını gönlüm, gözlerim kamaşarak seyrettim. Bir sevda sarhoşluğuna düşer gibi oldum. Kalbimden «Bu kadar hırçın olmasan,

galiba ben seni seveceğim,» dedim. Meğer sevmişim. O dakikadan itibaren mutsuz bir sevdalı olmuş, ne korkunç bir uçurumun kenarında dolaştığımdan haberim yokmuş.

Fakat yine de bundan da üç dört günde arzumu alırım sanıyor, bir şiddetli muhabbetle gönlümün ona bağlı kalacağına kesinlikle ihtimal vermiyordum. Böyle bir şey aklımın ucundan geçmiyordu. Geçse bile ne olur? Karım değil mi? İnsanın karısına karşı aşırı sevgisi dünyada en çok arzu edilen bir mutluluk değil midir?

Her şeyde kendimi haklı görür, attığım her adımı gururumu düşünerek atarken, bütün hareketlerimi bu açıdan ayarlarken, bilmem bu meselede ne oldu? O ince kalpli geline bütün geçmişteki günahlarımı affettirmek için hemen irademin dışında denilebilecek bir halde ayağa kalktım. Yanına gittim. Ayaklarının önüne yere diz çökerek yalvardım:

«Meleğim, gerçeği bilmeden haksız yere beni suçlamayınız. Rumuzla⁽¹⁾ anlatmak istedikleriniz hakkın da kader bana acımadı. Her zanlıyı söyletirler. Sonra ondan yana veya ona karşı hüküm verirler. Adalet kanunu böyledir. Fakat bu gece kölenizi öyle acıklı sözler söyleme ıstırabına düşürmemek için bu yargılamamı geleceğe bırakınız. Vicdanınızın önünde temize çıkacağımdan şüphem yoktur. Artık talihimin bana gülüyüz gösterdiğine siz büyük bir delil değil misiniz? Hayır, delil değil, siz o gülen talihin ta kendisisiniz. Talih, uygunsuzluktan döndükten sonra sizin lutuf ve acıma bakımından cömertlikte ondan geri kalacağınıza ihtimal veremem. Ah o güzel gözleriniz,» dedim.

Olağanüstü bir aşk saldırısıyla bir elimle belinden, ötekiyle ellerinden yakaladım. Müsbet menfi elektriklerle yüklü, tutuşmaya hazır iki cisim gibi vücutlarımızın bu temasından gözden göze şimşekler çakan kıvılcımlar ikimizi de sınırına son düşünülemez bir haz titremesi içinde bıraktı. Gelinin gözleri süzüldü. Bana da bayılmak, hayır bayılmak değil, aşırı zevkten canım çekiliyor gibi bir hal geldi.

---

(1) Burada: Anıştırmayla, imayla.

Bütün vücudundan, kabarıp inen göğsünden, gül bahçelerinden, bahar çiçeklerinden çıkar gibi yayılan tatlı koku, bu güzel kokulu havaya karışan sıcak nefesi birkaç saniye teneffüs ettim.

Bedia, o nazik vücudundan umulmaz bir kuvvetle birden bir silkindi. Kollarımın arasından kurtuldu. Ve baygın bakışları birdenbire değişti. Öfkeli bir renge büründü. Hışımla bana bakarak:

«Beni bırakınız beyefendi. Sizin sıkça sıkça oyuncak kırar yaramaz bir çocuk olduğunuzu biliyorum. Fakat dikkat ediniz. Bu defa elinize geçen oyuncak demirdendir. Onu kırayım derken muhakkak bir tarafınızı incitirsiniz. Sonra size yazık olur,» dedi.

Bu ikinci hakaretin etkisi, şehvet ateşiyle gevşemiş sinirlerim ve bütün kalbimin sıcaklığı üzerine buzlar yağar gibi beni o sonsuz zevkten derin bir ıstıraba düşürdü. Şimdiye kadar Havva kızlarından hiçbirine karşı böyle bir küçülmeyi göze almamış, yine hiçbir kadının ağzından bu yolda hakarete uğramamıştım.

Birdenbire bir mutluluk rüyasından uyanır gibi kendimi toplamaya uğraşarak birkaç adım açıldım. Manalı bakışlarla gelini tepeden tırnağa süzerek:

«Affedersiniz hanımefendi, kendinizi oyunculığına layık görmediğiniz karşınızdaki erkek size eğlence olmaya tenezzül etmeyecektir. Vücudunuz bir kocanın okşamalarına tahammül edemeyecek kadar nazikse, bunu önceden düşünüp evlenmekten kaçınmalıydınız.»

Gelin aynı mağrur tavırla:

«Beyefendi, siz de bilirsiniz ki, evlenme konusunda genellikle kızın fikri sorulmaz Bunu velileri⁽¹⁾ uygun görür, onlar da zorunlukla kabul ederler.»

«Demek ki, bu gelin odasını şereflendirmeniz zorla oldu?»

İnce, pembe dudaklarını kıvrarak:

«Gerçeği biraz geç anladınız ama herhalde zekânınızı tebrik ederim.»

Bu son hakarete karşı artık olanca onurum, bütün erkeklik gururum isyan etti. Bu terbiyesizi daha fazla

---

(1) Kendisinden sorumlu olanlar.

konuşturmaya lüzum görmeyerek neye uğradığımı bilmez bir halde zile bastım.

İşlemeli başörtüsü, koyu nefti⁽¹⁾ ipekli entarisi ve güleç bir yüzle içeri giren yenge kadına elimle gelini göstererek:

«Hanımın içine sıkıntı bastı. Biraz hava almak istiyor. Kendisini dışarı çıkarınız. Anneme de söyleyin, buraya gelsin,» dedim.

Bu söz, beynine birkaç okkalık taş fırlatılmış gibi yenge hanım üzerinde şiddetli bir etki gösterdi. Neşesi derhal dehşete dönüşerek gözleri büyüdü. Önce ne diyeceğini bilemeyerek birkaç «Aaaa!» savurduktan sonra biraz kendini toplayıp:

«Üstüme iyilik sağlık... O nasıl lakırdı öyle? Öteki-leri birer ikişer yıl sonra savmıştınız. Bu zavallıyı ilk gecedен mi kovuyorsunuz? Ben ne gelini dışarı çıkarırım, ne de annenizi çağırırım. Beyefendi, aklını başına topla. Bir kere şu karşıdaki kızın yüzüne bak... Kıyamadan bu hakareti zavallıya nasıl ediyorsun? Artık böylesini bir daha bulamazsın. O da ana baba evladı... Elin kızına yazık değil mi? Öyle şey olmaz. Oturun, barışın. Aman Allahım, bunun neresini beğenmedin?» dedi.

Elleriyle yüzünü kapadı. Böylesine şiddetli bir hakarete uğrayacağını galiba beklemeyen gelin hanımın yüzü kırıngınlıktan gül pembesi bir renk aldı. Kendisini korumak için yenge kadının söylediği sözleri onuruna karşı hakaret sayarak yerinden azametle kalktı. Bir gurur sembolü olduğunu temsil ettirmeye uğraşır bir aktris gibi pırlantalı başını havaya kaldırarak yüksek bir tavır aldı.

Bu son hakaret sözlerinin titreşimleri hiç kulaklarımdan gitmez. Yengeye hitap ederek dedi ki:

«Yenge hanım, yenge hanım... Ağzından çıkan sözleri kulakların işitsin. Beyefendi beni değil, ben beyefendiyi beğenmedim. Dışarı çıkmak için ayaklarım senin yardımına muhtaç değildir. Beyin annesini çağırın da dertleşsinler.»

---

(1) Siyaha yakın yeşil.

Yenge hanım «Aaa»ların en büyüklerini asıl işte burada kopardı.

Ben büyük bir hiddet, yenge kadın anlatılmaz bir hayret içinde iken gelin, tatlı akışlı bir ırmak haline girmiş saman uğrusu⁽¹⁾ gibi pırıl pırıl, ışık dalgalarını andırır bir salınışla akıp yürüdü. Hareketli adımlarıyla çiğneyip geçtiği o feci gelin odasının kapısı önünde durdu. Başını çevirdi. Muzaffer bir eda ile bana derin, manalı bir bakış fırlattı. Meğer bu bakışla, «Kalbine açtığım sevda yarasını şimdi sen bir iğne deliği kadar bile hissetmiyorsun. Bak onu ben nasıl büyüteceğim. Ne derecede kana bulaşmış bir hale getireceğim. Onun şifa bulmasını sağlayamayacaksın. Bir iyileşme yolu bulamayacaksın,» demek istermiş. O derin bakışın bu korkunç manasını o zaman değil çok sonra anladım. Gerçekten gönlüme öyle bir kapanmaz, şifa bulmaz yara açtı ki, onu her gün bir iğne ile kurcalaya kurcalaya kapanmasını engellemekteki ustalığına şaşıtm kaldım. İşte o yara (kalbini göstererek) işliyor, hâlâ işliyor.

Macerasını anlatan Naki Bey'in bu noktada rengine bir kızılık geldiğini görerek:

«İsterseniz bir limonata takdim edeyim,» dedim.

«Hayır birader, hayır... Başımdan geçenlerin daha limonata içilecek yerlerine gelmedim. Göreceksiniz ki, oralarda aman Allah yanıyorum, diye bağıracağım.» cevabını verdi.

Sonra hikâyesine devamla:

«Bana o manalı bakışı fırlattıktan sonra gelin öyle bir gösteriş ve büyüklükle oda kapısından çıktı ki, yenge kadın bana, ben yenge kadına şaşkın şaşkın baka kaldık.

Beş on dakika sonra o şaşkınlıktan biraz kendimizi zi kurtarınca yenge kadın sordu:

«Beyefendi, şimdi ne yapacağız?»

«Bu kızı şu saatte bir arabaya koyup babasının evine göndermekten başka bir yapacağımız yoktur.»

«Hiç aceleyle öyle şey olur mu? Durun bakalım, kızın fikrini, derdini anlayalım.»

---

(1) Samanyolu.

«Artık pek anlaşılmayan bir yönü kaldı mı? İşte hepsini açıkça söyledi. Benden hoşlanmamış.»

«Ama siz hoşlanılmayacak bir delikanlı mısınız?»

«Tabiat⁽¹⁾ bu ya... Hoşlanmayabilir. Zorla güzellik olur mu? Belki bir başkasını seviyor. Belki o sevdiği benden çok daha güzeldir. Çünkü buna başka mana vermiyorum.»

«Sus beyim, sus... Ah şimdiki kızlar... Gideyim annenizi çağırayım da işi bir konuşunuz. Fakat, şey... Siz bu kızı sevdiniz mi?»

«Benden hoşlanmayan bir kızın nesini seveyim? Dünyada kadın kalmasa yine de böylesine tenezzül etmem. Öteki karılarım bundan güzeldi. Sen çok iyi bilirsin.»

«Bilirim, bilirim... İşte onların ahı çıkıyor zannedirim.»

«Şimdi benim tandırname⁽²⁾ dinlemeye vaktim yok. Ahı mahı ne olacakmış?. Bu gece defederiz, biter gider. Hadi sen annemi gönder.»

Çağırmaya lüzum kalmadan o sırada annem alı al, moru mor bir halde odadan içeriye girdi. Yorgun, bitkin ve bezgin bir halde bir kanepenin üzerine yığıldı. Bir süre o bize baktı, biz ona baktık. Nihayet bana hitapla dedi ki:

«Bu ne demek olacak oğlum böyle? Babanı odasında hafakanlar⁽³⁾ boğuyor. Kızı dışarıda o halde görünce ben de öldüm öldüm, dirildim.»

«Nasıl halde?»

«Nasıl olacak? İki gözünün yaşı yağmur gibi akıyor.»

Yenge ile çok şaşırılmış bir halde birbirimize baktık. Hayretimi bir türlü yenemeyerek sordum ki:

«O kız ağlıyor mu dışarda?»

«Git de marifetini gör. Daha ilk geceden bu haka-retler reva⁽⁴⁾ mıdır? Babana, bana acımadınsa bari gelinin duvağına hürmet edeydin. Bunu da öteki bıraktı-

(1) Yaratılış; huy; karakter.

(2) Kocakarı masalı.

(3) Sıkıntı; yürek daralması.

(4) Uygun.

ğın kızlar gibi mi sandın? Bu, şöyle böyle bir adamın kızı değil ki... Onlar bizden kibar... Kızlarını dışarı vermiyorlardı. Bin türlü rica minnetle aldık. Elinden uçanla kaçan kurtulmuyor. Türkçe, Fransızca okuma-yazma... Nakış, dikiş, biçme, kesme... Piyano, keman her türlü...»

«Birinci sınıf artist⁽¹⁾ olduğunu zaten görünce anladım.»

«Halt etmişsin. Niçin arsız olsun. Lakırdı söylerken yarı beline kadar kızarıyor. Gayet irfanca⁽²⁾ lügatli sözler⁽³⁾ söylüyor. Bazı lakırdılarını ben bile anlamıyorum...»

«İşte hep bu halleri artistliğinden ileri geliyor.»

«Niçin inat ediyorsun Naki? Sana arsız değil diyorum.»

«Anneciğim, ben arsız demiyorum. Artist diyorum. Fransızlar hünerli olanlara böyle derler.»

«Fransızlar hünerli olanlara arpis mi derler? Başka takacak ad bulamamışlar mı? Aman ne derlerse desinler. Şimdi bana o lazım değil. Aranızda ne geçti? Sen onu anlat bakayım.»

«Uzun uzadıya söze lüzum yok. Şu anda o kızı bir arabaya koyup babasının evine göndermeli. Anlıyor musun anne? Şu anda...»

«Öyle ya... Benim o kadar aylık emeğim, bunca masraf havaya gitsin... Âlemin dedikodusunu da düşünmeyelim. Beyefendi hoşlanmadı diye ilk gecesinde kızı arabaya koyup babasının evine gönderiverelim, öyle mi? Naki, burasını iyi bil... Bundan sonra karı diye damlara çıksan büyük sözüme tövbe, senin için görücü gezmem. İşte bu evlenmen son evlenmendir. Artık el kızlarının başlarını ateşe yakamam. Allahtan korkarım. Şimdi bir 'arabaya koyup gönderin' sözleriyle bört bört böbürlenme öyle... O da senin başına kusmadı ya... Zaten kız yalvarsan durmuyor. 'Bir araba getirin, babamın evine gideceğim. Bu gece beni burada alıkoyarsanız kendimi kuyuya atarım,' diyor.

---

(1) Sanatçı.

(2) Bilgilice.

(3) Burada: Güzel konuşuyor.

«İşte iyi ya... Mademki o da öyle arzu ediyormuş, kendini kuyuya atmasına meydan vermemek için gönderin gitsin.»

«Naki, doğru söyle, kıza ne yaptın? Az buz hakaret görmekle duvağı başında bir gelin bu sözü söylemez.»

«Hiçbir şey yapmadım.»

«Hiçbir şey yapmadan bu rezalet çıkmaz. Hele hele doğru söyle.»

«Anneciğim, siz şimdi onu gönderin. İş sonra size anlatırım. Eğer beni haksız bulursanız vereceğiniz cezaya razıyım.»

Annem hiddetle gözlerini açarak şimdiye kadar kendisinden hiç görmediğim bir şiddetle:

«Halt etmişsin, hayırsız... Ben öyle ilk geceden babasının evine kız göndermem. Hep senin sözün değil, bu defa benim sözüm olacak. Bu iş nasıl berbat ettinse, gel yine kendin öyle temizle... Kız bizim sözümüzü dinlemiyor. Gel, yalvar yakar, ne yaparsan yap, bu gece kendisini alıkoy. Yarın ben âlemin özellikle kız anasının yüzüne nasıl bakacağım? İşte ayak diriyorum, mutlak bu iş böyle benim dediğim gibi olacak. İnadından dönmezsen şimdi buraya baban da gelecek? Ona ne cevap vereceksin? Zavallı adamın yüreğine mi indireceksin? Baban bu emri verdi. Beni sana gönderdi. Bize itaat etmezsen ananı babanı yok bil. Başka lam cim yok... Bu akşam mutlak bizim sözümüz olacak... Mutlak, mutlak... İnatçı kafan işitiyor mu?»

Ümitsizce, öfke ile yerimden fırlayarak:

«Bu emriniz bence yerine getirilemez. İhtimali yok... Sözünüzde ısrar ederseniz siz de beni yok biliniz... Kıza o kadar acıyorsanız bari ben kendimi kuyuya atayım da mesele kapansın. Başka sevdiği bulunan bir kızı ben karılığa kabul edemem. Böyle önemli bir meselede ana baba ısrarı para etmez...»

Bu son sözlerime karşı annemin ağzı açık kaldı. Şüpheli bir bakışla beni süzerek:

«Allahtan kork, hayâsız...⁽¹⁾ Tek sözüm olsun diye elin bakire kızına iftira etmeye utanmıyor musun?»

---

(1) Ahlaksız.

«İftira etmiyorum. Yanınızda söyleyeyim. Hep işitiniz. Benden hoşlanmadığını açıkça söylüyor. İşte burada yenge hanım da işitti.»

«Bir kız çingene çadırından gelse, ilk gecede yine bu sözü söylemez. Yenge hanımı tanık tutma, inanmam... Şu odadaki kanepeler, sandalyeler, bütün eşya dile gelip tanıklık etse yine inanmam. Kızın mensup olduğu ailenin soyluluğunu, namusunu, terbiyesini bilmiyor musun? Hiç onların kızından öyle şey umulur mu?»

«Efendim, Halep orada ise arşın burada... Şimdi babam, sen, bütün ailemiz fertleri kızın yanına gideriz. Hepinizin önünde ben kendisinden sorarım. Vereceği cevabı hep işitirsiniz. Ondan sonra vereceğiniz hükme razıyım. Bu ayıbyıla kızı kabul et derseniz ederim. Artık buna bir diyeceğiniz kaldı mı?»

Bu teklifim kabul edildi. Büyük salonda babam, annem, bütün akrabamızdan olan kimselerle bir divan kuruldu.

Ortaya biri davacı, öteki dava edilen için iki sandalye kondu. Tanınmış, kibar aile düğünlerinde gerdek gecesi kızın annesi ve akrabalarından olan kimselerin güvey evinde kalması âdet olmadığından, o gece orada gelin hanım tarafından ihtiyar bir dadı kalfa ile bir çeyiz halayığı,⁽¹⁾ bir de hanımın tuvaletçisi sıfatıyla bulunan bir matmazelden başka kimse yoktu.

Salonda bulunan bütün lambalarla beraber tavanın ortasındaki büyük avizeyi de yakmışlardı.

Gittim. Ortada hazırlanan sandalyelerden birine oturdum. Gelini getirtmek için haber gönderildi. Nazlanmadan geldi. Deminden bir samanyolu gibi parıltılar saçarak önümden akıp giden o gelin, bu defa çok parlak, ışıklı bir ateş parçasına bürünmüş, bir güneş görüntüsü ile kapıdan göründü.

Duvağını sol tarafına atmış, elinde ipek dantel mendil, avizeden dökülen ışık yağmuruna karşı her hareketiyle bin pırıltı saçarak yürüdü. O göz kamaştırıcı salınarak edalı yürüyüşü hepimizi adeta büyüledi.

---

(1) Hizmetçisi.

Olağanüstü güzelliğine ben değil oradaki bütün kadınlar bile hayran oldu.

Ağır ağır, salına salına geldi, yanımda oturacağı sandalyenin önünde biraz durdu. Ne kadar nazik bir tarzda olduğunu anlatmaktan âciz kaldığım saygılı bir temanna⁽¹⁾ ile salonda hazır bulunanları selamladı. Yerine oturdu. Yemin ederim ki, böyle bir selamı, Fransızların varlığı ile iftihar ettikleri yüksek sahne sanatçısı Sara Bernar bile veremezdi.

Bu mahkemenin başkanlığını üzerine alan babam bana hitabederek:

«Oğlum, hanım kızımız aleyhinde bazı iftiralara cüretle bu gece lisini gelin odasından kovmuş olduğunuz, görün ve annenizin ifadesiyle sabit oluyor. Sen nasıl öğütan, o da kızımdır. Gerçeğin ispat edilmesi için bu gâkinizi de söyleteceğim. Önce sen macerayı hikâv bakalım. Sonra da hanım kızımı dinlerim.»

Ben:

«Efendim, sözlerimde zerre kadar iftira yok. Mesele de karışık değil, çok açıktır. Birkaç cümle ile gerçeği anlatabilirim. Yanımdaki nikâhlım, bu evlenmeyi kendi isteğiyle değil, babasının zorlamasıyla çaresiz kabul etmiş. Benden de hoşlanmamış. Birinci zorlamaya bir ikinci zorlama eklemedense kendilerini babalarının evine geri yollamak elbette hayırlı olur zanneder, babalık lütuf ve merhametinizden bunu rica ederim. Böyle yüz yüze iftira alçaklığını kabul edecek yaratılıştta değilim. Kendilerinden sorunuz, cevap versinler.»

Bu sözlerim üzerine salonda «Allah esirgesin, bu nasıl şey?» gibilerden bir fısıltıdır başladı.

Gelin hıçkırıklarını engellemek için dantel mendilini gözlerine götürdü. Bu gözyaşları bir tür suçunu itiraf etmesi demektir.

Babam, gelinin gözyaşlarının dinmesini, sükûnet bulmasını bir süre bekledi. Nihayet, «Bu iddiaya karşı cevabınız nedir?» sorusunu sordu.

Karım mendili yüzünden çekti. Zayıf bir sesle söze başladı. Fakat rica ederim, savunmasına can kulağıyla

(1) Eğiliş.

dikkat buyrunuz. Tıpatıp hatırımdadır. Bilmem ki, bu sözleri hangi avukat mektebinde öğrenmiş? Savunmaya işte şöyle girişti:

«Yüksek huzurunuzda ağlamak küstahlığında bulunduğum için önce beni affetmek büyüklüğünü göstermenizi diler, eğer bu bir kabahatse onu şu gözyaşlarımın masumluğuna bağışlamanızı rica ederim.»

Şu başlangıç, babamın dikkatini çekio gözlerini fal taşı gibi açtı. Çünkü o ömründe bir kadın ağzından böyle kurallara uygun bir giriş yaparak düzgün bir konuşma işitmemişti. Hatta ben de...

Bedia sözlerine devamla:

«Yüksek sorunuza gereken cevabı verebilmek için biraz daha önceki duruma göz atmak zorunda bulunuyorum. Zannederim ki, bu konuda benden müsaadenizi esirgemezsınız.»

Salondaki kadınlar, «Ne diyor? Ne diyor? Anlayabiliyor musunuz?» sorularıyla birbirlerinden meseleyi anlama fısıltısına giriştiler.

Bedia:

«Bir kızın en önemli hayat olaylarından olan şu gerdek gecemde kocam beyefendiyle yüz yüze böyle suçlu sandalyesine benzer bir yere oturtulmuş olmam, şu zayıf sesimle kulaklarınıza ulaştırmaya çalışacağım savunmamın büyük önemini ihtar ile beni titretiyor. Bunun için sözlerimin bu büyük öneme uygun bir anlayış görmesi gereğini belirtmeyi fazla buluyorum.

«Oğlunuz beyefendinin suçlaması üzerine teliyle duvağıyla huzurunuzda getirtmiş olduğunuz şu gelinin halinden yakının sesi, bu gece üç kadın hukukunu savunma ile görevlidir. O kadınların ikisi biraz önce içinden kovulduğum gelin odasını gelinlik elbiseleri ve saf, temiz kızlıklarıyla süsleyerek sonunda boşanma felaketine uğrayan eski gelinlerinizdir. Üçüncüsü de bu felakete aday olan (ufak bir reverans yaparak)⁽¹⁾ bu cariyeleri...

«Efendi hazretleri, önceki bu iki gelininiz ne oldu? Bu çok tuhaf bir soru değil mi efendim? Oğlunuzun bir

---

(1) Saygıyla eğilerek.

sözü ile evinizden kovulan, yakınlığınızdan uzaklaştırılan o talihsizlerin durumundan söz etmek artık gereksizdir. Onlar beyefendinin gözlerini oyalamak, arzularınızı yerine getirmek için yaratılmış birer çiçektiler. Zavallıların manzarasından bıkıldı. Kokusuna doyuldu. Artık beyefendinin gönlünde onların çiçeklenmesini, serpilip gelişmesini sağlayacak sevdadan eser kalmadı. Her yanlarını bir soğukluk bürüdü. Onların güneşleri demek olan beyin sıcaklığından yoksun kalarak karanlık ufuklarda, o felaketli yerde kimbilir ne acıklı saatler geçirdiler.

«Gerçekte değil yalnız beyin gönlünde kurumuş oldukları için siz bu saksıları kapıdan dışarı silkiverdiniz. Gelin odasının süsleri içine benim için de sakladığınız son bu değil midir?»

Bedia her cümleyi jestleriyle destekleyerek sesine bazen hüznü, bazen sert, bazen uzun, bazen kısa bir söyleyiş ahengi vererek ve deklamasyon⁽¹⁾ dersini öğrendiği mektebin mucizeli öğretimine bizi hayrette bırakıyordu.

Sızlanış hücumları birbirini izleyen dalgalar gibi fikir ufuklarına doğru ulaştıkça yüzü ateş kesiliyor, gözlerinin yaşı kuruyor, fırlattığı alaylı bakışlarıyla artık üzüntü gözyaşlarını kendisini dinleyenlerin gözlerinde arıyordu.

Şu başlangıçtan savunma sonucunun alacağı dehşetli rengi sezerek karşılık vermek için bazı zayıf noktalar yakalamak, zihnimden bunların gerekli dağarcıklarını hazırlamak fikrine düştüm. Fakat ne mümkün? O sözlerin en amansız büyüleneni ben oluyordum.

Babam bütün bütün şaşırdı. Bana, «Ne dersin? Neticeyi beklemeden bu kızı susturmalı mı? Çok ileri varıyor,» manasını anlatan bakışlar fırlatıyordu. Ama ben kesin yenilgimizi bilmekle beraber sonuna kadar dinlemek istiyordum. Benim için bu müziğin sözleri müthiş fakat nağmesi çok güzeldi.

Bedia:

---

(1) Güzel konuşma.

«Sizin için hatırlanması şimdi gereksiz görünen o iki gelin birer zulüm görmüş geçmiş; fakat benim için birer geleceğin aynasıdır. Bilinen neticeye kadar şu konak içinde acılarla geçireceğim hayatın bütün ayrıntılarını o aynalarda dehşetle seyredebilirim. Arabanın ön tekerleği nereye giderse art tekerleği de oraya gideceği atasözü bildiğiniz şeydir. Bu aynalarda artık siz bir şey görmek istemezsiniz. Onlar sizin için tozlara bürünmüş, unutulmuştur. Fakat müsaade buyrunuz, şu telli duvağımla bu tozları sileyim. O aynaları şimdiye kadar ilgisiz duran gözlerinize karşı tutayım. Hep birden seyredeyim.

«Birinci gelininiz oğlunuz beyefendinin derdinden, ona karşı duyduğu sevgi ve özlemden verem olup ölmüştür. Belki bundan haberiniz yoktur. Kovulmuş bir gelinin ölümünü düşünmeye mecbur musunuz? Bu hal can alıcılara ait bir meseledir.»

(Ben artık hikâyenin limonata içilecek zamanı geldi zannıyla elimi sürahiye uzatarak Naki Bey'in yüzüne baktım. «Arzu buyrulmaz mı efendim?» dedim. Muhatabım bana dalgın dalgın bakarak ve elini sallayarak daha oralara çok vakit olduğunu anlattı. Doğrusu ben dayanamadım. Bir bardak içtim.)

— Bu mutsuz kadının ne biçimde öldüğünü, acıklı ölümünü dilim döndüğü kadar anlatacağım.

Savunmanın sınırı aşan bu noktasında babam şahadet⁽¹⁾ parmağını ağzına götürerek bu gelin kılığındaki avukata susma işareti verdi.

Bedia acı bir gülümseme ile:

«Aman efendi hazretleri, pek yufka yürekli imişsiniz. Sözlerimin sonunu dinlemek istemiyor, buna da aşırı bir teessür rengi veriyorsunuz. Bu acımalı kalbinize inanayım mı? Bu üzüntünüz ve acımanız ciddi olaydı oğlunuzun terbiyesini düşünür, yine o yola kurban edilmek için bir üçüncü kız buldurup bencil kucağına atıvermezsiniz.»

Babam artık dayanamadı. Bağırarak:

«Gelin misin, avukat mısın, nesen? Sus artık... Gayen, maksadın nedir? Onu söyle... Oğlumun bıraktığı

---

(1) İşaret.

iki kadının biyografilerine varıncaya kadar araştırmış, her şeyi öğrenmişsin de bile bile ona neye vardın?»

Bedia ses tonunu yükselterek mağrurca:

«Affedersiniz efendi hazretleri, maksat karşılıklı konuşma ise azarlamaya hakkınız yoktur. Gerçeği anlatmak gücünde olan her konuşmacı avukat mı sayılır? Ben size adalet kanunlarının gizli inceliklerinden söz etmiyorum. Hukukun bu belirttiğim sade yönlerini herkes bilir. Bundan söz edenlere toptan avukat demek gerekseydi dünyada her ferдин o unvana nisbeti⁽¹⁾ icab ederdi. Bu iş benim hayatımın felaketine taalluk ediyor.⁽²⁾ Sizin için bir kızı kapı dışarı atıvermek yeter. Her sorumluluğu da onunla beraber üzerinizden atmış oluyorsunuz. Benim için durum öyle değildir. Sözlerimi sonuna kadar dinlemek zorundasınız.

«Söz, gerçeği bile bile oğlunuza niçin varmış olduğum meselesine gelince, bunda da açıklanmasına ihtiyaç gösteren önemli bir iki nokta vardır.

«Babam benim eğitim ve öğrenimime çok özen gösterdi. Fikirlerimin aydınlanmasına uğraştı. Fakat bundaki maksadı, özel fikri ne idi? Ne olacak? Falan efendinin kızı ne güzel okuyup yazıyor. Ne mükemmel söz söylüyor desinlerden başka bir maksadı yoktu. Bana düşünme gücü verecek şeyler öğretirdi. Fakat düşündüklerimi hayatta uygulamamak kararıyla...

«Ben her şeyi bileyim. Ama yine onların baskısı altında kalıp yargıları dışına çıkmayayım. İşte bu iddiamın en korkunç bir misali oğlunuzla evlenmem konusunda görüldü. Ben bu evliliğe razı değilim. İsteyip istemediğimi dikkate almadılar. Bunu gerekli bulmadılar. Beni zorla buraya gönderdiler. Onlar nasıl inatlarında direndilerse ben de öyle maksadımı elde etmeye yani geldiğim gece buradan kendimi kovdurmaya yemin ettim.

«Bu işte namusa, şerefe dokunur bir şey yoktur. Ben ne size gelinlik, ne de oğlunuza karılık edebilirim. Beni bu gece evime gönderiniz. Yalnız baba isteğiyle yapılan düğün böyle olur. İşte bu olay babama da, size de bir ders olsun...»

---

(1) Burada: Taşınması.

(2) İlgilidir.

Babam öfkesinden morardı. Fakat öfkesini yenmeye uğraşarak sordu ki:

«İsteğiniz bundan ibaret mi?»

«Evet efendim.»

«Öyleyse şimdi sizi dadınızla, halayığınızla, matmazelinizle bir arabaya koyup babanızın konağına götürsünüz. Yarın da eşyanızı göndeririz. Fakat bu davranışınızın size karşı ne kötü zanlara ve ne dedikodulara yol açacağını da düşününüz. Artık sizin için yeneden kocaya varmak bitmiş demektir.»

«Beğenmeyen oğluna almasın. Zaten ben bakire kalmak fikrindeyim.»

Babam:

«Susunuz, yetişir.»

Bedia'yı o gece kendi konaklarından öteki üç kadınla birlikte bir arabaya koyup babasının konağına galdır gıldır gönderdiler.

Ailemiz fertlerinin hepsine olağanüstü bir şaşkınlık geldi. Henüz hepimizin kulaklarında yankısı kaybolmayan o sözlerin bir kızın ağzından nasıl çıkabildiğine bir türlü inanamıyorduk.

O gece gelin odasında tek başıma kaldım. Yaldızlı sütunlar arasında kuşu uçmuş yuva gibi boş duran çiçeklerle süslü gelin kanepesine baktım. Bu gördüğüm acayip rüya ne idi? Bir kızıdan böylesine atılganlık umulur mu? Bedia'yı bu biçimde harekete zorlayan gerçek sebep acaba nedir? Gerçekten ilk karılarımın hatıralarından ürkererek mi bu kurtuluş yolunu göze aldı?

Başımı ellerimin arasına aldım, uzun bir düşünceye daldım. Kızın her sözünün kulağımdaki yankısını arayarak, her halini, bütün jestlerini hayalimde, gözlerimin önünde yeniden canlandırmaya uğraşarak beni istediğim gerçeğe ulaştıracak bir ipucu arıyordum.

Ara sıra süzük bakışları ne kadar manalıydı. Fakat bu konuşur gibi canlı bakışlardan ben niçin bir mana çıkaramıyorum? Gelin odasından çıkarken fırlattığı bakışları adeta hem kaçıyor, hem davul çalıyor gibiydi.

Yok, yok... Onlar sadece öfkeli bakışlardı. Onlarda bana karşı bir zerre okşayış yoktu. Fakat ben niçin bu bakışların ta canevime kadar işlediğini hâlâ hisseder gibi oluyorum? Kızın hep bu hareketleri ciddi miydi? Yoksa bazılarında yapmacık eseri mi vardı? O gözler parladığı zaman bin bir renkli yanar-döner kumaşlara benziyordu. Onların her pırıltılı renginden bir mana çıkarabilmek mümkün müdür?

Babamın huzurunda artık temyizi⁽¹⁾ gereksiz bir savunmada bulundu. «Buraya gelmeden böyle yemin ettim. İşte yeminime uyarak hareket ediyorum,» dedi. Hem öyle bir söyleyişle maksadını anlattı ki, bir daha buraya gelin niteliğiyle geri gelmesine ihtimal bırakmadı. Demek öncesinden düzenlenmiş bir planı varmış? Onu uyguladı. Kimse ile evlenmemek fikrinde olduğunu da anlattı. Kendini yalnızlığa mahkûm edecek bir kız mı o? Bunda bir sır var. Anneme söylediğim bir sözü hatırlayarak birdenbire dimağımı bir gerçek ışığı aydınlattı. Acınıp sızlanarak elimi dizime vurdum. Eyvah, bu gece ne çocukça, daha doğrusu ne delice bir davranışta bulunmuşum, dedim. Bunda anlaşılmayacak ne var? Bu kız kesin başka bir delikanlıyı seviyor. Ailesi her ne sebeple ise kızlarını bu delikanlıya vermeyi uygun görmemişler. İşi örtbas etmek için o aralık tarafımızdan gelen isteği cana minnet bilerek zorla kızı bize göndermişler.

Kız çok hırçın, şımarık bir şey... O da her türlü rezalete meydan okuyarak velilerinden bu suretle intikam aldı. Anası babası gerçekten intikama hak kazanmışlarsa da bu işte benim ne kabahatim var? Talihe bakınız. Ah, ben bu gece çok yanlış hareket etmişim. Kız bana ne kadar hakaret ederse etsin, ben bunların hiçbirine hiddet göstermemeliydim. İş konağın içinde böyle açığa vurulmamalıydı. Babamla annemin durumdan haberleri olmamalıydı. O zaman ben ona benim gibi bir kocaya karşı daha ilk gecede böyle planlı bir komedya oynamayı gösterirdim.

Ama iş bütün bütün çıkmaza girmedi ki... Daha kızı boşamadım. Şu anda nikâhımın altında bulun-

---

(1) Bir kez daha yargılanması.

yor. Sonuna kadar boşamam vesselam...⁽¹⁾ Ben o telin duvağın haracını ondan almazsam insanlıktan istifa ederim. Dur bakalım Bedia Hanımefendi, ben de bir komedya planı düzenleyeyim de eğer oyunun ikinci perdesi, oynadığınız birinci perdeden daha parlak olmazsa sen de beni kocalığa layık görme...

Şimdi bir plan... Mükemmel bir plan... Bilmem ki, tiyatro yazarları planlarını nasıl düzenlerler? Hazırlanmış bir plana göre olayları yaratmak kolay... Olay kahramanlarını istediğin yaratılıştta icat edebilir, bütün olayları gönül isteğiyle durdurup kalemin ucuna takar, sürükler götürürsün. Fakat gerçek dünyasında iş bu kadar sade mi? Olaylar sana değil, sen olayların gereğine tabisin.

Hanımefendi bize oyununu oynadı gitti. Şimdi efendim nerede, ben nerede? Aramızda bu kadar mesafe var. Komedya mukabelesi öyle pek kolay olmayacak. Ne ise... Olayların akışına bakıp ilk fırsatlardan yararlanmaktan başka çare yok.

Planımın esası şunlar olmalı:

Önce Bedia'yı boşamamak. İkincisi karım hanımefendinin sevdasını çektiği delikanlıyı bulmak... İşte burada mesele olağanüstü bir önem kazanıyor. O herifi bulmayı başarırsam karımla olan sevişme maceralarını uzaktan serinkanlılıkla seyretmeye nasıl katlanabileceğim? Naki Bey'in karısı falan beyi seviyormuş. Ailesinin adını bir rezalet sermayesi gibi sevda pazarına çıkarmış, ayaklar altına alıyor da herif karıyı niçin boşamıyor? Galiba şiddetle kadında gönlü varmış, gibilerden aleyhimde hep bu dedikodular olacak. İş önce ailemizin namusuna, sonra da babamın kulağına intikal edecek. Bizim plan sarpa saracak...

2

O gece sonu bulunmaz bir düşünce denizi içinde döne dolaşa yorgun düştüm. Sabaha karşı yatak odama çekildim. Sevişme sahnelerinden uzak o süslü döşek, tülü atlaslı, bürümcüklü, salkım salkım ipek kor-

---

(1) Artık bitti, işte bu kadar, diye sözü kısa kesme deyimi.

donlu, püsküllü cebinliğıyle birtakım gerdek gibi karşıma çıktı. Gözlerimi yumdum. İçine atladım. Uyuyor muyum, uyanık mıyım? Gözlerimin önünde dolaşan şeyler hayalet midir, gerçek midir, fark edemiyorum ki...

Gözlerimi kapasam da, kapamasam da Bedia gelinlik elbisesiyle pırıl pırıl karşıma geliyor... Yalnız, gelse iyi... Ama koltuğunda⁽¹⁾ bir de delikanlı var.

Bütün dikkatim işte onun üzerinde... Rakibim olacak bu herifi görür gibi oluyorum. Fakat fal açan çingenelerin bilinmeyen âlemlerden haber verişleri gibi esmer mi desem? Sarışın mı desem? Endamca, yüzce nasıl? Buralarını pek seçemiyorum. Bu belirsiz görüntüler içinde bir süre yorulduktan sonra rakibim hayalimde, tıpkı aynalı bakıcının⁽²⁾ aynanın derinliklerinde gördüğü kişiler ve kayıp eşyalar gibi, belirli bir biçime girer gibi oldu.

Kısa boylu, tombalakça, az sarı bıyıklı, açık mavi gözlü, şık kıyafetli, civelek⁽³⁾ bozması bir şey... Bu gece benim yerime Bedia'ya, dünyada neler olmaz, güvey giren herifi bu biçimde tasavvur ettim.

Gerdek yuvasından uçan kumru, bu tapındığı sevgiliyle buluşmak için beni acıklı gelin odasında avare bıraktı, diyordum.

Ne kadar kovmaya, uzaklaştırmaya uğraşsam bu iki sıkıcı, rahatsız edici hayalin gözlerimin önünde belirmesinden kendimi kurtaramıyordum. Hayalimin huzurunu yalnız vücutlarıyla değil davranışlarıyla, hareketleriyle de bozuyorlar. Tek durmuyorlar ki... Hayalimizdeki rakibim olan herif alaylı bir gülümseme ile Bedia'nın kolundan, «Anlat bakalım, gerdek maceran nasıl oldu?» diye çekiyor. Bedia, babamın huzurunda gözyaşlarını sildiği dantel mendili bu defa kahkahalarını engellemek için ağzına götürerek, «Oradaki savunmamı işiteydin beni alkışlamaktan avuçların şişerdi,» cevabını veriyor, sonra bu güzel başarılarını kutlamak için birbirlerini kucaklıyorlar...

---

(1) Koluna girmiş.

(2) Falcının.

(3) Canlı, neşeli, sokulgan.

Bu çekilir görüntü müdür? Kışışış... Ya şeytan, kışışış... Şeytan dışarda değil ki, beynimin içinde... Kıştan mıştan anlamıyor.

İşte bu iki hayal, bir de ben, bazen rüyada bazen de gözler açık boğuşa boğuşa sabahı ettik.

Bu rüyaları iyiye yoracak bir rüya tabircisi bilmiyorum ki, ona başvurayım... Gece hayalimde karşıma geçip varlığını belirten kötü rakibimi acaba gündüz nerede bulabileceğim? Çingenelere mi fal açtırayım? Remilci⁽¹⁾ hocalara mı başvurayım? Yoksa Eyüp'teki niyet kuyusuna mı gideyim? Aynalı bakıcı sağ mı? O pek iyi idi. Sen ne kaybedersen et, korkma. O aynada derhal bulur, kaybolan eşya hangi hırsızların eline geçmiş, nerelere sokulmuşsa sana noktası noktasına haber verir. Fakat sen git, artık oralarda mal ara... En ufak bir şey bulabilirsen aşk olsun...

Sonra yeniden git, başvur... Dediğiniz yerlerde bir şey bulamadım, de... Buna alacağın birinci cevap fal ücretinin ikinci defa istenip ödenmesidir Çünkü para ödenmedikçe fal açılmaz. Beyoğlu mağazaları gibi fiyat kesin... Hile yok. Sermaye nedir, kâr, zarar neden ibarettir, onu bakıcı da bilmez...

«La Y'alem ül gayb-ı illallah» ücret toka edildi mi, aynayı eline alır, hoh diye bir kere hohlar. Aynanın parlak yüzü bulanır. «Adın nedir?» sorusunu sorar.

Karşısındaki biraz ahmakça ise (bu da fazla söz. Çünkü akıllıların oralarda ne işi var?) kaybedilmiş eşyayı da sorar. Kayıbın çeşidini anlar. Sonra ustalıkla yine sana bilinmeyen âlemden öğrenmiş gibi satar. Mesela Naki adını verdin değil mi? «Naki'nin perisi gel. Dağda isen gel, bayırsa isen gel. Derede isen gel, denizde isen gel,» kelimeleriyle perini çağırır. Kahvesiz, şerbetsiz kuru bir çağrı... Bunun bir de ziyafetlisi vardır ki, o çağrılan, aslı olmayan şeyi doyurmak herkesin harcı değildir. Siz dağ bayır dolaşmadığınız halde perinizin ne kadar gezme meraklısı olduğuna şaşarsınız.

Nihayet aynada panorama başlar. Galiba periniz lütfen aynayı şereflendirir. Ama onu aynada yalnız ba-

---

(1) Kum falı bakan.

kıcı görür. Siz göremezsiniz. Bu bakıcılarda her şey zihinde yaratılmış, belirsizdir. Mangır dedin mi? Yalnız o belirli, madenden ve yuvarlak olmalı, ele avuca dokunmalı...

Anneme işi açsam Bedia'nın âşığım araştırma yolunda bütün bakıcılara çok para kazandırırım, ama ayna içinde, kuyu dibinde bulacağımız âşık benim rüyada gördüğümünden pek farklı olmaz. Onu ben şimdi sizi gördüğüm gibi görmeli, çalyaka etmeliyim.⁽¹⁾

O gün öğleye yakın babamın odasına çağırıldım. Zavallıyı pek üzüntülü, annemi de üzüntüden hasta buldum. Bu üzüntülerini bana da geçirmemek için ikisi de zoraki bir neşe göstermeye uğraşıyordu. Babam beni görünce zoraki bir gülümseme ile:

«Gel bakalım Küçükbey... Neydi o akşamki bora? Hepimize geçmiş olsun. Dün gece bundan başka acayip bir rüya görmedin ya?»

Plan hükümlerine uymak benim için işte buradan başlıyordu. Akşamki gördüğüm kulunç⁽²⁾ muskası gibi erkekli dişili hayalleri, rüyaları anlatsam uymaz. Kız hakkında peyda olan şüphelerimi açsam bu hiç hesabıma gelmez. O saatte kızı boşamam için beni zorlamaya kalkarlar. Ben onu öyle kolayca bırakır mıyım? İş idare etmek için zihnimde hazırlanmış hiçbir akıllıca cevap da yok... İşin enini boyunu hesaba henüz vakit olmadı. Planımı yürütebilmek için olabildiği kadar annemle babamı, Bedia'dan yana çekmek gerek.

İşte bu vadiye bir giriş yolu bulmak için babamın sorusuna cevap olarak dedim ki:

«Hayır efendim, dün gece hiçbir acayip rüya görmedim. Rahat bir kalple uyudum. Hatta sizin, dün geceki bora nitelemesiyle andığımız olayda bora denilecek bir fevkaladelik görmedim.»

Babam hayret içinde:

«O kahpenin hepimiz hakkındaki sözleri, kullandığı o dil kayıtsız bir kulakla dinlenecek herzelerden⁽³⁾ miydi?»

---

(1) Yakasına yapışmalıyım.

(2) Şiddetli ağrı.

(3) Saçma sapan sözlerden.

«Kabahat onda değil... Asıl tedbirsizlik kulunuz-
da⁽¹⁾ oldu.»

«Nasıl?»

«Duvağını açtığım zaman yüzüne baktım. Kendisi-
ne işittirecek bir sesle, 'Pek güzel değil ama neyse', de-
dim. Bunu duydu. İfrit kesildi. Boşadığım kadınlar
hakkında sitelere girdi. 'Onlara yaptığınızı bana da
mı yapmak fikrindesiniz?' dedi. Ben de, 'ihtimal', cea-
bını verdim. O söyledi, ben söyledim. Nihayet canım sı-
kıldı. Oda kapısından dışarı kovuverdim. Nazlı, kıy-
metli büyütölmüş. Bu hakarete tahammöl edemedi. İş
o gördüğümüz sonuca kadar vardı. Artık kendini tut-
maya gücü yetmedi. Ettiğim muameleye göre bir dere-
ceye kadar mazurdur, zannederim.»

«Senin soyluluk ve terbiyenden beklenen şey ilk
geceden geline bu yolda muamele etmek miydi? Öyley-
se kız eski karıların hakkındaki yargılarında öyle pek
de haksız değilmış. Ailemizin haysiyetini kıran böyle
bir harekete cüretten sıkılmadın mı?»

«Vallahi efendim, bu hareketlerim hemen elimde
olmadan denecek bir surette meydana geldi. Neye uğ-
radığımı anlayamadım. Bana büyü mü yapıyorlar? Ne
yapıyorlar bilmem ki...»

«Sus... Sana kim büyü yapacak? Haydi buna eski
karıların yaptı diyelim. Ya onlara kim yapmıştı? Onla-
rı niçin bıraktın?»

Annem elini alnına götürüp düşünerek dedi ki:

«Doğru, doğruuu... Bu işte büyü var. Dün geceki
gelinin dediği gibi eski karılarından birincisi ölmüş.
Fakat ikincisi daha ölmemiş. Yeniden sana varmak
için hoca hoca dolaşıyormuş. Ben de diyordum. Bunlar
akla sığacak işler değil... Tevekkeli değil, efendi, efen-
di, yarın oğlanı okutalım. Odasının kapısına da bir
tavşan başı astırayım. Yedi dükkân süprüntüsü, güneş
doğmadan alınmış güvercin tersi, çörekotu, üzerlik, ki-
lise buhurundan artmış günlük, daha bilmem ne-
ler... Bu tertibi, bizim kalfaların hocası molla hanım
bilir. Ona hazırlatayım da Naki'nin çamaşırlarını tüt-
süleyeyim...»

---

(1) Bir kimsenin, kendisinden söz ederken kullandığı alçakgönüllü-
lük belirten söz.

Babam hiddetle:

«Beş yüz dükkân süprüntüsü toplanıp da yaksan, bütün çöp arabalarını buhurdan haline koysan yine bu oğlan akıllanmaz. Anladın mı sade fikirli hanımcığım? Akıllanmaz... Ama kabahat onda değil bizde... Kızın dün geceki sözleri beni şimdi etkiliyor. Çünkü hepsini doğru, hepsini haklı buluyorum. Hiçbir kabahat bulmadan karıdan bıkip boşuyor. Biz de düşünüp taşınmadan, gerekli incelemeleri yapmadan hemen bir ikincisini getiriyoruz. Kimine alık diyor, kimine okuması yazması olmadığı kusurunu buluyor. Akıllısı, yazarı da işte sana böyle yapar.

«Kızın söylediği sözlere hepimiz layığız. O suçlmalardan hiçbirini yabana atılacak lakırdı değil. Yine çok şanslı imiş o kız ki, ilk gecede hepimizi hayrette bırakacak bir atılganlıkla bu konaktan çıktı gitti. Kurtuldu... Anasına babasına, 'Kabahat bizim beyefendi oğlumuzdadır. Kızınızın hiçbir hatası yoktur. Haksız yere sakın onu azarlamayınız', diye haber göndereyim. Bu haberle beraber buradaki eşyasıyla nikâhını da yollayacağım. O kız da kurtulsun, biz de kurtulalım... Beyefendi canı nerde isterse orada evlensin. Ağzı süt kokan bir kızıdan dün gece gördüğüm yerinde hakaret artık bana bir ibret dersi oldu. Bir daha bu eve gelin adıyla bir kız getirmeye tövbeler olsun...»

Babamın ilk sükûnet ve yapma neşesinin hiddete dönüşmesine ben üzülmek şöyle dursun, tersine memnun oluyordum. Çünkü kendimi haksız göstererek Bedia üzerindeki öfkesini biraz hafifletmiş oluyordum. Bu başarı başlangıcı ise planımın sonunu oldukça kolay bir biçimde uygulayabileceğimi gösteriyordu. Mahzun bir hal takınarak babama dedim ki:

«Zavallı kıza dün gece reva gördüğüm muameleye pişmanlık getirdim. Bu hakarete karşı tarziye⁽¹⁾ vermek, af dilemek arzusundayım. Rica ederim, eşyasıyla nikâh bedelini göndermeyiniz. Çünkü boşamak niyetinde değilim.»

Babam:

«İster boş, ister boşama... O kız bir daha eve gelip de bizim yüzümüze bakamaz...»

---

(1) Özür dilemek.

«Ya siz deminden sözlerini haklı bulmuyor muydunuz?»

«Evet, aleyhimizdeki sözlerinde, suçmalarında tamamiyle haklı idi. Fakat bazı acayip sözler de söyledi. 'Ben buraya gelmezden önce bu planı düzenledim, bunda da muvaffak oldum. İşte gidiyorum. Ben ne size gelinlik, ne de oğlunuza karılık edebilirim,' dedi. Havsalam⁽¹⁾ böyle derin manalı sözleri hazmedemez. Bunun içindir ki artık o kız buraya gelemez. Zaten biz çağır-sak da yine geri gelmeyeceği anlaşıyor. Çünkü planı gereği dönemez. Dönüşüne düzenlediği plan engeldir. Aslında ben de öyle planlı gelin istemem...»

«Hayır efendim, hayır... Ben sizi temin ederim ki, onun ne planı var, ne bir şeyi... Odadan kovulduğunu büyüklüğüne, onuruna yediremedi. Haysiyetini korumak için o yalanı uydurdu.»

«Haysiyetini korumak için yalan uyduran gelin de işimize gelmez.»

Babamın ayaklarına kapandım. Yine ricamı reddetti. Babamın bu inadından annemin kırıldığını gözlerinden anlıyordum. Bendeki arzuyu görünce yeniden konağa getirilmesine o çoktan razı olmuştu.

Babamın da annemin de hallerini bilirim. Bazı delice arzularımı ara sıra engellemek isterler. Fakat çekişmemiz uzun sürmez. Çoğunlukla ben üstün gelirim. Ah, bir parça benzim kaçsa... Azıcık ağlayabilsem... O zaman kazanacağım kesindir.

Kendimi biraz sıktım. Gözümden yaş gelmedi. Yeni ölen büyükannemin gömüldüğü günü olanca ayrıntılarıyla gözlerimin önüne getirdim. Hayır ağlayamadım. Dünyada insanı acılandırıp ağlatacak bunca feci olay var. Onlardan birini arıyor, bulamıyordum.

Mesela üç yetimle aç kalan bir anne, lokomotif altında ezilmiş bir kör... Beş katlı bir kapının üstünden düşüp ölen bir dülger⁽²⁾ cesedinin artık kimsesiz, ek-meksiz kalan kederli ailesinin yanına getirildiğinde kopan çığlıklar, bunların hiçbirisi gözlerimi sulandırmıyordu.

---

(1) Kavrayış ve anlayış yetisi.

(2) Binanın ağaç işlerini yapan kimse.

Acıklı romanların en ünlülerini, en etkili tiyatro dramlarını birer birer gözlerimin önünden geçirdim. Hayır... Hayır... Hayır... Ağlayamıyordum.

Ağlayabilmek için böyle acıklı olayları, dokunaklı halleri hatırlamaya uğraştıkça bana ağlama değil tersine gülme geliyor, içimde kahkahalar kaynıyordu.

Nihayet Bedia ile hayal rakibimin dün gece bana karşı el ele sevişerek oynadıkları pandomimayı⁽¹⁾ hatırladım. O zaman kalbimden fıkır fıkır öfke buharı kabarmaya başladı. Baştan başa ateş kesildim. Ama yine gözlerimde yaştan eser yoktu. Artık kimin umurunda? «Oh ho ho!» diye sahte bir yaygara kopardım. Hilemi maskelemek için mendili yüzüme yapıştırarak odadan dışarı fırladım.

Ah birader, ah... Sonra uğradığım korkunç akibette önceden böyle bin çağrı ile akıtamadığım gözyaşlarını hiçbir şey, hiçbir teselli dindiremez oldu. Ümitsiz gözyaşlarımı annemle babama göstermemek ister de muvaffak olamazdım.

Böyle yapma «Oh ho ho!»larla odadan fırlayışım istenen etkiyi gösterdi. Babam şaşırды. Annem galiba baygınlıklar geçirdi. Seyyare adında bir küçük halayığımız vardır. Onu hemen sofada yakalayıp babamın kapısına gönderdim. İçerde geçen konuşmaları dinleyerek bana olduğu gibi hepsini bildirmesini emrettim.

Beş on dakika sonra Seyyare odama geldi. İşittiklerini şöyle anlattı:

«Hanımefendi bayılıyor gibiydi. Ah, of diye kalktı. Bir iki yudum su içti. Önce mırıl mırıl bir şeyler konuştular. Anlayamadım... Sonra Efendi, 'Ne haliniz varsa görün. Artık ben karışmam', diye bağırdı. Hanımefendi de 'Oğlanın adeta kızda gönlü var. Bir şeye merak sararsa ne kadar düşkünlük gösterir, bilirsiniz. Ama sonra çabuk bıkar. Elin bir kahpe kızı için bir evlattan olacak değilim ya... İçlidir... Kurdukça fena olur. Kızı getirelim, ondan da arzusunu alsın.... Fakat işin içinde bir sır var, anlayamıyorum ki... Bu nedir başımıza gelenler?' dedi. Babanız, 'İşin içinde sır mı yok... Hepsi çapkınlık', sözleriyle haykırdı. İşte bu kadar. Başka bir şey işitemedim...»

---

(1) Sözsüz oyun.

Bu hal benim için yarı başarı demekti. Bir hafta konağın içinde geline, düğüne dair açıkça bir söz olmadı. Herkes fısıl fısıl konuşuyordu. Artık kızın eşyası, nikâh bedeli gönderilmek lakırdıları duyulmaz oldu. Benim istediğim de işte bu idi. Fakat hafta sonunda kızın babası tarafından babama boşanma isteğini bildirir bir tezkere geldi. Konağın içinde yeniden bir gürültüdür koptu. Kızı boşamam için bana epey bir baskı yaptılar. «Oh ho ho!»lar yine imdadıma yetişti. Bir süre ne yapacağını bilmez, sıkıntılı bir halde kalan babam sonunda kız tarafına, «Oğlum kızınızı bırakmıyor. Eğer ortada boşanmayı gerektiren kanuna uygun sebepler varsa, davanın çözümü için mahkemeye başvurulması lazım geleceği» şeklinde bir cevap gönderdi.

İş büyüdü. Kız tarafından boşanma davası açıldı. Orasını bütün ayrıntılarıyla anlatmak çok uzun... Sonuç efendim. Davayı biz kazandık. Kız tarafı artık sesi kesti.

Bu patırtıların üzerinden altı ay geçti. Fakat o evinde, ben evimde... Karı koca birbirimizin yüzünü gördüğümüz yok. Ben onu bazı geceler âşığı delikanlı ile kol kola rüyamda görüyorum. O rahatsız edici pandomima rahat uykularımı bozmakta devam ediyor. Bu hayal rakibimi bulmak için başvurmadığım yol kalmadı. Bunun varlığını ispata yarayacak en küçük bir ize, bir işarete sahip olamadım. Bütün araştırmalarımın sonucu, kızın dürüst, çok namuslu bir kız olduğuna çıkıyordu.

Gördüğü eğitim ve öğrenim mükemmel... Davranışları dürüst ve serbest. Sokağa çok süslü, biraz da açık çıkıyor. Beyoğlu mağazalarında adeta bir erkek gibi rahat ve serbest dolaşıyor. Hatta arkasında gönüllü takım ağaları gibi dolaşan züppe, şık güruhu da eksik değil. Fakat bunlardan hiçbirine tenezzül edip baktığını gören yok...

Gözde monokl,⁽¹⁾ elde baston, bonjurun⁽²⁾ yakasında güzel kokular çıkaran küçük bir deste çiçek... O tek gözlüğü ile kendini aynalarda eşsiz güzellikte gören,

---

(1) Tek göze takılan gözlük.

(2) Uzun siyah ceket ve çizgili pantolondan oluşan erkek giysisi.

renk Japonya hardalı, yüz Ada kartalı, biraz yana çarpık fes, çevresine keskin keskin laf atarak yan cebindeki Çin ipeği mendili gözlerine götürmek için göz göze geldiği kadın yüzlerinde etkilenme arayan şıkların sevda saldırılarına uğrayan kadınların genellikle o sözlerden namuslarına leke sürmek gerekseydi, bu bakışlardan namusu korumaya imkân kalmazdı.

Bu gezintilerinden, bu serbest hareketlerinden dolayı gönlüm onu bilmem neden suçlamadı. Ben aleyhinde kesin bir işaret arıyor, gerçekten bir sevgili varsa onu keşfetmek istiyordum.

Bazen sokakta Bedia'ya rastlardım. Yaya gidiyorsa derhal şemsiye benden yana iner, arabada ise perde çekilir, bir mağazada bulunuyorsa dışarıya fırlar. Bu şiddet, bu kaçış ne oluyor? Bu telaşlarını bana karşı olan nefretini göstermekten çok başka sebeplere bağlıyordum. İnsan sevmediği şeylere karşı daima kayıtsız olur... Çok defa ondan kaçınmak yorgunluğuna kalkışmaz. Bu yorgunluklar, telaşlar göze alınınca bu işte özel bir önem var demektir. Fakat bu önemin türünü anlamak acaba mümkün müdür?

Bu önemli sebebi tayin edince⁽¹⁾ iş anlaşılabilir... Düşüne düşünene benim keşfedebildiğim sebepler şunlardı:

Birincisi, beni gördüğü zaman kayıtsız bulunması yeniden koca evine girmeye razı oluyor gibi düşünülebilirdi. Âşığına karşı ettiği vaadi gerdek gecesi baba evine dönmekle pek mükemmel bir biçimde yerine getirmişti. Fakat kurduğu planın sonu kendi umduğu biçimde olmadı. Nikâh bağından kendisini kurtaramadı. Benimle ayrı yaşadıktan sonra bunda da o kadar korkulacak bir şey yok. Elbette bir gün inadımdan bıkar, boşarım. Boşanma gününe kadar bugünü bekleyerek âşığıyla ilişkisini sürdürebilir. Bunun için bana rastladığı zaman kayıtsız durması koca evine dönmeye bir işaret, bir belirti sayılabilirse âşığı olan herif bundan kuşkulandır. Besbelli sevgilisini şüpheye düşürmekten çekinerek bu telaşları gösteriyor. İşte birinci sebep bu olabilir.

---

(1) Belirleyince.

İkincisi, bu ikinci sebebin gerçeğe uyarlığı bence zayıf... Fakat bir ihtimal olarak düşünmeye de kesin bir engel yok. Kadın gönlü bu. En anlaşılmaz yaratılış örneği demektir. Onların yana yakıla muhabbet gösterilerine pek aldanmamalı. Âdem'i, Tanrının bu en temiz kişisini cennetten çıkaran bir yaratık, onun torunlarını baştan çıkarmakta güçlük mü çeker? Onun yaratılış görevi zaten budur. Onların sevgi gösterilerine pek kapılmamalı. Gösterdikleri nefrete de hemen inanıvermemeli. Bazen sevmez görünürler. Sevda rüzgârlarının esiş yönü öyle çıkar noktalarına tabiidir ki, bu önemli emri incelemekte pusulayı şaşıran erkekler için kurtuluş kıyısına varmak çok zor olur.

Kadın sevgisinin bu garipliklerine karşı Bedia'nın bana gösterdiği şiddetli nefrete, soğuk yüze iyice inlemeden inanıvermemeli. Belki beni sevdi. Belki bu muhabbetini göstermek için tasavvur ettiği sakıncalar bu sevdasını nefret biçiminde göstermeye kendisini zorluyor.

Belki benim hayal ettiğim o âşık, benim hayalimden başka bir yerde var olmayan bir kimsedir. Bir kuruntu eseridir. Belki Bedia kocalığımı kabul ederse beni şiddetle sevmeye gönlünü hazır buldu da, benim kendinden önce iki kadın bırakmış olduğumu gelecekteki sevdası için iyi bir şey saymayarak bir sonsuz felakete bedel bu kurtuluş yoluna atılmayı daha akıllıca bir hareket buldu.

Hep bunlar doğru ise demek Bedia beni seviyor? Bunun için bana rastladığı zamanlardaki telaşları ciddi bir biçimde etkilenmesinden ileriye gelebilir. İkinci sebep de bu olabilir.

Şimdi gelelim üçüncüye:

Bedia'nın bana karşı ne muhabbet, ne nefret hissetmemesi de düşünülebilir. Öyleyse o telaşları, o etkilenme belirtilerini yorumlayacak bazı noktalar, bazı haller bulmalı... Bu hallerin, bu pürüzlerin sebeplerini tayin etmeli...

Gerdek gecesi o bana hakaret etti. Ben de bu hakaretine şiddetle karşılık verdim. İhtimal ki, kendisi güzelliğine, zarafetine, zekâsına, bilgi ve kültürüne gü-

venerek aynı biçimde bir hakarete uğrayacağını ümit etmedi. Ümidi boşa çıkınca bundan olağanüstü üzüntü duydu ve kırıldı. Benden bunun acısını çıkarma fikrine düştü. Kırgınlığının şiddetini bütün ailemizi tahkir ile çıkardı. Şimdi buna da kanaat etmeyerek yeniden koca evine gelerek bize başka oyunlar oynamak istiyor. Beni birkaç kere daha kendisini çağırmaya zorluyor. Bunun için öyle istemez görünerek sevdami körüklemeye, beni kışkırtmaya çalışıyor. Bana karşı ne kadar soğuk ve benden ne ölçüde nefret ediyor görünürse o oranda sevgimi kazanabileceğini, beni kendisine çekeceğini ümit ediyor.

Üçüncü sebep de bu olamaz mı? Bu sebeplerin bir dördüncüsü de bulunabilir ki, o da her türlü yargılamaları altüst edecek nefret, bir şiddetli nefretten ileri gelme olur.

Acaba gerçek hal, bu düşünülen sebeplerden hangisi? Aynalı bakıcı, isim yine sana mı kaldı? Eğer fal aynan, kalplerin sırlarını aydınlatsaydı, kayıp eşyaya bedel senden çalınmış gönüllerin yine sahiplerine geri verilme yolları sorulur, çareleri aranırdı. O zaman kalpte saklanmış olan şeylerin uzmanları, altın, gümüş, define arayıcılarından fazla ortaya çıkar, iş görürlerdi.

İşte bunlar hep kadın gönlü, kadın muhabbeti bilmeceleri ki, çözüm anahtarlarını bulmak ve yorumlamak için gecelerle uykusuz kaldım. Zorum ne idi? İşte bir zorluk, bir muamma da bu...

Ben Bedia'yı seviyor muydum? Bilmem... Kendi kalbimin sırlarını anlayamadıktan sonra, hemen birkaç saat yüzünü gördüğüm bir kadının gönlünden geçenleri keşfe uğraşmam gülünç değil midir? Evet bu hal önce gülünçtü. Sonra melodram oldu. Şimdi trajediye dönüştü.

Ben onu seviyor muydum? Bu soruyu gönlüme karşı pek çok defa sordum. Soruyu soruyor fakat cevabını bulamıyordum. Seviyorum desem gönlümde öyle şiddetli bir arzu yok. Sevmiyoruma karar versem niçin zihnim hemen aralıksız onunla meşgul oluyor? Bu hal bir kırgınlık, güceniklik eseri de olabilir mi? Bedia ile kendi aramda bir rakip varmış gibi düşündükçe niçin

kıskançlığa benzer bir şiddetli his beni sarsıyor? Bir insan sevmediği kimseyi de kıskanabilir mi?

Hay hay... İyi biliyorum ki, bir süre ilişki kurup da pek sevmediğim bir iki kadını kıskandığım oldu. Bu da o türden mi? Belki... O zaman işte böyle karmakarışık düşünceler içinde kaldım. Sonradan anladım ki, o sıralarda ben Bedia'yı büyük bir sevgi ile sevmiyormuşum. Ama kendisini odadan kovduğum sırada dışarı çıkarırken bana fırlattığı o ateşli bakışı gönlüme küçük bir kıvılcım düşürmüştü. Bundan çabucak alev aldığımı anlayamamışım. Ya nasıl anlayabileyim? Bu tür kıvılcımlar donanma sırasında havaya saçılan hava fişekleri, maytaplar gibi gönlüme yüzlerle iner, çok sürmez yine sönerdi. Bunu da öyle sandım

Ben yine eski hovardalığı ele aldım. Vur patlasın âlemlerine daldım. Çünkü gönlümü eğlendirmek istiyorum. Buna şiddetle ihtiyaç hissediyorum. Fakat tuhaflığa bakın, hep yüzce Bedia'ya benzer kadınlar arıyorum. Biraz rengi, gözü, kaşları ona andırır bir orospuya rastladım mı, olağanüstü haz duyuyorum. Bir süre de böyle geçti.

Fakat gide gide gönlüm Bedia'nın benzerleriyle değil kendisiyle buluşma arzusuna düştü. Sade bir heves biçiminde canlanan bu arzu ağacı çok sürmeden dal budak salıverdi. Rüyalarımda kızın ayaklarına kapanarak ricalar etmek, yalvarmak, sonra ağlaya ağlaya, çarpıntılar içinde uyanmak gibi kendi nefsim karşı bile itiraftan sıkılacak haller aldım. Böyle bir sevda derinliğine düşmeme sebep de çabuk elde edilen kadınlardan, kolay sevişmelerden artık bıkip usanmış olmamdı.

Üç beş altınla gönülleri satın alınan, daha doğrusu kiralanan kadınların sevda oyunlarından usanç, nefret geldi. Artık bunların hiçbirisiyle eğlenemez oldum. Günden güne rengime arız olan solgunluk, kalbimin acılarından gelen her hal ve hareketteki kırgınlık eserleri, şiddet ve hiddet, hayattan bezginlik gibi olağanüstü davranışlar, annemle babamın dikkatini çekti. Bedia'nın üzerine beni evlendirmeye kalktılar.

Annem ondan güzelini bulacağına söz verdi. Bu teklifi kabul etmedim. Çünkü kalbimde Bedia'ya karşı

o aşk düğümü varken başka bir kadını sevmeyeceğimi bunun için o gelen kıza da yazık olacağını biliyordum.

Özlemli bakışlarım Bedia'ya, hep o aşk siperine dikilmişti. O kuvvetli siperi fethetmekle şimdiye kadar tatmadığım sevda zevklerini bulacağım gibi geliyordu. Artık bende bir yaşama isteği halini alan bu hedefe varmaktaki zorluklar arttıkça, bu arzu da gönlümde o oranda şiddetleniyordu.

Aradan dokuz ay geçti. Bu süre içinde hayalimdeki rakibin keşfine dair yaptığım araştırmalardan, izlemelerden bunun varlığına delalet edecek bir belirti elde edemedim.

Mevsim bahardı. Aylardan beri ümitsiz izlemelelerinde bir başarı işareti göremeyerek acıların ağırlığı altında ezilen gönlüm, tabiatla eş bir ferahlık duymadı.

Baharın taze güzelliklerine bürünen ağaçlardan, ayaklar altına serilen çimenliklerden, renk renk çiçeklerden, bilmem gönlüm hissesini alacak, açılıp ferahlayacak, biraz yaşama tesellisi bulacak mıydı?

Rüzgârın kucağında salınan çiçekleri görmek, ilham veren birkaç kadın yüzü seyretmek istedim. Artık Havva kızlarına düşkünlüğüm belki hep bunların Bedia'ya mensup oluşlarındandı.

Bir Cuma günü arabamı hazırlattım. Kâğıthane'ye gittim. Güzelliklerini tasvirde şairlerimizin pek çoğunu yormuş, belki de yazarlardan çok okuyanları bıktırmış olan Kâğıthane o gün bana şairane ününe aykırı bir görüntü gösterdi. Kalabalık orasını bambaşka bir hale koymuştu. Yokuştan inince arabam bir toz bulutu içine girdi. Bir kenarı dere, öteki tarafı çimenler üzerine gölgesini seren çok küçük bir ormancık olan İçkâğıthane alanında bir döner zincir meydana getiren araba katarına katıldık. Dön efendim, dön... Tam bir tur yaptıktan sonra başlayan görüntü ilkel zamanlardakinin eşi... Atlıkarınca'ya binen çocuklar gibi birinci turun akşama kadar yenilenmesinden usanmazsan durma, dön... Fakat orada dönen şey yalnız arabalar değil gözden göze dönen arzulardır ki, bu değirmenin kanatlarına ilıştirecek sevdan varsa o durup dinlenmeden dönmeyenin tadını o zaman anlarsın.

Bu alışveriş harmanı içinde, ne bülbül nağmesi arayan bir kulak, ne de baharın taze güzelliklerini görececek bir göz var. Başlar, gözler, sözler, bütün gönüller hep araba katarıyla birlikte dönüyor. Daha neler dönüyor neler...

Derenin öbür sahilindeki köşk bahçesinin iç açıcı, gönüllere ferahlık veren görüntüsü bir toz perdesiyle örtülü... Zaten köşkün ağaçlı bahçesindeki bahar çiçeklerine bakan yok. O ulu, sık ağaçların bahar kokulu yaprakları arasından süzülen güneş ışınlarının yansıdığı yer yer çimenler üzerindeki altın pırıltılarla gölgede kalan bölümlerin koyu (mecazi manada bu derinliğe izin varsa) derin yeşillikleri içinde, gönül, rüyalar görmek; ruh, bu tabiat güzellikleriyle sarhoş olmak; göz, hulyalı, gizli güzellikler arayabilmek için oraya sevişme pazarı kurulmayan günlerden birinde gelmeli. Böyle kalabalık günlerde seyrolunacak şeyler tabiat levhaları değil, bazı arabaların çerçeveleri içinde kendini göstermeye çıkan canlı levhadır.

İşte bakınız, dikkat... Canlı fotoğraf başlıyor. Orta halli bir kira arabası içinde bir çift pembeli... Düğün zerdesi renginde lepiskaya⁽¹⁾ boyanmış saçları yaşırmaktan kıvrır kıvrır dışarı fırlamış. Yaşmaklar sanki bir hayal örtüsü... Billurlaşmış pudra sanılacak kadar ince... Yüz çizgileri Yaradan'ın sanatlı eliyle resmolunduğu gibi bırakılmamış. Hanımların özenli elleriyle düzeltilmiş. Yüzlerine sanki mala ile Kâğıthane yoğurdu sıvanmış. Kaşlar biraz daha uzatılmış. O sarı saçlarla bir renk karşıtı meydana getiren siyah gözlere kuyruklu sürmeler çekilmiş. Yanaklarda birer boyama gül oturuyor. Bu tuvalete Kâğıthane tozunun başka bir renk vermesinden çekinilerek camlar sımsıkı kapalı...

Bu yapma güllerin arkasından bir eski fayton.^(*) Faytonun içinde bir sıraya üç kişi... Galiba paylaşıırken

---

(1) Sarıya.

(*) Bu fayton kelimesi dilimizde yanlış kullanılıyor. Bizim fayton adını verdiğimiz arabalara Frenkler Viktorya derler. Viktorya ise faytondan büsbütün başka bir biçimdedir. Faytonun körüğü yoktur. Bu farkı merak edenler, Larousse'da Véhicule kelimesine baksınlar. Her iki arabanın da resmini orada görürler. H.R.

hesabın doğru gelmesi için araba üç mecdidiyeye⁽¹⁾ tutulmuş. Hovardalık bu... Beyler paranın gittiğinde değil... Masrafta eşit olunca arabanın itibarsız karşı tarafına kim oturacak? Bir sıraya kucak kucağa oturmakla bu zor mesele çözümlenmiş. Böylece üçü de kişisel onurunu korumuş. Fakat şunu da söyleyeyim ki, kuyu gibi çukur ve derin yere oturan, karşıya oturması gereken fazla yük demektir.

Arkalarında «Mayer», «İştayn» mağazalarından çeke büzüştüre her bedene uydurulan birer kostüm. O boyunlar için biçilmediği duruşlarından anlaşılan birer yakalık, çarpıcı renkte boyunbağları... Kalıplı fesler, sarı iskarpinler, bacak arasında bastonlar...

Beylerde bu gözler sürmeli ama gerçek sürme ile değil Kâğıthane tozu ile... Ortadaki genç adam pembelilerin arabasını gösterip göğsünü yumrukluyor. Berikiler gülüşüyorlar... Arabanın hayvanlarından birinin ard ayağı aksadığından müşterilerden hiçbiri farkında değil. Onlar, yırtık paltolu arabacılarına, «Katardan çıkma... Durma dolaş, para verdik, eğleneceğiz,» diyorlar.

Hayvanları düşünme düşünme yürüyen bir eski kupa...⁽²⁾ İçinde kahverengi lahuraki⁽³⁾ çarşafli biri yaşlıca öteki taze iki mahalle karısı... İkisinde de düzgünler, rastıklar yolunda. Bu güzellik sergisinde güzelliklerine not vermek gerekse, ya üç alırlar ya iki... Mümkün değil üssü mizan⁽⁴⁾ dolduramazlar. Tepetaklak dönerler. Ama bir de kendilerine sorun. Kâğıthane'de onlardan daha güzel kimse var mı? Gözler fıldır fıldır etraftan bir iltifat gelsin diye... Hiç aldırın yok.

Arkadan yine öyle bir araba içinde dört kadın, ortalarında başı tüylü kız çocuğu... Pencereleden dışarısını görebilmek için birbirini itiyorlar.

Körüğü çarpılmış bir fayton... İçinde biri siyah kışlık paltolu, bıyıklı, öteki sakallı iki kişi. Karşılarında

---

(1) 20 kuruş değerinde, gümüş para.

(2) Üstü kapalı, oturacak yeri yalnız arkada olan bir tür fayton.

(3) Bir tür şal kumaş.

(4) Öğrencinin sınıf geçmek için bütün derslerden almak zorunda olduğu not ortalaması.

esnaf kıyafetli birisi... Üçü de mükemmel çakmış.⁽¹⁾ Ağzları çarpılmış, gözler küçülmüş. Bu sonu gelmeyen dönüş içinde arabalar mı dönüyor, kafalar mı? Farkında değiller. Şeşi beş görüyorlar. Hepsinde de sızmaya beş dakika kalmış. Etrafa bak, ah ne güzel olur bu Kâğıthane âlemi...

Karşılarındaki esnaf kıyafetli herif boş rakı şişesi-ni gösteriyor. Bir sevgi gösterisiyle yerlere kadar eğile-rek yayık yayık sarhoş ağzıyla:

«Tam eğleneceğimiz sırada anzorot⁽²⁾ bitti. Daha benim kafam rakıya doymadı ki... Yakınlarda meyha-ne yok mu? Burada böyle ayık mı dolaşacağız? Günah-tır be... Kâtane'nin⁽³⁾ namusu bozulur. İçkisiz seyir mi olur?» diyor.

Elindeki boş şişeyi yanlarından geçen bir kadın arabasına göstererek: «Elmasım, bu rakı bitti. Biz de bittik. Şişeyi göndersem doldurur musun?»

Bu tuhaflığa üç ağızdan birden kahkaha koparıldı-ğı sırada katarın dönüşü kalabalıktan bir süre sıkışa-rak arabalar durur. Tabii bu sarhoşların arabası da birdenbire durur. Bu ani duruştan bunlar da kafa ka-faya bir karanbol olur. Bu küçük durmadan sonra ara-ba yine yürür. O zaman hepsinde körüğe doğru bir sar-sıntı meydana gelir. İçlerinden biri arabacıya hiddet püskürerek: «Geçmişine kantarlıyı⁽⁴⁾ attırma bana... Duracağın vakit haber ver.»

Bunların yanından geçen başka bir arabanın ara-bacısı sarhoşların arabacısına seslenerek: «Zeyrekli be... Bugün matiz mi taşıyorsun? Payton mu, yoksa sarhoş dolmuşu mu? Müşterilerin horluyorlar. Araba-dan düşecekler...»

Sarhoşların arabacısı öfke ile: «Haydi işine keleş sen de... Sen kendi arabadaki gacelere⁽⁵⁾ bak... Karşı-ki gözlüklü beyle ışmar gırla gidiyor. Ben gace taşı-mam. İşte böyle namusumla efendi taşıyım. Parasıyla değil mi? Eğleniyorlar.»

---

(1) İyice içmiş.

(2) Rakı.

(3) Kâğıthane'nin.

(4) Ağır sövgü.

(5) Kadınlara.

Sarı koşumları güneşe karşı pırıltılar saçan iki heybetli yağız katanaya bağlı, Paris araba fabrikalarının birinden yeni çıkmış, mükellef parıl parıl bir kupa... Kesme kristal camlar arkasından resim gibi görünen açık tirşe⁽¹⁾ feraceli⁽²⁾ iki hanım... Düzgün⁽³⁾ ve pudra kullanmada aşırılığa varılmamış. Kaşlarla kirpiklere biraz kalem dokundurulmuş. Yanaklara, dudaklara gül renkli ruj sürülmüş ama belli belirsiz... Hep bu boyalar tabii güzellik derecesini aşmamış. Ölçülü yapılmış. Gümüş gerdanlar, top çeneler, küçücük ağızlar, çekme burunlar, süzük bakışlı güzel ela gözler, kumral ince kaşlar, yine o renkte gür saçlar... Nur gibi ince yaşmağın⁽⁴⁾ altında başka bir güzellik kazanmış. Gözleri okşayan bir görüntü almış.

Lacivert çuha üzerine sarı iri düğmeli elbiseleri, konçlarının yukarı kısımları beyaz toz rengi çizmeleri, beyaz eldivenleri, taranmış saçları, kalıplı fesleriyle özel yerlerinde heykel gibi oturan arabacının, kolları çaprazvari kavuşturulmuş bıyiksız yamağın, isyana hazır hayvanların ejder gibi boyun kırışlarına önem vermeyerek ağır başlıklarını korumaları, arabanın içindeki o iki güzellik putunun kibar duruşlarıyla güzel bir ahenk meydana getiriyor.

Arabanın penceresine elini atmış kirli başörtülü, yalınayak, pis bir dilenci kızının çıplak ayaklarını tekerleklerle çiğnetmekten korkmadan yerden toz kabartta kabarta, baş örtüsü yelpir yelpir uça uça koşarak: «Hanımefendiler, Allah sizi sevgili, nazik beylerinize bağışlasın. Dert verip derman aratmasın. Güler gül yüzçeğizlerinizi soldurmasın,» yolunda usandırıcı yalvarışlarıyla seyirtiş, o gürültülü gösterişle tuhaf bir karşıt meydana getiriyor.

Dilenci kızın başına hangi arabadan geldiği belli olmayan bir kırbaç iner. Araba sırası darlaşır. Kuşkusuz artık çiğneneceğini anlayan dilenci deminden beri

---

(1) Yeşille gök rengi arası.

(2) Kadınların sokakta giydikleri arkası bol, yakasız üst giysisi.

(3) Eskiden kadınların yüzlerini gerginleştirmek için sürdükleri beyaz sıvı.

(4) Kadınların ferace giydikleri devirde kullandıkları, gözleri açıkta bırakan, ince yüz örtüsü.

ettiği duaları hep geri alarak, «Elin kırılsın.. Başcağızım biber gibi yandı. İnşallah siz de benim gibi dilenirsiniz,» feryadıyla kaçacak bir yol bulup oradan savuştur.

Biri kır öteki doru kısrakta iki fesli jokey... Doru hayvanın süvarisi boylu boslu, düzgün endamlı, yakışıklı bir delikanlı. Koyu renkli fesi, yakası kapalı, beli kendinden kemerli siyah kazmir⁽¹⁾ vestonu,⁽²⁾ çizgili şeker rengi kadife pantolonu, beyaz parlak mahmuzlu, açık tütün rengi çizmeleri, düzgün endamına gerçekten bir tatlılık veriyor. Fakat kır hayvandaki süvari öyle değil. O da genç... Adam cılız. Ufak tefek. Karakuru ve cücemsi bir biçimde...

Alın tarafı enli, çeneye doğru darlaşan üçgen biçimindeki esmer yüzüne kasvetli bir görüntü veren, baykuş gözünü andıran, göz bebekleri büyük, yuvarlak siyah gözleri sanki arkasındaki jokey elbisesiyle altındaki mükemmel takımlı cins hayvanın talihsizliklerine ağlıyor.

Beyefendi yüzce olan bu çirkinliğinin galiba farkında değil. Belki de üzerindeki elbise ile hayvanın mükemmelliğine güvenerek çehre düşkünlüğüne önem vermeden kadın arabalarına sırtıtmaktan geri durmuyor.

Bazı kadın arabalarından, «Hele şu at üzerindeki sebeleğe bakın,» alaylarına hedef oluyor. Bu iki beyin sevdalı bakışları öndeki tirşelilere dönük...

Bir kira landosu⁽³⁾ içinde, siyah atlaslar giymiş iki Beyoğlu yosması... Avuç avuç sürülen düzgünler, allıklar, sürmeler yüzlerindeki yorgunluğu, her gece bir erkeğin kucağında kiralık olarak geçen saatlerin verdiği yaşama yorgunluğunu örtememiş.

Şapkalarındaki tüylerin boyu hemen yarım arşın⁽⁴⁾ var. Kendilerine kibarca bir tavır, bir nazlı görünüş vermeye uğraşıyorlar. Fakat geçirdikleri yaşama düzeni gereği her müşteriye sahte iltifat göstermeye alışmış olan bu sokak işportası çiçeklerinin her hallerinden bir adilik akıyor.

---

(1) İnce yün kumaş.

(2) Erkek ceketi.

(3) Çift körüklü, geniş binek arabası.

(4) Metrenin üçte ikisi değerinde eski uzunluk ölçüsü.

İki sürücü beygirine binmiş, biri kanarya sarısı, öteki mor atlas mintanlı bir çift külhanbeyi... Sarı mintanlısı morlu arkadaşına: «Ulann Nuri... Landoda-ki aftoslara⁽¹⁾ dikiz ettin mi? Ah anam babam...»

«O enayileri tanırım. Onun biri bizim Hisar'lı beyin kapatmasıdır. Misk sokağında oturur. Bey kazanır, bu yer... Bu kazanır, bey yer. Ayıp mı? İşi yoluna koymuşlar. Ne var sanki?»

«Bir şey dediğim yok be kardeşim... Geçinmeli de, nasıl olursa olsun. O Galata'daki hanı sattı da buna yedirdi değil mi? Ulann, o karı çukurbostana benzer. Oyle birkaç han molozu ile doyar mı? Bende de birkaç han olsa da yedirsem... Yok işte. Allah vermemiş. Bugün moruktan bir sekizlik, kocakarıdan birkaç dekar-ya sızdırıncaya kadar imanım, ben de sızıyordum. Bu akşam nereye düşeceğiz? Beygirlerden aşağı mı? Benim Anika artık kül yutmuyor. Veresiye dostluğu kesti. İstersen sen ispermeçet⁽²⁾ gibi yan artık. Mangiz olmadıktan sonra... Bak alevinden cıgara yakan olur mu? Yok mu bir hımbıl zampara? Paşini avlayalım. Boğuntuya biterim Mustafa kardeşim. Ön arabadaki yeşillilere dikiz geldin mi? Yaradan yaratmış işte... (Makamla) Ah samur kaşlım, ela da gözlüm, ben senin için ağlarım.»

«Haydi oradan avalım,⁽³⁾ sus be... Aç başı bakalım. Ulann arabadaki fantaziyeyi gördün mü? Onlar bizi açar mı?»

«Enayiliğin lüzumu yok. Tam takım delikanlı değil miyim? Bizi seven olmayacak mı? Nem eksik? Gönül bu... İskete kuşuna benzer. Korkma sen, bizim dala da konan bulunur. Aynalı karılara bakmak insanın gönlünü midye gibi açar be...»

«Kısrakları gördün mü dadaş?»

«Sahi be... Gerdan kırışa, adım atışa bak... Senin altında ekmekçi beygirine benzemiyor. Beygir dediğin işte böyle olmalı. Kız gibi maşallah...»

«Hadi yanlarına gidelim de dikkat geçelim.»

---

(1) Oynaş, yosma.

(2) Balina yağından yapılmış mum.

(3) Saf, sersem, aptal.

«Düldülü parmakla ulan... Onlara başka türlü yetiştirilir miyiz?»

«Doru kısarak da, üzerindeki bey de pek aynalı.. Birbirini açmış. Kır kısraktakini gördün mü? Ayastofonos kopuğuna benziyor. Hayvanın namusuna yazık değil mi?»

O sırada oradan geçen bir kadın arabasına: «Ah canımın içi mavilim. İpsiziz.⁽¹⁾ İşte böyle kara arabız. Ama güzel değerini biliriz. Kır hayvandaki kopuğu gördün mü? Benim atım çirkin ama kendim ondan güzel değil miyim? Dengi dengine binse neyse... Haydi yosmam, buna sen bir racon kes.⁽²⁾ Böyle şeylere tutulurum. Suratına bakmıyor da yeşillilere hampalanıyor.»

«Yoldaş be... Senin Odabaşılı aftosu gördün mü? İpekli ferace giymiş de şimdi bize kafa tutuyor. Kaça alırım çalımını? Eskiden altmışlık pakete mumdu.⁽³⁾ Şimdi piyasası fırlamış. Bir aval yakalamış, yoluyor. Deminden otuz paralık fıstık ikram ettim. Vay geçmişinin canına... Fıstık yemem, dedi. Ben de avuçları suratına fırlattım. Bizim otuzluk yerlere saçıldı. Kimin umurunda. Hovardalıkta paranın gittiğine bakılır mı? Namustur bu... Mangize kıyarım da cakamı bozmam...»

Çifte naranın eşliğinde dum dumu ile Niha-vent'ten gezinen zurnacı:

«Beyler geriz edelim mi?»⁽⁴⁾

«Vay kibar tavgıları be... Burada hiç mangiz lafi etmemeli mi? Nasıl duydun? Seyran çingeneleri, para lafını nereden işittiniz ulan? Mirasyediyiz işte... Bütün Kâtane'ye şan verdik. Elindeki sübeğe⁽⁵⁾ üfle bakalım, ne hava çıkacak? İmanım aman şarkısı var mı sizde? Bir fasıl yirmi para... İşinize gelirse... Sonra çingar istemem. (Dümbelekçiye dönerek): Ulan o ne kirli kara surat o? Anan sabahları suratını yalamaz mı senin?»

---

(1) Haylaz; serseri.

(2) Gösteriş yap.

(3) Sıradandı.

(4) Çalıp oynayalım mı.

(5) Mecaz olarak: Zurna.

İki fayton dolusu turist yani frenk⁽¹⁾ seyyahları... Fötr şapkaları, şayak⁽²⁾ kostümleri, yan taraflarında boyundan geçme dürbünleri, arabanın baş köşesine oturtulmuş erkek yüzlü, kırmızı bakır renkli karıları ile faytonlara dörder dörder binmişler.

Arabacıların yanında birer Yahudi tercüman. En yakın şeylere çifte dürbünle bakan, bütün hallerimizi, gelenek, görenek ve doğuya özgü görüntülerimizi garip bir görüşle görmeye uğraşarak en basit gerçeklerden bin tuhaf mana çıkaran bu frenklerin çevresini bir alay satıcı, çalgıcı, dilenci sarmış.

Arabalarını orada burada durdurarak bazen değneğin ucuna sarılmış naneli macundan birer parça tatarak tadı hakkında birbirlerine fikirlerini bildiriyorlar; bazen Şam işi denilen ufak pidelerden birer lokma ısıarak yüzlerini ekşitiyorlar.

Durmuş araba katarını seyrederken önümden bir çift beyaz beygirli ne eski ne yeni bir kupa geçti. O beyaz hayvanları, ihtiyar arabacıyı görünce beni bir halecan aldı. Çünkü arabayı tanıdım. Bedia'nındı. Hırçın karım o gün yakası mavi ipek işlemeli açık saman renginde gron⁽³⁾ bir ferace giymiş, göğsünün sol tarafına küçük bir demet tabii menekşe takmış, feracesi renginde bir hotoz üzerine alın saçlarının yarısı meydanda, çok şık bir yaşmak yapmış, karşısına kendi yaşında bir halayık almış. Arabada azametli azametli gidiyor. Beni görmedi. Yoksa bilmem gördü de görmezlikten mi geldi?

Karşı taraftan laf atan, takılan birtakım züppenin saldırgan bakışlarından kurtulmak için beyaz güderi eldivenli elini o yöndeki pencereye uzattı. Perdeyi yarıya kadar çekti. Geçti gitti. 'İçimden, ah benim namuslu karıcığım, yaşmağın bu kadar açık yapmasan... Böyle perde çekmek zahmetlerine lüzum kalmaz ya!..' dedim.

Arabacıma Bedia'nın arabasını göstererek, «Şu arabayı karşılamak üzere dön ve olabildiği kadar ona yakın geç,» emrini verdim.

---

(1) Hristiyan kişiler.

(2) Kaba dokunmuş yün kumaş.

(3) Bir tür kumaş.

Bizim kurnaz Nikoli güldü. Çünkü arabanın kimin olduğunu o da biliyordu.

Nikoli emrimi tamamıyla yerine getirdi. On dakika sonra arabalarımız (deyime izin varsa) borda borda-ya, karı koca biz de göz göze geldik.

Bu ani rastlantıdan Bedia biraz şaşaladı. Fakat alışılmışın dışında o gün nasılsa yüzünde bana karşı biraz ürküntü eseri yoktu. Tersine şaşkınlıktan doğma hafif bir gülümseme bile vardı. Öyle perdeyi çekmek falan gibi nefret hareketlerine kalkışmadı.

Karımın nefretine galiba biraz yumuşama gelmiş dedim. Bir anda göz göze geldik. Yine bir anda, iki araba birer aykırı semte hareketle birbirinden ayrıldı.

Bizim Nikoli tembihli ya... Ben şimdi ikinci rastlantıyı bekleyerek bu defa Bedia'ya karşı ne yolda yalvarır poz alacağımı, bu önemli durumu düşünüyordum. Bazı arabalardaki kadınlara karşı aşklarını ilan etmek için ağlar gibi bir yüz buruşturuşu ile içlerindeki ateşi bildiren beyler misali ben de mendilimi çıkarak kuru yaşlar akıtmaya karar verdim.

Arabam bir tur yaparak yine deminki buluşma noktasına geldi. Fakat oraya gelen yalnız bizim araba oldu. Bedia'nınki meydanda yoktu. Ağlamaklı ağlamaklı bakına bakına bir iki tur daha yaptık. Bedia'dan eser yok. Arabasıyla ortadan sır olmuş.

Nikoli'ye sordum. O da görmediğini söyledi. Kâğıthane'nin içini dışını hep dolaştık. Hem hiçbir yönünü bırakmadık. Bedia'yı koydunsa bul...

3

Üzüntü ile evime döndüm. Bedia'nın şaşırmadan mı, telaştan mı her nedense o ufak gülümsemesi sevdalı gözlerimin önünde bir ümit ufku açmışken tekrar rastlantıyı engellemek için Kâğıthane'den kaçışı, yine düşünce semalarımı karanlık bulutlarla kararttı. Önce güler yüz göstermek, sonra kaçmak... Bu ne demek olacak? Yoksa gösterdiği şey kırgınlığını belirtir bir yüz ekşitmesiydi de ben telaşla gülümseme gibi mi gördüm? İşte yine size koca bir tereddüt denizi ki, ne

tarafına yüzseniz bir hayalden sahil bile bulmak ihtimali yok...

Eşyasından hiçbirini yerinden kımıldattırmamış olduğum gelin odasına girdim. Gerdek gecesi, hayır gerdek mi, kaçış gecesi Bedia'nın parlak güzelliği, gelinlik elbisesiyle oturup süslemiş bulunduğu kanepeye oturdum. Düşünüyorum. Belki saçlarının telinden, manalı bakışlarından, bütün varlığından, ruhundan oralara bazı sır kırıntıları saçılmıştır kuruntusu ile ayağının bastığı, ellerinin dokunduğu, eteğinin süründüğü yerleri birer birer ince bir dikkatle gözden geçiriyorum.

Heyhat...⁽¹⁾ O gelin değil, sanki bir sihirli rüzgâr-mış... Oralardan bir fırtına ile gelmiş geçmiş. Fakat meydanda benim gönlümden başka onun esişine delalet edecek kırılmış bir şey yok... Bütün eşya yerli yerinde. Yalnız gönlüm, yalnız işte o zavallı gönlüm kırılmış...

Halılarla konuşmaya çalıştım. Kanepelerden sırlar sordum. Eskiden varken sonradan yok gibi olmuş bir şeyi eserlerin delaletiyle ihya için tasvire uğraşan ressam-lar gibi Bedia'yı teliyle pulu ile gözlerimin önüne getirdim. Bir levha meydana geldi. Bu levhaya gerekli bütün renkleri verdim. Sonra hayalimde, gözlerimin önünde Bedia gezindi. Söylendi. Fakat birdenbire bu hayalden levhamda bir karaltı, bir ikinci şahıs gölgesi peyda oldu. Karımı elinden tuttu. Çekti götürdü. O levha karşımda simsiyah kesildi. İşte bu ikinci şahıs hayalimdeki rakibimdi.

Gözlerimi yumdum. Yüz üstü yere kapandım. Karanlık düşüncelerimin derinliği içine gömülmek, orada bütün hayallerimi olanca düşünce gücümü boğmak istedim.

Ben bu gölgeden artık kaçmak istiyor, onu tanımaktan adeta ürküyor, korkuyordum. Fakat kafamdan uzaklaştırmaya uğraştıkça o bana bütün bütün yaklaşıyordu. Nihayet zorunlukla bu karanlık hayallerimin içine elimi saldırarak bu gölgenin yakasından kavramaya atıldım. Elime bir şey geçmedi. Ama saldı-

---

(1) Yazık.

rışımın sonunda zihnim aydınlanır gibi oldu. Ellerimi yanıp yakılarak başıma götürdüm. Kendi kendime 'Ah işte Bedia'nın bugünkü kaçıışındaki sırrın anahtarını yine yakaladım,' dedim.

Mesele pek sade. Bunu deminden beri niçin düşünemedim? Bugün Bedia'nın sevgilisi kesin Kâğıthane'de imiştir. Kız beni gördü. Gizlenmesi mümkün olmayacak bazı hallerden sevgilisini keşfedebileceğimi düşünerek onu da beni de Kâğıthane'de bırakıp kaçmayı hesabına daha uygun buldu.

Yine ahmaklık ettim. Bu ahmaklığın, bu aptallığın zararı belki de artık tamamıyla ortadan kaldırılamayacaktı. Bedia'yı görünce hemen arabamla karşısına çıkarak kendimi göstermemeliydim. Bir tarafa gizlenerek her halini incelemeli, arkasından kimlerin dolaştığını gözetleyerek o gün orada bulunduğuna hiç şüphem olmayan rakibimi keşfetmeliydim. Bu fırsatı kaçırdım. Acaba bir ikincisini ele geçirebilir miyim? Gelecek hafta yine Kâğıthane'ye giderim. Hem bu defa değişiklik yapar, bir kira arabasıyla gider, bir tarafa gizlenirim. Bakalım bu sefer Bedia gelir mi? Gelse de önceki haftadan gözü açılmış olarak sevgilisini bana tanıtmamak için tedbir alarak mı gelir? O herif her kimse elbette beni tanır. Bu tanıyışı alınacak tedbirleri kolaylaştırır. Ben onu tanımıyorum. Karımı elimden alan o kötü kişi ile belki de bazen yüz yüze geliyorum da bana bakan, üstüme sürtünerek geçen, biraz ötede belki halime kahkahalarla gülen herifin işte o rakip, işte o hain olduğunu fark edemiyorum. Ne zor bir durum...

Bunları düşündükçe dimağım ateş kesildi. Vücudumdaki kanım sanki buhara dönüşmüş de içinde sıvı olarak ne varsa derimin üzerindeki deliklerden dışarı çıkarmak istiyormuş gibi ter içinde, daha genel deyişle, kan ter içinde kaldım.

(Hikâyenin bu noktasında Naki Bey'in yüzündeki kızılık daha da arttı. Yine dayanamadım. Limonata teklif ettim. Bana gözlerini açtı, «Birader, acelen ne? Korkma. O şişeyi bitiririz. Daha bunlar bir şey değil. Şimdiden limonataya başlarsak sonra hararetimizi ne ile yatıştıralım? Yutmak için kuzey kutbunun buzlarını mı arayalım?» dedi. Ben de kendi kendime, acayip,

kuzey kutbuna gitmeye ne hacet? Bizim bahçedeki buzlar bu gece beyin ateşini söndürmeye yetmez mi? Bedia Hanım'la rakip beyin mercimekleri muhabbet külhanında kızıştıkça biz bu akşam kanımızda tutuşan hiddeti soğutmak için buz kullanmak zorunda mı kalacağız, diye düşündüm.)

Naki Bey devamla:

— İşte mesele meydanda... Fakat henüz çaresi yok. Bu araştırma ipini bir kere parmağıma doladıktan sonra o ne yana uzanırsa ben de o yana dönmekten başka bir çözüm yolu var mı? Yarın Kâğıthane'ye, öbür gün Veliefendi'ye, sonra Kadıköyü'ne, Ada'lara, Boğaziçi'ne... Nereye gitmem gerekirse oraya, o yöne gitmeli...

İlişkimiz yalnız bir nikâhtan ibaret olan karımın kandırıcısını mutlak bulmalı. Kadın benden nefret ediyor. Ben ona tutkulu... Arada, Anka misali, varlığı ortada görülmeyen bir rakip... İşte size iki bilinenle bir bilinmeyenden meydana gelen bir sevda denklemi.

Haydi rakibimi keşfettim. Bu bilinmeyi buldum. Sonra ne olacak? Bedia'nın gönlünü hokkabaz yuvarlağı gibi ondan çalıp kendime nakletmenin imkânı var mı? Bu el çabukluğunu yapabilecek miyim? Yapamazsam mesele bütün bütün dayanılmaz bir renk almış olur.

Rakibimi keşfettim, iyi.... İki kere iki dört eder gibi bir açıklık ve doğrulukla bu gerçek ortaya çıktı. O zaman iş açığa vurulacak, onlar karşımda sevişecekler. Ben uzaktan seyirci kalacağım. Karım başka bir erkekle al sevda, ver sevda... Ben uzaktan öyle durmuş seyrediyorum. Böyle bir sahnenin hayali bile zihnime fenalık getiriyor. Ben bu sevişmenin gözlerimin önünde gerçekleşmesine nasıl dayanacağım? Gel derde girme. Bu püsküllü beladan kaç... Kızı bırakıver... Hah işte burada mesele boşama makasıyla esastan kesilmiş oluyor. Fakat şeytan bırakıyor mu? Eli görünmüyor, ayağı görünmüyor, nasıl oluyor bilmem? Yine insanı dürtüyor. Yahut o hiç bize dokunmuyor da sonu fena çıkan işleri üzerimize almaya sıkılarak hep ona mal ediyoruz.

Böyle birçok özellikler var ki, şeytan bize karşı iftira davası açacak olsa, hak kazanır sanırım.

Şeytan herkesi kışkırtan, azdıran, baştan çıkarıcı bir yaratık olmakla beraber romancıların yardımcısıdır. Çünkü bizim gibileri ona uymasa, siz yazacak şeyi nerede bulacaksınız?

Bir kız doğru yoldan sapacak. Bir erkek bunları alay alay iğfal edecek.⁽¹⁾ Hırsızlıklar, cinayetler olacak. Türlü olay çıkararak günlük hayat çeşit çeşit renkler alacak. Size sermaye çıkacak. Evet sıkılmayınız. Size sermaye tedarik edenler şeytanla işbirliği yapanlardır. Yoksa bütün insanlar, fikir adamlarının, ahlakçıların dileklerine uygun doğaydılar hâkimlerden tut cezaevi gardiyanlarına kadar sınıf sınıf bütün meslek sahipleri bilmem şimdi ne ile geçinirlerdi?

Bazı kötüler vardır ki, onların alçakça hareketleri, yaptıkları işler iyilere geçim sermayesi belki de iyilik olur. İyiliklerin insanlar arası mertebesini yükselten çirkin ve ayıp işlerdir.

Başımı belalara sokan şey Bedia'ya olan başlangıçtaki muhabbetim oldu. Eğer muhabbetin de şeytancası, şeytandan uzak olanı varsa benimkinin birinci kategoriden olduğuna şüphe yok. Haydi kabahati yine şeytana yükleyelim.

Önümdeki cumaya karımı gözetlemek için Kâğıthane'ye gitmeye karar verdim. Bir eski kira arabasının köşesine çekilip kendimi ona göstermeden davranışlarını gözleyecektim.

Cumayı su kovası gibi iple çektim. O kutsal gün geldi. Bir eski araba buldum. Bir tarafına büzüldüm. Arabacım ihtiyar, bunak bir herif. Nasılsa Kâğıthane'nin yolunu biliyor. Makaslar⁽²⁾ berbat. Hayvanlar miskin. Döşeme pis. Denizde başıma geldi ama hiç böyle kara fırtınasına uğramamıştım. Çalkana çalkana başımı arabanın bir yanından öteki yanına çarpa çarpa Eyüp yolu ile mezarlıklar içinden çok şükür sağ salım Kâğıthane'ye gelebildik. Araba piyasasını⁽³⁾

---

(1) Kandırarak.

(2) Arabanın yayları.

(3) Arabaların dolaştığı yolu.

uzaktan seyredebilecek bir yerde, bir ağaca yanaştık. Yolda birkaç defa hayvanların koşumları koptu. Hep onlar sicimle onarıldı. Yol süresince galiba Kâğıthane'ye sağ salim varabilmemiz için her türbenin önünde Fatiha okuyan arabacım, özel yerinden ağır ağır indi: «Beyefendi, işte Kâğıthane...» derken öylesine bir şaşkınlığı vardı ki, oraya varışımıza benden çok kendisinin hayret ettiği yüzündeki gülümsemeden anlaşılıyordu.

Arabacı bunu söyledikten sonra yine bir deste sicimle koşumların geriye kalan onarımı ile uğraşmaya başladı. O onarım işinden başını kaldırmıyor, ben de dikkat kesilmiş önümde dolam dolam dolanan araba zincirinden gözlerimi ayıramıyordum.

Bedia'nın arabasını uzaktan görsem tanırım. Fakat meydanda ona benzer bir şey yok. Bir saat öyle vakit geçirdik. Arabalara bakmaktan yoruldum. Bizim zavallı ihtiyar onarım işinden yorulmadı. Arada bana, «Beyefendi, kol kayışını da tamir ettim. Allahın izniyle dönüşte rahat gideceğiz,» gibi bir şeyler söylüyordu. Ben de yarım kulakla dinlediğim bu safça sözlere bazen kuru bir gülümseme ile bazen de, 'Ohh, oh ne iyi, ne iyi!' gibi kısa cümlelerle cevap veriyordum. Çünkü zihnim meşguldü. Benim tuttuğum hile yolunu Bedia'nın da tutmuş olması ihtimalini düşünüyordum. O da bugün yüzüne kalın bir peçe örtüp çarşafı olarak bir kira arabasına binmişse ben kendisini nereden tanıyacağım? Elde çarşaf gibi bir örtünme vasıtası olduktan sonra bir kadın için kimliğini gizlemek elbette erkeğinkinden daha kolaydır.

İşte bu ihtimali düşünmek canımı sıktı. Ben böyle kokmuş kira arabalarında bin türlü ıstırap içinde, gözlerimi dört açmış çevreyi gözetlerken belki yine o pandomima karşımda oynuyor da haberim olmuyor. Ne acıklı hal.

Ben bu acı düşünceler içinde iken arabacı bir aralık pencerenin önüne geldi. Zavallı o da üzüntülü idi. Kederli kederli bana, «Sicim bitmeyeydi argacı da güzelce bağlayacaktım,» dedi. Onun deyişince argaç, koşumun neresidir bilmem ki...

O sırada Bedia'nın arabası karşıdan koptu. Ben sevinçle, «Hah işte koptu, nihayet koptu,» feryadıyla deli gibi haykırdım.

Arabacı şaşırarak, «Aman deme beyim, ara kayışı mı koptu?» diye bir telaş koşumların yanına koştu.

Artık gözüm sevgili karımdan başka hiçbir şeyi görmez oldu. Ara kayışı değil a, hayvanların dört bacağı birden kopsa yine üzülecek, arabacının derdine ortak olacak halim yoktu. Bedia yine kendi arabasında, fakat bugün tuvalet başka. Bu hafta koyu şarap renkli atlas ferace giymiş. Elllerinde o renkte eldivenler. Karşısında yine o halayık. Bu halayık, hanımın sır ortağı... Bütün gizli şeyleri biliyor olmalı. Onu bana satsalar gerçeği öğrenmek için bütün servetimi feda eder alırdım.

Araba birkaç tur attı. Bedia içinde büyük bir ağırbaşlılıkla oturuyor. Gülmüyor. Lakırdı etmiyor. Etrafa baktığı bile yok. Zihni meşgul, biraz da üzüntülü görünüyor. Böyle karşıdan karşıya incelemelerimden bir şey anlayamadım.

Arabacıyı çağırdım. Bedia'nın kupasını göstererek piyasa katarına girmesini, fakat daima o kupaya karşı gelecek bir sırada bulunmasını tembihle emrimi güzelce yerine getirdiği ölçüde bahşişini bol vereceğimi anlattım.

İhtiyar bu emirlerimi dinlemezden önce ara kayışının kopmamış olduğunu bana müjdeleyerek güldü. Argacın da o gün kullanılmasından pek ümit kesilmeyecek bir halde olduğunu söyledi.

«Haydi baba, haydi... Ben sana şimdi argacı soruyorum.» dedim.

İhtiyar bana eliyle Bedia'nın kupasını göstererek, «Nah işte ha o karının karşı sırasında dolanacağız değil mi?»

«Evet.»

«Bu yaştan sonra bana ayıptır, ama sen gençsin. Zararı yok.»

İhtiyar bana karşı azarlarcasına bir ihtarda bulunduktan sonra yerine çıktı. Argaç kopup da katar ortasında kalarak öteki arabalara çiğnenmek ihtimalini

hiç aklımıza getirmeden topal eşekle biz dekervana karışmak yolunu tuttuk.

Pudrasını tazeleyen hanımlar gibi arabanın perdelerini indirdim. Perdeler delik deşik olduğundan kafes arkasında oturur gibi içeriden dışarı çok iyi görünüyordu. Arabacım o sanattaki ustalığı oranında bir göz hesabıyla uzaktan katarda gireceğimiz sırayı tayin ederek küheylanlara deh dedi. Çok şükür hele argaç kopmadan biz de tura katıldık.

Arabacının gözleri kayışlarda, benimkiler de Bedia'nın kupasında. Dön efendim dönmez misin? Arabadan arabaya atılan saçmaların ufak tefek serpintileri bize de geliyordu. Perdelerin kapalı olması yaveler savuran zamparaların merakını çektiğinden içinde beni kadın sanarak laf atıyorlar, arabanın eskiliği, görülmeyen güzelliğine edilen iltifatları engelleyemiyordu.

Fakat bizim boşboğaz ihtiyar, erkek müşterisine söz atılmaktaki acayıplığa, bu yersiz tecavüzlere bir türlü tahammül edemeyerek, «Haydi ağam, haydi efendim işine. İçerdeki erkektir. Neyine gerek ki, kapalı perdeye laf atarsın...» gibi falso sözlerle foyayı meydana çıkarıyordu. Böylece de gizlenmekteki maksadımı olumsuz bir hale getiriyordu.

Kapalı perdeye söz atanlar Bedia gibi bir tapınılacak güzele ne yapmazlar? Etraftan yağan o adi⁽¹⁾ kelimelere, o rezilce cümlelere zavallı karım sıkılıyor, kaşlarını çatmakla mukabele ediyor. Rakibim nerede? Acaba o da oralarda dolaşıyor mu? Bedia'nın bu ağırbaşlı, namuslu görünüşü sevgilisine karşı hoş görünmek, ondan başka kimsede gözü olmadığını ispat etmek için midir?

Karımın durgunluğu, dalgınlığı, bence rahatsız edici bir iç sıkıntısından başka bir şeyle yorumlanamazdı. Bazen bezgin bir tavırla başını arabanın arkasına dayıyor, eldivenler içindeki güzel ellerini oğuşturuyor, baktığını belli etmez bir ihtiyatla çevresini gözden geçiriyor, gizli, çekingen bakışlarla birini arıyor...

Kimi? Acaba sevgilisi gelmedi mi? Bu içindeki acıyı onu beklerken duyduğu ateşli sabırsızlık mı meydana

---

(1) Aşağılık.

na getiriyor? Önden, arkadan giden Bedia'ya yakın bütün erkek arabalarını inceledim, gözden geçirdim. İşte sevgilisi budur diye hafif bir işaretle bile hükmedilecek bir erkeğe rastlamadım. Yalnız düzgünce bir kira arabasının köşesine çekilmiş gözlüklü bir bey biraz şüphelerimi üstüne çekti. O da arabası içinde ağlamaklı, mahzun dolaşıyor. Bedia'ya karşı geçtikçe dalgın dalgın bakıyor. Fakat bu dalgın bakışlar yalnız Bedia'nın arabasına dönük değil. Genellikle öteki arabalara da takılıp kalıyor. Mahzun bakışlı bu gözlüklü gencin Kâğıthane'deki varlığından Bedia'nın haberi yok gibi. O ona hiç önem vermiyor. Bir an bile olsun o tarafa bakmıyor.

Bu gözetleme işim bir buçuk saat sürdü. Hemen hiçbir şey keşfedemedim. Kalbimde birdenbire yine Bedia'ya görünmek arzusu belirdi. Bakayım beni görünce ne yapacak? Yine doludizgin kaçacak mı? O üzüntülü, ümitsiz yüzünde ne gibi duygu ifadeleri bilecek?

Gönlümde bir arzu uyandı mı artık hiçbir kuvvet, hiçbir akıllıca muhakeme onu yapmaktan beni alıkoymaz. Her zarara işte bu zayıf yaratılışımdan ötürü uğrarım. Bir şey aklıma geldi mi ille de onu yapmalıyım...

Kendisini izlemekteki maksadımı anlar korkusu ile ona o eski arabamla görünmeyi uygun bulmadım. Perdeyi sıyrıp camı indirerek babalığın yırtık paltosundan çektim. Artık piyasadan çıkmasını anlattım.

Katardan ayrıldık. Tenha bir yerde durduk. Arabadan indim. Canı sıkılırsa argacı onarma ile vakit geçirerek orada beni beklemesini arabacıya tenbihle piyasa yerindeki ağaçlığa doğru yürüdüm. Arabaları yakından görecektim bir yer seçerek kahveciden bir iskemle istedim. İçmeyeceğimi bile bile bir de kahve ısmarladım.

Kirli bir tepsi içinde bir bardak bulanık su, katran renginde bir fincan kahve getirildi, önüme kondu. Boynumu büktüm. Bastonuma dayandım. Gözlerim arabalarda öyle oturuyordum.

Bedia'nın arabası bulunan sıranın geçidi başladı. Bir, iki, üç, arkadan dördüncü araba onunki... Yüreğimde peyda olan helecan alimallah bastona dayanan

başımı saat pandülü⁽¹⁾ gibi sarsıyordu. Rengim ne hale girdi artık onu bilmiyorum.

Araba ağır bir hareketle geldi, geldi tam bana karşı hiza aldı. Bedia gözlerini öyle boşluğa dikmiş, dalgın duruyor. Beni önce kendisi değil halayık gördü. Hemen hanımını dürttü. Karımın bir ürperti ile vücudu titremeye başladı. Telaşla soluna baktı, sağma baktı. Niha yet göz göze geldik. Bakışlarındaki o büyüleyici mana nedir bilmem ki... Sanki bütün varlığım, bütün ruhum en ince noktalarına kadar o gözlerdeki çekici sihre takıldı. Arabanın arkasından süzülüp gidiyor sandım.

Yanaklarımın üzerine iki damla yaş yuvarlandı. Bu teessür gözyaşları birdenbire nasıl geldi anlayamadım. O yaşlar yanaklarımı yakmasaydı ihtimal ağladığımın da farkında olmayacaktım.

Yarı baygınlığa benzer bir hal aldım. Araba ilerledi. Fakat etkisine hayretle kaldığım bir mıkna tıs bakışlarımı araba ile birlikte sürüklüyor, can çekişenler gibi gözlerim oraya dikilmiş duruyor.

Derken arabanın penceresinden dışarı bir baş uzandı. Bedia bana bakıyor. Onun da yüzü heyecandan gül gül olmuş. Ah gözlerime inanamayacağım geliyor. Evet onun da... Onun da gözlerinden iki damla yaş yanaklarını yaka yaka yuvarlandı, yaşmağımı ıslattı.

Aman Allahım, rüya mı görüyorum. Eğer öyleyse mutluluk rüyasını uzat... Ne yazık, rüya rüya... Uyanırken görülen rüyalardan. Çünkü arabacının kordonu çekildi. Araba derhal katardan çıktı. Hayvanlar dört nala koşuyor. Dönüşlerindeki hızdan tekerleklerin eksenleri görünmez oluyor.

Bedia kaçıyor. O ruhumun emeli arabasıyla toz bulutları içinde uçuyor. Beni böyle ağlar bırakıp nereye gidiyorsun? Azıcık dur... Kaçtığın yollara yatayım da bari vücudumu çiğneyerek git... Böyle bir sızlanışla feryat etmek istedim. Ama bu yolda acılarımı dinletmeye yer elverişli değil. Cebimden elime kaç para geçtiyse kahve tepsisine fırlattım. Koşmaya başladım. Nereye? O aşk mıkna tısının beni çektiği yere... Fakat arabaya yetişmek mümkün mü? O, yokuşu yarıladi bi-

---

(1) Sarkacı.

le... Bir süre alık alık dağa doğru bakındım. Benim için durmak zamanı değildi. Ama argacı bozuk o miskin hayvanlarla Bedia'yı izlemek olacak şey midir?

Hiçbir şey düşünmeden, kararsız biraz öyle dolaştım. Nihayet arabacının yanına gittim. Nereye gideyim? Başka gidecek yerim yok ki...

İhtiyar beni görünce ümitsizlikle, «Yapayım derken büsbütün bozdum. Bu argaçtan hayır yok,» dedi. Ben de, «Argaçtan hayır yoksa, senin de bana lüzumun yok!» diyerek babalığa bahşişiyle birlikte ücretini ödeyip oradan savuştum. Böyle üzgün zamanımda argaç lafı dinlemektense yayan yürümeyi herhalde hayırlı saydım.

Marika Hanım'ın şarkısı gibi, gözlerim dağda, öyle bir süre daha oralarda deliler gibi dolaştım. Gözüme bir araba ilişti. Araba da hayvanları da zararsız...

«Arabacı, beni Şişli yolu ile İstanbul'a kaç götüürsün?» sorusu ile herife yaklaştım. Arabacı azametli azametli, «Müşterim var» dedi, başını çevirdi.

«Senin müşterin varsa, bak benim de iki adet liram var. Hangi arabacı giderse ona vereceğim.»

Herif beni sarhoş sanarak, «Benden başka şakalaşacak adam bulamadın mı?»

«Şakaya makaya vaktim yok kuzum. İşim acele de onun için veriyorum.»

Arabacı şöyle gözlerini çayırılığa dikti, bir düşündü. Kendini bekleten müşterilerine ağız dolusu bir küfür salıverdikten sonra, «Çapkınlar iki saattir karı kuyruğunda dolaşıyorlar. Şu yana cehennem oldular. Bıçkın şeyler... Sonra belaya girmek ihtimali var, ama iki liraya gelen belanın başımın üstünde yeri var. Buyrun beyim, buyrun...»

«Önce onu sorayım, argacı bozuk mu?»

«Nasıl argaç?»

«Nasıl şeydir bilmiyorum, ama benim yaya kalma işte o argaç sebep oldu.»

«Benim arabanın öyle bir argacı margacı yoktur. Önceki arabacınız ya Akay olmalı, ya göçmen... Ben argaç nedir bilmiyordum, sizden işitiyorum.»

Arabaya atladım. Herif müşterilerinden kaçmak için hayvanları kamçıladi. Bu hızlı hareket benim işime daha iyi geliyordu Hayvanları soluk soluğa yokuşu çıktılar. Tepeye geldik. Orada otuz kırk araba vadiye karşı yer almış, aşağıda başlayan sevda pandomimasının sonu pencereden pencereye burda tamamlanıyor. Kimbilir bu işaret komedyasının gece faslı nerelerde oynanacak.

Bu sevişme sahnesinin dekoru çok mükemmel. Akşam yaklaşmış, üzerlerine muhabbet kâbus gibi hafif bir sis çökmüş. Sanki bir korku hissiyle birbirinin koruyucu gölgesine sokulmuş görünen parıldamalara karşı hayal edilen en büyük emeller kadar geniş bir ufuk içinde dönüyor.

Doğuya bakınız. Şişli mezarlığında yatan varlıklı kişilerin vârisleri tarafından ölümlerin adlarını anmaktan çok bıraktıkları altın ve gümüşü, serveti ululamak için yaptırılan mermer sandukaların saf beyazlığı ve kilisenin kubbesi üzerinde yansıyan güneşten meydana gelen pırıltıların ötesinde eteklerini suya salıvermiş Çamlıca'nın güneşten aldığı son selamlarla renk renk tüllere bürünmüş doruğu size bir ihtişamlı akşam gösterir.

Biraz kuzeye dönünüz. Büyükdere'ye giden şosenin sıra ağaçlarını, tepeleri yaprak açmış birer parmaklık gibi görürsünüz. Daha kuzeye doğru gözlerinizi çeviriniz. Birbirinin arkasından akşamın sisleri içinde derece derece boğulmaya hazırlanan tepeler, gönlünüze bir yalnızlık hissi, bir vahşi hüznün bırakır. Azıcık şairliğiniz varsa o kalabalık içinde kalbiniz yalnız başına kalmayı seçer, acılara gömülür.

Artık kulaklarınız insanlardan hiçbirinin gerçek teessürlerini ifadeden âciz sözlerini işitmek istemez. Yuvasına geç kalmış bir kuşun aceleci nağmeleri gibi tabiatın gönlünden inilti ararsınız. Karanlık örtüleri boyun eğmiş o dağların eşsiz görüntüleri sizi daha ilerilere götürür. Ufuklara doğru uçmak gibi çocukça bir arzuya düşer, daha ötelerini, daha ötelerini görmek, kurdun kuşun ardını izleyerek konuşmalarını dinlemek istersiniz.

Akşamın hüznünlü sırları serpilmiş hep bu tepeler, bu ufuklardan etkilenererek, teessürden payınızı ala ala güneye yönelirsiniz.

İstanbul... O kutsal başşehrimiz... Vatanımızın merkezi. Akşamın yaklaşmasıyla uyku örtüsünü yavaş yavaş üzerine çekerek güzelliğine âşık olan tarihin kale duvarlarından okuduğu bin eski şarkı ile mahmurlaşan başını Boğaz'ın giriş yerine vermiş, naz içinde esner görünüyor.

Döşegi Marmara, gözcüsü Çamlıca olan bu cihanın sevgilisinin kabarmış sinesi üzerinde tutkulu bakışlar Edirnekapısı'ndan, Sultan Selim, Süleymaniye, Beyazıt, Ayasofya camilerini birer ziyaretle dolaşır.

Çocukluğumuzdan beri kandilleriyle ramazanlarımızı müjdeleyen, bayramlarımızı tebrik eden o minarelerin görünüşü insanda ne kadar samimi hisler uyandırır.

Çocukluğumuzda oyun oynarken avaz avaz çınlatığımız o sokaklar, çatıları altında doğduğumuz o evler, bize sonsuz durak olacak o mezarlıklar sanki hep atalarımızın kemiklerini sinesinde saklayan, gelecekteki evlatlarımıza geçim sebepleri hazırlayan bu uykuya dalmış peri sizin annenizdir. Onu seviniz; sözlerini sessiz bir dille anlatırlar.

O tepedeki sevda komedyası içinde sevgilisini kaçırmış bir şaşkın aktör tavrıyla etrafıma bakındım. Göz göze, kaş kaşa alışveriş yolunda. Dağa, bayıra bakan kim? Yalnızlık arzusu, tabiata karşı duyulan sevgi nerede? Mümkün olsa tersine iki araba halkı tek arabaya dolacak. Gönüller hep birbirine yaklaşma, birleşme fikriyle yanmakta. Şairce duyguları, yalnızlıkları aklına getiren yok. Herkesin sevgilisi kendisinin olsun. Fakat benimki nerede? Bedia ne oldu?

Araba ile oraları döndüm dolaştım. Karım kaçmış, hem galiba hayvanlara hiç soluk aldırmadan kaçmış. O gözyaşları ne idi? Bu aceleyle uzaklaşmak ne oluyor? Özellikle benim bu geceki halim ne olacak? O iki damla gözyaşı düşüncelerimi, olanca aklımı, fikrimi altüst etti.

O akşam yine üzüntülü ve ümitsiz evime döndüm. Hep böyle ümitsizce ve üzüntü çekerek gidiş gelişler...

Fakat bu defaki ümitsizliğim tatlı. Bedia, o iki damla gözyaşı ile sevda ufuklarıma öyle yüksek bir ümit tâkî dikti ki, bundan zafer kazanmışçasına geçişimin nasıl olacağını tayin edemeyerek çevresinde durup dinlenmeden dönüyorum.

Aptalca düşüncelerimle zavallı karımın ne kadar günahına girmişim. Zavallıyı bir âşığa ram olmuş⁽¹⁾ diye suçladım. Hem bu suçlamalarımnda ne kadar ileriye vardım. Şüphelerimi kuvvetlendirir en küçük bir iz, bir belirti olmadığı, böyle bir şeyi bulamadığım halde her şeyi gözümle görmüş gibi zihnimde dallandırdım budaklandırdım. Bütün hayallerime gerçek biçimi verdim. Gerdek gecesi bir iki nazına tahammül edemeyerek kendisini hakaretle odadan kovdum.

Sonra bütün yargıları onun aleyhine, kendi lehime yürüttüm. Kadınlığın nazik hislerini hiç hesaba katmadım. İşte kaç zamandır çektiğim acılar bu haksızlığımın cezasıdır.

Meğer kızcağızın Kâğıthane'deki hüznüne ve can sıkıntısına sebep ben imişim. Çekingen bakışlarla aradığı benmişim. Düşündüğü benmişim. Hep benmişim... Meğerse ben, ne adi herifmişim...

O ümitsizce arayışları bir başkası için olsaydı, gözyaşlarını bana gösterir miydi? Fakat benden niçin kaçıyordu? En son ağlaya ağlaya niçin kaçtı? Bana önceki rastlantılarda gösterdiği telaş eserleri ne idi? Ne olacak? Hep beni sevmekten ileri gelme gücenklik eserleri... Beni şiddetle seviyor. Fakat vicdanınca muhabbete layık bulmuyor. Bir gün ümitsizce sevdasına hâkim olamayarak elinde olmadan gerçeği anlatıvermekten korkuyor. İşte bu sebeplerden ötürü beni görünce kaçmayı bir kurtuluş çaresi sayıyor.

Ben sevillecek adam mıyım? Bu yaşta iki karı bırakmış. Üçüncüsünü ilk gecede kovmuş bir ahlaksız çapkın... Ah Bedia... Ah Bedia... Seni bir kere ele geçirsem ayaklarını gözyaşlarımla ıslata ıslata bütün günahlarımı affettiririm. Yarım gecelik o parlak görünüşünle, buluşmamızla sen beni terbiye ettin. Bütün kö-

---

(1) Bağlanmış.

tü hallerimden vazgeçirdin. Beni kötülüklerden uzaklaştırdın. Artık bana dünyada senden başka zevk ve mutluluk verecek bir şey kalmadı. Böyle ad olarak değil gerçekten karı koca olarak yaşasak, bütün dünyadaki kocalara bir bağlılık örneği, bir muhabbet sembolü diye gösterilebilir bir koca olurum...

Yoğun karanlıklarıyla yaralı gönülleri mezar gibi sıkan, ezen uzun gecelerde sen de benim için gözyaşı döktün mü? Döktün, döktün... Akışlarını gördüğüm gözyaşı damlalarının o aşk ve arzu dolu gecelerden süzülüp geldiğini hissettim. Benim için... Seni türlü kötülüklerle suçlayan bir bencil için ağladın, öyle mi? Ah, melek Bedia...

Geçen gecelerde beni acılarıyla öldüren hayalimdeki rakibin dramı o gece işte böyle hiç beklemediğim yeni bir ortama girdi. Fakat biz sonuca bakalım...

Gelecek Cuma, hiç şüphem yok, Bedia Kâğıthane'ye yine gelecek. Ben onu görmeye nasıl can atıyorsa aynı özlem hissiyle o da coşkun... Artık gerçeği anladım. Beni bir kere görüp yine kaçacak, bu da belli. Ama bu defa kaçırırsam kaçmazlık etmesin.

Bir tezkere yazarım. İlk rastlantımızda arabasına atarım. Kaçmaktan vazgeçsin diye yalvarmalarımı dinlemezse benim hayvanlarım onunkilerden kuvvetsiz değildir. Arkasına takılır, birlikte konağına kadar giderim. Bakalım ne olur? Ama beni tanıyanlar, Naki Bey, Kâğıthane'de karısına açıkça kur yapıyor diyeceklermiş. Desinler... Kendilerine açıktan açığa kur yapılan kadınlar yok mu? Hem bu sevda düzenlemelerini onlara kocaları değil, yabancı erkekler yapıyor. Bu daha ayıp değil mi?

Üçüncü haftaki kararım işte bu idi. Asıl bu cumayı iple çekmeye başladım. Çabuk gelmesi arzu edilen günlere "ip takmak" deyimini dilimizde yerleşmiş, alışılmış bir söz olmasaydı ben o cumaya belki halat, belki ondan daha kuvvetli tünel kayışı falan gibi çok seyrek kopan kuvvetli bir şey takacaktım.

Sevda felaketi dalgalı, korkunç bir denize benzer. Onun ardı arkası gelmeyen dalgalarına tutulanların hiçbir araçla yön tayin edebilmeleri mümkün değil mi-

dir? Bu zavallılar, artık rüzgâr kendilerini hangi kurtuluş kıyısına veya tehlikeli girdaplara sevk ederse oraya düşer, ya kurtulurlar, ya mahvolurlar. Çoğunlukla böyledir. Bilmem neden akıl o zaman çok zor dümen tutuyor yahut hiç tutmuyor.

Bekleyiş sabırsızlığıyla ben o cumayı sıkı sıkıya ipinden tutup çektiğimin üçüncü, dördüncü gecesi fikir ve düşüncelerimde tuhaf bir değişme oldu.

Bedia'nın gökleri andıran gözlerinden dökülüşünü gördüğüm gözyaşlarının benim için olduğuna çok çabuk hükmedivermişken bu halin kalbimde yarattığı aşırı sevincin gece gündüz sürüp gitmesiyle duygularım coştukça coştı. Bende fizyolojik bir tepki meydana geldi. Şimdi duygularımla geriye, ters noktaya döndüm. O gözyaşlarının benim için olduğu hakkındaki eski delillerim gide gide kuvvetlerini kaybetmeye, onların yerine yine müthiş şüpheler belirmeye başladı. Sakın Bedia, «Birkaç haftadır bu herif niçin yollarımı gözlüyor?» diye içerleyip nefretinden ağlamış ve bu nefretini bana göstermek maksadıyla başını arabadan çıkarmış olmasın?

Önce tereddüt nidalarıyla "Acaba, acaba?" dedim. Sonra tasdik eden bir sesle "evet evet"lerde karar kıldım. Bedia'nın o cuma çekingen bakışlarla birini aradığı bence açık seçik bir gerçektir. Bu aradığı ben miydim? Başkası mıydı? Bunu anlamak için mükemmel falcılık gerek ki, o günlerdeki halim, duygularımdaki karışıklık bu kehanete elverişli değil,

Halime gülmeyiniz. O gecelerde iskambil falı açmaktan da geri kalmadım. Kendimi ispatının⁽¹⁾ bacağı, Bedia'yı oryanın⁽²⁾ kızı farz ediyordum. Orya birlisi, yani karımın gönlü daima yabancı bir erkeğe yakın düşüyor. İspati'nin birlisi, yani benim bir köklü, üç kınalı, yonca biçimindeki gönlüm de Bedia'ya yakın görünüyor.

O yolda fallara kesinlikle inanmam. Fakat niyetimin böyle çok defa arzuma aykırı bir terslikle görünüşü beni ne kadar öfkeliendiriyor. Hiddetimden bir-

---

(1) İskambil kâğıdında, sinek.

(2) İskambil kâğıdında, karo.

kaç deste iskambil paraladım. Hele bir gece hayalimdeki rakibim olduğundan şüphe ettiğim kara maça bacığını sobaya atıp yakmakla da kanaat edemeyerek, daima ona yakın düştüğü için orya birlisini, Bedia'nın gönlünü, parça parça ettim. Ayaklarımın altında çiğnedim.

Her ne olursa olsun kararımı bozmamaya azmettim. O cuma Kâğıthane'ye gideceğim. Bedia ile görüşeceğim. Bu emelime muvaffak olamaz da yine kaçırırsam evine kadar izleyeceğim.

Arabasına atmak için kısa fakat şiddetli ve kesin bir tezkere yazdım. İşte kopyesi:

«Hanım,

«Sizi seviyorum. Hayatım koparılamaz, ateşten bir iple bu muhabbete bağlı kaldı. Ya bu ateşten zincir beni size ulaştıracak, ya bir mezara düşürecektir. Kesinlikle bu ikiden biri olacak. Kanunun bana verdiği kocalık hukukuna evet ve kutsal yetkiye dayanarak bugün size iki lakırdı söylemek isterim. Bu teklifim önce rica ederek vuku buluyor. Kabul edilmezse sonra emir, daha sonra zorlama şeklini alacaktır. Bütün hayatımı sizi izlemeye adayacağım. Babanızın evine değil evrenin sonsuzluklarına uçsanız, kaçsanız, kanatlanamazsam kollarımla uçar, yine eteğinizden tutarım. Aşkın, delilik marazından bir fasıl⁽¹⁾ olduğunu kitaplarda görmemişseniz hareketlerim size bu konuda bir örnek gösterir, bu bilgisizliğinizi gideririm...

Naki»

Bunu küçücük bir kâğıda yazdım. Mini mini bir zarfa koydum. Taktığım bekleyiş ipini koparmadan asıla asıla cumayı getirdim. Kendi arabama bindim. «Dört nala Kâğıthane!» dedim, gittim.

Kalabalık başlamış. Arabalar piyasa ediyor. Bedia meydanda yok. Acaba bu hafta gelmeyecek mi? Bu gelmeme ihtimali zaten halecandan çırpınan kalbimi büsbütün göğsümden ayrılp uçacak bir hale getirdi.

---

(1) Hastalıklarından bir tür.

Biz araba ile İç, Dış Kâğıthane'ye mekik dokuyoruz. Saat sekizi geçti. Dayanılmaz bir bekleme acısıyla arabaya sığamaz oldum. Arabacım Nikoli ile aramızda şu konuşma geçti:

«İki hafta önce kaçırdığımız arabayı biliyorsun ya?»

«Biliyorum.»

«Şişli yolu ile gelen arabalara gerektiğinde karşı çıkabilmek için yokuşun altında uygun bir yer seç. Orada dur. O dediğim arabanın yokuştan indiğini görürsen bizim arabayı onun penceresine yanaştıracak biçimde üzerine sür. Sonra o araba nereye giderse bir adım arkasını bırakma... Anladın mı?»

Gülerek:

«Baş üstüne.»

Nikoli dediğim gibi bir noktada durdu. Ben de:

*«Rehgüzarında bu üftaden esir-i intizar
Medfenim olsun bu yer gelmezse bezme
nazlı yar.»⁽¹⁾*

güftesini, düşünmeden, içime doğduğu gibi düzenleyerek söylemeye başladım.

Uzaktan hayvanları beyaz bir araba gördükçe halcanım artıyor... İşte o, işte o, diyordum. Yaklaştıkça yabancı bir araba olduğu anlaşıyordu. Beklemekten gözlerim yoruldu. Yürekte şairlik illeti yok mu ya? Nazmettiğim iki mısraın sonunu bulmaya uğraşarak:

«Dil hirasen, dide giryan.»⁽²⁾ dedim.

Alt tarafını düşünüyorum. Dalmışım, Ama nasıl? Haniya bazen insanın kafası bir şeylerle meşgulken dalar gider. Böyle zamanlarda bakar da görmez, işitir de anlamaz. İşte öyle bir halde iken birdenbire olağanüstü bir hızla arabam hareket etti. Başımı arkaya çarptım. Bu çarpma ile dalgınlığım geçti. Anladım. Bir şey var... Bedia ya geçti, ya geçiyor.

---

(1) Bu âşığın, geçeceğin yolda bekleme tutsağıdır. Nazlı sevgili konuşmaya gelmezse bu yer mezarım olsun.

(2) Gönül korkak, göz yaşlı.

Derhal elimi yan cebime attım. Mektubu çıkardım. Ne yanda, demeye kalmadı. Sıyırtma bir suretle sol taraftan Bedia'nın arabasıyla pencere pencereye geldik. Hemen zarfı kucağına fırlattım. Sevinçten deli gibi:

«Bravo Nikoli, bravo...» diye haykırdım

Galiba onun arabacısı da tembihliymiş. Çarpışmaya benzeyen bu yaklaşımdan herif huylandı. Bizim Nikoli'ye birkaç Rumca küfürle beraber dizginleri salıverdi. Bir iki kırbaç şaklattı. Önde o, arkada avcı, tozu dumana katarak iki araba biz, Kâğıthane'ye bir giriş girdik. Piyasayı yarıdık geçtik. Dış Kâğıthane'nin yolunu tuttuk.

Bedia'nın arabacısı dönüp dönüp bizim Nikoli'ye sövüyordu. Nikoli de aynı nazik karşılıklarda kusur etmeyerek bizim hayvanların burunlarını öteki arabanın penceresinden bir karış ayırmıyordu.

Kendi kendime, 'Dünyanın ötesine gitsen bugün elimden kurtulamazsın Bedia. Seni böyle takip edeceğim,' dedim.

Halecandan soluklarım kesilir gibi bir şeyler oluyorum. Çünkü attığım, o şiddetli bir ifade ile yazılmış mektubun o anda okunmakta olduğunu biliyorum.

Okuduktan sonra neye karar verecek? Tehditlerimi hiçe mi sayacak, ne yapacak? Hayalimdeki rakip oralarda mı? Oralarda ise meselenin çözümünü ona mı bırakacak? Yok, yok, bu cesareti görteremez. Benim için henüz vehim mahsulü olan o şahıs, her kim olursa olsun, karımla arama yargıç gibi giremez. Kan olur. İkimizden birinin cansız cesedi o gün mutlak yere serilir. Kâğıthane halkına en büyük eğlence biz oluruz. Rezalet ayyuka çıkar. Ailelerimizin adları herkesin alaylı diline düşer.

Zihnimle bunları düşünüyor, gözümü de öndeki arabadan ayırmamaya uğraşıyorum.

'Dış Kâğıthane'ye çıktık. Ahırları, çeşmeyi geçtik. Dağ eteğindeki yoldan gidiyoruz. Hâlâ o kaçış, hâlâ o izleme, hâlâ o hız.. Köşkü de geri tarafta bıraktık. Gidiyoruz, gidiyoruz. Mektubumu okuyacak vakit oldu da geçti bile... Yol tenhalaştı. İhtiyar arabacı bir sallandı. Kulağını pencereye doğru eğdi. Anladım ki, Bedia kordonu çekti. Arabacısına bir emir veriyor.

Araba, sağdan geri bir çark etti. Bizimki de aynı manevrayı yaparken Bedia'nın arabacısı bizim Nikoli'ye Rumca bir şey söyledi. Bizim araba durdu. Öteki hemen bir arşın⁽¹⁾ ara ile yanımızdan geçti. Beyaz kelebek gibi bir kâğıt Bedia'nın eldiveni elinden uçtu. Önüme düştü.

Nikoli yine takibe başladı. Bütün vücudumu en büyük titreme asıl şimdi aldı. Titreyen ellerimle kâğıdı açtım. Avuç kadar bir kâğıt parçası. Üzerinde kurşun-kalemiyle şu sözler yazılı:

«Beyim,

«Sizden kaçışım gözyaşlarımı göstermemek içindi. Mademki geçen hafta bu kayda riayet edemedim. Mademki ricanız emir, emriniz cebirdir. O halde el emrü fevk el edep.⁽²⁾»

Karınız
Bedia»

Arabamız toz, zihnim bir ferahlık havası içinde, yine uçuyorduk. (El emrü fevk el edep) ne demektir? Ben bu garip cümlelerin manasını yorumlamaya, bununla bana anlatmak istediği maksadını anlamaya uğraştıkça her tarafımı kaplayan mutluluk havasını ciğerlerim çekmek ve geri vermekten âciz kalıyor, sevinçten boğulur gibi oluyordum.

Demek ben kendisine ne emredersem onu yapacak? Karımdaki bu değişiklik, hislerindeki bu yumuşama anlaşılacak şey değil. Bu neşeli anda artık bu ciheti düşünemem. Ona vakit yok. Şimdi ben ne emredeyim? Sakın bu itaat edip baş eğme de sahte olmasın? Sonunda bir dubara⁽³⁾ çıkmasın? O gün elimden kurtulmak için düzenlenmiş bir oyuna gelmeyeyim? Of ben ne vicdansız adamım.

Zavallı karım samimi hislerini belirtir elime bir senet verdi de, ben hâlâ aleyhinde şüpheden, tereddütten, kötü düşüncelerden kendimi alamıyorum.

(1) Aşağı yukarı 30 santimlik eski bir uzunluk ölçüsü.

(2) Emir, terbiyenin üstündedir.

(3) Hile, dolap.

Piyasayı geçtik. Köyü de arkamızda bıraktık. İleriye gidiveriyoruz. Etrafımız tenhalaştı. Bedia arabasından başını uzattı. Bana hitaben:

«Emriniz?» dedi.

Ben:

«Estağfurullah, emrim değil teklifim ilk ricada kabul buyrulduğu için rica şeklini korumuştur. Bunun için yalvararak istediğim şey sizinle konuşmaktır. Cendere Yolu üzerinde تنها bir yere kadar gidelim.»

«Öyleyse arabanız öne düşsün. O münasip yeri siz tayin buyurunuz.»

Nikoli'ye, «Sür», dedim. Biz öne çıktık, gidiyoruz. Gönlüm bir türlü Bedia'nın şu muamelesindeki ciddiliğe inanmak istemiyor. Acaba beni aldatıp dönüverecek korkusu ile arabanın arka penceresinden her dakika öteki arabayı gözlemekten kendimi alamıyorum.

Bir hayli daha gittik. Bu son şüphemden de neda met ettim.⁽¹⁾ Çünkü öbür araba bizimkini izlemekten bir adım şaşmıyordu.

Uzakta yol üzerinde büyük bir çınar ağacı gördüm. Yeşil yapraklı dallarını uzatmış, dallarının altında serili taptaze çimenlere gölgeler yağdıran bir şemsiye gibi duruyor.

Bir gürültülü kış geçirdikten sonra o baharla yeni bir döneme giren gönüllerimizin sırlarını paylaşmak için halısı zümrütten, çatısı yeşil bu sevda sığınağını uygun gördüm.

İşte asıl kalplerimizin zıfı orada vuku bulacaktı. Bu ağaca yüz elli metrelik bir mesafede arabaları durdurttum.

4

Arabadan indim. Bedia da sıçradı, indi. Elinde açılır kapanır bir iskemle ile halayık da çıktı. Kızın elinden iskemleyi alarak, «İskemlenizi taşıyacak bir köleniz varken kalfayı boşuna yormayınız. Müsaadenizle o arabada otursun,» dedim.

---

(1) Pişman oldum.

Karım gülerek:

«Emir sizindir.»

Halayık bana utanarak ve şaşkınlık içinde bakarak biraz kızardı. Tekrar arabaya girdi. Arabacılarla birbirleriyle barışmaları şartıyla orada durmalarını tenbih ederek biz de seçtiğimiz yere doğru yürümeye başladık.

Karım o gün yakası beyaz ipek işlemeli açık efla-tun bir ferace giymiş, şemsiye beyaz, eldivenler beyaz, elbise beyaz, iskarpinler beyaz... Başında hotoz yok. Sırma ile ipekten yaratılmış sanılan saçlarını son mo-daya göre ta alnından bir altın taç gibi kabartarak bu kabarıklığı artıra artıra hemen enseye indirmiş. Tatlı bir çıkıntı ile biraz yukarıya toplayıp iliştirmiş. O biçimde ki, dağınıklıkla düzen arasında bir süsleniş. Sanki bir peri eli görünmeyen bir dokunuşla orasını burasını kabartmış.

Sonra yaşmak, bu gür sarı saçların, o güzel yüzün sanki yabancı sözlerden korunması için üzerlerine varmış yokmuş denecek hafif bir örtü çekmiş. Fakat saydamlığıyla gizli perdesine almak istediği o yüze ince manalar karıştırıp bambaşka bir güzellik vermiş.

Bedia keten etekliğini çayırıların üzerinde sürükleye sürükleye, beyaz ipek dantel şemsiyesinin uzun sapına dayana dayana, barışmaya hazırlanan bir kadının iltifatı andırır somurtkanlığıyla bana sitemli bakışlar fırlatarak yürüyordu.

Aşırı helecammdan ben söyleyecek bir söz bulamıyordum. Yüzünü kaplayan pembelikten, gözlerinin bakişından bazen adımlarını şaşırır gibi yürümesinden onun da aynı etkilenmiş halde olduğunu anlıyordum. Yalnız dillerimiz söylemiyor, fakat yürüme sırasındaki her tavır ve hareketimiz birbirimize dilin anlatmaktan âciz olduğu içimizdeki gizli şeyleri, en ince ayrıntılarıyla duygularımızı daha açık bir biçimde anlatıyordu.

İşte böyle hiç konuşmadan yürüye yürüye manalı bir sessizlikle ağacın altına geldik. Elimdeki iskemleyi karım isterse arkasını ağaca dayayabilecek bir noktaya koydum, «Buyurunuz,» dedim.

«Ya siz?» sorusunu sordu.

«Beni düşünmeyiniz. Ben şöyle karşınıza çayırılığa otururum. Yere oturmamda hiç zarar yok. Zaten nereye bastığımı, nerede bulunduğumu bilmiyorum ki...»

«Keşke arabanın döşemesini getirteydik.»

«Yok, yok, buna hiç lüzum yok.»

Bedia çok yol yürümüş de kesilmiş gibi tatlı bir yüz buruşturmasıyla, gözleri okşayan bir kırıltı ile iskemlesine oturdu. Ben de karşısına yerleştim. Bir süre birbirimize bakiştık. Aylardan beri gece rüyalarımı, gündüz hayallerimi dolduran bu ruhumun taptığı kadına, tutkumun şiddeti anlatılamaz bir arzulu bakışla bakıyor, gözlerimi bir an yüzünden ayırmak istemiyordum. Talihim onu bana kısmet etmek gibi büyük bir lütufta bulunmuş, ben kaderimin bu cömertliğine karşı ne büyük bir nankörlükle mukabele etmişim...

Bu nankörlüğüm yalnız kaderime karşı mı vaki oldu? Karşımda duran meleği ne ağza alınmaz rezaletlerle suçladım. Daha yarım saat önce zihnimden aslı olmayan rakibimle düello ediyordum. Onun bir taraftan çıkıverecek korkusu ile titriyordum. Hiç böyle bir şahsın vücudu⁽¹⁾ olaydı Bedia Kâğıthane'nin o kalabalığı içinden ayrılıp benimle buralara kadar gelir miydi? Onun takipçi bakışlarından kurtulması mümkün olur muydu? Hayırsız, vicdansız saydığı benim gibi bir kocanın bencilliğine, dik başlı emirlerine tabi olmak için kendisini onun gözünden düşürecek böyle bir harekete elbette cüret etmezdi.

Nezaketten uzak, tehdit edici mektubum üzerine aramızda o güne kadar hüküm süren düşmanlığı ortadan kaldırarak bu gelişle Bedia hem beni ihya, hem de aleyhindeki kötü düşüncelerimin baştan başa asılsız olduğunu ispat etti.

Karım artık gözümde kesinlikle temize çıkmıştı. O güzel yüzüne hasretle bakarken suçlamalarım aklıma geliyor, kendi kendimden utanıyor, bu kötü düşüncelerimden şimdiye kadar kendisine bir şey sezdirmemiş olduğumu düşünerek biraz bununla teselli buluyordum.

---

(1) Varlığı (gerçek).

Önce söze karım başladı. O lacivert gözbebeklerinin hulyalı sevdama geniş ufuklar keşfettiğim gökleri andıran gözlerini çayırın bir noktasına dikerek dalgın dalgın dedi ki: «Beyefendi, bugün böyle görüşeceğimizi rüyada görsem hayra yormazdım. Ne yazık... Yine de hayra yormuyorum ya... Emrinize itaat etmemeye kendimde kuvvet bulamadım. İşte böyle oldu...»

Bedia'nın bu ilk sözlerinden, içinde bulunduğum o mutluluk rüyasının uğursuz sonunu keşfeder gibi olarak bir ümitsizlik titremesiyle:

«Hâlâ mı bu sitemler? Bu buluşma günü benim için hayata, hem o eski bildiğim kasvetli hayata değil, zevkine doyamayacağım bir safa âlemine ikinci geliş gibi oldu. Of, anlatamıyorum, dilim dolaşıyor. Eski hayatım hayat değilmiş. Ben kendimi bugün doğdum sanıyorum. Duygularımızdaki eski karışıklık hâlâ devam ediyor mu? Bu mutlu günü siz niçin hayırlı saymıyorsunuz? Geçen hafta gözlerinizden döküldüğünü gördüğüm gözyaşları kimin içindi? Bunların akış sebebini anlamakta acaba yanıldım mı? Eğer aldanmışsam rica ederim, bırakınız aldanayım. Sonsuza kadar böyle aldanmış kalayım. Korkunç bir gerçekle karşılaşıp bundan sonraki hayatımı zehirlenmiş görmektense bu aldanış benim için pek tatlıdır.»

Kaşlarını çattı. Düşündü. Titrek bir sesle dedi ki:

«Beyim, muhakemeleriniz bütün hata... İhtimal ki şimdi cariyenizi biraz seviyorsunuz. Bu sevginize sebep de ayrıntılarını artık ağıza almak istemediğim gerdek gecemizden beri geçen günler oldu. O gece siz beni sevmemiş yahut ilk rastlanan bir kadın ne kadarcık alıcı bir gözle görülebilirse, işte öyle bir gözle görmüş-tünüz.

«Sizi çok az gördüm. Fakat tabiatınızı tamamıyla anladım. Siz kolay elde edilir muhabbetlerden çabuk usanıyorsunuz. Sizin sevdanızı, emellerinizi her gün yenileyecek karışınızda bir aşk istihkâmı gerek. Gön-lünüz gerçekten pek çabuk usanıyor. Daima görüşecek bir ideal arıyorsunuz. Aşkın tadı sizin için daima hayaldir. Gerçekle karşı karşıya gelince onun yüzüne uzun süre bakmaktan usanıyor, gide gide bu görünüşe katlanamıyorsunuz.

«Ayrıldığıımız gece ben gözünüzde belki zerre kadar önemi olmayan bir kadındım. O isyanlarıma biraz hiddet ettiniz. Bu hiddetinizi yenmek için başka kadınlarla arzunuzu yerine getirmeye giriştiniz. Kısa bir zamanda onlardan da birer birer bıktınız. Karşınızda fethedilmemiş yalnız bir kale kaldı. İşte o, bendim.

«Sonra bütün duygularınız, arzularınız ve hayalleriniz o tarafa döndü. Zorluklara rastladıkça özleminiz büyüdü. Yavaş yavaş sevdalı düşüncelerinizde ben bir ideal halini aldım. İşte şimdi bundan dolayı hastasınız. Bu hastalığınızı muhabbet sanıyorsunuz. Bu ideal de gerçek biçimine girince gözünüzde şimdiki pırıltısını, çekiciliğini kaybedecek, sonra sonra ötekiler gibi görüntüsüne tahammül edilmez sıkıcı, rahatsız edici bir hal alacaktır. Bugün zevklerine doyum olmaz bir safa âlemine doğmuş olduğunuzu söylüyorsunuz. Buna inanırım. Doğrudur. Bu buluşma günü, hayatınız içindeki en mutlu günlerinizden biridir. Fakat siz de şuna inanınız ki, bu zevk, bu safa, bu tat, bu mutluluk sürüp gitmeyecektir. Çok kısa bir zaman sonra gönlünüz başka bir idealin, başka bir güzelliğin tutkunu olacak. Sonra zavallı ben... Kırılmış, bıkılmış öteki oyuncaklarınızın yanına atılacağım. İlk geceden bu gerçeği anladığım için...»

Sözü kesti. Alt tarafını tamamlamaya atılarak dedi ki:

«Anladığınız için elimden o biçim kurtuluşu uygun gördünüz. Emelinizde de muvaffak oldunuz.»

«Şüphe yok.»

«Şu saatte şüphe olmayan bir şey varsa o da benim size olan muhabbetimdir. Türlü endişe içinde bunu siz de itiraf ediyorsunuz. Siz şimdi aşkın, genellikle deyimine müsaade buyurunuz, belki de adisinden söz ettiniz. Evet doğrudur. Hemen herkes için aşk denilen şey böyle başlar, böyle biter. Bu teorinin bazı ayrıcaları da olabilir. Sizin bu şiddetli yargılarınız ve incelemeleriniz önünde hiçbir şeyin gizlenemeyeceğini, yalana, oyuna yer olmadığını işte görüyorum. Hasta kalbimi, usta bir operatörün ameliyat masasında neşterine açar gibi size gerçek biçimiyle göstereceğim. Fakat tedavisinde siz de lütfunuzu esirgemeyeceksiniz.

«Evet Bedia Hanımefendi, ne kadar canım acısa bağırmayacağım. Şikâyet etmeyeceğim. Tedavi neşterinizi yüreğimin en derin boşluklarına kadar sokunuz. Oralarda birikmiş kirli hayat kırıntılarını ve hastalık kanını söküp atınız, akıtınız. Bu ameliyatınız ne kadar sürerse sürsün, dayanacağım. Of demeyeceğim. Yalnız sizden bir ricam var. Beni öldürmeyiniz. Bu gönül doktorluğundaki bütün ustalığınızı gösteriniz.

«Siz olmazsanız hayatın gözümde önemi yok. Yaşamayı isteyişim onu ancak sizinle geçirmek içindir. İşte size bir çocuk saflığıyla kalbimin bütün sırlarını söylüyorum. Her şeyi itiraf ediyorum. Hakkımdaki yargılarınız bütün doğru. İşte ben öyleyim. Dediğiniz gibiyim. Bu marazdan annemle babam beni kurtarmaya uğraştılar. Ben kendi kendimi de tedaviye gayret ettim. Kurtulmayı başaramadım.

«Bir kadını üç aydan fazla sevemezdim. Fakat bakınız, kaç ay oldu. Sizi seviyorum. Hem de nasıl sevmek? Aşkımın ateşi geçen günle birkaç kat artıyor. Bu şiddetin saniyeden saniyeye artmakta olduğunu hissediyorum.»

Bedia derin bir düşünce ile gözlerini dağlara, ufuklara doğru dikti. Artık cevap vermiyor, beni endişeye düşürecek bir çatkinlikle düşünüyordu.

Birkaç dakika bekledim. Bir cevap alamayınca tahammül edemedim. Nerede bulunduğumuzu unutarak beyaz eldivenli ellerinden yakaladım. Gözyaşlarımı feracesine serpererek dedim ki: «Nasıl bir uçurumun kenarında bulunduğumu söyledim. Bu aşk mezarına beni bir tekme ile atıp da geçemezsiniz değil mi?»

Onun da helecanı arttı. Ondandır da hazin hazin tessür yaşları akmaya başladı. Gözlerimi gözlerine dikerek sordum ki: «Bir damlası uğruna bütün hayatımın kanını akıtmaya hazır olduğum bu elmas parçaları kimin için dökülüyor? Bunların akışına sebep nedir? Onu söyle. Hayatımın mutluluğu veya felaketi yalnız bu bir tek sözle belli olur.»

Bedia sorduğum soruya başka bir noktadan cevap vererek, «Peki beyefendi, peki... Üzülmeyiniz. Sizi kurtarmak için kendimi feda edeceğim. Siz kurtulacaksınız»

nız. Ben mahvolacağım. Buna karşılık da sizden hiçbir fedakârlık istemeyeceğim.»

«Maksadınızı anlayamadım.»

«Durunuz, açıklayayım. Duvağımı açtığınız gece meşru yatağınıza mahkûm üçüncü bir kız karşısında bulunuyordunuz. Ben ise ömrümde ilk defa olarak henüz tanımadığım bir erkeğe yüzü açık görünüyordum. Sizi görünce gönlümde öyle bir muhabbet, öyle derin bir sevgi belirmeye başladı ki, birkaç gün beraber yaşasak bütün bütün sevdanızın esiri olup kalacağımı anladım. Evet gönlümde size karşı işte o kadar büyük bir bağlantı istidadı hissettim.

«Diliniz beni kandırmaya uğraşıyor, fakat gözleriniz geçici bir arzu ile parlıyor, sözlerinizin samimi olmadığını anlatıyordu. Ben o zaman kendimi iki tehlike arasında gördüm. Birinci tehlike, nikâhınız altında kalıp kısa bir süre geçireceğim mutlu bir ömürden sonra bir köşeye atılmak, unutulmak, bıklmak, bunların arkasından da sonsuz bir ayrılığa uğramaktı. Seven bir kadın için sevilmemek kadar dünyada mutsuzluk olur mu? Bu felaketten kurtulmak ancak bir tedbirle mümkündü. O da bir yolunu bulup evinize bir daha geri dönmek üzere kendimi oradan kovdurmaktı.

«İkinci tehlike de, işte kendini burada gösteriyordu. Geri dönüşümü imkânsız bir hale getirecek bir gürültü ile konağınızdan bir kere çıktıktan sonra ya gönlüm sizi sevmekte devam ederse? Ya sevdama meram anlatamazsam? O zaman halim ne olacaktı? Fakat bu ikinci tehlikeyi birincisine oranla daha hafif buldum. Sizi unutabileceğime o zaman yüzde elli ihtimal veriyordum. İşte bu hatamı anlayamayarak ikinci tehlikeyi tercih ettim.

«Meğer aldanıyormuşum. İlk ayrılık günlerim o kadar üzüntülü değildi. Nasıl oldu, bilemiyorum. Anlamıyorum, yakıcılığını önemsiz sandığım o kıvılcım kalbimdeki ateşin şiddetini gittikçe büyüttü. Sizi unutabilirim kuruntusu ile göze aldığım bu ikinci yol, bütün yıkılmama sebep oldu. Gide gide o hale geldim ki, gözümde bütün dünya sizden ibaret oldu kaldı. Artık hiçbir şey göremez, daima sizi düşünür oldum. Sizi düşünme düşünme hayatım adeta uzun bir rüya halini al-

dı. Bu rüyada kendimi de bilmiyor, yalnız sizinle uğraşıyordum.»

«Ah Bedia, artık yetişir. Yetişir... Tıpkı benim halim... Tıpkı benim çektiklerim... Benim uğradığım acıları sanki görünmeyen bir kuvvet, bir manevi el, tıpkı tıpkısına sana da çektirmiş. Duygularımızdaki bu benzerliğe şaştım.»

Burada ikimizin gözyaşları birbirine karıştı. Sevinçten deliye dönerek dedim ki:

«Böyle sokak ortası demek olan çayırıklarda, ağaç altlarında iki yabancı gibi söyleşip ağlaşmayalım. Haydi evimize gidelim...»

«Dur beyim, dur. Daha bitirmedim. Bilmeye bilmeye duygularımızda, ıstıraplarımızda, özlem acılarımızda böyle bir benzerlik olmuş. Bu gerçek, işte bizim acılarını dile getirirken ötekinin içindeki ateşi söyler gibi meydana koyduğu duygu uyarlığıyla sabit oluyor. Fakat beyim, bu tam benzerlik içinde yine de aramızda büyük bir fark vardır. Müsaade buyurunuz, onu açıklayayım...

«Sizin bana olan muhabbetiniz geçici, benimki ise sonsuzdur. Aramızdaki fark bu... Pek küçük... Pek büyük değil mi?»

Ben söze atıldım. Bedia kesinlik bildirir bir işaretle lakırdımı kesti. Yine kendisi devam ederek:

«Bugünkü niyetiniz beni sonsuza kadar sevmektir. Onu bilirim. Fakat niyet ile gerçekten yapılan şeyler arasındaki mesafenin ne kadar geçilmesi zor uzun bir yol olduğunu bilirsiniz. Ne güzel şeylere niyet ederiz. Ama bunların hepsini yapmaya muvaffak olabilir miyiz? Aşk hususunda kalbinizden hasta bulunduğunuzu hatta bu marazın ameliyata muhtaç olduğunu deminden anlattınız. Usta bir operatör arıyorsunuz. Bu önemli ameliyatı yapmaya bende yetenek var sanıyorsunuz. Aldanıyorsunuz beyim, aldanıyorsunuz. Ben sizin kalbinizin operatörü olamam. Kendi hislerine yenilmiş bir kadın, bu ameliyatı başkası üzerinde nasıl yapabilir? Böyle bir ameliyata el uzatacak bir kimse-nin önce kendi kalbi kuvvetli olmalı. Kendisi olağanüstü bir dayanıklılığa sahip bulunmalı.

«Bakınız, bende o dayanıklılıktan eser var mı? Geçen hafta size gözyaşlarımı gösterdim. Bu hafta da büyük bir saflıkla, gönül temizliğiyle içimdeki sırları açıkladım. Üzerinizdeki etkim ve içinize işleyen sevdami artırmak için bugün burada sizi bir çocuk gibi saatlerce ağlatmalı, kendi muhabbetimden size kesinlikle söz etmemeliydim.

«Bu itirafım seven gözlerinizdeki değerimi biraz düşürdü değil mi? Deminden yani bu itirafımdan önce beni daha çok seviyordunuz. Çekinmeyiniz, söyleyiniz. Bir erkeğe, seni çok seviyorum, demek bir kadın için zorla kendi kendini onun gözünden düşürmektir. Bu konuda tecrübem yok. Fakat romanlarda böyle okudum. İki âşık, birbirini seven iki kişi bir bakıma aynı derde tutulmuş iki düşman demektir. Çünkü daima birbirine karşı bir üstünlük sağlamaya çalışırlar. Bu sevda kavgasındaki en etkili silah kalpteki ateşin alevini gereğinden fazla düşmana göstermemektir.

«İşte görüyorsunuz ki, ben sizin mazlum bir sevda lınızım. Her gerçeği olduğu gibi söylüyorum. Düşüğüm bu sevdanın çok dolaşık yolunda ne yana gitsem bir kurtuluş çıkışı yok. Sizden ayrı yaşasam hasretinize dayanamayacağım. Birleşsek aşkın anlattığım genel teorisi hükümlerinde bir süre sonra usanılmış bir kadın olacağım.

«Bu iki noktayı da düşündüm. Hasret acıları içinde yaşamaktansa sevdanızın mazlumu olmayı tercih ettim. Mademki üzerinde durduğum teori genel gibidir. Mademki siz de en sevdiği bir kadından üç dört ayda bıkan erkeklerdensiniz. Mademki gönlünüzü yaratılışınızdaki bu vefasızlıktan çevirmek, ölünceye kadar kendime bağlamak mümkün değildir. O halde of o halde kendimi sizden sonsuz bir ayrılığa mahkûm etmek gerekiyor. Anlıyorum ki, bu ayrılık, benim için yanınızda bulunup da aşkınızın zulümlerine uğramaktan, ıstırap çekmekten daha etkili, daha müthiş olacak, beni daha çabuk öldürecek. Artık karı koca olarak birlikte yaşayalım. Benden usanıncaya kadar birlikte geçireceğimiz mutlu ömür, isterse çok kısa olsun, işte o mutluluk bana bütün hayatım süresince yeter. Artık onun hatıralarının hazzıyla yaşar, uğrayacağım ısı-

rapları o hazların hatırlanışıyla hafifletmeye uğraşırım beyim...

«Sizden yalnız bir ricam var. Hevesinizi aldıktan sonra benden usandığınız, artık gözünüzde kokusunda bir tat bulunmaz örselenmiş bir çiçek halini aldığım zaman eski karılarınız gibi boşayarak beni evinizden kovmayınız. Evinizde, yanınızda kalayım. İsterseniz bir kız kardeş göreviyle yine yakınınız olayım. Üstüme evleniniz. İsteddiğiniz yerde kalınız. Arzu ettiğiniz kadını seviniz. Ağzımdan bir tek kelime, en küçük bir tenkit, bir şikâyet sesi, bir sitem çıkmayacaktır. Her cefaya katlanacağım. Siz istediğinizi bulmuş olunuz. Ben mazlum kalayım. İster nefsim eza olsun, ister hazlalarınızı benden başkalarında arayınız. Sizin zevk hayatınızı uzaktan seyretmeyi de kendim için bir tür mutluluk sayacağım.»

Sözün burasında Naki Bey'in yüzü ateş kesildi. Başını iki elinin arasına aldı. Şiddetli hafakanlarla bütün vücudu sarsıla sarsıla ağlıyordu. Bir süre sonra başını kaldırdı. Gözyaşlarından ıslanmış yüzünü mendiliyle silerek: «Birader, iki yudum limonata lütfediniz. Boğulacağım,» dedi. Limonatayı verdim. Ağır ağır üç dört yudum içti. Bardağı geri verdiği zamanki bakışından korktum.

Ayağa kalktı: «Bir parça nefes... Bir parça hava... Nefes alamıyor gibiyim,» mırıltılarıyla biraz gezindi.

Bedia'nın o sözlerinde bu derece üzülecek, etkilenecek bir şey göremediğim için şaşkın bakışlarla Naki Bey'e bakıyordum. Bakışlarımdan bu şaşkınlığımı anlayarak:

«Beyim, insan kalplerini teşhiste ne derece keskin bir görüşe malik olsanız bu noktada sanatınız para etmez. Romancılık, karımın şu açıktan söylenemeyip öteki sözlerden çıkarılan gizli maksadı, ifadesinden çıkacak müthiş gerçekleri anlatmaktan âcizdir.

«İnsan aldatmak için bu derece doğuştan istidatlı bir kadın düşünemezsiniz. Karımın bu sözlerine şimdi dikkat ediniz. Sonra göreceğiniz hallerle bunları karşılaştırınız. Ne demek istediğimi o zaman anlarsınız.»

Naki Bey yine koltuğa oturarak hikâyesine başladı:

— Şu hale bakarak insan ne yolda, yargıda bulunur. Şöyle düşünür değil mi? Demek biz karı koca ilk geceden birbirimizi sevmişiz? Fakat bunun farkında olamamışız. İkimizde de olağanüstü bir gurur varmış. Gelin bana kendini dirhem dirhem satmak istemiş. Ben yalnız içten gelmeyen sözlerle onu avutmaya uğraşmışım. Gerçekte kendisini bir paraya almak istememişim. Gelin bunu farkına varmış. Sözlerini hakaret derecesine vardırmış. Ben de o hakarete mukabeleden geri kalmamışım.

O acayip ayrılışımızdan sonra her ikimizin hayali birbirimizin kalbinde gönül kapan birer biçim almış. Günler geçtikçe bu seveda, bu özlemimiz büyümüş. Nihayet alev saçığı sarmış. Benim gönlümde o, onun gönlünde ben... Artık bütün dünya gözümüzden silinmiş. Cihan bize gözükmez olmuş. Şiddetine dayanılmaz bir özlem ateşi içinde iken birbirimize rastlamışız. Artık gurur falan bir tarafa kalmış, gözyaşlarımızla birbirimize gerçeği anlatmışız.

Görünüşte gerçek bundan ibaret...

O gün Bedia ile geçmişin bu acı günlerinden bir daha söz etmemeye karar verdik.

O gece ben karımın evine gittim. Kayınpeder, kayıvaldemle nasıl barıştığımızı artık burada uzun boylu anlatamayacağım. Sonra hikâyem üç gecede bitmez...

Üç gün sonra Bedia'yı bize getirdim. Annemle babam da geçmişi unuttular. Gelinlerini olağanüstü bir güler yüz, sevinç ve izzet ikramla kabul ettiler.

İki aile arasında meydana gelen iyi ilişkiler ve olağanüstü dostluk her türlü tahminin üstündeydi.

Karımla altı ay kadar o derece mutlu bir ömür geçirdim ki, hayattan aldığım tadın işte bu altı aydan ibaret olduğunu iddia edebilirim. Meğer Bedia'sız geçen o eski yıllardaki yaşayışım yaşamak değilmiş. Meğer mutlu yaşamak için insana ruhça anlaşılabileceği bir hayat arkadaşı gerekmiş.

Bedia, gözümde sadece hayat arkadaşı değil de ikinci bir ruh halini aldı. Kendisini altı yedi saat görmesem o hasretli saatlerin her biri bana bir özleyiş ayı kadar uzun gelirdi. Bir yerde duramaz, evime koşardım.

Ayak sesimi duyunca hemen beni güleryüzle ve iltifatlar ederek merdivenlerden karşılar, koluma girer, odaya götürür, tatlılığına doyamadığım o iç açıcı, ruhu okşayan gülümsemeleriyle çok defa ilk sözü şöyle olur:

«Bey... Ben bir kabahat, büyük küstahlık ettim. Beni affedecek misin? Haydi çabuk söyle... Çabuk... Önce bağışlayacağını vaat et sonra ben de suçumu söyleyeyim...»

«Ah güzelim, bu gereksiz vaadi niçin istiyorsun? Acaba senin hangi hareketin gözümde kabahat sayılabilir?»

«Olabilir ya... Pek sevdiğiniz, sofadaki o kanaryayı bugün okşarken mesela elimden kaçırırvermiş olsam, sonra da kedi kapsa, bu kabahat sayılmaz mı?»

«Sayılmaz. Böyle bir kaza olmuş olsa o küçücük sarı yaratığın kedi pençesinden helak oluşuna dair bu gece birlikte bir ağıt nazmederiz. İşte üzüntümüz bundan ibaret olur.»

«Mahzun olma beyim... Kanaryana dokunmadım. O şimdi tüneğinin üzerinde pinekleyip duruyor. Galiba yarın sabah bize okuyacağı şarkıların notasını düzenliyor. Ben kanaryadan daha çok sevdiğin bir şeye dokundum.»

«Neye?»

«Off... O kadar yüreğin oynamasın. İşte...» der, önüme bir deste kâğıt getirir.

Bağışlanması için istediği vaat nedir bilir misiniz? Yarım bıraktığım birkaç şiiri tamamlamış. Eklediği mısralar benimkilerden parlak... Birlikte onları okuruz. Yazdığım mısralardan yazacaklarımdaki fikirlerime intikalle nazmettiği ince hislere hayrette kalırım.

Sonra boynuma sarılarak sorar:

«Nasıl beğendin mi senin de söylemek istediklerin bunlar değil miydi? Beyciğim, emin ol, bir doktor bizim de nabzını muayene etse kalplerimizin aynı ahenkte çarptığını anlar. Bir an olsun ne ileri ne geri...

Bütün vücudumun titreyişleri, bütün hareketlerim Tanrı'nın eliyle senin arzuların üzerine ayarlanmış canlı bir saat gibi son saniyesine kadar böyle işleyecektir. Düşündüklerini işte bunun için derhal hissediyorum.»

Konuşmamız, bir erkeği aşırı hazlardan çıldırtacak şakalarla son bulur. O gün okuduğu Fransızca romanlardan benim için seçtiği sayfaların okunmasına sıra gelir. Yazarın tasvire uğraştığı ince duyguları sesiyle noktası noktasına canlandırarak okur. Beni heyecanlar içinde bırakır. Hep bu parçalar kadınların mazlumluğuna ait bölümlerden seçilmiştir. Karısını aldatan kocaların iki yüzlü hallerini, karılarını kandırmak, gaflet içinde bulundurmak için akşam sabah söyledikleri yalanları okurken benzi sararır, sesinin titreyişleri artar. Baygın baygın yüzüme bakarak:

«Ah, bu erkekler... Ah, bu erkekler...» sitemiyle beni yukardan aşağıya kadar süzer. Başka erkeklerin ayıpları, hıyanetleri tamamıyla benimle ilgiliymiş gibi karşısında suçluya döner, mahcup olur, titrerim.

Bu suçlamalarına karşı erkekleri savunmaya kalkışmak hiç olmaz. Derhal, «Mensup olduğun cinsi elbet koruyacak, savunacaksın. Çünkü sen de onlardan birisin,» diye çıkışır. Böylece beni biraz üzer. Sonra piyanosunun başına geçer, «Sizi üzdüm. Durunuz da biraz eğlendireyim,» latifesiyle⁽¹⁾ Rossini, Schubert, Wagner, Verdi, Gounod, Offenbach, Masse⁽²⁾ gibi eski, yeni müzik ustalarının ruhu etkileyen, en heyecanlı havalarını kendi tatlı sesiyle karıştırarak çalar, söyler... O zaman ben şairlikten çıkar, baştan başa ilham kesilirim. Kendimi yerle gök arasında uçar bulurum. Sonsuz fikirler, vezinler, kafiyeler, yepyeni deyimler, en güzel buluşlar pırıltılar içinde her tarafımdan yağar...

Bu mutlu hayatım altı ay kadar devam etti. Sonra yavaş yavaş hava değişti. Geçim ufukumuzda ufak tefek kara bulutlar belirmeye başladı.

---

(1) Şakasıyla.

(2) Klasik batı müziği bestecileri.

Fırtına başlangıcı Bedia'da bir iç sıkıntısıyla göründü. Artık eski neşesi kalmadı. Eve gelirim. Kendisini daima mahzun, üzüntülü, derin düşüncelere dalmış bulurum. Kendisine bir soru sorulmayınca söz söylemez. En uzun sorulara en kısa cevaplar verir. Hemen bahsi kapatmak ister. İltifat edilse hakaret sayar. Hakkında edilen her muameleyi kötüye yormak için yol arar. Söylediğim sözlerden maksadına aykırı bin türlü mana çıkarır. Ne yapsam kendisine fena gelir. Yaranmak için göze aldığım fedakârlıkların hiçbirisi gözüne görünmez. Kısacası o şen, o neşeli, o konuşkan, nazik karım bambaşka bir kadın oldu.

En sevdiği kitaplar artık birer tarafa atıldı. İç sıkıntısına bir deva bulmak ümidiyle bazen bunlardan birini eline alır; çatkın, müthiş bir yüzle birkaç sayfasına göz gezdirir. Hangi eser olursa olsun, beğenmez, yumruklarını sıkarak yazarına söver:

«Of bu ahlaksız yazarlar... Para kazanmak için her yaveyi⁽¹⁾ gerçek rengine sokmak isteyen bu saçma sapan söz söyleyenler. Bakınız, bakınız. Medeni bir toplum içinde var olmayan ne mutluluklardan söz ediyorlar. Birkaç para kazanmak için aslında olmayan şeyleri varmış gibi göstermeye uğraşıyorlar. Ya doğruyu yazsalar kimse okumaz. Gerçek acı, yalan tatlıdır. Herkesin ağzına birer parmak bal çalmak, paralarını inek gibi sağmak... İşte bütün edebi marifet, olanca yazı sırrı bundan ibaret...»

Bak şu ahmak yazara... İnsanlara dair olan iyimler gözlemlerini gerçek sınırından ne kadar aşırıyor. Tasvir olunan şu karı kocayı, bu âşıkla sevgilisini bir kere okuyunuz. On yıl birlikte ömür sürmüşler. Birbirlerini hiç aldatmamışlar. (Bum). Bir kere olsun gücendirmemişler. (Güm). Herifin dışarıda, gönlüne bir zevk vasıtası arayacak kadar ya akıllı yokmuş ya parası... Orasını yazar pek söze katmıyor. Sonra kadın verem olarak ölmüş... Hiç böyle sefasından öleni de görmedim. Öyle ahmak bir kocaya malik olduktan sonra niçin ölürsün a budala karı?..

En gülünç yeri de işte şurası... Sadık karısı mezarında dinlenmeye vardıktan sonra bu acıklı hayatta eş-

---

(1) Saçmalığı.

siz kumru gibi yalnız kalan koca, aylarca ağlamış... Aman ne tatsız yalanlar... İkinci defa evlenmek istememiş. İkinci evlilikten bu yılgınlığı herifin ilk karısından aşırı memnunluğuna mı artık neye delalet eder, orasını bilemem.

'Ömrün böyle ah ofla geçiyor. Sana yazık değil mi? Yeniden evlensene' diyenlere rahmetli karısının mezarını işaret ederek, 'O taşı bana nikâhlayacak imam bulursanız evlenirim,' cevabını verirmiş.

Mezar taşının bir insana nikâhlanmasına cesaret edecek bir imam bulunmamış...

Birkaç zaman sonra bu ayrılık çeken koca, sizlere ömür, yürümüş, götürmüşler. Rahmetli karısının yanına yatırmışlar. Şairin biri kalemini keskince yontmuş. Bir hokkanın içine ağlamış ağlamış, gözyaşı biriktirmiş. Kaç dirhem biriktirmiş. Ona dair bir açıklama yok. Acılar saçan kalemini bu teessür yaşlarına batırmış. Aşırı mutluluktan verem olup ölen kadınla ağlaya ağlaya onu izlemekte çok gecikmeyen kocanın, bu iki ayrılık acısı çeken insanın ölümleri hakkında acıklı bir tarih nazmetmiş.

Şair elbette o gözyaşlarının içine biraz da mürekkep karıştırmış olmalı ki, bu acı yaşlar buharlaştıktan sonra hattat, hatt-ı celi'ye⁽¹⁾ almak, taşçı taşın üzerine kazabilmek için birkaç söz bulabilmişler. Alaylarıyla elinden kitabı odanın bir köşesine fırlatır, manalı manalı yüzüme bakarak:

«Sevgili beyim, ben de böyle muhabbetimizin zevkiyle aşırı sefadan verem olduğum zaman garip mezarımda cariyenizi yalnız bırakmamak için beni acele tabibinizden sonra hakkımızda gözyaşı ile bir ölüm tarihi düşürecek budala bir şair elbette bulunur değil mi?» diye sorar.

Sonra asabi bir kahkaha koparır, bu kahkahalar hayli devam eder, gözlerini yüzüme dikerek, «Böyle mezara kadar sürüp giden muhabbetler de iyi değildir. Ölümümünden sonra beni izlemekte siz o kadar acele etmeyiniz. Benden arta kalan muhabbetinizi başka bir kadının gönlüne gömünüz. Sonra iki haneli bir istatistik cetveli tutunuz. Bu hanelerden birine ölen karıları-

---

(1) Bir yazı türü.

nızın mezar sayılarını, ötekine de onların bıraktıkları sevdalarla yeniden yeniye muhabbetlerini kazanacağınız mutlu kadınların adlarını yazınız. Gönül ticaretiyle uğraştığınız için kalbinizdeki ticaretevine gireni çıkanı bilmeniz yararlı olur. Gerçi o ticaret sisteminin muhabbete uygulanması öyle pek şairane olmazsa da siz bu önemli hususu fennileştirmiş olursunuz,» der.

Bu iğneli sözler saatlerle sürer. O gün için sarf edilecek başka zehirli söz bulamayınca, bu tür sitemlerin yeniden içine doğması için piyanonun önüne geçer, «Size bir ölü havası çalayım... İyi dinleyiniz. İşte Napoléon'un Cenaze Marşı... Onun memleket almaktaki şöhreti hemen zat-ı âlinizin kadın kalplerini fethetmedeki ününüze yaklaştı,» der.

Nazik parmakları ağır ağır tuşlar üzerinde dolaşırken hüzünlü sesiyle şarkıya başlar. Bulunduğumuz odanın havası ince, dokunaklı titreşimler içinde kalır.

Döner yüzüme bakar. Gözlerinden melekleri kıskandıracak bir güzellikte, tatlı bir masumlukla damla damla yaşlar döküldüğünü görürüm. Piyanonun inleyen eşliğinde çıkan bu hazin nağmeler birdenbire yükselir, sesler acı feryatlara dönüşür. Nihayet piyanonun tuşları üzerine birkaç yumruk indirir. Kendi de yarı baygın bir halde bir tarafa serilir. Adeta sayıklamaya başlar.

Bu çılgınlıkların sebebini ben değil doktorlar bile anlayamadılar. Kimi isteri, kimi nymphomanie⁽¹⁾ dedi. Esas illetin ne olduğunu ben sonra anladım, ama bu anlayışım bana çok pahalıya oturdu.

Gerçek marazı anladıktan sonra ben de aynı hastalığa tutuldum. Ne kadar korkunç bir hastalık olduğunu kendim de çekerek anladım.

Ara sıra bu acayip marazına bir sakinlik gelir. O zaman özürler diler. Kendisini bağışlamamı ister. O müthiş hallere bana olan muhabbetinin şiddetinden düştüğünü söyler... Bütün emeli beni üzmemek olduğu halde ne gibi şiddetli bir etkiyle kendi kendine buyuramayarak elinde olmadan bu taşkınlıklara cüret ettiğine kendi de şaşıp kaldığını, beni rahatsız etmemeye ni-

---

(1) Kadınlarda görülen aşırı cinsellik düşkünlüğü.

yet ettikçe bu arzusu dışında gönlünde peyda olan taşkınlığa ne mana vereceğini bir türlü bilemediğini anlatır. Hep bu sözlerinin içinde eski karılarına dair zarifçe imalar vardır. Onların uğradıkları korkunç akıbet göz önünde durdukça benden gelecekte bir mutluluk beklemekten ümitsizliğe düştüğünü, işte bundan dolayı o asabilik hallerine tutulduğunu üstü kapalı sitemlerle anlatır. Kendini mazlum, beni zalim gösterir.

Birkaç gün geçer. Çılgınlığı yine artar. Artık o zaman üstü kapalı sözlere, zarafete lüzum görmez. Alçaklığını açıktan açığa yüzüne vurur.

Bedia'nın tedavisine iki üç doktor tayin ettik. Ne yaptı, nasıl etti? Bilemiyorum. Doktorların damarlarına girdi. Bir gün bunlar bana dediler ki: «Karınız hanımefendinin bu asabi hastalıktan az vakitte kurtulmasını arzu ederseniz odalarınızı ayırmalısınız. Dinlenmeye çok ihtiyacı vardır. Sakın hiçbir arzusuna karşı koymayınız. İstedigi gibi hareket etsin. Gezsın, yürüsün, eğlensin.»

O yıl Erenköy'ünde oturuyoruz. Her gün araba hazırlanır. Bedia, babasının evinden getirdiği halayığı karşısına alır. Çiftelavuz'lar, Fener, Kurbağalıdere, Kuşdili, Haydarpaşa, Çamlıca demez gezer. Bazı gün araba vapuru ile Üsküdar'dan İstanbul'a bile geçer. Galiba Şişli'leri falan döner dolaşır. Akşam üstü ya köşke geri döner yahut İstanbul'da babasının konağında kalır.

Bu gezintilerden sağlık bakımından bir hayli yararlandı. Biraz hırçınlığı azaldı. O gezdikçe ben memnun oluyorum. Çünkü benim rahatım, onun hastalığının hafiflemesine bağlı...

Bir buçuk ay kadar böyle gezdi yürüdü. Sonra yine hava değişti. Gezmelerden vazgeçti. Önceki sinirliliği eskisinden birkaç kat fazla bir şiddetle başgösterdi. Eski densizliklerine bu defa bir de yarım baş ağrısı eklendi. İki üç günde bir, «Beyim, yine baş ağrım tuttu. Çok ıstırap çekiyorum. Ne rahatsız edici ağrı anlatamam ki... Hiç gürültü istemiyor. Müsaade et de şöyle kendi kendime bir yere çekileyim,» nazlanışlarıyla bir odaya kapanır. Bazen kırk sekiz saat dışarı çıkmaz.

Yemek yemez. Yanma kimseyi hatta beni bile kabul etmez. Kapıyı sürmeler, oturur.

Ciddiliğinden şüphe etmek kesinlikle aklıma gelmeyen bu baş ağrısını tedavi için getirmediğim hekim, okutmadığım hoca kalmadı.

Nihayet bir gün bana şu cevabı verdi:

«Beni tedavi için artık hekim hoca getirmeyiniz. Bu ıstıraplarım nefesle, ilaçla geçmez. Bana tenhalık, sessizlik, kalp istirahati gerek...»

«İşte size koca konak. İsteddiğiniz köşesinde tenhaca, sessizce oturabilirsiniz. Arzu ettiğiniz vakit tek başınıza kendi dünyanıza çekiliyor, günlerle kapalı oturuyorsunuz. Sizin istirahatinizi, kalbinizin huzurunu kim bozuyor? Odalarımız ayrıldı. Siz emretmedikçe yanınıza gelemiyorum.»

«Benim yanıma gelmemek zaten sizin canınıza minnet...»

«Geliyorum. Kabul etmiyorsun. Bedia, bu kadar insafsızca hareket etmeye vicdanın nasıl razı oluyor?»

«Yanıma gelmeye ne ihtiyacınız var? Sokakta bin kadın görüyor, eğleniyorsunuz. Onların en fenası elbette size Bedia'dan, bu hasta, ümitsiz, mutsuz karınızdan iyi gözüküyor...»

«Bu haksızlığı, bu merhametsizliği bir başkası söylese vicdanının şiddetle yalanlaması gereken bu iftiraları sana yakıştıramam. Seninle barıştığımız günden beri kötü gözle bir yabancı kadının yüzüne baktımsa kahrolayım...»

«Ya daha öncekiler.»

«Öncekiler başka.»

«Nasıl başka?»

«Seninle birleşmezden önceki hareketlerimden beni nasıl sorumlu tutabilirsin?»

«Niçin tutmayayım? Benim geçmişim birkaç erkeğin sevda ayıplarıyla lekelenmiş olsaydı siz bugün beni mazur görür müydünüz?»

«Sen kadınsın Bedia'cığım. Bugün öyle bir şeyden zerre kadar şüpheye düşsem mutlak üzüntümün şiddetinden deli olurum.»

«Öyleyse delirmekte benim bu kadar geciktiğime şaşınız.»

«Geçmişten söz etmemeyi kararlaştırmamış mıydık?»

«Geçmişten vazgeçtim. Evliliğimizin içinde bulunduğumuz zamanından da, geleceğinden de emin değilim. Ona ne buyuracaksınız?»

«Seni bu güvensizliğe itecek ortada akla yakın bir sebep var mı?»

«Akla yakın sebep değil... İnandırıcı sebepler, açık deliller, kesin izler var.»

«Rica ederim, bunlardan birini olsun söyle de alçaklığımıza ben de inanayım.»

«Geçen gün anneniz dadı kalfayı beraber alıp gizli fısıldaşmalarla nereye gittiler?»

«Bilmem.»

«Çok iyi bilirsiniz. Sizin için görücü gezmeye gittiler.»

«Hâşâ... Zavallılara bu kadar büyük iftirada bulunma.»

«Peki, onu bir tarafa bırakalım. Ya Beyoğlu'ndaki metresiniz?»

«Bedia, günahtır. Niçin bana acımıyorsun? Açık deliller dediğin şeyler bu kuruntular mıdır? Gönlümün sultanı, gönlüme hükmeden, emir buyuran sensin. Eğer orada senden başka bir kadın gölgesi varsa erkeklerin en alçağı olayım.»

«Yetişir efendim yetişir. Gerçekten alçak olmasan böyle sahte inandırmalara kalkışacağına suçunu itiraf edersin. Sende o mertlik nerede? Çık dışarıya...»

İşte böyle hakaretle odadan kovulurum. Bu hiddet üzerine Bedia'nın baş ağrısı tutar. Bir hafta yüzünü bana göstermez.

Ne annemin görücü gittiğinin, ne de Beyoğlu'ndaki metresimin aslı var. Hep bunlar kendi kuruntusundan ibaret... Karımı çıldırması sevirim. Onun bu hırçınlıkları arttıkça benim muhabbetim de artıyor. Ne hikmet bilmem ki... Dünya güzelleri bana kollarını açsalar kabule gönlümde istek yok. Gönlüm tamamıyla

Bedia'nın tutkunu. Muhabbetine doyamadım. Kana kana arzumu alamadım ki... Sözde karı kocayız. Bir evdeyiz. Anlatılmaz bir şiddetle Bedia'nın özlemini çekmekteyim. Bir ev içinde yaşadığım karımın özlemleriyle cayır cayır yanıyorum. Bir iltifatlı bakışını, bir küçük okşayışını dileniyorum. Yarım saatlik beni kabul ettiği geceler, bu lütfu karşısında sevinçten, mutluktan dünyalar benim oluyor. O, kıskançlıktan gelen şiddetli hislere düştükçe, bana dünyada ağıza alınmaz hakaretler ettikçe hep bunları hakkımdaki aşırı muhabbetine kuvvetli deliller sayarak seviniyorum.

Bazı akşam sokaktan gelirim. Lütfen beni odasına kabul eder. Karşı karşıya gelir gelmez bir şiddetli azarlama ile:

«Gel bakalım, buraya gel... Gözlerini aç da gözlerimin içine bak...»

Gözlerimi olabildiğince açar, Bedia'nın gözlerine dikerim.

Ağlaya ağlaya bakarak:

«İlahi Naki, bu iki gözün birden çıksın, e mi?»

Mahzun mahzun:

«Karıcığım, gözlerim sana ne fenalık etti? Onlar çıkarsa sonra ben seni nasıl görebilirim?»

«Göremez ol...»

«Gözlerim demek sen demeksin. İki gözüm, onlara ilenme.»

«Onlar da çıksın, ben de gebereyim.»

«Niçin canım?»

«Niçin olacak? Sen o kör olasıca gözlerinle bugün güzel kadınlara bakmışsın.»

«La havle...⁽¹⁾ Nerden anladın?»

«Çünkü göz bebeklerinde o kahpelerin hâlâ yansıyan izleri duruyor?»

«Ah, bu ne kadar haksız bir suçlama... Vallahi...»

«Yemin etme... Yemin etme. Defol karşımdan...»

Yine karşısından çekilirim. Güzel kadınların göz bebeklerimde yansıyan izlerini bulmuş olmasından, iş-

---

(1) Sıkıntı ya da kızgınlık sırasında söylenen kalıplaşmış söz.

te bu aslında var olmayan cinayetimden dolayı aleyhimde verilen ceza hükmü iki hafta kendisini bana göstermemek olur.

Bu dayanılmaz hareketleri, bu küçültücü muameleleri aylarca çektim. Yavaş yavaş karımın hırçınlıkları başka bir ılımlı döneme girdi. Hakaretler azaldı. Daha doğrusu yeni, zarif bir üsluba döküldü. Yine tahkir ediliyorum. Fakat öncekiler gibi başa kaka değil... Oldukça nazik imalarla azarlanıyor, küçümseyiyorum. Artık bu sefer kalbimi ince iğnelerle kurcalıyor. Hakaretlerin türü değişti. İş zarıflığa döküldü. Ama arada bir, beni hazlarla tatmin ettiği okşamalardan, iltifatlardan eser kalmadı.

Önceleri ayda, mayısta, bir kerecik olsun acıyarak gece kabulüne erişirdim. Bu defa onlar bitti. Bana karşı buzdan bir heykel gibi soğuk bulunuyor, tamamıyla ilgisiz, aldırılmaz görünmek istiyor, onu da pek yapamıyor, arada bir ağzından yine acı bir sitem kaçırarak kırgınlığını, gizli üzüntülerini belli ediyor.

Karımı aşırı bir muhabbetle seviyorum. Katlanmaktan başka çare var mı? Özellikle hep bu densizlikleri bana olan şiddetli muhabbetinden gelen kırgınlıklar eseri değil mi? Her şeyin aşırısı zararlıdır. İşte aşk ve muhabbetin de öyle... Fakat ben hâlâ bunda bir zarar görmüyorum. Karımın bu derece kalbini etkilemeye muvaffak olduğum için kendi kendimi tebrik ediyor, her hakaretin altında kendimce samimi bir iltifat bulup çıkıyorum.

5

Resmi kalemlerden⁽¹⁾ birine devam ederim. Canım sıkıldıkça on, on beş günde bir defa arkadaşlara kalıp sigarası, mevsimine göre dondurma, çay ikram etmek için kaleme uğrarım.

Bir gün kalemde oturuyorum. Odacı yanıma geldi. Kulağıma, «Dışarda bir kadın var. Biraz sizi görmek istiyor,» dedi.

---

(1) Devlet dairelerinden.

Böyle kadınların işyerime kadar gelip beni aramaları, ne benim, ne de odacı için yeni bir olay değildi. Fakat Bedia ile barıştıktan sonra hiçbir kadınla alışverişim kalmamış olduğundan eski tanışlarımdan birinin yine sevda derdini yenilemek fikriyle geldiğini sandım. Yüzümü ekşiterek odacıya:

«Benim şimdi kadın madın görmeye vaktim yok. Haydi git, işi var de, de sav» emrini verdim.

Odacı gitti. İki dakika sonra yine gelerek:

«Efendim, çok rica ediyor. Adeta ağlıyor.»

«Nasıl kadın bu?»

«Siyah çarşafı. Yüzü sımsıkı kapalı. Dili çetrefil bir kadın.»

«Beni arayan kadınların hepsi bülbül gibi şakır takımındandır. Bu çetrefili nereden çıktı?» dedim. Kadını görmeyi merak ettim. Odadan dışarı çıktım. Bak-tım, koridorda uzunca boylu, siyah çarşafı, çok kalın siyah peçeli bir kadın duruyor. Yanına gittim. Zavallı kadın besbelli beni çağırtmak için odacıya başvurmak-tan o kadar sıkılmış, utanmış ki, terden çarşafının baş tarafı, yüzünün peçesi sırsıklam olmuş. Beni görünce aşırı utancından kekeleyerek:

«Zat-ı âliyenizin⁽¹⁾ ismisi Naki bey değil mi efem?»

«Evet, kulunuzun ismisi Naki Bey efem. Bir emriniz mi var?»

«Cariyeniz diş ehletisi, saçı uzun, akli kısa... La-kırdısının kusuru bakılmaz. Emir haddim değil efem.»

Kulağıma doğru eğilerek çok gizli bir sesle:

«Bizim küçükhanım efendi zat-ı âliyenizi görmek merakındadır efem.»

Şaşırarak:

«Sizin küçükhanımefendi kim?»

Aynı gizli söyleyişle:

«Nazire Hanımefendi.»

«Nazire Hanımefendi mi? Nazire Hanımefendi... Nazire Hanımefendi... Affedersiniz. Tanıyamadım. Ak-lıma hiç o adla bir hanım gelmiyor efem.»

---

(1) "Yüce kişiliğinizin" anlamına gelen saygı sözü.

«Aaaa bilemedi mi? Cariyeniz onun dadısı değil mi? Fotin Bey'in haremli...»

«Gücenmeyiniz dadı kalfa, ben ne Fotin Bey'i tanıyorum, ne de iskarpin efendi... Hele o adda bir adamın haremli ne çeşit ayakkabı olması gerekeceğini anlamakta bütün bütün hayretteyim.»

«Affedersiniz efem... Bunlar ayakkabı değil karı koca.»

«Öyleyse Potin Bey'in karısı mutlak Kaloş⁽¹⁾ Hanım olmak lazım gelecek.»

Dadı kalfa maksadını anlatmaktaki bu aczinden dolayı o kadar sıkıldı ki, yüzünden akan terler çarşafın omuz kısmına doğru süzölmeye başladı. Başına bir yumruk vurarak:

«Ah anlatamadım ki... Durunuz efem. Zat-ı âliyenizin zevciyesinin ismi Bedia Hanımefendi değil mi?»

Şaşırarak:

«Evet, karımın adı Bedia Hanım'dır. Sizin Nazire Hanımefendi benim karımın bildiği midir?»

«Hemi de bildik hemi de bilmedik. İkisi birbirinin düşmanı...»

«Sizin küçükhanım, bizim Bedia'nın niçin düşmanı oluyor?»

«Aaa hiç olmaz mı efem.»

«Acayip... Sebebi?»

«Sebebini söylemeye cariyeniz için izin yok efem. Onu Nazire Hanımefendi kendisi size anlatacaklardır.»

Beni birdenbire bir hiddet aldı. Fotin Bey'in karısı ne hâkla karıma düşman oluyor? Şu Kaloş Hanım'ı görüp karıma olan düşmanlık sebebini anlamak isteyerek sordum ki:

«Nazire Hanımefendi benimle nerede ve ne zaman görüşmek istiyor?»

«Burada... Aşağıki sokakım içinde... Şimdi görüşmek istiyorlar efem. Ben giderim. Siz peşime takılı­nız.»

«Peki, buyrun. Siz gidiniz. Ben de peşinize takıla­yım.»

---

(1) Temiz kalması için ayakkabının üstüne giyilen ayakkabı üstü.

Dadı kalfa yürüdü, Ben de takibe başladım. Yürürken zavallının ayaklarının dolaşmasından, benimle konuşurken zaten çetrefil olan dili büsbütün anlaşmaz bir tutukluk peyda etmesinden, kıyafetindeki düzen ve kapalılıktan, namuslu, terbiyeli bir aileye mensup, yabancı erkeklerle görüşmeye alışmamış bir kadının olduğu anlaşılıyordu.

Kendi kendime, «Hayırdır inşallah. Bu da ne demek olacak? Dur bakalım,» diye düşünerek yürüyorum.

Daireden çıktık. Bir تنها sokağa saptık. Baktım, duvarın yanında siyah çarşafli, kısa boylu, tombalakça bir hanım bizi bekleyerek duruyor. Yüzü pek sık bir peçe ile örtülü. Yüzünün çizgilerini seçebilmek mümkün değil.

Ayağındaki glase⁽¹⁾ iskarpinlerden, ellerindeki yazlık kurşuni eldivenlerden, enli siyah ipek dantel sayvanlı şık şemsiyesinden, etekleri anklos,⁽²⁾ beli vücuduna yapışık çarşafının son moda biçiminden, kısacası bütün dış görünüşünden hanımın genç olduğu anlaşılıyor.

Yanına yaklaştık. Temenna ile bir selam verdim. Selamımı almakta birkaç saniye kararsızlık gösterdi. Nihayet ömründe ilk defa temenna eden bir çocuk gibi şaşkınca, acemice bir temenna ile mukabele etti. Bir dakika kadar bekledim. Hanımda hiç söz yok. Galiba ilk cümleyi bulmak için peçenin altında yutkunuyor, zorla kendisini tutmaya çalışıyor; kimbilir o ana kadar zihninden kaç defa tekrarladığı, günlerle ezberlediği başlangıç kelimelerini bir türlü bulamıyordu.

Utançtan, halecandan hanımın konuşma gücünü bulamadığını anlayarak durumunu kolaylaştırmak için söze ben başlayıp dedim ki:

«Nazire Hanımefendi, siz misiniz?»

Bu soruma anlaşılır anlaşılmaz, titrek bir «evet»le cevap verdi.

Ben yine devamla:

«Karım Bedia Hanım'ı tanıyor musunuz?»

---

(1) Rugan; parlak deriden yapılmış.

(2) Burada: Belden aşağı genişleyerek inen.

Aşırı üzüntüsünden tıkanır gibi bir sesle kalfaya hitaben:

«Boğazıma bir şeyler tıkanıyor. Söyleyemeyeceğim. Dadı, sen anlat.»

Dadı kalfa, hanımının vekili olarak söze biraz tereddütle girişti:

«Hemi de tanırırlar, hemi de tanımazlar.»

Ben:

«Dadıcığım, hem tanımak, hem de tanımamak nasıl olur? Birbirleriyle tanışır, görüşürler mi? İşte siz burasını anlatınız.»

«Efem, bunlar biribirisinin düşmanı... Uzaktan uzağa biribirisini tanırırlar. Fakat görüşmezler.»

«Biribirine niçin düşman oluyorlar?»

«İşte orasını söylemek ayıptır efem.»

«Orasını söylemek ayıpsa beni buraya niçin çağır-dınız?»

«Ayıptır mayıptır, ama bu iş size anlatılacaktır efem.»

«Öyleyse anlatınız.»

Dadı kalfa iki eliyle peçeli yüzünü büsbütün kapayarak:

«Cariyeniz diş ehlitisi... Böyle lakırdı bir erkeğe nasıl anlatır, ay efem.»

«O halde bu işi bana anlatmak için erkek bir vekil tayin ediniz.»

«Hiç öyle şey olur mu? Bu iş büyük bir sırdır efem. Bunu bir küçükhanım bilir, bir ben bilir, bir de size bildirilecektir. Yabancı erkeğin duyması olmaz.»

Nazire Hanım, dadısına verdiği vekâletin böyle çapraşık bir vadiye döküldüğünü görünce olanca cesaretini toplayıp ağlaya ağlaya:

«Karıınıza nasıl düşman olmam a beyefendi?..»

Ben:

«Efendim, sebebi?»

Nazire:

«Sebebi büyüktür. Önemlidir. Onu size anlatsam dağlar, taşlar bana hak verir.»

Ben:

«Buyurun, anlatın.»

«Anlatacağım. Zaten bunu size kendi dilimle anlatmaya yemin ettim, and içtim.»

«Çabuk söyleyiniz hammefendi. Meraktan çatlayacağım.»

«Fakat beyefendi, namusunuza sığınırım. Ben namuslu aileden bir kadını. Kocam var. Babam var. Siz bu müracaatımız duyulursa biz mahvoluruz. Bu sırrı kimseye fâş etmeyeceğinize⁽¹⁾ söz veriyor musunuz?»

«Veriyorum.»

«Namusunuz üzerine yemin eder misiniz?»

«Ederim...»

«Karınız Bedia Hanımefendi, üç kişinin felaketine sebep oluyor. Bunlardan birincisi, siz... İkincisi, ben; üçüncüsü de, ah nasıl söyleyeyim?»

Nazire Hanım'ın ağzından çıkacak o tek sözün hayatıma açacağı o derin ve karanlık boşluğu, o felaket kasırgasını bir önsezi bütün sinirlerime bildirir gibi oldu. Titremeye başladım. Zavallı kadın, o da ağlıyordu, o titreyişle:

«Hanım, çabuk söyleyiniz. Bir saniye beklemeye tahammülüm kalmadı,» dedim.

Nazire peçesini ıslatan gözyaşlarıyla:

«Affedersiniz beyefendi, anlatacağım şey böyle sokak ortasında söylenemez. Konuşma sırasında belki şuraya düşer, bayılıveririm.»

«Merhamet ediniz hanımefendi, merhamet... Ben asabi bir adamım. Karımı da çok severim. Ona bağlı bir sırrı hemen anlamak isterim.»

«Halimi görmüyor musunuz beyefendi? Siz de bana merhamet ediniz. Beni sokak ortalarında bayıltmamı istiyorsunuz? Mümkün değil, burada anlatamam. Hem bir iki sözle bitmez ki... Tenha, biz bize kalabileceğimiz bir yer tayin ediniz. Biz dadımla her türlü tehlikeyi göze aldırır, oraya geliriz. Başka türlü mümkün değil... Hem şimdi burada çok durmaya da vaktimiz yok.»

---

(1) Açıklamayacağınıza.

Esas konuyu, işin özünü iki kelimecikle olsun anlatması için Nazire Hanım'a çok rica ettim. «Üzerime varmayınız, bayılırım»dan başka o önemli sırda dair ağzından bir söz alamadım.

Tanımadığım bir kadını ondan daha fazla söyletmek için sokak ortasında zor kullanmaya imkân yok. Arzusuna boyun eğmek zorunda kaldım. Yarın buluşmak için تنها bir yer düşünmeye başladım.

Ailelerinden çekinen bazı kadınlarla gizli sevişmelerde bulunduğum zamanlar, bunları genellikle Cuma ve Pazar'dan başka günlerde Florya'ya götürürdüm. Orası bu gibi buluşmalar için pek elverişlidir. Adı günlerde orada çok kimse bulunmaz. Kızlar geniştir. Beğendiğin ağacın altına otur, isteğin kadar konuş. Bazı geçen olsa bile yanınızdaki kadınları ailenizden sanırlar.

Birdenbire aklıma işte orası geldi. Hemen dedim ki:

«Florya'ya gidelim. Yarın Salı'dır, orada kimse bulunmaz.»

Bu teklifime karşı küçükhanımdan önce dadı kalfa söze atılarak:

«Flornaye mi efem? Orası pek uzak. Havuzumun kenarı değil mi. Hani ağaçların altında?..»

Ben:

«Uzak olması daha iyi ya... Ne kadar uzak olursa tanınmak tehlikesinden o kadar kurtulmuş oluruz. Bir bildiğe rastlamaktan, ben sizden fazla korkarım. Çünkü karım duyarsa işim bitti demektir.»

Nazire Hanım biraz düşündükten sonra dadısından daha cesaretli görünerek:

«Olur beyefendi, olur.»

Dadı kalfa:

«Fotin Bey bu işi duymaz mı?»

Nazire:

«Fatin Bey nereden duyacak dadıcığım? Bakırköy'ündeki Hasene Hanım'a gideceğiz diye evden izin alırız. Beyefendiyle Florya'ya gideriz. Sonra vakit olursa biraz da Bakırköy'e, Hasene Hanım'a uğrarız.»

Yarın saat üçten sonra Sirkeci'den Küçükçekmece'ye hareket edecek trene binmeye karar verdik. Gar-
da ben onlara rastlarsam kendilerini hiç tanımamış gi-
bi olacağım. Fakat Küçükçekmece'ye vardığımızda ai-
lemdenmişler gibi yanlarına gidebileceğim.

Bu karar üzerine birbirimizden ayrıldık.

Şimdi beni sardı mı bir merak? Benim gibi hayali
geniş bir adam, Nazire'nin o sözleri üzerine neler dü-
şünmez? Karım üç kişinin felaketine sebep oluyormuş.
Felakete uğrayanların birincisi benmişim. İkincisi Na-
zire imiş. Üçüncüsünün adı sokak ortasında söylene-
mezmiş.

Bizimle felakette ortak olan bu üçüncü şahıs kim
acaba? Hayalimdeki rakip mi? Yok, artık bunun varlı-
ğına imkân tasavvur edemem. Öyle biri olsaydı şimdi-
ye kadar elbette bir yerden baş gösterirdi. Bedia'nın
kocasının evine girdiği günden beri hiçbir erkekle iliş-
ki kurmadığına eminim. Zavallı hasta... Beni kıskan-
maktan başka bir şey düşündüğü yok.

Fotin yahut Fatin Bey'in karısı benimle felaket or-
tağı olduğunu iddia ederek bu işe önemli bir sır süsü-
nü vermek istiyor. İşin gizli kalmasını namusuma
emanet ediyor... Acayip çok acayip bir iş...

İş doğrudan doğruya karıma, dolayısıyla benim fe-
laketime bağlı olduktan sonra bu sırrın açığa vurulma-
sından Nazire niçin o kadar korkuyor? İş ortaya çık-
cak olursa bundan doğacak tehlike bize oranla Nazire
için daha büyük mü olacak?

İşte böyle türlü garip düşünceler içinde o akşam
evime geldim. Karım yine yarım baş ağrısından ıstıra-
bını ilan ederek odasına kapanmış.

Ben de yalnızlık köşeme çekildim. Kendi kendime
düşündüm, düşündüm. Bir aralık gidip Bedia'nın oda
kapısını vurarak:

«Aman karıcığım, biraz beni dinle... Bugün bana
Nazire Hanım adında genç bir kadın geldi. Şöyle söyle-
di. Zihnim altüst oldu. Aleyhinde kurulmuş bir tuzak,
iftira var. Gidip ne olduğunu anlayacağım,» demeyi
kurdum.

Sonra yine aklımı başıma toplayarak Nazire Hanım'a namusum üzerine verdiğim sözü böyle ilk geceden çiğnemeyi kendime yakıştıramadım.

Türlü endişe içinde sabahı ettim. Saat ikide Erenköyünden İstanbul'a geçtim. Soluğu doğru Sirkeci garında aldım. Oralarda beş aşağı beş yukarı geziniyordum. Yarım saat sonra önde Nazire Hanım, arkada dadı kalfa yine siyah çarşafı, yüzlerinde kalın peceleleriyle söktüler.

Nazire Hanım hızlı hızlı yürüyor, dadı kalfa kolunda yünlü bir omuz atkısı, elinde ufak bir çanta ile hanıma yetişmek için epey telaş ediyordu.

Trenin hareket vakti de yakınmış. Birinci mevki birer bilet aldılar. Dadı kalfa biletçiye, «Kadifeli arabanınkinden ver» nidasıyla haykırıyordu. Uzatmayayım. Onlar beni, ben onları tanımaz gibi görünerek vagonlara girdik.

Küçükçekmece'ye gelince, ben hemen kendi kompartımanımdan atladım. Onlar vagondan çıkar çıkmaz Nazire Hanım'ın kocası imişim gibi yanlarına koşarak dadının elinden atkı ile çantayı aldım. Önlerine düştüm. Florya'ya kadar yürüdük. Birkaç adımda bir Nazire Hanım:

«Aman beyefendi, yüreğime inecek... Şimdi bizi biri görüp tanır mı?» cümlesini titrek bir sesle tekrar ediyor; dadı kalfa da:

«Ben demedim miydi size? Fotin bunu duyarsa sizi boşamasına hakkı yok mudur efem?» gibilerden sözlerle zavallı Nazire'nin korku ve endişesini artırıyor.

Florya'ya geldik. Akarsuyun arka tarafında yabancı gözlerden yarı örtülü denecek bir ağaç altı seçtik. Zaten o saatte orada bizden, oradaki kahvenin garsonlarından başka kimse yoktu.

Bir hasırla bir şişe şü getirttim. Birer kahve ısmarladım. Nazire ile dadısı benim yanımda kahve içmeyi kadınlık terbiyesine aykırı görerek reddettiler. Birbirimize yabancı olduğumuzu belli etmemek için kahve ısmarlamanın zorunlu olduğunu münasip bir dille kendilerine anlattım.

Sonra dedim ki:

«Eee, Nazire Hanımefendi, bir hayli tehlikeyi göze aldırarak buralara kadar hem kendinizi yordunuz, hem de beni... Şimdi burada ayılsanız da bayılsanız da zararı yok. Çünkü hemen biz bize gibiyiz. Dadı kalfa ile biz sizi ayıltırız... Karıma olan düşmanlığınızın sebebi nedir, bakalım? Önce onu anlatınız...»

Bu sözlerime cevap olmak üzere Nazire Hanım yanıp yakılırcasına yüzünü öbür yana döndü. Mendilini peçesinin altına soktu. Hazin hazin hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

Bu mutsuz kadının yüzünü görmüyordum. Fakat o gözyaşlarındaki samimiliği, derin üzüntüyü, her damlaya sebep olan şiddetli acıyı bir manevi kuvvet bana hissettirir gibi oluyor, sanki kalbimden gelen bir ses:

«İşte şu karşında ağlayan kadın, senden de Bedia'dan da daha talihsizdir. Ona merhamet et... Zavalının olabildiği kadar felaketini hafifletmeye uğraş...» diyordu.

Nazire'nin bu hazin gözyaşlarının dinmesini bir süre bekledik. Nihayet dadı dedi ki:

«Derdini söylemeyenin çaresi bulunmaz. Buraya ağlamaya mı geldik. Çabuk anlatalım. İşimizi bitirip gidelim...»

Kalfanın bu ihtarı üzerine Nazire gözyaşlarını dindirmeye çabalayarak yüzü öteki tarafa dönük bulunduğ halde kesik kesik dedi ki:

«Beyefendi, benim kocam... Sizin karınız...»

Sözün alt tarafını tamamlamaya yine gözyaşları engel oldu. Bir süre sonra yine aynı üzüntülü sesle:

«Benim kocam... Sizin karınız...» acayip cümlesini tekrarladı.

Birdenbire zihnime dolan büyük karışıklığın etkisiyle bu sözlerden asıl maksada, gerçeğe intikal edemedim. Sertçe bir sesle dedim ki:

«Sizin kocanız... Benim karım olamaz efendim. Bu manasız bir söz...»

Dadı kalfa her tarafı titrer bir halecanla:

«Evet, evet... Kızmiyiniz efem... Küçükhanım'ın zevcesi... Sizin zevciyeniz... İşte sır budur efem...»

Ben hayretle:

«Saçma söylüyorsunuz dadı kalfa...»

Nazire şiddetli gözyaşları içinde adeta bir feryat koparırcasına:

«Efendim, niçin anlamıyorsunuz? Birbirini seviyorlar.»

Bir ikinci bağıış da ben kopararak:

«Birbirini sevenler kimler?»

Nazire, üzüntüden, ümitsizlikten gelen bir utançlık ve cüretle yüzünü bana çevirerek:

«Kim olacak efendim? Karınız Bedia Hanımefendi'yle kocam Fatin Beyefendi...»

Nazire'nin ağlamaları biraz önce içime dokunmuşken bu söze karşı hemen dimdik ayağa kalkarak haykırdım.

«Hayır hanımefendi, iftira ediyorsunuz... Bedia dünyada benden başka bir erkek sevecek yaratılıştaki bir kadın değildir. Kocanız Fatin Bey size öğünmek için karıma iftira etmek namertliğini göstermiş, böyle bir yalan uydurmuştur. İddianızı delilleriyle ispat etmelisiniz. Haniya deliliniz? İftira kolaydır. Fakat ispat zordur. Delil isterim, delil...»

Bu beklenmedik hiddetime karşı Nazire şaşırarak ağlamayı kesti. Peçesini yarıya kadar yüzünden kaldırmış olduğu için meydana çıkan kıpkırmızı gözleriyle bana dik dik bakarak elini dadısının yanında duran çantaya doğru uzattı:

«Delil mi istiyorsunuz? İşte şu çantanın içinde sizi inandırmaya yetecek kadar delil vardır. Telaş buyurmayınız,» dedi.

Nazire'nin, göstereceği delillerin beni inandırmaya yeteceği hususunda güvenini gösterir bir sesle söylediği bu sözler beynimin içinde bir yıldırım gümbürtüsü ile patladı. Gözlerimin önünde şimşekler çakmaya, alevler yağmaya başladı. O kadar vakittir ıstırap çekerek araştırdığım, geceleri uykusuz kaldığım hayal edilmiş rakibimin karımla olan sevişme delilleri şimdi o siyah çantadan çıkacaktı.

Öfkeden deli gibi olmuşum. Hemen çantaya saldırdım. Nazire'nin bir acele işareti üzerine dadı kalfa çantayı çekti.

Nazire ılımlı bir sesle:

«Beyefendi, kendinize geliniz. Hiddetin, şiddetin gereği yok. Şimdi her şeyi görüp, her gerçeği öğreneceksiniz...»

Dadı kalfanın üzerine saldırdım. Zavallı kadın korkusundan titremeler içinde kalarak:

«Bu adam çıldırdı me? Beni boğacak me?» sızlanışlarıyla yaygaralara başladı.

Nazire yalvarırcasına:

«Naki Beyefendi, rica ederim, aklınızı başınıza toplayınız. Bundan sonra siz benim dert ortağım olacaksınız. Bütün ümitlerim sizde... Fakat siz böyle bir erkeğe yakışmayacak telaşlara, gürültülere kalkarsanız benim halim ne olur?»

Üzüntümü yatıştırmaya uğraşarak sordum:

«Çantanın içinde ne var?»

«Karınız hanımefendinin kocama yazdığı mektuplar... Aşk mektupları. Elbette sevgili Bedia'nızın yazısını tanırırsınız.»

«Tanırım. Yüz türlü yazı içinden onunkini ayırabilirim.»

«Pek güzel... Telaş etmeden şimdi beni dinleyiniz... Bu işe dair olan araştırmalarımı size bir bir söyleyeyim:

«Kocam Fatin Bey beni almazdan ve karınız Bedia Hanım size varmazdan önce ikisi birbiriyle sevişirlermiş. Fatin Bey Bedia'yı almak için çok uğraşmış. Nasılsa muvaffak olamamış. Sonra Bedia'yı size vermişler. Üzüntüsünü, ümitsizliğini yatıştırmak için Fatin Bey de beni almış. Karınız size gelin gittiği akşam, önceki de bana güvey girmiş. Yani gerdeklerimiz aynı geceye rastlamış. Bu olayların içinde birtakım gizlilikler var ki, onları tamamıyla öğrenmiş değilim.

«Bedia ile Fatin Bey elan⁽¹⁾ mektuplaşıyorlar. Mektupları getirip götürün de hani karınızın Peyker adında bir halayığı yok mu? İşte odur.

---

(1) Hâlâ.

«Fatin Bey bizde iç güveysidir. Beraber getirdiği bir bürosu var. Onun en alt katında silme pervaz gibi duran yeri meğerse bir gizli gözmüş. Odada yalnız kaldığı zamanlar o gizli gözü çekip içinden birtakım mektuplar çıkararak ağlaya ağlaya okuduğunu birkaç defa gözetleyip gördüm.

«Benim okuyup yazmam yoktur. Bu mektupların Bedia Hanım'dan geldiğini araştırıp öğrendim. Kocamı çok sevdiğim için kıskançlık etkisiyle arkasına gözcü koydum. Peyker'in önce sizin konaktan çıkıp Bedia Hanım'ın babasının konağına uğrayarak orada çarşaf değiştirdikten sonra taa Fatin Bey'in kalemine kadar gittiğini, kendisiyle görüştüğünü haber aldım. Henüz kocamın bir şeyden haberi yoktur. Bu sevişmeyi keşfettiğimi bilmiyor. Ben de mektupları o gizli gözden çaldım. Akşam götürüp yine yerlerine koyacağım. Daha hiçbirini kimseye okutmadım. Beyefendi, işte size getirdim. İçlerinde ne yazılı olduğunu ben de bilmiyorum.

«Ben kocamı çıldırasıya seviyorum. Bu hal ayıptır. Ne biçimde olursa olsun karınızı zaptediniz. Besbelli kocamı elimden almak istiyor. Beni Fatin'den ayırırsa gideceğim yer ya mezar, ya tımarhanedir. Bu sırrı fâş etmemenizi de tekrar rica ederim. Çünkü kocam du-yarsa mutlaka beni öldürür.»

Dadı kalfa:

«Evet efem, bu işin gizlenmesini gayretiniz çok lazımdır.»

Nazire:

«Mektupları şimdi size birer birer okutacağım. Biz de dinleyeceğiz. Bunların sevişmelerine engel olmak için ne yapmak gerekiyorsa o yolda hareket etmeye karar verelim. Mektupları okuduktan sonra yine bana geri vereceğinize namusunuz üzerine söz veriyor musunuz?»

Dimağımda peyda olan bu ilk şiddeti şimdi bir uyuşukluk kapladı. Bana söylenen sözleri yarı anlar yarı anlamaz bir hale geldim. Gözlerimin önüne açılan uçurum çok büyüktü. Karıma olan şiddetli muhabbetime mi yanayım? Namus meselesini mi düşünüyüm? Fe-

laket bakımından Nazire ile hemen aynı halde idik. Aynı acıları çekiyorduk.

Zavallı kadına gereken güveni vermek için:

«Evet, mektupları okuduktan sonra yine size veririm. Endişe etmeyiniz,» dedim.

Nazire, entarisinin cebinden küçücük bir anahtar çıkararak çantayı açtı. Bana, kare biçimine yakın birkaç zarf uzattı. Zarfları tanıdım. Karımın kullandığı mektup kâğıtlarındandı.

Mektupları elime alınca hafifçe beyaz leylak kokusu duydum. Evet, Bedia'nın dolaplarını, sandıklarını, çekmecelerini kokulandırdığı en sevdiği bir koku... Artık yazıyı incelemenin gereği yoktu. Zarfların biçimi, kâğıdın cinsi, leylak kokusu o mektupların karımın elinden çıktığına, onun tarafından yazıldığına zerre kadar şüphe bırakmadı.

Çoğu zevk gecelerimde göğsü üzerinden koklaya koklaya doyamadığım bu leylak kokusu o dakikada gönlümde o kadar şiddetli duygular, takatsız bırakan hatıralar uyandırdı ki, mektupların okunduğu sırada Nazire Hanım'dan önce benim bayılacağıma hükümde tereddüt etmedim.

Bütün metanetimi toplayarak zarfları açtım. Mektupların, hayır muhabbetnamelerin tarihine bir göz gezdirdim. Hepsi de Bedia ile olan evlenmemizden, o acayip gerdek gecesinden sonra yazılmış. Karım bütün bu aşk mektuplarının altlarına hiç korkmadan, çekinmeden çok okunaklı bir biçimde imzasını atmış. Bu cüreti de sevgilisi Fatin Bey'e olan inancının ve güvenin açık bir miyarı⁽¹⁾ demektir.

Tarih bakımından en eski olanı elime alarak; aşırı üzüntü ve etkilenmeden vücudumla beraber titreyen sesimle: «Hemşire hanım, dadı kalfa, dinleyiniz. Karımın başka bir erkeğe yazdığı bu aşk mektuplarının birincisini size harfi harfine işte okuyacağım,» dedim.

İkisi de örtünme konusundaki endişelerini, utanmayı sıkılmayı bir yana bırakarak peçelerini tamamıyla açtılar. Nazire'nin pembe, yumuk yumuk top yüzü,

---

(1) Ölçütü.

siyah kehribar gibi kara parlak çekme gözleri, ufacık ağzı, burnu kisası sevimli yuvarlak yüzü meydana çıktı. Böyle güzel bir kadını bırakıp da benimkiyle uğraştığı için kalbimden Fatin Bey'e lanetler okumaya başladım.

Dadı kalfanın kart yüzünde de oldukça bir sevimlilik vardı. Hanıma duyduğu bağlılık derecesi bakışlarından, yüzünde peyda olan bütün açılı çizgilerden açıkça anlaşılıyordu. Zavallı dadı, dikkatli dinleyebilmek için sol kulağını ağarmış saçları arasından bütün bütün çarşıftan dışarı çıkardı.

(Naki Bey, bu noktada yerinden kalktı. Sandalye üzerinde duran kürklü paltosunun cebinden beyaz ipekli mendile sarılı bir deste kâğıt çıkararak içinden birini seçip yüksek sesle okumaya başladı.)

«Of Fatin, offf...

«Dilimizde acıları belirtmek için nida kelimeleri ne kadar az. Of diye haykırsam, ah feryadıyla parça parça, aman bağırıp çağırmaları, inlemeleriyle yok olsam yine size yanan yüreğimin ateşini, büyük acılarımı duyuramayacağım. Sizi etkileyemeyeceğim. Dünyada sizi sevmekten başka bir suçu olmayan bir kadına bu kadar zulüm günahtır Fatin... Eziyetin bu derecesi ne insanlık şerefine, ne de erkeklik şanına yaraşır.

«Beş özlem mektubuma cevap vermediniz. Bilmem ki, babama aleyhinizde ne söylemişler. Tarafınızdan gelen, bana dair isteği şiddetle reddetti. Sizin adınızı bile yanında kimseye andırmıyordu. Babamın gönlünü yapmak için gücümün yettiği bütün vasıtaları, hile ve oyunları kullanmakta iken, Allah kahretsin, benimle evlenmek için Naki adında bir karı celladı ortaya çıktı.

«Bu talibin soyluluğuna, servetine tamah ederek babam hiç fikrimi sormadan nikâhı kıydırırverdi. Size bunları ayrıldığımız son gün Emirgân korusunda ağlayarak anlatmadım mıydı? Benim için bir işkence evi olan Naki'nin evine nasıl gireceksem, oradan yine öyle bakire çıkacağımı, ilk geceden kendimi kovdurmaya uğraşacağımı söylemedim miydi? Ben bu biçimde harekete yemin ettim. Siz de evlenmeyip beni bekleyeceği-

nize andlar içerek söz vermişsiniz. Ben yeminime bağlı kaldım. Siz sözünüzde niçin durmadınız? Ah Fatin, ahhh...

«Bana olan muhabbetiniz gibi yüreğiniz de zayıf-mış. Bin lanetle gelin odasına gireceğim herifin evinden yine o gece geri döneceğime dair ettiğim yemine mertçe itimat gösterebilecek kadar sizde kalb metaneti yokmuş. Bu vaadimin önemini gerektiği kadar değerlendiremeyerek, beni yeminini tutmaz sanarak siz de yine o gece kendi isteğinizle bir kadına güvey girmek gibi hak etmediğim bir muamele ile muhabbetimin kutsallığını tahkirden çekinmediniz...

«Evlendiğinizi bir hafta sonra duydum. Naki ile olan o felaket gerdek gecesinde bu ikinci felaketten haberim olabilseydi fedakârlığıma, aşkımın samimiliğine karşı gösterdiğiniz bu nankörlüğe mukabele olarak ben de âlemin ayıplamalarını, türlü dedikodu ve söylentiyi üzerime çekerek işitilmedik bir cüretle ilk geceden gelin odamı çiğneyip çıkmazdım. Mademki aşkınız beni bu cürete sevk etti. Şimdi siz de benim size olan şiddetli muhabbetime saygı göstererek ricalarıma uygun bir biçimde harekete mecbursunuz.

«Hayır Fatin, hayır... Ben annemin, babamın paylamaları, azarları altında, özleminizin acıları içinde bütün üzüntülerimle yalnız başıma ağlayıp inerken, siz öbür tarafta, isterse nikâhlınız olsun, başka bir kadınla zevk edemezsiniz. Bunu insan vicdanı değil, en katı kalpler bile doğru görmez.

«O göçmen midillisi⁽¹⁾ kıyafetli karıyı nereden buldunuz? Mümkün değil sizi onunla yaşatmayacağım.»

Bu son cümlelerin okunuşunda Nazire bir gözyaşı yağmuru ile ayaklarıma kapanarak: «Aman beyefendi, beni kocamdan ayırmak istiyor galiba? Cariyeniz, kulunuz olayım, bana günahtır. Vallahi ölürüm. Ben Fatin'siz bir gün yaşayamam. Kocamı bu karının elinden kurtarınız. Ne olursa sizden olur,» diye yalvardı.

Dadı kalfa aptalca bir şaşkınlıkla yüzüme bakarak:

---

(1) Olağandan çok daha küçük yapılı bir tür at.

«Ne yazmış? Anlayamadı... Zevciyeniz göçmen midillisine mi binmek istiyor efem?»

Nazire:

«Hayır dadı hayır... Beni midilliye benzetiyor. Mutlaka kocamdan ayıracağını yazıyor.»

Dadı kalfa kıpkırmızı kesilerek:

«Hay utanmaz kaltak... Hiç sizin gibi koskoca hanım midilli olur muymuş? Sizi boşatıp Fotin Bey'e kendisini mi verecek? Onun kocası yok mu? İşte arslanım gibi... Ağlama hanım, ağlama... Bu, onu boşamadıktan sonra... Onu Fotin Bey'e nasıl varabilir?»

Bu saf vicdanlı kadınlara ne söyleyeceğimi şaşırdım. Yine okumaya devamla:

«O uğursuz karı ile sizi aynı yatakta zevk eder, tek gönül, tek vücut bildikçe, bu gözlerimin önündeki dayanılmaz sahne her gece rüyalarımnda cehennem görüntüleri yarattıkça, aşkımın bir intikam alma sevdasına dönüşmesinden korkunuz sevgilim...

«Ben bir âciz kadını. Fakat beni sevk eden muhabbetiniz oldukça her şeyi göze aldirmaktan çekinmem. Yaşarsam sizinle yaşayacağım. Ölürsem yine sizinle birlikte öleceğim. Nefretinizi kazanmış olmama sebep boynumdaki nikâh boyunduruğu değil midir? Onu babam geçirdi. Ama yakında görürsünüz. Ya boynumu parçalarım, ya o felaket bağını...»

Dadı kalfa:

«Kimin boynunu parçalıyor efem?»

Ben:

«Karım ya benden boşanacak yahut kendi boynunu parçalayacakmış...»

Dadı:

«Onun boynunu kurtlara kuşlara parçalasın inşallah...»

Ben:

«Karımı seviyorum ama bu ilenişinize amin demekten başka çare göremiyorum,» dedikten sonra mektuba devam ettim:

«Siz öyle, ben böyle yaşayamayız. Ben elimde olmadan bu nikâh belasına uğradım. Siz ise kendi arzu-

nuzla başka bir kadına hayatınızı bağladınız. Kim kimin gözünde küçülecek, ayıplanacak? İkimizden hangimiz hatalı ise en önce onun bir muhabbet tarzıyesı⁽¹⁾ olarak hareketlerini düzeltmekle ötekinden af dilemesi gerekiyor.

«O hatalı, işte sizsiniz Fatin. Bu hatanızı, bu günahınızı, bu hakaretinizi ancak o karıyı bırakmakla affettirebilirsiniz. Ben kalbce nikâhlınız olduğum için öteki nikâh şekilden ibarettir ve hükmü yoktur.

«Damarlarımda dolaşan aşkınız o nikâh bağınyı koparmak için bana ümidinizin üstünde bir kuvvet vereceğinden emin olunuz. Çok yakında o gerçeğı size ispat edeceğim.

«Fakat... Fakat sevgilim, siz o Nazire-i kesire,⁽²⁾ kısa Nazire'den bir an önce ayrılınız, evlilik bağınyı koparınız ki, ben de sizin olmak, Naki'den kurtulmak için gerekli kuvvet ve cesareti daha çabuk kazanmış olayım.

«Bu mektubuma olabildiğı kadar acele cevap isterim Fatin...

Mutsuz gönüllünüz
Bedia»

Bu mektup okunup bittikten sonra üzüntüden, ümitsizlikten, hiddetten uğradığım hal anlatılır gibi değildi. Ağlayamıyor, fakat müthiş bir asabi acı ile titriyordum.

Nazire'nin acı gözyaşlarını kurutmaya mendiller yetmiyordu. Zavallı kadın:

«Benim adım Nazire-i kesire öyle mi? Ah, ne çok bilmiş kepaze karınız varmış? Beni kocamın gözünden düşürmek için bakın ne sözler bulup yazıyor... Ah a dostlar, içime öyle geliyor, bu karı mutlak beni kocamdan boşatacaktır. Zaten Fatin'in bana karşı olan muamelesini, tutumunu beğenemiyorum. Aman Naki Be-

---

(1) Af dileme.

(2) Burada: Ufak tefek Nazire.

yefendi, ne olursa sizden olur...» sızlanışlarıyla tıkana tıkana ağlıyordu.

Dadı kalfa manasını adamakıllı anlayamadığı mektuptan etkilenerek gözlerinden inen yaşların bir kısmını mendile siliyor, bir kısmını da diliyle dudaklarının üzerinden toplayarak yüzünü buruştura buruştur-
ra:

«Zevciyeniz benim hanımına kısrak mı diyor efem? Onun edepsiz dilini eşeklerin arıları soksun. Soksun da ekmecilerimin somunları gibi şişirisin... Allahımdan dilerim. Kepazelerinin, maskaralarının ke-pazesi... Sokaklarımın süpürgesi...»

Kim kime teselli verecek? Nazire bana mı, ben ona mı? Hangimiz daha çok teselliye muhtaçtık?

En büyük felakete ben kendimi uğramış görüyordum. Fakat erkek olduğum için akılca ve duygu bakımından benden zayıf ve benden çok daha fazla acınacak durumda olan Nazire'nin üzüntüsünü hafifletmeye uğraşmayı kendime bir vazife bilerek dedim ki:

«Boşuna telaşlarla ağlamayınız hemşire⁽¹⁾ hanım... Henüz gözümüzde Fatin Bey'in bir günahı, bir kabahati meydana çıkmadı, görülüp anlaşılmadı. Karım onu azdırmaya uğraşıyor. Bakalım o ne yolda mukabele edecek? Oteki mektupların okunuşundan her şey açıkça anlaşılabacak sanırım.»

Bedia'nın el yazısıyla yazılmış dört beş mektup daha okudum. Karım hep bunlarda Fatin'e olan aşkının şiddetinden, sonsuz acılarından, ümitsizce dökülen gözyaşlarından söz ediyor. Herifi karısını boşamaya son derece bir şiddetle kışkırtıyor.

Bütün yazma yeteneğiyle onu bu yola itmek için bazen tehdit ediyor, bazen gönlünü almaya uğraşıyor. Mektuplarına cevap alamadığından dolayı acıma uyandıran feryatlar, şikâyetler ediyor.

Bu tür mektupların çoğunu geçerek yalnız hikâyemizin olaylarını açıklamaya yarayacak birkaçını okuyacağım.

---

(1) Kızkardeş.

İşte başka bir mektup:

«Hain Fatin!..

«Elemlelerle dolu altı mektubuma toplu bir cevap olmak üzere gönderdiğin o tek mektubu öyle bir şiddet ve ayıplayıcı bir dille yazmaya acaba vicdanın nasıl razı oldu? Ben seni sevmiyormuşum. Gösterdiğim muhabbet eserleri hep yalanmış. Naki'nin evinden ilk gecedeki dönüşüm aşkının sevgiyle değil kimseye karşı itiraf olunamaz bir kadınlık ayıbımdan dolayı vuku bulmuş. Ben oradan adeta yüz karasıyla kovulmuşum. Namussuz... Sus, yetişir... Hiç vücudu olmayan bu sözü nereden çıkardın? Bütün dünya aleyhimde bu yolda tanıklık etse hep onlara karşı çıkacak savunma sesini ben senden beklerdim.

«Vicdansız.. Sen ise kimsenin aklına gelmeyen bir cinayetle beni suçlamada birinci olmaktan çekinmiyorsun. Hükmündeki bu alçaklığı anladığın gün emin ol ki, pişmanlığın çok büyük olacaktır.

«Beni böyle alçakça bir rezaletle suçladıktan sonra, bak neler yazıyorsun? Rica ederim, kaleminden çıkan şu saçma sapan satırlara bir göz gezdir de utanç duygusundan zerrece nasibin varsa utan, yerlere geç...

«İşte aleyhimdeki saçma suçlamaların: 'Duvağının örtemediği bir rezilliği bana varmakla kapatırım sanıyorsanız bu düşünceniz hatadır. Yıllardan beri beni deliye döndüren büyük aşkınızın teskinini artık solmuş birleşmenize bedel intihar edip mezarda arayacağım.

«Bu günah ve ayıplarınızın nasıl olup da gönlümdeki muhabbet ateşini henüz söndüremediğine şaşmaktayım. Sizden nefret etmeye uğraştıkça yüreğim büsbütün ateş alıyor. Bu ateşi yatıştırmaya bir deva olur sanarak evlendim. Evet itiraf ederim, karımı mümkün değil sevemiyorum. Zavallı kadının yüksek namusundan, bana olan samimi muhabbetinden şüphem yoktur. Kendisi çirkin de değildir. İnsan kalbi, nasıl karışık bir muamma bilmem ki... Nazire'nin binde bir kadında bulunmayan kadınlık huyları bana kendini sevdiremiyor. Daha ne istiyorum? Anlayamadığım işte burası.

«Mesele sırf psikolojiye ait. Gönlümü zapteden aşkınız, oraya başka bir kadın hayali yanaştırmıyor. Sizi seviyorum Bedia... Galiba ölünceye kadar da seveceğim.

«Fakat, fakat... Doğrusunu söyleyeyim mi? İffetinizden önce şüphelenmiştim. Bütün gözyaşlarıma, o acıklı yalvarmalarına merhamet etmeden Naki'nin evine gidişiniz bu şüphemi bir açık gerçek haline getirdi. Ondan ayrıldıktan sonra vuku bulacak evlenmemizde kendinizi bana bir dul kadın olarak satıp bu hiliniz sayesinde geçmişteki ayıbınızı örtmüş olmak, bana bir küçümseme yetkisi bırakmamak istediniz.

«İşte ben bu hileye aldanmadım ve aldanmayacağım. Sevdanızın verdiği üzüntü ve ümitsizlik içinde öleceğimi bile bile sizden kaçacağım. Artık bir yerde beni göremezsiniz. Sizinle evlenerek ruhça ölmektense vücutça ölmeyi kendime mutluluk sayarım. Elveda...»

«Öyleyse Fatin, geber. Beni suçladığın rezaletlerden gözümde çok yakında temize çıkmak bence mümkündür. Ben koca evinden aleyhimde kurduğun kadınlık ayıbımdan dolayı mı kovulmuşum? Çok iyi... Yakında oraya muzaffer olarak girer, kocamla yaşamaya başlarsam, bu alçakça şüphenin esassız olduğunu ispat etmiş olurum ya...

«Gözünde bu gerçek sabit olunca o zaman benden değil vicdamndan biraz sıkılmış olsan bu bence yeter.

«Elveda alçak Fatin... Allah Naki'yi bana, o bodur karıyı da sana mübarek etsin...

Naki Bey'in Karısı
Bedia»

Nazire üzüntü ile sevincin karışmasından meydana gelen gözyaşları dökerek ellerini çırpı çırpı:

«Ohhh, yarabbi şükür... Bozuştular değil mi? Ama neme gerek? Fatin beni sevmiyormuş. Sevemiyormuş... Anlaşılan hâlâ gönlü karınızda imiş.»

Dadı kalfa esasını kavrayamadığı şu sonuca gülmek mi, ağlamak mı lazım geleceğini tayinde şaşırıp kaldığını belli eder bir yüz ifadesiyle:

«Birbirisine bozuşmuşlar mı efem? Ah küçükhanım, gözlerimiz aydın olsun... Elbette efem... Bunu böyle olacağına bellidir. Kötü kadınların mumları yas-sıma⁽¹⁾ kadar yanar. Onu Fotin Bey anlamadı mı?»

Ben hiddetle:

«Dadı, ağzını topla... Kötü karı dediğin henüz karımdır.»

Dadı şaşırarak:

«Zevciyeniz olsun, onun gibisi karıyı iyi denmek layık olur mu efem?..»

Ben:

«Ona olmaz da, ya Fatin Bey gibi bir kocaya mı iyi demek layık olur?»

Dadı:

«Hakkınız var. Onun orasını öyle... İkisinin de boyunlarını altında kalsın...»

Nazire Hanım:

«Dadı, kocama ilenme.»

Dadı:

«İyi kötü dünyaya gelmiş. Birisini buna karı olmuş. Ötekisini ona koca olmuş. Onlara ikisi de sizi istemiyor işte... Beni böyle karısı olsa boşarım. Onun gibi kocası olsa kovarım. Siz ne için bunlara ağlıyor efem?»

İşte size bir «efem» ki, harfinden son harfine kadar haklı dadı doğru söylüyor. Bu çetrefil sözlerindeki doğru fikir güzel bir dille ifade edilse Nazire ile benim için hareketlerimizi düzenlemeye, karar almaya yarar parlak bir felsefe düsturu biçimine girer.

Fakat işte ikimizin de beynine ateş yağıyor. Dadı değil zamanın bütün feylesoflarının ikna etme konusunda en ustaları karşımıza çıksa, bizce sözlerinin bir etkisi olamayacak bir haldeyiz. Nazire, Fatin'den ayrılınca öleceğine hükmediyor. Ben Bedia'yı bırakınca çıldırırım sanıyorum.

---

(1) Yatsıya.

Aylarca arayıp da bulamadığım hayal edilmiş rakibim işte artık gizli perdeyi yırttı. Nazire'nin Fatin'i, dadı kalfanın Fotin'i, benim de en büyük düşmanım olan bu adama artık hayal edilmiş rakip dememeli. Bundan sonra işin içinde ne hayal kaldı, ne hayaller... Fatin Beyefendi boylu boyunca meydana çıktı. Bugün evini, çalıştığı yeri araştırarak yarın kozumu pay etmek üzere kendisiyle görüşebilirim.

Bu ne garip yaratılıştaki bir adammış? Karımı vücudu olmadık bir leke ile suçluyor. Hem bu insafsızca suçlamasında, rezilce iftirasında pek ileri varıyor. Âlemin karısının namusu ondan mı sorulurmuş? Ben kendisine gösteririm.

Elimde mektuplar öylece kaldı. Düşünüyorum. Dalgın dalgın ne düşünüyorum? Onu bilemiyorum.

Nazire de gözlerini kırlara dikti. Daldı kaldı. Dadı kalfa endişeli bir halde ikimizi seyrediyordu. Artık ağlamaya ara verdik. Mesele çok önemli, çok nazik, çok korkunçtu. Fatin ile Bedia'nın apaçık hıyanetleri gözümüzün önünde dururken o kocasını savunmaya, ben karımı masum görmeye uğraşıyorduk. Hangisi daha kabahatli? Fatin mi? Bedia mı? Allah için söylemek gerekirse Fatin'in pek o kadar suçu yok. Bütün çiftlik, bütün kabahat karımda...

Herifi aylarla azdırmaya, karısını boşattırmaya uğraşmış. Yüz bulamamış. Mektuplarına cevap alamamış. Nihayet hakaretlerle dolu bir mektup almış. O suçlamaya, o iftiraya dayanamamış. Bu alçakça iftiradan Fatin'in gözünde temize çıkmak için benimle barışmayı göze aldirmiş. Bu hakaret sonucu olarak karım bizim eve geri gelmiş.

Epey bir süre düşündükten sonra Nazire'ye dedim ki:

«Hemşire hanım, durunuz. Hiçbir hükmümüzde acele etmeyelim. Fatin ile Bedia'nın ne bozuştuklarına sevinelim, ne de barıştıklarına ağlayalım... Bakınız, daha elimizde okunmadık birkaç mektup var. Onları da okuyayım. Bakalım mesele ne renk almış? Bütün

metanetinizi toplayarak dinleyiniz. Gerekirse bana teslimi veriniz. Halin gidişine bakılırsa ne o kocadan sana, ne de o karıdan bana hayır var...»

Nazire'nin yine gözleri sulanarak:

«Öyle demeyiniz beyefendi. Kocamdan ayrılırsam yaşayamam, ölürüm. Bunu muhakkak böyle biliniz.»

«Ölürseniz ne yapayım? Size bir Allah rahmet eylesin demekten başka bir iyilik elimden gelmez.»

«Beni korkutuyorsunuz. İnşallah mektupların sonu hayırlı çıkar.»

Dadı kalfa sallana sallana gayet yürekten:

«Amin efem, aminnn...» dedi.

Ben:

«Haydi bir amin de benden... Fakat karımın son zamanlardaki hırçınlıklarını gözümün önüne getiriyorum da, bu mektupların sonunda hayır umamıyorum. Fatin Bey'in şu yakın zamanlardaki size karşı olan muameleleri de elbette sizce bilinmektedir.»

Nazire:

«Artık bana ettiklerini sormayınız beyefendi... Ben tahta, o burgu... Her gün beni yiyor, oyuyor. Ben onun gözünde artık tu kaka oldum. Ne yapsam kabahat oluyor. O bana eziyet ettikçe benim ona olan muhabbetim katmerleniyor, kaymak bağlıyor.»

Ben:

«Karımla işte tıpkı benim halim de böyle... Siz tu kaka olmuşsunuz. Ben Bedia'nın gözünde kakanın kakası oldum. Onlar bize bu eziyetleri ettikçe o hainlere karşı bizim muhabbetlerimiz niçin kaymak bağlıyor? Siz bunun sebebini anlayabildiniz mi? Ben anlayamadım.»

Nazire:

«Allahın hikmeti, bilmem ki...»

Dadı kalfa gözlerini açarak:

«Hikmetini ilahidir efem. Orasına söz olmaz. Fakat onun kaymaklanmasının sebebini sizin gönüllerinizi arsızdır. Hicranı tutmaz efem.»

Ben:

«Ah dadıcığım, sözlerindeki felsefeye sen beni yavaş yavaş hayran ediyorsun. (Nazire'ye hitap ederek) Bakınız, dadı muhabbetimizin iç yüzünü nasıl teşrih ediyor.»⁽¹⁾

Dadı büsbütün filozofça bir tavır alarak:

«Hiç ben onu teşrif etmez mi efem. Bakınız çünkü... Bu Fotin Bey'inde pek o kadar güzellik yoktur. Para dersin bizim küçükhanım onu cebine koymazsa kendisinde hiç bulunmaz efem. Kendine parasını olsa onu çoktan küçükhanımı boşaması niyetlisidir. Fakat işte bu para meselesine...»

Ben:

«Demek Fatin Bey hem çirkin, hem züğürttür, öyle mi?»

Nazire:

«Aman beyefendi, siz dadıma bakmayınız. O öyle aldığı bulduğunu söyler. Şu mektupları okuyunuz da meraktan kurtulayım.»

Başka bir mektubu açtım. Artık kadınlara karşı soğukkanlılık göstermek istiyordum. Ama halecanım son derecede... Okumaya başlamadan önce sohbet hal-kamız daha daraldı. Başlarımız birbirine daha yaklaştı. Bu defa Nazire ile dadı büsbütün can kulağıyla dinlemeye hazırlandılar.

Okuyacağım mektubun tarihi öncekilerden yedi ay kadar sonra yazılmış olduğunu anlatıyordu:

«Vefasız!..

«Aşk ne müthiş bir marazdır. Eline geçirdiği gönüllerde ne en küçük bir irade bırakır, ne güç, ne de düşünce kudreti... İnsan kasırgaya tutulmuş küçük bir fidan gibi onun şiddetli sarsıntılarına boyun eğmek zorunda kalır. Böyle olmasaydı Fatin, hakkımda vaki olan o alçakça hakaretlerinizi affetmez, bugün şu mektubu size yazmazdım.

---

(1) Açıklıyor.

«Bir ayda sekiz feryatnamenizi aldım. Bunlara uzun süre cevap vermemeye azmetmişken elimde olmadan, daha şiddetli, daha etkili bir kuvvet kalbimin bu kararını bozmaya parmaklarımı zorluyor. Size şu satırları yazdırıyor.

«Bir süre daha muhabbetimin zorlayışlarına üstün gelmeye uğraşarak sizi cevapsız bırakacaktım. Fakat son mektubunuzdaki korkunç kararınız beni dehşete düşürdü. Cevap almazsanız intihar edeceğinizi yazıyorsunuz.»

Nazire:

«Kocam ne edecekmiş? Anlayamıyorum...»

Ben:

«İntihar edecekmiş.»

Nazire:

«İntihar nedir beyefendi?»

Ben:

«Ne olacak? Karımın derdinden Fatin Bey kendini öldürecekmiş.»

Nazire ağlaya ağlaya haykırarak:

«Ah alnımın kara yazıları... Ah fidan boylu kocacığım. Beni bırakıp da el karılarının derdinden kara topraklara mı gireceksin? A dostlar, bakınız, kaç cana birden olacak? O yetişmeyesice karınız kocama büyü yapıyor. Naki Bey misin, nesin? Karını zaptet. Yoksa yarın evinize gelir, saçını başını yolarım...»

Ben hiddetle:

«Seni sevmeyen herife fidan boylu kocacığım diye ağlamaya utanmıyor musun? Öyle alçağın yaşı yerlerde sayılsın.⁽¹⁾ O kendini öldürmese zaten yarın gidip ben onu geberteceğim.»

Nazire:

«Onu öldüreceğine ilk önce karını gebert beyefendi. O namussuz, o süpürge, o yelloz karını...»

Dadı kalfa hayretler içinde:

«Barıştılar mı efem?»

---

(1) "Tez zamanda ölsün" anlamına gelen bir deyim.

Ben:

«Onlar barıştılar. Şimdi biz bozuşacağız galiba...»

Nazire mendiliyle yüzünü kapayıp tıkana tıkana:

«Dadıcığım, kocam kendini öldürecekmiş...»

Dadı:

«İnanma kızım. İnanma... Onu öyle söyler. Korkutmak için söyler. Hiç Fotin Beyi kendisini öldürür mü? Onu seni üzer üzer öldürür de, yine kendisini öldürmez. Sefasına bakar.»

Ben:

«Durun, telaş etmeyin. Şu mektubun alt tarafını okuyalım; kimin ölüp kimin kalacağı o zaman belli olur:»

«Tabiatınızı bilirim... Gereğinden fazla doğru sözlüsünüz. Daima sözünüz kalbinizin tercümanıdır. İçinizde ne varsa dilinizde odur. İşte bu doğru sözlülüğünüz sebebiyledir ki, her nedense aleyhimde kurduğunuz, vehmettiğiniz o suçlamayı düşündüğünüz gibi bana yazmaktan kendinizi alıkoyamadınız. Tabiatınızı yakından bilmemiş olsaydım, beni kadınlığın en kötü, en aşağı basamağına indiren o müthiş hükmünüzü bugün hiçbir mazeret bana affettiremezdi. Muhabbetin şiddetinden, büyük bir sevginin etkisiyle intihardan söz edenlere ben önceleri gülerdim. Böyle bir delice iş yapanlara karşı, 'Hiç sevda ümitsizliğiyle insan canına kıyar mı? Buna cüret edenlerin sebebi aşk değil delilik olmalı' derdim.

«Fakat bugün öyle demiyorum. Bir âşık intihardan söz ederse bu işi yapacağına inanıyorum. Bugün aşk acıları insana ölümü temenni ettirir diyorum. Böyle sözlere artık gülmüyor, inanıyorum. Çünkü sevgilim, çünkü... ben de şu saatte aşkın ümitsizlik sınırında dolaşıyorum. Geri dönmek imkânsız... İlerisi uçurum... Kendimi bu kurtuluş derinliğine bırakıvermek için o çukurlara hasretli bakışlarla baktığım saatler çok oluyor. Ölümden korkmuyorum Fatin... Yalnız o yokluk ülkesine seninle el ele, dudak dudağa hazlar içinde atılmak istiyorum. Ah, o zaman işte o zaman, o ölüm karanlığı benim için sonsuz bir cennet olur.»

Ben dövüne dövüne ağlayıp inleyerek:

«Ah eyvah...»

Nazire:

«Ne oluyorsunuz beyefendi?»

Ben:

«Karım kendini öldürmek istiyor.»

Nazire, ağlamak ile gülmek arası tuhaf bir yüzle:

«Ben ağlarken ayıplıyordunuz. Sizi sevmeyen bir kadın için ah of demeye utanmıyor musunuz beyefendi?»

Ben:

«Dur acele etme hanım. Bedia yalnız ölmüyor. Kocanızla el ele, dudak dudağa öleceklermiş...»

Nazire:

«İlahi o karının elleri dudakları kopsun. Kendi öleceği varsa gebersin. Kocamı niçin beraber sürükleyecekmiş bakayım?»

Ben:

«Keyiflerinin kâhyası mısın? İşte öyle öleceklermiş.»

Dadı kalfa yüksek sesle:

«Bu telaşiyelere lüzum yoktur efem. O körolasılara ikisi de ölmez.. Hay kepaze karı. Hay ne uğursuz herifmiş onu... Dünyada işitilmedi şeyler efem...»

«Artık huzurundan zebani görmüş gibi rahatsız olduğum Naki'den kaçmak için baş ağrısını bahane ederek tehna odalara kapandığım zamanlar bu intihar fikri benim zihnimi de altüst etmekten bir an geri kalmıyor.»

(Naki Bey hikâyesinin bu etkili fıkrasında⁽¹⁾ mosmor kesilerek, «Yanıyorum... Limonata birader!» diye haykırdı. Gerçekten limonata içilecek nokta... Hemen bardağı takdim ettim. Fakat bu ateşi öyle bir iki bardak şekerli, limonlu suyun söndürebileceğine hiç ihtimal vermiyordum.)

---

(1) Burada: Bölümünde.

Yine başladı:

«Beni suçlamanızdan dolayı d   ar olduğumuz⁽¹⁾ büyük felaket öyle kalemle, sözle anlatılacak gibi değildir. Hatanızın sonucunu bugün sizden çok ben çekiyorum.

«Kocamla nasıl barı  tım? Bu feci hayatımı size anlatayım: Beni onun can dayanmaz kucağına nasıl d     rd  n  zse yine öyle kurtarın Allahaşkına... Dinleyiniz, her şeyi anlatacağım, her şeyi size evet olduğu gibi anlatacağım.

«O su  lamanızdan sonra iradesine, davranışlarına hâkim olamayan bir ifrit kesilmiştim. Naki'nin evine geri dönmek... Sizinle birleşmek i  in b  y    n   k      n   tahkir ederek⁽²⁾ çıktığım bir ailenin yanına yine sizin hakaretlerinizin zoru ile yeniden girmek... Bir mezarda yaşamak kadar bana zor göründü. Diri diri bu kabir azabına, gönlüm sevdanızla dolu iken başka bir yatağa nasıl girecektim?   şte bu i   hem acıklı, hem nazik bir mesele idi. İlk şiddetli hareketimden pişman oldu  ğumu bildirip Naki'ye bir haber göndererek beni tekrar evine kabulünü rica etsem bu d    k  nce ba   vuru  uma kar  şı kötü karşılanmak yahut hiç kabul edilmemek tehlikesine u  rayacaktım. Böyle bir talihsizliğe uğramamak için pek ustaca hilelerle Naki'yi kandırmak, ona kendimi şiddetle sevdirmek gerekiyordu. Kocam bana göstereceği derin sevgiyle bilmeye bilmeye g  z  n  zdeki itibarımı yükseltecek, beni size sevdirmeye vasıta olacaktı.

«Gerek aleyhimdeki su  lamalarınız, gerek ona kar  şı verdiğim cevap birbirimize kar  şı d    manlı  ımızı ilan ederek ilişkimizi kesmek demektir. Artık benden ka  ıyordunuz. Sizi hiçbir yerde göremiyordum. Bana rastlamaktan korkarak bütün gezinti yerlerinden   ekli  inizi kendime kar  şı ciddi nefretinize değil şiddetli muhabbetinize bir delil sayıyordum.

«Sevmez görünmekte ne kadar ihtiyatlı davranı  nız benim gibi gizlenen şeyleri görebilen bir kadına kar  şı mümkün değil i  inizin sırlarını tamamıyla gizle-

(1) U  radı  ımız.

(2) A  a  ılayarak.

yemezsiniz. Muhabbetteki yaratılış istidadınız sizi daima gönlünüzle, aşkınızla kavgaya iter. Her şiddetli saldırınızda birer parça yenildiğinizi pek fark edemezsiniz. Nihayet bütün bu boşuna kahramanlıklarınız bir gün tam bir aczle sonuçlanınca artık kavgadan vazgeçer, silahlarınızı bırakır, sevdiğinizin ayakları önüne yorgun ve bitkin düşüverirdiniz. Sizin için böyle bir yenilgi saatinin gelmesini bekliyordum. Bu mücadelede sizi son derece zayıf düşürmeye karar verdim.

«Size karşı kullanacağım üstünlük silahı kocam Naki Bey'di. Bütün gücümle hile silahına sarılmam gerekti. Talih beni onun değil, onu benim ayağıma gönderdi. Sizi aradığım yerlerde ona rastladım. O zavallı bütün gençlik hayalleriyle beni seviyordu. Sizi hatırlayarak, biraz da onu düşüreceğim sevda çıkmazının acıklı sonunu, bu yüzden uğrayacağı mutsuzluğu düşünerek bir gün Kâğıthane'de iki damla gözyaşı dök-tüm. Bu üzüntü gözyaşlarımı ona gösterdim. O budala bu yaşlara aldandı. Ertesi hafta تنها bir ağaç altında görüş-tük. Olanca kandırma gücümü sarfettim. Onu inandıracak sözler söyledim. Barıştık. Her şey oldu bitti...

«Altı ay Naki'yi bir sevda hilesi içinde yaşattım. Tamamıyla onun muhabbetine, zevklerine vücudumu adadım. Fakat sizin için tasavvur ettiğim yenilgi saati geciktikçe bende dayanılmaz bir ümitsizlik başladı. Sizi dair olan eski yargılarımda aldandığıma hükmederek birbirini izleyen kuruntulu ıstıraplı geceler geçirmekte iken pişmanlığınızı, ümitsizliğinizi, ayrılık acılarınızı anlatan ilk mektubunuzu aldım.

«Bu feryatlarla dolu mektuplarınız sekizi bulunca-ya kadar cevap vermemeye kendimi zorladım.

«Nihayet son mektubunuzdaki intihar kararınızı görünce artık susmaya takatım kalmadı. Sizi akıl ve bilinç yoluna döndürmek hem de beni düşürdüğünüz koca evi belasından kurtulmam için birlikte acele bir çare aramamız için bu mektubu yazıyorum.

«Artık o alçakça hükmünüzün esassız olduğunu anladınız. Bu yüzden rahatladınız değil mi? O halde bu sevda dramında oynattığımız kişilerden Naki'nin rolü sona erdi demektir.

«Şimdi biz bize kalmak için piyesten bu aktörü nasıl çıkaralım? Kendisine verdiğimiz âşık rolünden o zavallı pek hazlanmış görünüyor. Fakat kendisine artık perde kapandı. Tiyatro sahnelerindeki sevişmeler birkaç saatten fazla sürmezken bir olağanüstü ayrıcalıkla seninki aylarla devam etti. Böyle oyunlardaki muhabbetlerin ciddiliğine inanarak onu gönlünde sürdürmeye uğraşmak budalalıktır; zavallı Naki, demek zamanı artık geldi. Ama gerçek sandığı bu evliliğin kendi için bir dram, bizim için bir komediden başka bir şey olmadığını o zavallıya nasıl bir dille anlatmalı? Bu hal tıpkı uyanık bulunan bir adama, tanık olduğun her şey rüyadır; gördüklerine sakın inanma, demek gibi bir şey olmaz mı?

«Bu gerçeği kendisine düzenlenmiş bir komedi olarak anlatmak istesek, bizim oyun saydığımız bu evliliği o gerçek kabul etmekte ısrar ederek kendini sevmeyen ve sevebilmek ihtimali olmayan bir kadını boşamamaktaki inadını, belki aptallık derecesine bizi güldürecek bir mertebeye vardırır.

«Sevgili Fatin'im... Biraz sabret. Ben bu komediye daha gülünç bir netice ekleyeceğim. Bu son perde ini-
verince Naki, kendi isteğiyle çıkmadığı gülünç sahne dışında kendini baygın bulacak, neye uğradığını anlamayacak. Açıktan açığa, 'Ben seni sevmedim, seveyeceğim; beni bırak,' desem hakkımdaki muhabbeti beni boşamaya engel olduğunu bildirerek boşamamakta direnecek. Onun iyisi ben kendini sever görünerek bu yalancı muhabbetimi sıkıcı, rahatsız edici kıskançlıklar, dayanılmaz hırçınlıklarla çekilmez bir dereceye vardırarak herifi önce canından sonra kendimden bıktırıp başarı sağlamaktır.

«Fatin. İkimiz için de gayet basiretli⁽¹⁾ hareket gerek... Sanırım ki, kocam benim bir âşığım bulunduğundan bir süre şüphelendi. Bu sevişmenin izini bulmak için hayli uğraştı. Benimle barıştıktan sonra onu aldatıcı kucağında öyle dokunaklı kelimeler, öyle afyonlu ninnilerle uyuttum ki, o eski şüphelerinden bugün kendinde bir zerre kalmadığına kesinlikle eminim.

---

(1) Sağduyulu; ileriye görür.

«Karınızı sizden şiddetle kıskanıyorum. Fakat ihtiyatlı davranarak oyunumuzun sonuna kadar onu boşamanız için artık sizi zorlamayacağım. Naki beni boşamadıkça siz de onu bırakmayınız. Çünkü foyamızı meydana çıkaracak, o yüzden bir ipucu ele vermiş olmaktan korkuyorum.

«Karınızın alık bir kadın olduğunu biliyorum, ama lüzumuna göre kadınların öyle budalalarından bile korkmalıdır.

«Nazire sizi aşırı bir muhabbetle seviyormuş. Muhabbetten kuvvet alan kadınlardan ben korkarım. İşin içine aşk girince Havva kızlarının en alıkları, en miskinleri dahi kaplan kesilir. Karınıza bir şey sezdirmeye son derece dikkat ederek bütün hareketlerini gözlemekten bir an geri kalmayınız.

«Gönderdiğiniz mektupları Naki'nin konağına çeyiz olarak beraber getirdiğim pelüş kanepenin yayları arasında gizli göze saklıyorum. Siz de benden gelen mektupları korumada zerrece ihmal göstermeyiniz.

«Bundan sonra kesin bir ihtiyaç duyulmadıkça mektup göndermekten de kaçınmanızı salık veririm. Birkaç aya kadar nikâh bağından kurtularak babamın evine döneceğime emin olunuz.

Baki⁽¹⁾ metanet, ihtiyat, ümit üzere bulunmanızın istirhamı...

Müstakbel Karın
Bedia»

Bazı bıçak yaraları vardır ki, yaralanma anında o kadar büyük acı hiss olunmaz da yaranın tedavisine uğraşıldığı sırada yaralı dayanılmaz ıstıraplar içinde kalır. Ona benzer bir hal aldım. Sinirlerimde meydana gelen buhran, hemen bütün duygularımı dondurma derecesine vardırmıştı.

Nazire, dadı kalfa, ağlayan gözlerini, acılarının derecesi anlatılamaz birer ifade ile bana diktiler. Okuduğum mektubun rezilce satırlarını yorumlamaktan

---

(1) Sonsuz.

artık utanıyor, o sözleri tekrardan adeta ürküyor gibiydik.

Bir süre öyle birbirimize bakiştık. Nihayet ben iradesizce bir kahkaha salıverdim. Bu kahkaha ile Fatin'i, Bedia'yı tahkir etmiş mi oluyordum? Yoksa çıldırıyor muydum? Yüzümde peyda olan korkunç gerginliklerden Nazire ürkümüş olmalı ki, dadısına: «Beyefendiye bir parça su ver. Üzerine fenalık geliyor,» dedi.

Üzerime ârız olan halden haberim yoktu desem, yalan söylemiş olmam. Dadı bardağı uzattı. Bir iki yudum su içtim. Fakat boğazımdan nasıl gitti, hissetmedim. Bir ikinci kahkaha daha kopararak dedim ki:

«Alık karılar ne ağlıyorsunuz? Siz de benim gibi gülünüz. Hiç böyle şeye eseflenilir mi? Ben akşam köşke gidince Bedia'yı bırakırım. Hanım da Fatin'den boşanır. Selamete ereriz...»

Bu sözüme karşı Nazire'nin pembe yüzü sarardı. Dudaklarında titremeler peyda oldu. Gözleri süzüldü. Hazin bir «ah!» iniltisiyle hasıra uzandı. Bayılıverdi.

Ben Rüfai dervişi gibi bulunduğum noktada donakaldım. Dadıda el titrer, ayak titrer... Gözlerinden sel gibi yaş akar. Nazire tam baygın, biz yarı baygın... Kim kimi ayıltacak?

Fatin'in aşkıyla kendinden geçmiş olarak yerde yatan o mutsuz kadına baktım. Sağ şakağından kurtulan bir kıvrıkcık saç lülesi, siyah, parlak, zarif bir kuş kanadı gibi güzel yanağının üst kısmını örtmüş. Gözleri nemli, dişleri birbirine kenetlenmiş. Yumrukları sımsıkı kapalı.

Nazire, o kendinden geçmiş, baygın, perişan haliyle önümüzde ressamalara etkili bir konu olacak bir levha teşkil etmişti.

Dadı kalfa ağlaya titreye çantayı açtı. Küçük bir şişe lokman ruhu⁽¹⁾ çıkardı. Fatin'in bu hıyanetini keşfettikten sonra Nazire'ye ara sıra böyle bayılmak illeti dadanmış olduğundan nereye gitseler dadı, limon, lokman ruhu gibi şeyleri ihtiyatla yanından eksik etmezmiş.

---

(1) Eter; ucucu, renksiz, özel kokulu sıvı. Hekimlikte kullanılır.

Şişeyi hanıma biraz koklattı. Yarım bardak suya birkaç damla damlatarak ağzına döktü. Ellerini, kollarını ovuşturmaya başladı. Zavallı kadın biraz gözlerini açtı. Ağzından ilk çıkan kelime "Fatin" adı oldu. Bu adı muhabbetle beş altı defa tekrar etti. Biraz daha kendini toplayınca dadı, hanımını kaldırdı. Arkasını ağaca dayatarak oturttu.

Nazire üzgün bakışlarını bana çevirerek:

«Şu halimi görüyorsunuz ya beyefendi... Fatin beni bırakırsa yaşamayacağım, inanınız.»

Ben:

«İnanıyorum.»

Nazire:

«O halde hayatım, ölümüm biraz da sizin elinizde gibidir.»

Ben hayretle:

«Neden dolayı?»

Nazire:

«Mektupları şimdi siz okudunuz. Siz Bedia'yı bırakırsanız Fatin de beni boşayacakmış. Bu akşam köşke gidince o uğursuzu bırakacağınızı söylüyorsunuz. Bu hareketiniz doğrudan doğruya bir hançerle beni öldürmek gibidir. İnsanlığınıza, merhametinize sığınırım beyefendi. Bedia'yı terk etmeyiniz.»

Ben:

«Mesele namus meselesidir hanımefendi... Benim için aşk ve muhabbet ikinci planda kalır. Sizin için de böyle olmalıdır. Fatin Bey sizin her türlü iyi hasletlerinizi, güzelliğinizi sayıp dökmekle beraber sizi sevmediğini, sevemeyeceğini söylüyor. Ondan bir hayır ummayınız. Ona olan muhabbetiniz eskimiş, ağır bir illet⁽¹⁾ biçimini alırsa ölmek, o ıstıraplı hal içinde yaşamaktan hayırlıdır.

Devası önemli bir ameliyatı gerektiren hastalıklar böyledir. Şifa ihtimali yüzde bir iki olsa bile, o tehlikeli derdi sonuna kadar uzun uzadıya çekmektense acıları kısa kesmek daha akıllıca bir hareket olur sanırım.

Ben de Bedia'yı aynı şiddetli muhabbetle seviyorum. Onu bir başkasının sevdalı kucağına atmak sure-

---

(1) Hastalık.

tiyle kendisinden ayrılmak benim için kolay mı olacak sanıyorsunuz? Bizden nefret eden iki alçaktan her an bir okşayıcı bakış, merhametten gelen bir iltifat dilene dilene, sevimlikte bin aşâğılıkla ısrar göstere göstere onlarla zorla yaşamaya uğraşmaktan yüksek gönüller gerçek bir zevk duyamaz. Geliniz, muhabbetin bu kadar küçültücü durumuna düşmeyelim,» yollu Nazire'ye çok nasihat verdim. Fakat söz dinletebilmek mümkün olmadı. Fatin diyor, Fatin işitiyor, ağzından başka bir söz çıkmıyordu. Zavallı kadın bir felaket ummanı içinde var kuvvetiyle bir tahta parçasına sarılan kazaya uğramış biri gibi yalnız Fatin'i yaşama sebebi, tek ümit vasıtası saymış, onun dışındaki başka zevk alınamaz şeyler, bütün cihan gözünde yok olmuştu.

Bu acılı insanı ikinci defa bayıltmaktan artık çekinerek nasihat vadisinden çekildim. Biraz hava almak, eğer dimağımda o kuvvet kaldıysa biraz düşünmek fikriyle oradan kalktım. Kızları dolaşmaya çıktım. Bereket versin bulunduğumuz yer gazinodan görünmüyordu. Biraz yürüdüm. Garsonun biri gazinonun kapısı yanındaki tahta kanepeye yatmış uyuyor, öteki de içerde bardak, tabak temizliyordu.

Gezindim, gezindim, gezindim. Denizler, ağaçlar, kırlar sıkıntı veren görüntüler içinde ümitsiz bakışlarımın önünde başım mı dönüyor, evren mi, fark edemiyordum...

Akşam evime gidince karımın yüzüne nasıl baka-
cağım? Yüz yüze gelirsek nasıl üzüntümü gizleyebilece-
cek, hiddetimi nasıl kontrol altına alabilecektim? De-
mek o asabi hastalıklar, o öfkeli kıskançlıklar, o yarım
baş ağrıları, bütün uydurma haller beni kendinden
usandırmak, canımdan bezdirmek için hep birer hile
imış...

Bu karıdan özellikle âşığı olan o heriften, o melun
adamdan intikamımı nasıl alayım? Karımı boşamakla
mı? Hayır... O zaman ekmeklerine yağ sürmüş olurum.
Boşamasam bir koca karısının gizli hıyanetine böyle
açık bir biçimde vâkıf olur⁽¹⁾ da onunla nasıl evlilik ha-
yatını sürdürebilir?

---

(1) Bilir.

Meselenin en müthiş yönü Bedia'yı seviyorum. Ondan ayrılmayı düşündükçe sanki kalbimin ikiye bölünerek içime sıcak sıcak kanların sızdığını hisseder gibi oluyorum. Aman Allahım, şu hal korkunç bir rüya olsa da bir göz açımıyla uyanırsam. Beynimi, her tarafımı kaplayan şu dehşet veren gerçek birdenbire değişik bir nitelik ve görüntü alıverse... Gerçek âleminde işte böyle korkunç kâbuslar oluyor ki, hiçbir şey bunların dehşetini yok edemiyor.

Böyle düşünüp bastığım yeri bilmeyerek gezinirken kulağıma Naki Bey, Naki Bey diye bir ses geldi. Döndüm baktım. Dadı kalfa ellerini sallayarak beni çağırıyor. Kadınların yanına gittim.

Dadı:

«Artık bu kadar gecikmesine bizim için tehlikelidir efem. Kara papuruma binip gidelim.»

Nazire, baygınlığa yakın bir halde yüzüme bakarak:

«Şu halime acıyarak karınızı terk etmek fikrinden vazgeçtiniz ya?»

Ben:

«Hemşire hanım, şimdi size ne yolda bir vaatte bulunsam yalandır. Çünkü şu anda aklıma, zihnime, kendime malik değilim. Ne yapacağımı ben de bilmiyorum. Karımı bırakacağım desem de inanmayınız, bırakmayacağım desem de... Bundan sonra ikimiz de olaylara tabi olacağız sanırım. Benden böyle bir söz almak ricasında bulunurken siz de bana karşı biraz merhametli davranınız. Benim kocalık mevkiimi, erkeklik onurumu, namusumu dikkate alınız.

«Bu akşam karımla yüz yüze gelince sizin şu acılarınızı düşünerek kendimi tutmaya, durumu hazmetmek için kendimi zorlamaya çalışacağım. Buna söz veriyorum. Ama bu söz, sonuna kadar karımı bırakmayacağım demek değildir. Size böyle bir söz veremem.

«Ben karımı bırakmadığım halde de Fatin Bey sizi boşayabilir. Siz aşırı üzüntünüzden buralarını düşünemiyorsunuz. Yalnız o iki rezilin aleyhimizde kurdukları hile ve döndürdükleri dolabı zarara uğratmak için

bazı tedbirler alabiliriz. İhtiyatı elden bırakmayız. Fakat ne olursa olsun işin sonu bana korkunç görünüyor.»

Nazire'ye yine tam manasıyla gerçeği anlatamadım. Kulağına laf girmiyordu. Ellerime ayaklarıma kapandı. Ağladı söyledi, söyledi ağladı. Sözleri hep ipe sapa gelmez kadın lakırdıları, en büyük ricası, "karınızı bırakmayınız," cümlesi oluyor. İşte bu noktadan başka meselenin sağını solunu düşünmüyordu.

Dadı kalfa arada bir:

«Kara papurumun düdüküsü öttü ayol. Şimdi küçükhanım bir daha bayılırsa karanlıklarda dağlarımın başına kalırız. Eşte o zaman Fotin Bey'i hanımı boşamasını hakiki olur efem,» sözlerini tekrar ediyordu.

Aramızda en son kararlaştırdığımız şeyler işte şunlardı:

Nazire, her gün büronun o gizli gözünü araştırarak Bedia'dan Fatin'e yeni bir mektup geldiğini, eski mektuplara koyacağı özel işaretlerden anlayabilirse bu son mektubu uygun bir zamanda dadı ile bana gönderecek, ben okuduktan sonra yine geri vereceğim.

Ben de bir fırsat düşürebilirim Bedia'nın pelüş kanepesindeki gizli gözü açmaya uğraşarak kimse görmeden oradaki mektupları okuyacağım. Bu mektuplardan öğreneceğimiz duruma göre biz de gereken tedbirleri alacağız. Ne ben Bedia'ya, ne Nazire kocasına bu aşk maceraları hakkındaki bildiklerimizden şimdilik bir şey sezdirmemeye gayet itina edeceğiz. Kesin bir lüzum olmadıkça Nazire benimle görüşmeye gelmeyecek.

Nazire'nin evi ile Fatin'in işyerini de öğrendim. Mektupları yine çantaya koyarak Küçükçekmece'ye indik. Yirmi dakika sonra hareket eden trene bindik.

Bu müthiş sarsıntının etkilerini artık vücudum yavaş yavaş hissediyordu. Her tarafıma bir kesiklik ârız oldu. Hafif bir nöbet başladı. Hayat, dünyanın bütün görüntüleri gözümde bir canlı sıkıntı kesildi.

Sirkeci'ye geldik. Nazire yanımdan geçerken yavaşça: «Hiddetinize yenilip de sakın karınızı boşamaya kalkışmayınız,» ricasını bir daha tekrarladı.

Onlar bir arabaya bindiler. Ben de Kadıköy vapurları iskelesine çıkmak üzere bir sandala atladım. İskeleye çıktım. Vapura girdim. Kendi kendine yürür bir donmuş cisim, bir cenaze gibiydim.

Vapurun hareketinden sonra nöbetim arttı. Başım, bütün vücudum cayır cayır yanıyordu. Üst mevkie çıktım. Kendimi rüzgâra verdim. Bu gibi manevi ıstırapların ilk nöbetini, ilk şiddetini çekmiş olanlar bilirler. Altı yedi saat önce ben mutlu bir adamdım. Karım, anam babam, beni bu dünyaya bağlayacak her şeyim vardı. Şimdi bütün onlar gözümde niçin yok gibi oldular? Neden böyle bütün emelleri kırılmış bir halde kaldım? Niçin sağ iken ölü gibi oldum? Niçin hayatın neşesi bir anda gözümde sönüverdi? Sanki Bedia'nın sevdası kalbimde bir nurmuş. Bütün eşyayı onun yardımıyla onun ışığı ile parlak görürmüşüm. Bedia'ya olan bu büyük muhabbetim, bu sevda ışığım gönlümde sönüdü mü? Hayır sönmedi. Eskisinden çok daha fazla ateşlendi, alevlendi. İşte o ateş vücudumu yakıyor. Halim, tıpkı hayatından ümit kesilmiş bir hastaya benziyordu.

Hayat sevilmez mi? Sevilir... Fakat insan ondan ümitsiz kalınca ne yapar? Yine sever. Ama ne kadar ümitsiz, üzüntülü bir muhabbetle sever. Artık onunla bağını sürdürmek imkânı kalmamış, her geçen saatle ondan uzaklaştığını, ayrıldığını hissettikçe ne hallere girer? O zaman vefasız bir şeye karşı olan bu sevda bağı, bu ümitsizce muhabbet en müthiş, en karanlık bir felaket biçimini alır. İşte ben tıpkı böyle hasta... Bedia ise gözümde hayat gibiydi.

Kendisine olan aşırı tutkuma, aramızdaki evlilik bağını sürdürme arzuma rağmen o benden kaçıyordu. Gerçekte kaçmıştı bile... Ben bu sevda kuruntuları içinde Bedia adına gönlümde bir hayali devam ettirmeye uğraşıyordum.

Kendimi nasıl aldatayım? Ne yolda teselli bulayım? İnsan hayatın zorunlulukları, ümitsizlikleri, yorum kabul etmez müthiş gerçekleri içinde düşkün, ağlamaklı, çaresiz kaldığı zamanlarda dünyayı, ömrü anlayacak kadar kültürü, muhakeme gücü varsa her şeyi küçümseyen bir gözle görmeye çare arayan bir filozof kesilir. Adım sende... Bu cihanın, bu ömrün neye ta-

hammülü var? Kime vefası olmuş? Uçucu renklerle süslü ve parlak görünen şeylere niçin aldanmalı? Bir ilkbaharın yetiştirdiği o kadar sevinç ve neşe eserini, o kadar zevkli şeyleri, gözlere sefa, zihinlere açıklık veren o kadar tabiat güzelliklerini bir hazan, yapraklarıyla, çiçekleriyle, kelebekleriyle ayaklar altında çiğneteriyor. Bu kuralı, bu gerçeği her şeye uygulayınız. Bütün öyle değil mi?

Yıldan yıla sevdiklerimizden birinin sonsuz kaybına ağlıyoruz. Sevenlerimiz varsa bir gün bize de ağlayacaklar... Hangi şeyde vefa, nerede devamlılık var ki, muhabbetde olsun? Bu gerçeğe bile bile niçin aldanıyoruz? Bu gaflet perdesi niçin gözlerimizi, her hissimizi örtmüş? Bugünkü Bedia otuz kırk yıl sonra elbette yüzüne bakılmaz bir acuze olacak. O zaman bu gözyaşlarımı hatırladıkça ben kendi kendime güleceğim. Ne kadar cahil, ne kadar gafilmişim diyeceğim... Bu felsefe düsturunu şimdiden uygulasam, boşuna bu kadar üzülmese, ümitsizliğe düşmesem, bu kadar yanıp ağlamasam olmaz mı?

Bedia'yı, o mavi gözleri, o sarı saçları, o düzgün biçimli vücudu, o güzel sahnışlı yürüyüşü ile gözlerimin önüne getirdim. Dince ve kanunca benim olan bu güzellik yıldızının bir hıyanet rüzgârla Fatin'e doğru kaydığını, onun arzu ve heveslerine kendi kendini sunduğunu düşündüm. Zihnimde, gözümde ne felsefe kaldı, ne âlem... Zararı yok, her şey ölümlü olsun. İsterse bütün evrenin iki günlük ömrü kalsın. O da umurumda değil.. Yeter ki, Bedia Fatin'in olmasın... Benim olsun... Benim olsun. Yaşlanıncaya, çökünceye kadar ben ona tapayım. Bütün hayatımca gönlüm taptığım bu güzellik putuna dönük kalsın.

Fakat o beni istemiyor. Ah, fakat yine vicdanım, gururum isyan ederek niçin bende ona karşı bir nefret uyandırmıyor? O beni sevmiyor. Ben onu neden bu kadar şiddetle seviyorum? Muhabbetin tadı karşılıklı sevdada değil midir? İşte bizde o denge bozulmuş. Bu müthiş noktada ben Nazire'ye nasihat verirken bu nasihatleri niye kendimde uygulamıyorum. Niye bunlara göre hareket edemiyorum? Beni sevmeyen bir kadına karşı haysiyetimi, gururumu niçin çiğniyorum? Bu muhabbet alçalışına niçin düşüyorum? Neye bu kadar

alçalıyorum? Gönlü, gözü, sevdası başka bir erkekte olan bir kadını karım diye yanımda alıkoyacak mıyım? Gereğine göre bana göstereceği geçici, sahte okşamalara nasıl tahammül edeceğim?

İşin daha da müthiş bir yönü var... Bir çocuğum olursa bunun üzerinde Fatin'den çok babalık hakkı iddia edebilecek miyim?

Off, işte yine yanıyorum. Allahım, bana akıl ve bilinç ver. Ya beni öldür, ya bu kadından soğut, nefret ettir...

(Durum artık limonata ile ateşi söndürecek, üzüntü ve ümitsizliği giderecek dereceyi aşmıştı. Bardağı karşımdaki mutsuz delikanlıya takdime cesaret edemedim. İkimiz o kadar çok sigara içmiştik ki, odanın içini kaplayan duman, lambaları adeta ay tutulması gibi bir hale uğratmıştı. Artık boynu, başını çekemiyormuş gibi bir yorgunluk ve bitkinlikle Naki bir tarafına çarpıldı. Gözlerini kapadı. Sevdasının kara dumanları gibi yüzünü kaplayan o dumanların içinde zavallının bu hazin oturuşunu bir süre seyrettim. Sanki böyle biraz yorgunluk alarak yine başladı):

— Vapur Kadıköy iskelesine yanaştı. Kendimi bir arabaya attım. Ezana yakın köşke geldim. Nöbetim arttı. Beynime bir uğultu geldi. Odama çıktım. Pek fena hasta idim. Duracak oturacak halim, kuvvetim kalmamıştı. Kanepenin üstüne uzanıverdim. Dalmışım. Kendimi kaybetmişim. Gece olmuş. Lambalar yanmış. Annem babam başucuma gelmişler. Annemin titrek, endişeli bir halde, o şefkatli sesiyle başucumda, «Evladım, Naki'm, ne oldun? Hasta mısın yavrum?» diye mırıldandığını işittim. Gözlerimi açtım. Köşkün içinde bir telaştır gidiyor. Doktorlara haber gönderilmiş. Gözlerimi açtığımı görünce annem ağlaya ağlaya, «Naki, öyle durma... Aklımı mı alacaksın çocuğum? Galiba biraz rahatsızsın. Haydi üstünü soyalım. Döşegine yat,» dedi.

Annemin, iki halayığın yardımıyla soyundum. Karyolama girdim. Doktor geldi. Nabzımı, göğsümü, her tarafımı uzun, dikkatli bir muayeneden sonra, «Merak etmeyiniz. Bir şeyi yok... Biraz soğuk almış,»

tesellileriyle bir reçete yazdı. Üzerine nasıl kullanılabileceğini de ekledi. «Sabah yine gelirim,» vaadiyle gitti.

Kim bilir ne kadar mesafeden doktor geldi? Vazifesini yaptı gitti. Ama bir ev içinde bulunduğumuz karım henüz oda kapısından bile gözükmedi. Gelmediği isabet... Yüzünü görsem belki büsbütün fena olurum, belki bir hafakana uğrar, boğulurum.

Annem durup durup, «Nasıl oldun? Ne istersin?» sorularını soruyor. Başımı bırakıp elimi, elimi bırakıp ayağımı tutuyordu. Annemin bütün bu telaş ve sorularına karşılık olarak, «İyiyim. Fakat yalnız sizden bir ricam var. Kalabalık, gürültü istemiyorum. Beni birkaç saat yalnız bırakınız,» ricasında bulundum.

Zavallı kadın, «Peki yavrum, peki...» okşamalarıyla odada kim varsa hepsini topladı, dışarı çıkardı.

Yalnız kaldıktan sonra onları savdığımı pişman oldum. Çünkü beynimi ezen o üzüntülü, o karanlık fikirler, sıkıntılı gözlerimin önünde titreyen lambanın ışığı altında sanki gecenin korkularına bürünerek ölümlere, mezarlara ait renkler, biçimler alıyor, o garip sessizlik sanki insanın içindeki acıları birkaç kat büyütüyor, insan bütün ümitsizlikleriyle yalnız kalıyor.

Ah, yine kendimi kaybetsem de düşünmesem. Düşünemesem... Uyusam... Sonsuz uykulara dalsam...

Ben böyle gamlı düşüncelerle cenkleşirken çit sesiyle odamın kapısı açıldı. Gözümün kuyruğu ile baktım. Karım... Evet o geliyor. Beyaz muslinler⁽¹⁾ giymiş. Yarı bedenine kadar açık göğsünün, dirseklerine kadar açık kollarının etrafı danteller içinde... Saçlarım ense sine yarı toplamış, yarı salıvermiş. Alnında baş ağrısına işaret o mahut beyaz çatki...

Gerdeğe girmiş bir kadın olduğuna bin tanık gerek... Bakireleri kışkandıracak bir masumluk, bir tatlılık, melek yürüyüşünü andıran bir eda ile hafif hafif ayaklarının ucuna basarak yürüyordu.

---

(1) Mendil, iç çamaşırı vb. yapımında kullanılan sık dokunmuş kumaş.

Ben kasıtlı gözlerimi kapadım. Ağır ağır geldi. Başucumda durdu. Derin-derin bir göğüs geçirdikten sonra eğildi. Alnımdan uzun uzun öptü. Karımın dudakları alnımda titrerken duyduğum tadı, yine o anda hissettiğim acılığı anlatamam... Titrek, nazik bir sesle yavaşça, «Vah zavallı Naki'ciğim... Ateş gibi yanıyor-sun,» dedi. Elimde olmayarak gözlerimi açtım. Bütün metanetimi toplayarak: «Evet hanımcığım, yanıyorum,» cevabını verdim.

Bir iskemle çekti. Başucuma oturdu. Beyaz, yumuşak, nazik beyaz leylak kokulu elleriyle yüzümü okşamalara boğarak: «Naki... Böyle sen hasta, ben hasta, halimiz ne olacak?»

«Ah, bilmem...»

«Yine bu gece ağrıdan başım çatlıyordu. Köşkün içinde bir gürültü işittim. Odamdan çıktım. Sordum. Küçük beyefendi hasta dediler. Aklım başımdan gitti. Kendi derdimi unuttum. İşte sana geldim. İnsanın sevdiği hakkındaki şiddetli muhabbeti adi vakitte pek belli olmuyor. Onun ya kaybolduğu yahut hastalığı zamanında anlaşılıyor.

«Beyim, seni ne kadar seviyormuşum. Şu andaki halecanımı bilsen. (Yine yüzümü okşayarak) Kalk öyle yatma. Zati yarım akıllıyım. Beni bütün bütün deli edeceksin.»

«Teşekkür ederim Bedia... Beni bu kadar sevdiğini bilmiyordum. Şu hastalığım muhabbetini göstermeye vesile olduğu için böyle ateşler içinde yandığıma memnun olacağım geliyor. Bu okşamalarının devamı için hemen hemen ömrümün uzun bir hastalıkla döşekte geçmesini arzu ediyorum.»

«O nasıl söz çılgın?»

«Nasıl olacak? Dosdoğru bir söz... Sağlıklı olduğum zamanlarda yüzünü gördüğüm var mı? Kaç aydır ufacak bir iltifatına, gönül almana nail olabiliyor muydum? Ardı arası kesilmez bir yarım baş ağrısı... Bir sinir hastalığı...»

«Ah, nankör çocuk... O dertlere ben kimin yüzünden uğradım? Seni kıskanmak belasından değil mi? Ben senden acaba bir dakika ayrılmak ister miyim? Odalarımızı doktorların tavsiyesi üzerine ayırmadık

mi? Senin için illetli olmak değil mezara girsem yine kıymetimi bilmeyecek, yine muhabbetimi inkâr edeceksin...»

Artık dayanamadım. Ellerimle göğsümün düğmelerini sıkıntıdan çatır çatır kopararak kalktım. Döşeğimin içinde oturdum. Ateşten kurumuş dudaklarımla: «Bedia, artık yetişir... Beni sevdiğine inansam, şu sözlerinin tek bir kelimesine benim için inanmak mümkün olsa, emin ol ki şu saatte ne ateşim kalır, ne hastalığım...»

Bu sözleri söylediğim sırada yüzüne kim bilir ne kadar öfkeli bir bakışla bakmışım ki, karımın yüzü sapsarı kesildi. Anlaşılır anlaşılmaz şaşkınca bir ifade ile, «Seni ben mi hasta ettim?» dedi.

O sırada, «Evet!» cevabı ağzımdan çıkıverdi.

Ama sonra derhal Nazire'yi, o mutsuz kadının üzüntülerini, ona verdiğim sözü ve ihtiyatlı olma öğüdünü hatırladım. O zavallı da acaba şimdi nasıl acılı saatler geçiriyordu? Elimde olmadan ümitsizce ağzımdan kaçan bu 'evet', şu felaketli macerayı onarılmaz bir hale getirdi mi? Çok ileri varmış olmaktan korkarak, işi bütün bütün açığa vurmamak için sustum.

Bedia kalbimin derinliklerini gözetlemek istiyormuş gibi acayip bir bakışla bana gözlerini dikerek, «Üzerinde şiddetli nöbet var. Onun etkisiyle galiba ne söylediğini bilmiyorsun,» dedi.

Kuvvetim bütün bütün kesildi. Gözlerim karardı. Kendimi yeniden döşeğe attım. Bitkin bir halde uzandım. O zaaf, o baygınlık haliyle:

«Affedersin Bedia, ateşten ne söylediğimi bilmiyorum,» dedim.

Derin bir üzüntü ve şefkate benzer bir bakışla bakarak:

«Hastasın sevgilim. Ne söylesen gücenmem. Fakat ne oldun? Soğuk mu aldın? Doktor keyifsizliğine ne teşhis koydu?»

«Soğuk algınlığı...»

«Öyleyse geçer. Tanrı senden çok bana acır da inşallah sabaha bir şeyin kalmaz.»

Aramızda beş altı dakika sessizlikle geçti. Bedia'nın hakkımda gösterdiği bu sahte şefkati, bu ya-

lancı muhabbeti, ateşimi, üzüntümü büsbütün artırıyor. Gözleri sulana sulana başucumda üzüntüsünü göstermeye, beni şiddetle sever gibi görünmeye uğraşan bu kadın, hastalığıma kimbilir içinden ne kadar memnun olmuştu? «Doktor keyifsizliğine ne teşhis koydu?» sorusuna tifo veyahut o dehşette bir maraz teşhis etti, cevabını vereydim, hiç şüphe yok ki, sevincine son olmayacaktı. Ölümümü şiddetle arzu ederken hastalığımın bu derece endişeli görünmek... Oh, bu ikiyüzlülük, bu yalandan muhabbet... İnsan, ademoğlunun özel çıkarlarındaki bu alçakça davranışlarını görünce doğduğuna pişman oluyor, insan olduğu için adeta utanıyor.

İşte karşımda kadın biçiminde ikiyüzlü, yalancı bir yaratık ki Fatin'e yazdığı mektuplarında alçakça emellerini, hislerini, vicdanındaki sakatlığı okuyup gördüğüm halde, hemen hemen bu geceki içten gelen dostluk oyununa, yalancı sözlerine inanacağım.

Hep bu ikiyüzlülüğünü, yalanlarını gerçek, samimi sanacağım geliyor. Ateşli vücuduma karışan muhabbetle nefret, ateşle soğukluk arasında anlatılamaz şiddetli bir his, bende sabra, direnmeye tahammül bırakmıyordu. Bütün sırları hakaretli sözlerle yüzüne püskürterek açığa vurmak. Bu sevda hilesine inanmadığımı bildirmek... Karımı odadan kovmak. Fakat heyhat... O bir ezilmişlik edasıyla mahcup mahcup odadan çıkarken yine eteklerine sarılarak salıvermek istiyordum. Evet, arzu ediyordum ki, karım suçunu itiraf etsin. Cinayetinde pişmanlık gösterebilir... Fatin'den nefret ettiğini, dünyada yalnız beni sevdiğini ağlaya ağlaya söylesin. Benden af ve merhamet dilesin. O ne boş hayal... Bu ham dileğim vücut bulsa, karım böyle hayal ettiğim gibi fikir ve duygularını değiştirse... Ben artık onun gözlerine inanmalı mıyım? Onun bir muhabbetle sarsılmış, zedelenmiş gönlünde benim için bir sığınılacak köşe kaldı mı?

Bedia'ya aldanmayı bile artık mutluluk sanıyorum. Ah aldanabilsem... Fakat benim için karşılıklı muhabbet imkânsız... Sevda mutluluğu olmayacak şey... Hepsi, hepsi olmayacak şey...

İçimden bir şey beni baskısı altına alıyor. Cinayeti açıkça belli olan şu kadının ağzını ara... Seni sevmediğini kendi ağzıyla söylet, itiraf ettir. Belki o zaman muhabbetin nefrete dönüşür. Ya bütün bütün çıldırır, yanar, ölürsün. Yahut üzüntünü yatıştıracak bir iki kelime işitirsin, diyordu.

Bu son acımın ümitsizce itişiyile dedim ki:

«Bedia'cığım!»

«Efendim beyim... Bedia'n sana kurban olsun.»

«Bu hastalığımın sebebi nedir, biliyor musun güzelim?»

«Hayır iki gözüm.»

Göğüs geçirerek:

«Kalem arkadaşlarımdan biri vardı.»

«Ey ne oldu? Öldü mü? Allah size ömür versin.»

«Keşke ölseydi...»

«Bir felakete mi uğradı?»

«Evet. Felaketlerin en müthişine...»

«Maazallah...»⁽¹⁾

«Bu zavallı delikanlı karısını çok severdi.»

«Eyyy?»

«Karısının bir hıyanetini duymuş. Zavallı çocuk zihnini oynatır gibi oldu. Onu o ümitsizlik halinde gördüm. Çok üzüldüm, etkilendim.»

«Kadınlığın yüz karası olan öyle karıları Allah kahretsin. Elin böyle kepaze bir kadını için bu derece üzülüp hastalanmaya ne mana var?»

«Cevap versene...»

«Sen daima kadınları savunur, onları mazlum gösterir, erkekleri batırırdın da...»

«Her kuralın bir kural dışı olur. Naki... Yine genellikle durum benim iddia ettiğim gibidir.»

«Kocalarına hıyanet eden kadınlara ne ceza vermelidir?»

---

(1) Tanrı saklasın.

«Boşanmaktan başka ne yapılabilir? Bilmem ki...»

«Ya koca, karısını şiddetle seviyorsa?.. Bırakamazsa?»

«Hıyaneti görülüp anlaşılan bir kadın nasıl sevilir, anlayamam.»

«Gönül bu... Bedia, gönül bu. Her zaman insan gönlünün değil bazen de gönül, sahibinin buyurunu oluyor.»

«Beni namusuna tercih eden erkeklere hiç acı-mam. Öyleleri aldansınlar dursunlar... Daha doğrusu aldanmak da yok.. Bile bile...»

«İnsafsızlık ediyorsun Bedia. Koca, ilk hıyanetini görüp affederse, karısı bundan etkilenerек artık uslu oturursa olmaz mı?»

«Naki, sen bu akşam sayıklıyorsun galiba? Bunlar nasıl söz? Kadın kısmına böyle bir yüz verilirse iki gün sonra astarını da ister. Böyle bir hıyanetin ilk affı, ikincisine, üçüncüsüne, sonuna kadar müsaade vermek demektir. Allah göstermesin. Allah göstermesin, ben böyle bir harekette bulunsam da sen affetsen, en önce yüzüne tükürecek yine ben olurum.»

Yorganı yüzüme çektim. "Yetişir!" diye haykırdım. Karım haklı söylüyordu. Namus kuralına uymakta gösterdiği bu şiddet aslında kendi işine yarayacağı için ben bu haklı sözü gerçek dışı görmek istiyordum.

Demek ki, Bedia'nın bana karşı olan hıyanetini ispat etsem kendisini kesinlikle boşamam gerekiyormuş. İş tersi olunca en önce yüzüme tüküren kendisi olacakmış...

O gece karım sabaha kadar başucumdan ayrılmadı. Saatleri gelince ilaçlarımı vermek vazifesiyle uğraştı. Fakat aşk derdine ilaç ne yapsın? Lokman⁽¹⁾ ne yapar?

---

(1) Lokman Hekim. Her türlü hastalığı iyileştirdiğine inanılan söylencesel hekim.

Keyifsizliğim bir hafta sürdü. Karımın o yalancık-tan muhabbeti, o sahte okşamaları nasıl oldu da beni öldürmedi, hayretteyim.

Fatin ile düzenledikleri komedyanın başarıya ulaşması, sonucun çabuk alınması için bana karşı bol bol sarfettiği kandırıcı kelimeler, görünüşte tatlı, samimi fakat gerçekten uzak, en etkili zehirleri şifa iksiri gibi bırakan o sözlerin tehlikeli tesirlerine bu zayıf vücudum nasıl dayandı? Bunu bilemem. Ölmedim. Çıldırmadım. Yavaş yavaş iyileştim.

«Gelecekteki Karın» imzasını atarak sevgilisine yazdığı o rezalet mektuplarını okuduğumu, bütün alçakça sevdalarını öğrendiğimi, hastalığımın o şiddetli üzüntü sonucu olduğunu anlamış olaydı, ikiyüzlülükte, sahtecilikte, alçakça kandırıcılıkta o kadar ileriye varır mıydı? O zaman acaba nasıl bir dil kullanırdı? İhtimal ki o gece bana görünmekten sıkılırdı. Bilmem ne yapar, nasıl hareket eder, yine hangi hile yolunu seçerdi? Belki yine tutacağı yol, beni kandırma yolu olurdu.

Artık bu açıkça ortaya çıkan şeye karşı ben aldandır mıydım? Ama karımı terk edebilmek cesaretini, kuvvetini kendimde bulamıyorsam, bile bile aldanmayıp da ne yapardım?

Haydi inkâra yer bırakmayacak surette alçaklığını yüzüne vurayım. Ya o benden daha cesaretli çıkıp da suçunu itirafla, «Evet, söylediklerin hep doğrudur. Fatin'i seviyorum. Gönlüm onda oldukça sana karılık edemem,» deyiverirse? O zaman benim karşılık olarak göstereceğim muamele ne olacak? Boşamak mı? Bu kelime bana çok dehşetli görünüyor. Ben bırakayım, o gitsin Fatin'e varsın... Bana oynadıkları komedyanın kendi gönüllerine uygun bir sonuç almasını ben budalaca kolaylaştırmış olayım. İşin bu yönünden vazgeçtim, ben Bedia'yı seviyorum. Bütün bu alçaklığına rağmen ben onun için çıldırıyorum.

Gönlümü, aşkımı, halimi biliyorum. Bedia, Fatin'e vardıktan sonra bu muhabbetim çok daha artacak. Artık bu dünyada başka bir kadına bağlanamayacağım.

Belki bu düşüncem, bu fikrim yanlıştır. Fakat şimdi bana öyle geliyor. Bedia'yı unutamayacağımı sanıyorum.

Fatin'i gidip göreyim. Görüp de kendisiyle ne yolda davayı çözümleyeyim? Karım seni şiddetle seviyor-muş. Fakat sen onu sevme mi diyeyim? Karımın âşığı-na böyle bir söz söylenir mi? Herif bana: «Sen önce ka-rını zaptet de öyle gözyaşlarıyla ıslanmış aşk mektup-larını bana yollamasın. Önce bu önemli işi yoluna koy. Sonra bana gereken ihtarlarda bulun,» derse bu sözle-re muhatap olan bir koca için ya ölmek, ya öldürmek veya karıyı boşamaktan başka yapacak bir şey kalır mı?

İşin içinde bir de Nazire meselesi var. Maceranın hangi yönünü ele alarak bir çıkar yol bulmalı? Kendi-mi mi kurtarayım, Nazire'yi mi? O zavallı kadın mut-suzlukta benden aşağı mı? Değil... Ona daha yazık. Be-dia'ya olan aşkımı, delice muhabbetimi şöyle bir tarafa bırakırsam kendisini boşamak veya boşamamakta ser-bestim. Nazire böyle bir hareket özgürlüğüne de sahip değil. Fatin kendisini bırakırsa ağlaya ağlaya kocasın-dan ayrı düşecek. Kim bilir, ümitsizce iddia ettiğine bakılırsa bu ayrılıkla sonsuza kadar mutsuzluğa mah-kûm kalacak.

Keyifsizliğim sırasında karımın sahte muhabbet gösterilerinden meydana gelen üzüntülerle cehennem ateşleri içinde yandım. Şimdi bir ruh hastalığına ben-zeyen bu iyileşme zamanımda o nöbetlerden daha müt-hiş bir hayat acılığına, dayanılmaz bir ıstıraba düş-tüm.

Karım yine odasına kapandı. Bu kendi isteğiyle olan mahpusluğunda acaba ne düşünüyor? Ne dolaplar kuruyor? Ben de odama kapandım. Ağlamaktan başka bir şey yaptığım yok. Bir şeye karar veremiyorum. Müthiş bir sinirlilik, ruhumu yayan bir azap beni yok ediyor, yıkıyor.

Bedia'nın o Peyker adındaki halayığı mektup geti-rip götürmekte devam ediyor mu? Bu aracılık hizme-tinden onu engelleyecek bir çare bulamıyorum. Pey-ker'i sokağa çıkarken görsem... Nereye gidiyorsun de-sem... Beni aldatmak için atacağı yalana dayanamaya-

çağım. Üstünü arayacağım. Belki bir mektup bulacağım. O zaman iş meydana çıkacak. Rezalet açığa vuracak. Sonra ne yapacağım? İşte orasını bilmiyorum. İşte buna bir karar veremiyorum.

Odama kimseyi kabul etmeyerek tek başıma oturma zihnime fenalık gelmeye başladı. Her gün halimdeki dehşet artıyor, vücuttan, kuvvetten düşüyorum. Yemeden içmeden kesiliyorum. Böyle zaafım arttıkça büyük bir acz içinde kalıyorum.

Bedia ile Fatin arasındaki aşk mektupları alınıp verilmişse dadı kalfanın kalemime gelip beni aramış olması ihtimalini düşündüm. Florya maceresından ve onun sonucu olan hastalığımın üzerinden on beş gün kadar geçmişti. Bir kere kaleme gideyim, bakayım, bir haber var mı? Dadı beni aramış mı dedim.

Fatin ile karım arasında geçen halleri hem öğrenmek istiyor, hem de artık ağırlık derecesine dayanmaktan âciz kaldığım felaketime başka bir felaket eklenmesinden korkarak bu macerayı sorup araştırmaktan çekiniyordum. Türlü korkular, tereddütler içinde kaleme gittim. Odacı beni görünce:

«Sizi üç gündür o siyah çarşafı, çetrefil dilli kadın arıyor. Bugün yine gelecek,» dedi.

«Geline bana haber ver,» tembihiyle beklemeye başladım. Evet yine önemli bir felaket haberi olmalı ki, dadı böyle beni sıkı sıkıya üç gündür arayıp durmuş.

Bir saat geçti geçmedi, odacı kalem kapısından bana dadının geldiğini işaret etti. Dışarı çıktım. Zavallı dadı yine kan terler içinde... Beni görünce, «Bu dördüncüsü defasıdır sizi arıyorum efem. Zevciyenizden Fatin Bey'e mektup vardır. Bunu okuyunuz da içerisine ne olduğunu bana anlatınız. Ben hanımısına anlatacak. Merakisinden çatlıyoruz efem,» sözleriyle elime bir zarf uzattı. Titreye titreye aldım.

(Naki Bey beyaz ipek mendildeki mektuplardan yine birini seçerek): «İşte,» diye okumaya başladı:

«Fatin!..

«Durumun aldığı tehlike anlatılacak gibi değildir. Kocam hastalandı. Nöbeti sırasında bana sorduğu so-

ricular, açtığı bahisler beni çok şaşırttı. Galiba bir şüpheye düşmüş. Nasıl? Ne suretle? Gerçeği öğrenmiş mi? Öğrenmemiş mi? İşin burasını pek anlayamadım. Fakat yine kendisini yalancı okşamalarım, tatlı dillerimle kandırmaya muvaffak olduğumu kuvvetle zannediyorum. Bu ustalığımdan dolayı gerçekten tebrikine hak kazandım.

«İsterse sahte olsun, sevilmeyen bir adama karşı güler yüz göstermek, sevdalı görünmek insana ne kadar zor geliyor. Neyse... Bir aktris ustalığı ile yine bu defa da Naki'yi kandırıcı yastık üzerinde uyuttum. Gösterdiğim iç açıcı, gönül alıcı muamelelere aldanmamış olaydı mutlak sabredemez, gerçeği bildiğini ne yapar yapar belli ederdi.

«İçinde bulunduğum evlilik durumunu bir tiyatro sahnesine dönüştürüp uzun süre devam ettirmenin yaratacağı tehlikeyi anlıyorum. Birkaç gece oynadığım sahte sevdalı rolü bana o kadar yorgunluk verdi ki, üç dört akşam daha sürseydi 'Patla. İşte artık seni sevmiyorum. Gösterdiğim muameleler hep yalandır', diye haykırmaktan hiçbir gelecek endişesi beni engelleyemeyecekti sanırım.

«Son haddine varan tahammülüne pek güvenim kalmadığı için Naki biraz iyileşir iyileşmez oh diye geniş bir nefes alarak yine odama kapandım. Kanepenin üzerine kendimi attım. Saatlerce güldüm. Herkes benim içerde sinirden, baş ağrısından ıstırap çektiğimi sanıyor. Geçirdiğim şey hayat değil ki, gerçekten komedyaya...

«Tiyatrolarda sahneye konan oyunlar, böyle evlerde, aileler arasında geçen gerçek maceralardan alınmış değil midir? O halde ötekiler taklit, berikiler asıldır. Hikâyecilerle tiyatro yazarlarının hemen daima yazı ortamlarını teşkile hizmet edenler üç kişidir: Karı, koca, bir de âşık...

«Bizim oyunumuzda bu üç kişi tamam değil mi? İşte ben, karı; Naki, en gülünç bir komedyaya aptallık sermayesi olacak yaratılıştaki bir koca. Sen de âşık... Sonra bu âşık, koca olacak. Öteki zavallı sevda acıları içinde kalacak. Sonuç kocam için biraz feci olacak ama bununla komedyaımızın esas neşesi bozulmaz. Çünkü

bazı gülünecek şeylerin aslı incelense ağlayacak şeylere rastlanır.

«Genellikle güldüğümüz şeyler kendi budalalıklarımızdır. Büyük yazarların maskaraya alma sermayeleri insanların bönlüğü değil midir? Hemcinsinin güldürücü hallerine gülmekte gizli gözyaşları vardır. Fakat ben artık felsefede bu kadar derinleşmeyi sevmem. Doğrusu Naki için ağlayamam. Gerçeği anlayınca o kendi haline yine kendi ağlasın. Gözlerimize yazık değil mi? Bizim hesabımıza akması gereken gözyaşlarını o döksün...

«Bu kadar gevezelik yetişir. Biraz da bu oyunun ciddi bölümünden söz edeyim:

«Yine benimle görüşmek istiyorsun. Şu sıralarda bu ihtiyatsızlık... Nerede görüşeceğiz? Yine orada, o gizli sevda yerimizde... Neyse bu sefer de seni üzmem istemem. Fakat Fatin, böyle sıkça sıkça görüşmemiz, oyunumuzu komedyaya değil tehlikelere çevirecek. Özlemime dayanamamaktan gelen feryatlarından çok ileri varmamamı tavsiye ederim. Bu hasret acılarını kısa kesmenin en sağlam yolu, hareketimize hedef olan sonucu bir an önce ele almak değil midir?

«Öyleyse sevgilim, bu çocukluklardan vazgeç. Aşkına, gönlüne, birleşme isteğine karşı gelmeye gayret et. Beni niçin görmek istediğini biliyorum. O önemli konudan bahsedeceksin. Merak etme a gözüm. Bu hususta önceden aldığımız karara göre hareket edeceğim. Zaten işi başka bir biçime sokmak mümkün mü? Onun bir yolu var. İşte öyle olacak.

Bu hafta salı günü gelirim. Orada birleşiriz. Allahşkına ihtiyattan, metanetten ayrılma... Baki muhabbetinin devamı...

Bedia'n»

Mektup mu bitti, ben mi bittim? Farkında değilim. Kaç gündür beni öldüren asabiliği, içinde bulunduğum ıstıraplı hali düşünüyoruz. Bir de şu rezilce mektubu okuduktan sonra üzüntümün, sarsıntımın varacağı dereceyi tasavvur buyurunuz. Alnımdan sızan terlerden, benzimin şararmasından, baştan ayağa vücudumu saran titremelerden mektupta yazılanların yine pek do-

kunaklı, zehir saçan şeyler olduğunu anlamakta güçlük çekmeyen dadı kalfa, «Yine ne kepezelikleri yazmışlar efem?» sorusunu sordu.

İşin bu acıklı yönü de var. Şimdi kadına ne cevap vereyim? Dadiya cevap vermezden önce mektubun zihnimi sızlatan şu, «Yine nerede görüşeceğiz? Yine orada... O gizli sevda yerimizde mi?» cümlelerine göz gezdirdim.

O gizli sevda yeri... Neresi? Aman Allahım, çıldırmamak için dimağıma gerekli metaneti ver. Sonra, benim için bir müthiş muamma, onlar için çözümlenmesi gereken, ele alınıp düzeltilecek olan önemli mesele nedir?

«Beni niçin görmek istediğini biliyorum. O önemli konudan söz edeceksin. Merak etme a gözüm... Bu hususta önce aldığımız karara göre hareket edeceğim. Zaten işi başka bir biçime sokmak mümkün mü?» cümlesi, bu sırlı satırları bütün sinirlerimi kızgın demirlerle dağlar gibi beni şiddetli bir meraka düşürdü.

O önemli konu nedir? Ne olabilir? Bunlar ne kadar kötü yorumlara elverişli sözler... Demek iş yalnız mektuplaşmaktan da ibaret değilmiş? Gizli bir yerde buluyorlar, görüşüyorlar... Evet... Evet... Sevişiyorlarmış?

Zavallı ben. Zavallı Nazire. Artık biz istediğimiz kadar bu hainlerin sevişmelerine engel olmaya çalışalım. Onların sevda dumanı birleşik bir ahenkle tek bacadan çıkıyor. Biz bu ateşi nefeslerimizle, ahlarımız ve figanlarımızla söndürmeye uğraşıyoruz. Bu boşuna söndürme gayreti içinde kendimiz tutuşuyor, mahvoluyoruz. Bundan haberimiz yok.

Karım diye böyle bir afetle yaşamadansa ondan ayrılmak, ayrıldıktan sonra hayat kabil olamadığı takdirde hiç yaşamamak elbette çok daha iyidir.

Yok, artık yok... Nazire'nin kadınca fikirlerine, o ümitsiz sevdasındaki boş ısrarlarına karşı durmayıp aynı küçültücü hareketlerde kendisine ortak olmaktan kendimi kurtarmalıyım.

Bu akşam köşke gidince karımı bırakırım. Ayrılığa dayanamazsam ölür giderim. Meselenin en sade çözüm yolu bundan başka olamaz.

İşte o anda zihnimde verdiğim karar bu idi.

Mademki artık Nazire ile işbirliğinden ayrılıyordum. O halde basiretli davranmak gerekiyordu. Bu düşüncemden dolayı dadıdan durumu gizlemek lüzumunu duyarak sahte bir neşe ile dedim ki: «Bu mektupta o kadar kepezelik yok. Karım, sizin Fatin Bey'e bazı nasihatler vermiş. Öteberi sözler yazmış. Nazire Hanımefendi'ye böyle söyleyiniz.»

«Bu yeni deliler akıllandılar mı acep? Allahın inyeti ne büyüktür. Belki bunlara birbirisine soğuşurlar da ötekilere ısınmaklık hasıl olur, değil mi efem?»

«Evet efem. İş, işte buyurduğunuz gibi gözüküyor.»

Dadı, inşallah, maşallah diye ümit verici kelimelerle mektubu aldı. Sevine sevine gitti.

Ben de hemen daireden çıktım. Köşke gidip kararımı yerine getireceğim. O gün de günlerden pazartesi... Mektubun tarihine ve dadı kalfanın dört gün bir sıraya beni aradığına bakılırsa Bedia ile Fatin arasında buluşma günü olarak tayin edilen salının gelip geçtiği yani o gizli buluşma yerinde birleşmiş oldukları anlaşılıyor.

Evet, kararımı pek beğeniyor, kaç zamandır beni öldüren kararsızlıklardan, tereddütlerden artık kendimi kurtulmuş gibi görerek gönlümde tuhaf bir rahatlık hissediyorum. Fakat içimde bu rahatlığın örtemediği bir korku, bir endişe, anlatılamaz bir hal vardı ki, vapurdan çıkıp arabaya binince çevre görüntülerinin değişikliği tesiriyle tıpkı saf, berrak, lacivert bir semayı kaplayan yoğun, gamlı bulutlar gibi karanlık fikirler derece derece kalbimdeki o ferahlığı örttü, boğdu. Yine karanlık ve endişeler içinde kaldım. Baygınlığa benzer bir hale düştüm.

Neye karar verdimdi? Köşke gidince ne yapacaktım? Bu kararımın üzerinden haftalar, aylar geçmiş gibi biraz önceki fikirlerim şimdi bana, dumanlı görünüyordu. Evet, Bedia'yı boşayacaktım. Yoksa boşadım mı? Ben ondan ayrıldım mı? Ayrılıyor muyum? Artık karımın yüzünü göremeyecek miyim? Birdenbire yine

bir ateş her yanıma sardı. Bedia ile ayrılmışız gibi bir yanlış hisse kapılarak asabi bir buhran içinde kaldım. Henüz onu bırakmadığıma kendi kendimi inandırmaya yarayacak deliller aramaya başladım.

Evet, Bedia'yı henüz bırakmamıştım. Fakat böyle bir kararı verdiğime, böyle müthiş bir fikir aklıma getirmiş olduğuma pişman oldum. Hemen Bedia'yı görmek, ayaklarına kapanarak, Fatin'i terk edip beni sevmesi için yalvarmak arzusu, böylece şiddetli bir ihtiyaç birdenbire içimi öylesine sardı ki, arabanın penceresinden başımı çıkararak: «Hayvanları sür,» diye arabacıya bağırdım.

İnsanı hayatla ölüm arasında bocalandıran böyle önemli kararlar, anında uygulanabilirse uygulanıyor. Yoksa o ilk şiddet, o buhranlı hal geçti mi kararlaştırılan şeyin yerine getirilmesi için o önceki kuvvet kalmıyor.

Köşke girdiğim vakit saat dokuzu bulmuştu. Derhal karımın dairesine koştum. Kimseyi bulamadım. Nerede olduğunu sordum. "Sokağa çıktı," dediler. Kendisini görmek arzusu ile çıldırdığım şu anda Bedia'nın bulunmayışı beni çok acıklı bir hale düşürdü.

Karımın kimseden izin almadan, bunu gerekli bulmadan sokağa çıkmak özgürlüğüne sahip olduğunu biliyordum. Ona hareketlerindeki bu serbestliği ben vermiştim. Fakat o günkü yokluğu beni başka türlü etkiledi. Acaba nereye gitmişti? O seviştikleri gizli yere mi?

Dakikadan dakikaya üzüntüm o kadar arttı ki, kendisini boşamak için verdiğim kararı sanki karım duymuş da bir daha geri dönmek üzere köşkten kaçmış gitmiş gibi bir tuhaf endişeye kapıldım.

Fatin'den ayrı kalma derdiyle yalancı yarım baş ağrıları geçirdiği yatak odasına girdim. Hereke kumaşından koyu al renkli ipek perdelerin arasındaki kanatları kapalı panjurların aralıklarından giren hafif, tereddütlü bir ışık içinde loşlukta kalan eşyaya bir göz gezdirdim.

Oymalı ceviz karyolanın beyaz bürümcükten ci binliği indirilmiş. Yataklığın baş tarafındaki komodi-

nin üzerinde Fransızca üç roman... Birini aldım bak-
tım. Gustave Flaubert'in Bovary adındaki hikâyesi...
Konuyu bilirim. Halimize oldukça uyuyor. Madame
Bovary kocasına hıyanet eder. Fakat âşıklarından ken-
di de vefa görmez. Birer süre sonra kadını terk ederler.
Madame üzüntüsünden kendini öldürür. Zavallı Mon-
sieur Bovary karısının ölümüne ağlar. Kendisini öldü-
ren karısının sadakatsizliğini, doğru yoldan çıktığını
sonradan öğrenirse de sevgili karısının sonsuz yoklu-
ğuna yine de gözyaşı dökmekten kendini engelleyemez.

Bir sabah karısının âşıklarından birine rastlar.
Birlikte bira içmeye giderler. Konuşma sırasında Mon-
sieur Bovary herife, «Karımı sevmiş olmanızdan dolayı
size karşı hiçbir düşmanlığım yoktur,» der.

Nasıl, konu şık, değil mi? Bedia, Fatin'in aşkından
intihar ederse biz koca ile âşık bir meyhanede karşı
karşıya acılar içinde kadeh tokuştururken ben de gali-
ba karımı sevmiş olduğundan dolayı Fatin aleyhinde
bir öfke, nefret ve düşmanlık duymayarak onu kendi-
me bir dert ortağı sayacağım ve onunla birlikte ağlaya-
cağım.

İkinci kitap, Guy de Maupassant'ın Pierre ve Je-
an'ı... Bunu da okumuştum. Bu eserde de Madame Ro-
land başka bir erkekten olan ikinci oğlu Jean'ı kocası
Monsieur Roland'a kendi evladı olarak yutturmuştur.

Üçüncü roman, Paul Bourget'nin Cruelle Engime
yani Muammayı Müellim⁽¹⁾ adlı eseri... Konusu bakı-
mından gerçekten bu ötekilerden daha acıklı... Bu ro-
manda bir kadının kocasını aldatması bir şey değil. Bu
nokta adeta adi bir mesele, bir günlük olay hükmünde
gösteriliyor. Bu hikâyede genç Madame Sue, kırk beş
yaşındaki kocasına karşı olan sadakatini kalbinden ta-
mamıyla sildikten sonra daha kaç babayiğiti kündeden
atıyor. Aşkta tecrübesiz Hubert adında bir genç, olan-
ca gençlik sevdasıyla Madame Sue'nün eşsiz güzelliği-
ne vuruluyor. Kocasına hıyanet eden sakat vicdanlı bir
kadında iffet aramak en büyük aptallık eseri iken Hu-
bert sevgilisinin kocasına karşı olan bu sadakatsizliği-
ni kadının hayatı süresince işlediği tek hata sanıyor.

---

(1) Acı Veren Bilmece.

Bir süre sevişiyorlar. Sonra bu budala âşık Hubert, Madame Sue'nün başka bir âşıkla düşüp kalktığını haber alıyor. Kadının bu iffetsizliğine şaşıyor. Hem de nasıl bir herifle?.. Güzellikçe Hubert'den aşağı, yaşça daha büyük bir zampara ile... Elde güzel, genç bir âşık varken kadın kalbinin yeni bir sevda zevki için çirkin ve daha yaşlı bir erkeğe gönül vermesindeki yaratılış sırrını anlayamıyor. İşte acı veren muamma buradan çıkıyor.

O zaman Hubert'in kalbindeki bütün yüksek sevdası isyan ediyor. Kadını bırakmak istiyor. Bir süre yanma uğramıyor. Fakat bu gibi hususlarda ümitsiz bir âşık için nefsinin koruma, kurtuluş kolay mıdır? Üç gün gitmiyor. Beş gün gitmiyor. Ama nihayet muhabbetine yeniliyor. Gidiyor. Evet yine gidiyor. Madame Sue'yü bu ayıbyıla, bu hatasıyla, bu rezilliğiyle kabul ediyor. Karının çanakyalayıcı âşıklarından biri de Hubert oluyor.

Hıyaneti ortaya çıkan bir kadına karşı his zaafına düşerek erkeklerin bu gibi kadınlardan soğumamaları, nefret edememeleri meselesi de acıklı değil mi? İşte ikinci acı veren muamma da bu...

Kadın böyle âşıklarla güreşirken öte tarafta Monsieur Sue, o zavallı koca ne yapıyor? Bu hikâye içinde koca o kadar önemsiz sayılıyor ki, yazar hemen ondan hiç söz etmiyor. Onun için kalemini yormuyor.

Bedia'nın yarım baş ağrısından(!) ıstırap çekerek yattığı gecelerde yastığının üzerinde bulunan, kim bilir ne kadar büyük bir dikkatle okuduğu kitaplar işte bunlar...

Sedef işlemeli bir çerçeve içinde, komodinin dayandığı duvara resmim asılmış. Evlendiğim sırada aldığım bir fotoğrafım... Ben gülen bir yüzle duvara yapışmış, öyle duruyorum. Resimdeki gülen yüzüme, mağrurca bakışlarıma baktım. Bir de şimdiki üzüntülü, ümitsiz, mahzun, gamlı yüzümü düşündüm. Eski mutluluğuma gıpta ettim. Geçmişteki mutluluğumdan artık bir saatinin bile geri gelmeyeceğini, bunun mümkün olamayacağını düşünerek ağladım.

O sedefli çerçevenin camına dikkat ettim, birkaç yerinden çatlamış. Bu hal beni şaşırttı. Duvarda asılı çerçevenin camı kendi kendine çatlamaz. Bu kırılışa elbette dışardan bir şey sebep olmuştur. Bu ne olabilir? Çok yorulmadan bunu keşfettim. Karım geceleri oda kapısını sürmeleyip karşıkı ufacık zarif yazı masasının önünde Fatin'e mektup yazarken, oradan kendine bakmasına tahammül edemeyerek mutlak çerçeveyi yumruklamış olduğuna hükmettim.

Odanın bir köşesinde küçük bir masa üzerinde parıldayan çay takımına baktım. Onun solunda duran kanepe, koyu lacivert zemin üzerine beyaz dallı pelüş kaplı, Bedia'nın evrak hazinesi olan kanepe, birdenbire bir mıknaatıs şiddetiyle gözlerimi çekti. Hemen oda kapısını sürmeleyip kanepeyi incelemeye başladım. Ön ve iki yan tarafında gizli gözün varlığına delil olacak bir işaret, bir iz göremedim.

Kanepeyi ortaya çektim. Arkasını muayeneye giriştim. Arkalıkla oturulacak kısmının birleştiği yerden bir parmak aşağıda kumaşı tahtaya raptetmek için bir sıraya ayrıca düğme biçiminde sarı başlı çiviler mihlanmış. Bu çivileri birer birer yokladım. Tam ortada bulunanı biraz oynadı. Bunun üzerine kuvvetle bastım. On santim kadar derinliğinde dikdörtgen biçiminde ince uzun bir göz dışarı fırladı. Özel bir düzenle deste deste yerleştirilmiş mektuplar dehşetle açılmış gözlerime çarptı.

Her deste al, yeşil, mavi kurdellalarla bağlanmıştı. Bağları çözdüm. Mektuplara birer birer baktım. Fatin'den gelenlerle karımın ona yazdıklarının müsveddeleri hepsi orada idi. Tüle sarılı kalınca bir kâğıt gördüm. Tülü açtım. Bir fotoğraf... Bunun üzerinde hiçbir yazı, imza falan yoktu. Fakat Fatin'in resmi olduğuna hiç şüphem kalmadı.

Resim Abdullah Biraderler'e⁽¹⁾ aldırılmış, yarım bir vücut... Alt üst dişlerim birbirine çarpmaya başladı. Bir ateşli halecan içinde resmi inceledim. Uzun çeneli, iri kemikli, sert bir yüz... Bir çift gür, kalın, çatık kaş altında çukurda kalmış ufarak, koyu siyah gözler,

---

(1) Dönemin ünlü fotoğraf dükkânı.

hemen gazabla denecek bir bakışla insana bakıyor. Orta büyüklükte incerek dudaklı bir ağız üzerinde uçları kıvrık dolgun bıyıklar... Dar, uzun bir alnının üst kısmını örten sık saçlar alabros⁽¹⁾ kesilmiş.

Bu yüzün genel görünüşünden benim hükmümce yırtıcı hayvanlara benzer bir sertlik, kabalık, görünüşü insanı sıkran bir bencillik biçimi var. Herif adeta çirkin...

Kendi kendime: «İki gözü çıkasınca Bedia... Şu sevimsiz, şu kaba, sert çehrede tamah edilecek, sevdalanılacak acaba ne buldun? Rekabetiyle kaç zamandan beri beni ateşlere yaktığın böyle uğursuz bir çehreye tutkun için miydi? Paul Boruget'nin hakkı var. O, bu sırrı iyi incelemiş. Güzel kocalara veya amanlara⁽²⁾ tercih edilen çirkin âşıklar bu acayip tercihten dolayı memnun olmasınlar. Eğer kadınların bu noktadaki zaafı hayvanca erkekliğe düşkünlüklerinden ileri geliyorsa, kadınlarca tercih sebebi sayılan bu makbul niteliği haiz sizden daha çirkinleri bulunabilir.

Fakat bu noktada niçin yalnız kadınları suçluyorum? Genç, güzel, tatlı, nazik karıları üzerine yahni yanaklı, koca dudaklı, elleri, tabanları çatlak hizmetçi kadınları tercih eden erkekler yok mu?

Beni mahveden karım değil kendi zayıf hislerimdi. Hıyaneti açık seçik ortada bir kadın karşısında bulunuyor, yine bir şeye karar veremiyordum. İşte mektuplar... İşte fotoğraf... İşte karımın bütün hıyanet delilleri... Hepsi önümde, hepsi elimde... Bunları her kime, hangi mahkemeye göstersem davayı kazanırım. Fakat bu rezilce mektuplar kime gösterilir? Böyle karıyı hâlâ nasıl tutuyorsun, ayıplamalarıyla yüzüme tükürmezler mi?

Mektuplardan bazılarını birer parça okudum. Bosuna zahmet... Hep zaten bildiğim şeyler. Akşam yaklaşıyordu. Karım köşke dönmezden önce oradan çekilmek gereğini düşündüm. Yine desteleri eskisi gibi düzenleyerek gözü kapadım. Kanepeyi yerine çektim. Odadan çıktım.

---

(1) Fırça gibi dik ve kısa saç.

(2) Âşıklara.

Evet bu korkaklığım karımın cinayetinden daha alçakça bir hareketti. Ben her türlü kandırmalara, hıyanete layık bir koca idim. Karımı Fatin ile bir arada tutsam ihtimal yine sabredecektim. İlk hıyanete sabır, ikincisini, üçüncüsünü hazmetmek için insana bir tür alışkanlık getiriyor. Evet saklamayayım, nefsim karşı bu gerçeği itiraf edeyim. Bedia'nın söylediği gibi ben yüzüne tükürülecek bir koca idim. Hazmetmeye uğraştığım bu rezalet başka bir yönden meydana çıksa Bedia gerçeği itiraf etse, ihtimal yine o zaman karıma, «Sen nikâhımın altında kal da meşru olmayan yasak sevdanı bildiğin gibi sürdür. Ben hepsine göz yumarım,» diyecektim.

Bağı dolaştım. Deniz kenarına indim. Bir yerde duramıyordum. Kırlara çıktım. Gözümün alabildiği yerlere gittim. Kaç kilometre yol aldım bilmiyorum. Deli gibi geziyordum. Galiba yorgunluktan bitkin bir hale gelerek bir yere düşmek, kendimi kaybetmek istiyordum.

Gece saat birde⁽¹⁾ köşke döndüm. Babam beni yemeğe bekliyormuş. Sofraya çağrıldım. Yemek içmek gibi hayatın en zorunlu ihtiyaçları artık benim için yorgunluk verici angarya sırasına geçmiş şeylerden olmuştu. Çünkü zorla yiyor, yediğim şeylerin hiçbirinden bir tat almıyordum.

Babamla karşı karşıya sofraya oturduk. Bana uzun uzadıya aşî çubuklarından söz etti. Bağın kuzeyindeki tarlayı gelecek yıl kirizme⁽²⁾ ettireceğini anlattı.

Kendi kendime, «Bu babam ne mutlu adam. Şu düşündüğü şeylere bak. Ne iyi, başka endişesi yok. Ah, ben böyle olsam...» dedim.

Bu sözlerden o kadar sıkıldım ki, yemeğin bitmesini beklemeden odama çekildim. Her şeyden azap duyuyor, sıkılıyor, ne yapacağımı bilmiyordum. Kitaplarımı karıştırdım. Okumak, her sıkıntıyı defedermiş. Bu söz benim için doğru bir söz değildi. Bunu söyleyeni cerh⁽³⁾

---

(1) Alaturka saat. Aşağı yukarı güneş battıktan bir saat sonra.

(2) Toprağı derince kazıp altüst etme.

(3) Bir düşüncüyü çürütme.

ettim. Belki de sövdüm. Benim sıkıntılarımı, acılarımı okumak defetmiyor, iki satır okumaya tahammül edemiyordum.

İstıraplı odamda ben böyle döner dolaşırken, çırpırırken, karım neşeli bir yüzle içeri girdi. Hemen iki elimden sımsıkı yakaladı. Gözlerini gözlerime dikerek dedi ki: «Naki!... Bir insanın gözlerine bakarak içinden geçenleri anlamak fennindeki bilginin derecesini öğrenmek istiyorum. Yüzüme dikkatle bakıp içimdekini keşfedebilirsen bu zekânı tebrik için sana büyük bir mükâfat vereceğim.»

Gözlerine bakıp içindekini keşfetmek mi? Bu nasıl söz? Bedia benimle eğleniyor mu? Kalbinin sırlarına vâkıf olduğumu bana itiraf ettirmek mi istiyor? Demek sevda rezilliklerini bana söyletecek ki sonra yüzüme tükürerek çıkıp gidecek... Tahammüldeki ahmaklığımı yüzüme vuracak. Hepsi bitti, bu mu kaldı? Ben her şeyi hazm ile sabrederken niçin benim tahammülümü taşırmaya uğraşıyor? Bu cüret, artık insafsızlığın son haddi değil midir?

Bildiğimi bilmemekte ısrardan başka çare var mı? Cinayetini itiraf edecekse kendisi doğrudan doğruya etsin. Bu itiraftan sonra işin sonu ne renk alacak? Demek ben ne kadar ağzı sıkı, ne kadar hazmedici olsam boş... Beni zorla söyletecekler. Haydi bakalım, yine gaflet gösterelim...

Bütün metanetimi toplayarak:

«Sana böyle bir falcılığım olduğundan söz ettiğimi hiç hatırlamıyorum. Bir insanın yüzüne bakarak içteki gizli şeyleri keşfetmek fennine vukufum⁽¹⁾ değil, böyle bir fennin varlığından bile haberim yoktur. Vaat ettiğin mükâfatı kazanamayacağıma acınıyorum.»

Karım uzun bir kahkaha salıverdi. Alışılmışın dışında gösterdiği bu neşeye hayret ediyordum. İddiasında ısrarla yine dedi ki:

«Allahaşkına gözlerimin içine bak.»

«Bakıyorum.»

«Ne görüyorsun?»

---

(1) Bilme.

«Off... Ne mi görüyorum? O mavi göz bebeklerinde beni acılara boğan bir hıyanet ummanı... Yine bir oyun, bir dubara gölgesi görüyorum. Dikkatle bakmaktan korkuyorum. Hıyanetinin belgelerini kanepenin gizli gözünde gördüm. Bana bir de bunların korkunç eserlerini gözlerinde göstermeye uğraşma,» diye haykırmak istedim. Fakat yine korkaklığım, yüreksizliğim feryatlarımı engelledi. İçimden taşanları son bir tahammülle yatıştırmaya uğraşarak yavaşça:

«Hiçbir şey görmüyorum.»

«Evet işte beni sevmediğinin bir delili...»

«Neden?»

«Neden olacak? Beni sevmiş olsan bir anlık bakışından bin mana çıkarırdın.»

«Ben öyle bir bakıştan bin mana çıkaracak koca değilim. Ahmak bir herifim.»

«Ahmak mısın? İstedğin vakit iblise şeytanlık dersi verirsin.»

İçimden diyordum ki: «Ah melun karı... Bir ahmağın en çok sevindirecek muamele kendisine zekâ kondurmaştır. Bir ahmağa akıllısın demek kadar sempatisini kazanmak için kolay bir yol olamaz. Bu övgünüzle o kendi zekâsına, kültürüne inanır da isteğinizi yerine getirmemeyi zekâsına uygun göremez. Maksadınıza ermiş olursunuz.» Bedia buralarını bildiğinden "İblise şeytanlık dersi verirsin" cümlesiyle kendini İblis'ten daha büyük bir ustalıkla bana koltuk veriyordu.⁽²⁾

Bedia elimden çekti, yan yana kanepeye oturduk. Gözlerini süze süze bana çevirerek:

«Hayatını hayatıma bağlayacak, sana bir müjde vereceğim.»

Şaşıracak:

«Hayatlarımız zaten bağlı değil mi ki, bunun için bir bağ müjdesinin gereği olsun?»

«Bağlı... Fakat müjdem o eski bağlılığı büsbütün kuvvetlendirecektir.»

---

(1) Pohpohluyordu; yalandan övüyordu

Maksadını anlar gibi oldum. Halecan içinde kalarak:

«Bu müjden nedir bakalım?»

«Sekiz ay sonra sana bir mini mini vâris takdim edeceğim.»

«O... Oo... O halde demek gebesiniz?»

«Kaç aylık?»

«Tahminime göre bir aylık...»

O anda zihnim o kadar karıştı ki, iki aydan beri yüzünü bile seyrek görüyorum. Bu rezalet ne demektir, feryadıyla avazım çıktığı kadar bağıracağım geldi. Gözümde lambalar söndü. Oda karardı. Ayaklarımın altında halı, başımın üstünde tavan fırıl fırıl dönüyor sanıyordum.

Cüretin, melunluğun bu derecesini artık ne zihnim, ne havsalam almıyordu. Dadı kalfanın getirdiği son mektuptaki «Önemli konu» kaydı aklıma geldi. O önemli konu işte bu olmalı dedim. O gizli buluşma yerinin, o sevda pazarının müthiş sırları artık yavaş yavaş meydana çıkıyordu. Bu kadar acılara tahammül, bu kadar kötülüğe göz yumduktan sonra bir de Fatin'in çocuğuna füzuli⁽¹⁾ baba mı olacağım? Ama olup olmayacağımı sormuyorlardı. İşte çocuğu bana müjdelilerle takdim ediyorlardı. Evet, dince ve kanunca o ceninin sebebi vücudu benim. Dünyaya gelince, büyüyünce o bana baba diyecek, ben ona evlat diyecektim.

Babam annem onu torun diye okşayacaklar, sevecekler. Felaketimi bu dehşetli dereceye getirinceye kadar niçin sabrettim? Artık bulunduğum yeri ve zamanı, o korkunç mevkiimi unuttum:

«Hanım bu olamaz,» avazıyla haykırdım.

Bedia bir hakaretli tavırla döndü. Yüzüme baktı. Beni yukardan aşağıya süzerek sordu:

«Olamayan nedir?»

«Şu aralık gebe kalmanız.»

Asıl maksadı anlamazlıktan gelerek:

---

(1) Gereksiz yere.

«Beni şiddetle sevdiğinizi iddia ediyorsunuz da aramızdaki bağa başka bir düğüm ekleyecek, muhabbetimize canlı bir delil olacak bu evlilik ürünümüzü müjdelememe karşı, olamaz, demeye sıkılmıyor musunuz? Yoksa bir evlat büyütecek servetten yoksun musunuz?»

«Hayır hanım, beni çıldırtma... Ben gebe kalma tarihine karşı çıkıyorum.»

«Eyvah... Alçak... Anladım... Benden, çocuğundan şüphe ediyorsun,» feryadı ve bir gözyaşı seliyle kanepenin üzerine kapandı. Bir süre dövündü, çırpındı. Nihayet bayılır gibi haller gösterdi. Güçsüz, kesik bir sesle:

«Acıyınız da bana bir yudum su veriniz. Bulabilirsiniz bir bardak zehir veriniz. Daha makbule geçer. Ben böyle müthiş bir şüphe altında yaşayamam. Bundan sonra koca diye yüzünüze bakamam. Yarın sabah eşyalarımı toplayayım, babamın evine gideyim. Mümkün değil burada oturamam. Ah ne alçaklık... Naki, bu alçaklık... Şu saatten tezi yok, beni bırakınız.»

Bedia'nın yarın sabah eşyalarını toplayıp evine gitmesi benim hiç hesabımda yoktu. Böyle bir durum işime gelmiyordu. Bu meseleyi temizlemenin, ancak o kanepedeki gizli gözde duran mektuplarla mümkün olabileceğini düşündüm. Mademki bu kadar sabrettim. Macera bu kirli dereceye geldi. Biraz daha metanet göstermek gerekiyordu. O beni nasıl kandırmaya uğraşıyorsa ben de ona karşı ancak hile, oyun, yalanla üstünlük sağlayabileceğimi anladım. Derhal ağız değiştirerek dedim ki:

«Bedia, çıldırıyor musun? Ne oluyorsun, anlayamıyorum.»

«Nasıl çıldırmam? Hain... Bir kadın için bundan büyük felaket mi olur?»

«Nasıl felaket?»

«Karnımdaki çocuktan şüphe ediyorsun.»

«Sus... O nasıl lakırdı? Şimdi ağzını tokatlarım.»

Derin bir tereddüt, tuhaf bir merakla yüzüme bakarak:

«Ya sen şimdi şu aralık gebe kalman olamaz. Gebe kalma tarihine karşı çıkıyorum, demedin mi?»

«Dedim. Bundan ne çıkar?»

«Her şey çıkar utanmaz...»

«Sevincimden deli gibi oldum, öyle söyledim. Gebe kalma tarihine itiraz etmem, bana böyle bir mutluluk vermekte şimdiye kadar geciktiğin içindir.»

«Haydi sözlerine başka mana ver bakalım!»

«Sözlerime başka mana vermenin gereği yok. Böyle müthiş bir şüpheye düşsem, önce seni, sonra kendimi öldürürüm.»

«Öldür, öldür. Zaten ölmedik nerem kaldı ki? Böyle bir şüpheye düşmen, beni öldürmekten daha korkunç bir hal değil midir?»

«Bedia, rica ederim, bu şüphe lakırdısını kaldır. Bu söz tüylerime ürperti veriyor. Senin gibi sağlam ifteli bir kadına karşı öyle bir zanda bulunmak alçaklığını bana isnada gönlün nasıl razı oluyor?»

«Bilmem sevgilim. Ya senin aklından zorun var ya benim... Ben ağzından çıkan sözlere mukabele ediyorum.»

«Saflığıma itimat edecek kadar huyumu, tabiatımı bilmiyor musun?»

«Bilirim, delisin... Fakat benim de zırdeli olduğunu unutma...»

«Artık bu yakışsız konuyu kapat... Şimdi çocuğumuzun geleceğini düşünelim.»

«Ne şefkatli bir babasın... Daha bir aylık ceninin geleceği şimdiden düşünülür mü? Bir aylık olduğunu da iyi bilmiyorum ya Naki... Haydi bunu beraber hesaplayalım. Ben daha fazla sanıyorum... Haniya, hastalığından önce... Aklına geliyor mu?»

«Evet, evet, hatırlıyorum.»

«O halde bir buçuk aylık demek?»

«Belki de fazla...»

Bu mide bozacak yalancı dolmayı da takımıyla işte böyle yuttuk. Karım beni kandırdığından dolayı memnun. Ben ağzımdan kaçırdığım ihtiyatsız sözlerin tamerine muvaffak olduğum için sevinçli... Gerçekten

dram renginde bir komedyaya ki, oyuncuların ustalıklarını alkışlamamak mümkün değil.

Ertesi sabah köşkün içine Bedia'nın gebelik haberi, bu sevinç getiren müjde bomba gibi patladı. Sevinçten artık annemin etekleri havada uçuyor... Zavalı kadın koşşa koşşa doğru bana geldi. Yanağımdan öperek:

«Naki, yakında torunumu da işte böyle öpeceğim. Ölmeden Allah bunu bana gösterecek değil mi? Çok şükür Tanrım, çok şükür... Sevinçten bir yerlerde duramıyorum. Çılgınlığımı bağışla yavrum.. Gidip Bedia'nın, gelinciğimin karnını okşuyorum. Torunum, yavrumun yavrusu, onun içinde değil mi?»

Gözlerim doldu. Annem gözyaşlarına dikkat ederrek:

«Neye ağlıyorsun tosunum?»

«Sevinçten.»

«Allah bilir sabahleyin benim de gözlerimden yaş geldi.»

«Anneciğim, bu kadar sevinmek iyi değildir. Dur bakalım. Daha anasının karnında... Bir aylık şeye bu kadar sevinilir mi?»

«Sus şimdi ağzını yırtarım. Öyle fena şey yorma. Hepimiz böyle anamızın karnında birer aylık değildik? Bak nasıl doğduk? Nasıl büyüdük?»

Sonra annem karşıma geçip oturdu. "Artık kundak takımını hazırlamalı"dan başladı. Torununu büyüttü. Midilliler aldı. Mektebe gönderdi, okuttu. Parlak şeritli bir zabıt⁽¹⁾ yaptı. Evlendirdi. Rütbesini paşalığa kadar yükseltti.

Oh, ben orada ne hallere giriyor, o gün Fatin'i bularak gebertmek, intikam almak isteğini yenemeyecek şiddetler peyda ediyordum.

Annem coştı. Sevincini taşırdıkça taşırdı. Nihayet kalktı. Galiba yine Bedia'nın karnını okşamaya gidiyordu...

Biraz sonra odama küçük halayık geldi, «Babanız sizi çağırıyor,» dedi.

---

(1) Subay.

Babam beni ne yapacak? Hiç şüphe yok, yakında dünyaya gelecek torunundan, işte bu mutluluk müjdesinden doğan sevincini bildirecek.

O anda acayip bir hale düştüm. Bedia'ya olan muhabbetim nefretle karışık bir alev halini aldı. İçimi yakıyordu. Ölmenin, bu alçaklığa tahammülden hayırlı olduğuna artık kanaat ettim. İntikam, intikam diye bu kelimelerin yüreğime verdiği bir şiddetle boğula boğula haykırdım.

(İşte limonata içilecek bir sıra... Fakat ne yazık, sürahide bir şey kalmamıştı. İkimizin de gözleri şişeye dikildi. Boş olduğunu gördük. Naki, asıl alevi şimdi alıyordu. Limonatadan dereler aksa bu ateşi söndürmeye yetmeyeceğini anlıyordum.

Bu defa yalnız Naki değil ben de yanıyordum. Ben de onun gibi bağırmak istiyordum. Misafirim bütün ateşli sözleriyle en ince sinirlerime kadar beni büyülemişti. Olanca dikkatimle onun dudaklarına asılmış gibiydim. O başını salladıkça ben de sallıyor, o titredikçe ben de titriyor, kısacası adeta manyetizma olmuşum.

Limonata yerine ikişer yudum su içtik. Naki biraz dinlendi. Yine başladı:)

— Babamın yanına girdim. «Gel bakalım beybaba» kelimeleriyle, iltifatlara boğularak kabul olundum. Evet artık beybaba oluyordum. Babamın hakkımda iltifat olarak sarfettiği bu sözde o zavallı adamın bu sözü söyleyişindeki saflığa rağmen ben öyle acı veren bir mana, öyle derin bir küçümseme hissettim ki, yer yarılsa beni yutsaydı o kadar ıstırap duymazdım.

Babam, bana babalığın şerefinden, zevkinden uzun uzun söz etti. O gerçek babalıktaki bu şerefi, bu tadı büyüttükçe gözümde füzuli babalıktaki aşağılık, utanç ters bir oranla büyüyordu.

Bu ezilmişlik, bu kahrolmuşluk nefsimi inhisar etmiyor,⁽¹⁾ ben onu büyükbabalık, büyükannelik sıfatlarıyla babama, anneme de mal ediyordum. Ne dehşet!...

---

(1) Sınırlanmıyor.

Babam dedi ki:

«Hayat Sigortası Kumpanyalarını dolaş da, nizam-namelerinden⁽¹⁾ bana birer nüsha getir.»

Şaşıarak:

«Ne yapacaksınız?»

«Doğacak çocuğa ayrıca bir servet sağlamak niyetindeyim.»

Aman Allahım, sen bana sabır ihsan eyle... Ağlaya ağlaya babamın ayaklarına kapanarak; «Babacığım, doğacak uğursuz çocuğun önce soyumuzdan geldiğini temin edelim. Servet meselesi sonraya kalsın,» diye bağıracağım geldi. Tahammülümün böyle sabrımı taşıran bir dereceye geldiğinden haberi olmayan babam, sızlayan kalbime bir mil sokar gibi bana ufak bir çıkın uzatarak, «Al şu yüz lirayı... Bu para ile bir hediye al. Tarafımdan gelinime takdim et. Hediye seçmeyi senin güzel tabiatına bırakıyorum.»

Of... Bedia'ya gebelik mükafatı... Çıkını aldım. Sarhoş gibi sendeleye sendeleye odadan dışarı fırladım. Şimdi ben bu yüz lira ile karıma ne hediye alayım? Mademki kaderim benimle olan acı alaycılığını bu dereceye vardırıyor. Ben de ona maskaralıklarla mukabele ederim.

Doğru kuyumcumuza gittim. Bir pırlanta «Maşallah» ısmarladım. Beni füzuli baba etmekteki çabasını yüceltmek için doğurduğu gün bunu Bedia'nın alnına asacaktım. Maşallah karıma, maşallah çocuğa!.. Özellikle maşallah bana... Hepimizi Tanrı, kötü gözlerden korusun. Bu ağırlamadan, bu kutlamadan, bu kararlı hizmette asıl önemli rolü olan gerçek gayret sahibi Fatin Beyefendi Hazretlerine isabetli bir hisse düşmediğine esef ettim. Onun hissesi, onun mükafatı hepimizinkinden büyük olmak gerekirdi.

Dünyanın hali tuhaftır. Benim o kadar zamandır gösterdiğim, canın dayanamayacağı sabır ve tahammülün mükafatı benim hiç de hak etmediğim o çocuk olduktan sonra Bedia'nın birkaç pırlanta ile taltifi...⁽²⁾

---

(1) Tüzüklerinden; yönetmeliklerinden.

(2) Ödüllendirilmesi.

Fatin Bey'in mükâfattan tamamıyla yoksunluğu insafa sığmaz, değil mi? Offf... Kaderin bu acı veren alayına benim kadar uğrayanlar az bulunur sanırım.

Annemle babamın bu halleri de ayrıca beni şiddetle üzen, etkileyen feci bir mesele hükmünü aldı. Karım sokağa çıksa da kanepenin gizli gözüne giren yeni bir mektup varsa bunu okuyarak şu çocuk, bu havadan gelen cenin işine dair kesin bir bilgi alsam merakıyla dört beş gün bekledim. Bedia evden bir tarafa gitmedi.

Belki dadıdan bir haber vardır ümidiyle kaleme gittim. Odacıya sordum. «Dün geldi, sizi aradı. Bugün yine geleceğini söyledi,» dedi.

Anlaşılan yine bir mektup var ki, dadı beni arıyor, dedim. Allah razı olsun, kalfa beni çok bekletmedi, geldi. Fakat bu defa zavallı kadın büyük bir telaş içindeydi. Hemen sordum:

«Dadıcığım ne haber?»

«Bu defaki haberi fenadır efem.»

«Ne oldu?»

«İşlerisini bütün bütümünü karıştı. Fotin Bey'iyle Nazire Hanım kavga ettiler.»

«Niçin?»

«Sebebisine bizim haberimiz yoktur efem. O kör olasınca Fotini evden gitti. Onu bu aralık çok azgınlısı vardır. Küçükhanım bayıldı. Sonra orta yerlerime adamlar koyduk. Fotin Bey'e rica olundu. Yine getirildi efem. Sizden bir haberi var mıdır efem? (Boğazını göstererek) Merakisi işte buraya çıktı.»

«Hayır. Bende bir haber yok. Yeni mektup geldi mi?»

Dadı kulağıma eğilerek yavaşça:

«Mektuplar eski yerlerinde yoktur efem... Küçükhanım aradı bulamadı. Fotin Bey'ini kaldırmış.»

«Mektupları küçükhanımın okuttuğunu anlamış da mı kaldırmış?»

«İşte orasını belli değildir efem.»

«Eğer iş duyulmamışsa küçükhanıma söyle. Aman gayret etsin, hiçbir şey sezdirmesin. Sonra onun da benim de halimiz fena olur.»

Dadı, «Söylerim, söylerim,» mırıltılarıyla gitti. Demek ki, iş sarpa sarmış? Ya Bedia da mektupları mahut⁽¹⁾ gözden kaldırdı ise? Acaba ipliklerinin pazara çıktığından kuşkulandılar mı?

8

Mevsim ekim ortasını buldu. İstanbul'daki konağımıza indik, Bedia'nın karnı sivrildikçe ailemizde neşe ve sevinç büyüyordu. Babam sigorta nizamnamelerini inceliyor, annem gelinin yüklü karnını okşamakla vakit geçiriyorken kuyumcu da beri yandan pırlanta maşallahı yetiştirmeye uğraşıyordu.

Vakit geçirmek için her tür teselli sebebinden yoksun kalan yalnız bendim. Bu gebelik meselesinin beynime verdiği acı ağırlık son dereceyi buldu. Asabiliğim arttı. Vara yoğa kızar, iltifat yollu bir sözü bile artık kaldırmaz olmuştum.

Hasta mıyım? Sağ mıyım? Deli miyim, akıllı mıyım? Gerçekten fark edemez oldum. Hasta isem artık ölüm, deli isem hiçbir üzüntü duymayacak biçimde bütün duygularımın yok olmasını temenni ediyordum. Bir saatine bile dayanılmaz bir cehennem hayatı geçiriyordum.

İstanbul'a göç edeli iki ay oldu. Karımdan bir fırsat bulup da kanepenin gözünü muayene edemedim. Dadı kalfa yine ara sıra daireye geliyor, fakat artık o bana mektup getirmiyor, benden bilgi almaya uğraşıyordu.

Göç sırasında karım kanepede biçimindeki o evrak hazinesini özenle halılara sararak kendi uşağının devamlı dikkatine bırakmıştı. Kanepede konağa göç etmeden, Bedia indi. Kısacası muayene için bana vakit kalmamıştı.

İstanbul'da karımla odalarımız yine ayrı... Birbirimizin odasına ara sıra misafir gidiyoruz. O müthiş ya-

---

(1) Bildiğimiz.

rım baş ağrısı Bedia'ya azıcık aman verirse bir iki saat konuşabiliyoruz.

Nasılsa bir gün Bedia, babasının evine gideceğini söyleyerek erkenden sokağa çıktı. Ben bu fırsatı ganimet bilerek kanepenin bulunduğu yatak odasına can attım. Kapıyı sürmeledim. Gözü açtım. Baktım bütün mektup desteleri, Fatin'in fotoğrafı hepsi yerli yerinde... İnceledikten sonra anladım ki, gözü ilk açışından beri yedi sekiz mektup daha alınıp verilmiş. Bunlardan Fatin'den gelenlerle karımın ona yazdıklarının müsveddeleri hep var. Bunları birer birer okudum. Bana oynadıkları bu rezilce komedyanın gözümde bir tek gizli noktası kalmadı. «Gizli sevda yeri» adını verdikleri buluşma yerini de öğrendim. Karagümrük'te (...) sokağında zenci Şirin Kadın'ın evi...

Şirin Kadın, Fatin'in azatlı⁽¹⁾ dadısı imiş. Fatin,ile karım oraya karı koca gibi giderlermiş. Gerçeği yalnız Şirin Kadın biliyormuş. Mahalleliye Bedia'yı, Nazire olmak üzere tanıtmışlar. Karım araba ile Çarşıkapısı'na kadar gelirmiş. Nikoli'yi arabasıyla Nuruosmaniye camiinin avlusunda bırakır, kendisi halayığı ile çarşının bir kapısından girip ötekinden çıkarak bir kira arabasına binip soluğu Karagümrük'te almış.

Fatin de tabii orada bulunurmuş. Beni füzuli baba eden bu buluşmaların uzun uzadıya açıklamalarını, bütün ayrıntılarını okudukça başımın içinde beynim fıkır fıkır kaynıyor gibi beni bir ümitsizlik ateşi kapladı. Bu rezilce mektupların hepsini geçerek yalnız çocuğun Fatin'den olduğunu ispat eden mektubu okuyayım.

(Naki Bey, elindeki kâğıtların arasından o mektubu seçerek okumaya başladı:)

«Fatinciğim,

«Maddi manevi yardımına muhtaç olduğum gün işte geldi. Bana teselli ver. Ya artık beni öldür. Hayatımın bir cinayeti gibi gönlümde sakladığım dizgin zapta girmez, o dik başlı sevdanın mevsimsiz meyvesi artık

---

(1) Sonradan özgürlüğünü kazanmış köle.

vücudumu şişiriyor. Ben böyle hıyanetle yüklü bir vücutla kocamın, kayınpeder ve kayınväldemin huzurlarında gezinerek bu kötülük nişanesine karşı onların gafilce okşamalarına, takdirlerine uğradıkça ölüp ölüp de diriliyorum.

«Of ne çirkin komedya değil mi? Her işin yapılışını dimağın yaratılıştan oluşumuna veren, işi yapanları pek sorumlu tutmamak isteyen filozofların sözlerini ben şimdi reddediyorum. Çok ileri vardık. İsteseydik biraz daha dikkatli davranabilir, bugün vicdanlarımızı karşı bu kadar mahcup, kusurlu, eksikli kalmazdık.

«Benim için, bir kadın için, bu öyle ayıplanacak bir şeydir ki, seninle evlendikten sonra sevdanın şiddetine itidal geldiği zaman beni lanetlemede en ileri varacak ihtimal ki sen olacaksın. Bugün ortaklaşa işlenen şeyden sonra senin bir tenkitçi kesilmenden korkuyorum. Bir boranın zarar ziyanı geçtikten sonra belli olur. Bugün başımızdan bir sevda rüzgârı esiyor. Onun şiddetiyle, onun etkisiyle sarsılıyor, gittiğimiz yolu bilmiyoruz. Şimdi öyle hissediyorum ki, hedefe doğru attığımız adımlar bir mutluluğa, bir gül bahçesine çıkmayaaktır. Sonu karanlık, müthiş görüyorum.

«Sevdanızın bana verdiği cüretle gebeliğimin açığa vurulması hakkındaki kararımızı harfî harfine yerine getirdim. Bu uygunsuz yol üzerinde ilerlemekten korkuyorum. Titriyorum. Fakat ilk adımı attıktan sonra geri dönmeye imkân var mı? Bu tehlikeli yoldan beni geçirebilecek yardım elini ve tesellilerini bir an benden esirgeme. Çünkü etrafımı saran uçurumların derinliği bende yürümeye güç bırakmıyor.

«Bak nasıl oldu Fatin? Gebe olduğumu bildirdiğim zaman kocam büyük bir şaşkınlık içinde kaldı. Haykırarak gebe kalma tarihine karşı çıktı. Bu şüphesinden dolayı kendisini alçaklıkla suçlayarak yaygaralar kopardım. Bütün bütün şaşırdı. Vicdani kanaati nedir, bilemem.

«Sonra tevekkülle kadere boyun eğerek her şeyi kabul etti. Aldandı mı, aldanmadı mı? Gözlerinde bu iki hükmü de kuvvetlendiren tuhaf belirtiler beni öldürdü. Öldürüyor.

«Haydi Naki'yi aldanmış diyelim. Biz kendi kendimizi nasıl aldatacağız? Oyunumuzun son noktasına kadar başarı elde edip ondan ayrılarak seninle evlendiğimi düşünsek bile nüfus sicilinde Naki'nin oğlu diye kaydolunacak o çocuk, o Fatinoğlu, o sahte adla yaşadıkça bu rezaletimizi her an onun alnında okuyarak acı duymayacak mıyız? Ama başka biçimde harekete imkân var mıydı? Kocalı bir kadın, doğuracağı çocuğun başkasına ait olduğunu nasıl ilan edebilir?

«Fatin, artık başım dönüyor. Yazamayacağım. O döl karnımda büyüdükçe bütün zorluklar, tehlikeler de onunla beraber artıyor. Bütün bu talihimin belalarına karşı tek tesellim muhabbetindir. Şu hareketimizi beğenmiyor, seni de, kendimi de ayıplıyorum.

«Ama seni sevdiğime pişman değilim. Naki'yi sevmiyorum. Sevmeyeceğim. Ne yapayım? Seni, beni bu tehlikelere düşüren kader, Naki'ye de füzuli babalık şerefi tevcih etti.⁽¹⁾ Kendimi teselli için daha başka sözler arıyor, bulamıyorum. Bunları artık senden bekliyorum.

«Fatin, beni mektupsuz bırakma. Ölürüm. Şu ıstıraplı mektubuma seni güldürecek bir şey ekleyeyim mi? Loğusalığımda temiz alnıma takılmak için bir pırlanta «maşallah» ismarladılar. O pırlantalar alnımda parladıkça her gören, yüzüme karşı o takdir cümlesini tekrar edecek: Maşallah... Maşallah... Artık yetişir...

Bedia'n»

Karım, pişmanlığını bildirerek başladığı mektubu işte böyle rezaletle bitirmiş. Cüretine nazar değmesin... Maşallah...

Şu gözler yakıcı satırları okumaktan meydana gelen acılarım bu kadarla da kalmadı. Bedia'nın bu mektubuna sevgilisi Fatin Bey'in bir cevabı, çok uzun bir teselli mektubu var. Fakat artık bunu başından sonuna kadar size okumaya kendimde tahammül, kuvvet

---

(1) Verdi.

göremiyorum. Çünkü melun herif bu mektubundaki teselli rezaletini ayyuka çıkarmış. Bedia'nın gösterdiği nedametlere,⁽¹⁾ endişelere adeta karşı geliyor. Kendinin züğürtlüğünden söz ederek kendisinden olma çocuğun Naki adına tescilinden o çocuk için bir mutsuzluk değil tersine büyük bir mutluluk tasavvur ediyor. Miras yolu ile çocuğun ilerde edeceği kâr ve büyük çıkarlardan bahsediyor.

Teselli adına daha o kadar neşeli, alçakça fikirler ileriye sürüyor ki, onları burada size tekrardan utanç duyarım.

Karımın mektubundaki bütün acı veren ifadeler ve son cümlelerindeki utanmazca sözleri içinde beni en çok üzen «Naki'yi sevmiyorum. Sevmeyeceğim,» kelimeleriyle hakkımda açığa vurduğu nefret olmuştu. Bu gerçeği o saatte öğrenmiyorum. Çoktan biliyordum. Fakat sevilmediğimi her öğrenişimde hissettiğim ıstırap bilmem neden öncekilerden daha şiddetli oluyordu.

Sevmiyormuş... Sevmeyecekmiş... Kendimi sevdirmek için bir çare var mı?.. Yok... Her rezalete karşı gösterdiğim tahammül, çektiğim acılarla karımın hakkımdaki bu nefretini artırmış oluyordum.

Yine intihar fikri dimağımı sardı. Benim için tek deva... Kurtuluş yolu bu... Fakat bir defa buna kesinlikle karar vermeli. İki saat sonra fikrimden alçakça caymamalıyım. Bu müthiş kararı kesinleştirmek için ne yapmalı? Oradaki kâğıtları, bu çocuğun kimden olduğunu ispat eden belgeleri oradan alıp çekilmeli... Bu cinayetini inkâr kabul etmez biçimde o gece karımın yüzüne vurmali. Bedia ile geçecek korkunç cevaplaşmadan sonra işin alacağı rene göre hareket etmeli. Beni kandırma yoluna giderse aldanmamalı.

Fakat artık bu kadar açıklığa karşı kandırmaya, aldanmaya imkân var mı? Cinayetini itiraf etmesinin de gereği yok. Mektuplar hep kendi elyazısıyla yazılmış. Bunları ben yazmadım diyemez ya... Şiddetle hakaret ederek, küçültücü bir muamele ile ayıbını yüzüne çarpıp ertesi gün babasının evine göndermeli... Ay-

---

(1) Pişmanlıklara.

rıldıktan sonra üzüntülerimi yatıştırabilirsem ne iyi... Bunu yapamazsam hayatıma son vermeli vesselam...

Bu kararımдан vazgeçmek ihtimalini ortadan kaldırmak için bütün mektupları, kâğıtları ve Fatin'in resmini gözden çıkardım. Gözü kapayarak kanepeyi yine eski yerine getirdim. Oradan çıktım. Kendi odama girdim. Fakat zihnimde peyda olan karışıklık beni deliden beter bir hale getirdi. Ben ateş püskürerek beş aşağı beş yukarı gezinirken karım köşke döndü. Odasına girdi. Şimdi gizli gözü muayene ederse iş meydana çıkacak... Çünkü orada bir şey bulamayacak.

Bu yoldan hareket ettiğime iyi mi ettim, fena mı? Artık ne ettimse ettim. İş işten geçti. Tanrı sonunu hayır eyleye...

Ezan oldu. Saat yarıma geldi. Karım tarafından hiç ses seda yok. O akşam, kadın erkek ailece bir sofraya oturduk. Yemek yedik. Bedia'nın halinde hiçbir değişiklik, üzüntü eseri görmedim. Babasının evine gidip geldiği sırada kendine hava çarpmış, yine yarım baş ağrısı tutmuş. Başında çatkı vardı. Fakat oldukça şen bulunuyor, söylüyor, gülüyordu.

Karımın o berbat yarım baş ağrısına rağmen gösterdiği bu neşeden anladım ki, henüz kanepenin gözünü muayene etmemiş. Mektupların, fotoğrafın yerlerinde yeller estiğinden haberi yok. Ben de olabildiğince üzüntümü gizlemeye gayret ettim.

Yemekten sonra odama çekildim. Kapıyı kilitledim. Mektupları uzun uzadıya okumaya koyuldum. Öyle satırlara, öyle kelimelere rastladım ki, insanın kalbi demirden olsa bunların verdiği sıkıntı ile, halecanla erir.

Bakınız karım bir mektubunda ne diyor:

«Fatin!.. Kocam üzerindeki azap verişlerimin şiddetini artırdıkça onun bana olan muhabbeti büyüyor. Bu herifin gönlünü eziyet gördükçe semiren hayvanlara benzetiyorum. Böyle dışı insan, içi hayvan kocamdan başka bir yaratık görmedim. Boşanmamı gerektiren hallerde ben aşırılığa vardıkça, o bana dört elle sarılıyor. Boşamazsa ne yapacağız? Bunun bir kestirme yolu var ama bu son çareyi sana bile söylemekten kor-

kuyorum. Kesin fakat korkunç bir çare... Ne olduğunu anladın ya?.. Planımızın başarıya ulaşmasından ümidimi kestikçe böyle fena şeyler düşünüyorum...»

Bedia'nın Fatin'e bile söylemekten korktuğu kesin fakat korkunç çare acaba nedir? Ne olacak? Galiba karım nikâh boyunduruğundan kurtulmak için çaresiz kaldığı ümitsiz günlerinde beni zehirleyecek, bu yolu düşünüyor... Böyle bir iyilikte bulunmuş olsa daha isabet etmiş, beni kendi eliyle atmış olduğu ıstırap cehenneminden yine kendisi kurtarmış olur.

Fakat Bedia'nın maksadına ulaşmak için cüretini böyle bir cinayet fikrine kadar vardırması.. Bu korkunç sözü ateşten bir burğu gibi beynimi oymaya başladı. Karımı o güzelliği, o tazeliğiyle gözlerimin önüne getirdim. Yüzü ile tabiatını, ahlakını, görünüşü ile iç yüzünü düşündüm. O güzelliğin örttüğü bu çirkinlik bana dehşet verdi. İlk defa olarak kendisinden tiksindir, iğrenir gibi oldum. Böyle uğursuz bir kadının eliyle ölmeyi erkeklik şanıma yediremem. Gözlerimi yumup bu işi kısa kesmek gerekti. Onun ayrılık acısıyla ölürsem, böyle aşağılık bir yaratıktan soğuyamadığım, böyle bir yaratılıştaki olduğum için bu ölüm benim için uygun bir ceza olsun, dedim.

Başka bir mektupta da şu cümleleri okudum:

«Fatin... Ben bu komedyamıza Bir Muadele-i Sevda⁽¹⁾ adını veriyorum. Niçin biliyor musun? Naki ile aramdaki muhabbet halleri aynı seninle Nazire arasında da geçmekte... Mesela:

«(Naki-Bedia) — (Fatin-Nazire) = (Sevdanın Değer Toplamı) desek denklem kurulmuş oluyor.

«Değerlerin yer değiştirmesiyle olacak çözüm şeklini sonraya bırakıyorum.»

Bu denklem üzerine kendi kendime uzun uzadıya düşündüm. Fakat artık gözlerimden yaş gelmiyor. Yalnız çok şiddetli bir intikam arzusu bende sabra güç bırakmıyordu. "Durunuz, komedyanızın sonunu ben bu gece size oynayıvereyim," dedim.

---

(1) Bir Sevda Denklemi.

Dolabımın içinde Bedia'nın bir fotoğrafı vardı. Bunu kendi makinemle almıştım. O fotoğrafı çıkardım. Bedia'nın resmi ortaya, benimki ile Fatin'inki iki yana gelmek üzere üçünü yazıhanemin dayandığı duvara astım. Kalın kamyş kalemle özenerek «Bir Muadele-i Sevda" levhası yazdım. Bunu da o üç fotoğrafın üstüne astım. Hepsini siyah bir canfes⁽¹⁾ örtü ile örttüm.

Mektupları deste deste yazıhanemin üzerine dizdim. Bu komedya dekorunu güzelce aydınlatmak için bir sıraya dört tane büyük lamba koydum. Sahne düzenini bu biçimde tamamladıktan sonra aktrisi oyun alanına çağırmak üzere zile bastım. İçeri giren halayığa:

«Bedia Hanımefendi'ye söyle, lütfen biraz buraya teşrif buyursunlar,» emrini verdim.

Her tarafım zangır zangır titriyordu. Metin olmak için birbiri üzerine üç dört konyak içtim. Bir çeyrek, yirmi dakika geçtikten sonra karım uzun bir sabahlık içinde salına salına yürüyüşü ile odaya girdi.

Hemen kapıyı kilitleyip anahtarı üzerinden aldım. Bedia, bir sıraya yanan lambaları, duvardaki siyah örtüyü görünce birdenbire hiçbir şey anlayamayarak şaşkırdı. Bana şaşkınca bir bakış fırlatarak:

«Bu siyah örtü nedir? Beni korkutma Allahaşkına...»

«Tiyatro perdesi hanımcığım...»

«Gebe kadına böyle siyah perdeli oyunlar gösterilir mi? Bana acımıyorsan bari karnımdaki çocuğuna merhamet et...»

«Bazı oyunların perdeleri böyle siyah olmak gerekir.»

Bunu söyledikten sonra hemen fotoğrafların üzerinden örtüyü çektim. Dehşet denilen şey, bütün korkunç görüntüsü ile canlanmış da önüne çıkmış gibi Bedia'nın gözleri büyüdü. Saçları ürperdi. Bir iki adım geriye çekilerek parmağıyla Fatin'in resmini gösterip haykırdı:

«O sağ tarafımdaki herif kim?»

«Karnınızdaki çocuğun babası Fatin Beyefendi...»

---

(1) İnce dokunmuş ipekli kumaş.

Bu korkunç cevaba karşı ileri, öne bir iki sendeledi. Düşmemek için kanepeye tutundu. İkimizde de bet beniz ölüye dönmüştü. Yuvalarından fırlamış gözlerimizle birbirimize bakıyorduk.

Bir süre sonra karım ne dediğini bilmez korkunç bir şaşkınlıkla yumruklarını sıkarak, dişlerini gıcırdatarak:

«Nasıl çocuk?... Nasıl Fatin Bey?»

«Çocuk karnınızda... Fatin Bey de gönlünüzde... Bu Muadele-i Sevda oyununun birinci aktörü, Nazire Hanım'ın kocası, sizin âşığınız Fatin Bey'i bilemediniz mi? Resmine dikkat ediniz, tanırırsınız... Muhabbetinin meyvesi karnınızı şişiren Fatin Bey...»

«Muhabbetinin meyvesi mi?»

«Öyle ya!..»

«Hayır. İftira ediyorlar.»

«İftira eden yok. Çocuğun Fatin'den olduğu kesin... Kendi el yazınızla yazılmış belgeler, yazıhanenin üzerinde duruyor. Görmüyor musunuz?»

Bedia korkunç bir bakışla kordelalarla bağlı mektup destelerine baktı. Bir kahkaha salıvererek yere yıkıldı. Güldü, güldü, güldü. Deliriyor sandım. Sonra bu kahkahaları boğuk boğuk bir ağlama izledi. Daha sonra sesi kesildi.

Bir süre kendinden geçmiş gibi bir halde yattı. Göstereceği son hareketleri bekleyerek ben kendisini tamamiyle kendi haline bıraktım.

Benim de dizlerimde ayakta duracak derman kalmamıştı. Duvara dayanarak öylece bekliyordum. Yattığı yerden birdenbire ayağa kalktı. Oda kapısına koştu. Kapıyı kilitli bulunca geri döndü. Odanın ortasına kadar geldi. Artık yüzüme bakamıyordu. Acıklı bir utançlıkla bir süre elleriyle yüzünü kapadı. Yine hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ayakta duramıyor, sallanıyordu. Nihayet, «Beni öldür!» diyerek geldi, ayaklarına kapandı. İşte şimdi ölür müsün, öldürür müsün?..

Ayaklarımı, sel gibi inen gözyaşlarıyla ıslatarak öpüyordu. Şeriat bakımından bana, kalbinden başka bir erkeğe bağlı olan bu aşağılık yaratığın, azgın sev-

dasıyla cinayet işlemeye hazır bu kötü kadının o perişan haline, gerçek bir üzüntü içinde göstermeye uğraştığı yapma pişmanlığa baktım. Acı acı düşünerek güldüm.

Evet, ikimiz de acınacak birer halde idik. Ben ona olan düşkünlüğüm, o da Fatin için çektiği sevdası yüzünden ikimiz de alçalmış, hisce, ahlakça o aşağılık duruma düşmüştük. İşi bu acıklı sonuca getirmekte benim de hemen hemen karım kadar rolüm olmuştu. O aldatmakta, ben aldanmakta devam edersek tehlike büyüyecekti. Herhalde macerayı kısa kesmek gerekiyordu. Gözyaşlarımı tutamayarak dedim ki:

«Hanım, kalk... Nefret ettiğin bir adamın ayaklarını öpme. Ben seni öldürmem. Seni öldürse öldürse Fatin'in sevdası öldürür. Yaşamamak istiyorsan ölümünü benden değil ondan dile...

«Düzenlediğiniz komedyanın sonunda ölmek var mıydı? Olsa bile bana aitti. Belki de hâlâ öyledir. Oyununuzu güzel oynadınız. İşte yarın sizi bırakacağım. Babanızın evine göndereceğim. Muhabbete layık olmayan sizin gibi bir kadını sevmekten başka bir kabahatim olmadığını biliyorsunuz. Bu günahım için artık bu kadar ceza yeter.»

Karım uzun bir iniltiyle dedi ki:

«Yaşamak için affınıza muhtacım Naki... Bir ağır kâbustan uyanıyor gibiyim. Sevdiğim Fatin değil, meğer sizmişsiniz...»

«Yok hanımefendi... Size olan aşırı muhabbetimi kötüye kullanmakta bu kadar ileri varmayınız. Benim için artık bir mutluluk imkânı varsa o da sizden ayrılmaktadır. Bana çektirdiğiniz yetişir. Şu saatte sizi bir el kadını olmak üzere kabul ediyorum. Karım saymış olsam tepelemem, belki de öldürmem gerekir.»

«İşte ben de onu rica ediyorum. Öldürünüz diyorum.»

Yumuşaklığımı koruyamayarak haykırdım:

«Haydi sizi geberteyim...Ya karnınızdaki piçi, o masumu birlikte öldürmeye ne hakkım var?»

Karım baygın bir halde yarı anlaşılır bir sesle:

«Bir hançer vuruşunun, bir tabanca kurşununun bana bu azarlamanızdan daha tatlı geleceğine şüphe etmeyiniz. Cisim olarak öldürmeyecekseniz, ruhça yok etmede bu kadar ileri varmayınız. İşte ben yaratılışça iğrenç, uğursuz bir yaratığım. Artık yüzünüze bakamıyorum. Zerre kadar acımanız varsa kapıyı açınız. Beni odama salıveriniz...»

Oda kapısını açtım:

«Buyurunuz...» dedim.

Bedia çok şiddetli bir içtenliğe benzer bir istekle iki ayağıma sarıldı. Titreye titreye öptü. Ayaklarımı çekmek istedim. Asabi sarılışlarından kurtaramadım. Sarhoş gibi sallana sallana yerden kalktı. Bana üzüntülü, yalvarırcasına, bir veda bakışı ile bakarak çıktı gitti.

Bu pişmanlığı acaba içten miydi? Karımı affetmek için kalbimde kaynamaya başlayan arzuyu yenemeyecek bir hale geldim. Oda kapımı tekrar kilitledim. Eseflenmemin aldığı şiddete oranla çıldırmak pek ehven⁽¹⁾ kalırdı.

Evet, pişmanlığı ciddi miydi? Ciddi bile olsa artık aramızda düşüp kalkma imkânı kalmış mıydı? Bu soruları kendi kendime yüz defa tekrar ettim. Bu ümitsizce sorularıma verilecek cevapları artık ne kendim verebilirdim, ne Bedia...

Bunların gereken cevapları inandırıcı bir açıklıkla o mektuplarda, yazıhanemin üzerinde deste deste duran aşk mektuplarında yazılıydı. Her satırı benim gibi sevdalı, ayrılık hükmü giymiş bir kocayı çıldırtmaya yeter o mektupları tekrar birer birer okudum. Hayır... Hayır... Uyuşma imkânı düşünülemezdi.

Nazire'nin adı geçtikçe bu mutsuz kadın için yüreğim sızlıyordu. Sabaha karşı döşeğime girdim. Uyumuş muyum, bayılmış mıyım, bilemiyorum. Gözlerimi açtığım zaman ortalığı aydınlık, ümitsiz gözyaşlarımdan yastık örtümü sırsıklam ıslanmış buldum.

O felaket gecemi izleyen bugün, bana daha korkunç göründü. Çünkü o gün Bedia'yı boşayarak baba-

---

(1) Daha kolay.

sının evine gönderecektim. Kesin kararımda kendim için gerekli saydığım şiddete rağmen kalbimde bir arzu, bir emel uyanmıştı ki, onu kendi kendime itiraftan bile sıkılıyordum.

Bedia gelse, yine ayaklarıma kapansa, gerçekten pişman olduğuna beni inandıracak sözler söylese, kendini alçaltan yalvarmalarda bulunsa, boşanmamak istese... Of... Böylesine şiddetli bir seveda, deva kabul etmez marazların en müthişi imiş.

Bu macera üzerine Bedia ile gelip çatacak ikinci buluşmamda çok büyük bir tehlike karşısında buluna-
cağım. Af isteğiyle ve kendisine acımamı dileyerek bir daha ayaklarıma kapansa, aman dilemesine karşı gele-meyeceğim. Evet bu zaafı hissediyorum.

Fakat benim kararım ne idi? O kadına karşı son yenilgimi hissedince onun sahte okşamarlarına bedel bir tabanca kurşunu ile beynimi bu aşk marazından kurtarmak... Şu saate kadar gösterdiğim korkaklık, yüreksizlik yetişir.

Tabancamı çıkardım. Altı gözü de dolu olduğunu muayene ettikten sonra yazıhanemin üzerine koydum. Babama, anneme ufacık bir veda mektubu yazdım. İntiharımdan dolayı kimseyi rahatsız ve sonsuz ayrılığa bilerek ve isteyerek cüret etmiş olduğum için beni ayıplamamalarını rica ettim.

Düşünme gücüm yanıyordu. Zihince o kadar sıkıntı içinde idim ki, intihar ettikten sonra bile cansız cese-dimin bu müthiş acılardan kurtulabileceğine ihtimal veremiyordum.

Tabancamı elime alacağım sırada odamın kapısı güm güm vuruldu. Annemin, «Naki, kapıyı aç.. Karın ölüyor,» feryadıyla bağırdığını işittim. Kendi kendime, ha demek Bedia benden önce davranmış, dedim. Hemen tabancayı saklayarak kapıyı açtım. Annem mos-mor bir yüzle karşıma çıkarak ağlaya ağlaya:

«Karının ettiği deliliği biliyor musun?»

«Ne yapmış?»

«İlaç kullanarak çocuğu düşürmüş. Kendi de ümitsiz bir halde baygın yatıyor.»

«İlaç kullandığını ne biliyorsunuz?»

«Kullandığı tozun kutusu başucunda duruyor. A yavrum, konağın içinde sabahtan beri kıyamet kopuyor. Getirtmediğimiz ne ebe kaldı, ne hekim... Sana haber vermememizi kendisi rica etti. Onun için bu zamana kadar sabretti. Bu ne uykusu yavrum? Gelini-min kaybettiği kanı görsen şaşarsın... Torunum oğlan-mış... Üç dört aylık var. Leğende kan içinde yüzüyor. Doğaymış tosun gibi olacaktı... Katil karı evladına nasıl kıydı bilmem ki?..»

Derhal dışarıya fırladım. Bedia'nın odasına koştum. Dağınık saçları arasında kalmış balmumu gibi bir yüzle karım baygın döşğinde yatıyordu. Bedia'yı o halde görünce aleyhindeki bütün şiddetim, düşmanlığım geçer gibi bir acıma hissine kapıldım. Yavaşça elinden tuttum. Gözlerini açtı. Bitik bir halde, derin bir ümitsizlikle yüzüme dikti. Bir süre birbirimizle baktık. Kendisiyle evlendim evleneli Bedia'nın bana bakan gözlerinde hissettiğim ilk içtenlik işte bu idi.

İkimizin de halimizde anlatılmaz bir çeşit çok acı veren bir tereddüt vardı. Birbirimizi hem seviyor ama yine de birbirimizden korkuyor gibiydik. O benden yine af dilemek istiyor, fakat buna cesaret edemiyordu. Ben de kendimde af kelimesini söylemeye kuvvet bulamıyordum.

Kapıyı kapayıp yanma oturmamı eliyle işaret etti. Sözüne itaatle yanına oturdum. Kuvvetsiz bir sesle sordu:

«Beni affettiniz mi?»

«Ettim.»

«Sizi seviyorum...»

İşte yalnız bu sözünü onaylayamayarak üzüntü ile önüme baktım. Baygınlık geçirir gibi süzgün bir yüzle Bedia tekrar:

«Artık siz beni sevmiyorsunuz değil mi?»

«Belki...»

«Haklısınız... Ben sevilecek bir yaratık değilim. Kendimden nefret ediyorum. Karnımdaki cinayet esirime ölmek için çocuğu düşürmeye cüret ettim. Fakat henüz ölemedim.»

«Niçin öleceksiniz? Allah daha çok vakit ömür versin... Ölümünüze eseflenerek ağlayacak dostlarınız bulunduğunu unutuyor musunuz? Onlara yazık değil mi?»

«Şimdi sizden başka kimseyi düşünmüyorum.»

«Beni affettiğinizi yeniden söyleyiniz. Ağzınızdan o kelimeyi bir daha işiteyim.»

«Affettim...»

Ferahlık verici bir hava teneffüs etmeye uğraşır gibi garip bir sevinçle biraz başını kaldırarak:

«Âlicenaplığınızı⁽¹⁾ tebrik ederim. Siz beni affettiniz ama ben kendi kendimi affetmeyeceğim. Kendi cezamı kendim tertip...»

Alt tarafını söyleyemedi... Kesildi. Ağlamak için gözlerini kırıpıştırdı. Fakat kansızlık etkisiyle gözlerinden yaş gelmiyordu. Derin bir pişmanlık manasıyla yine bir süre gözlerini bana dikti. Dayanamayarak sordum:

«Kendiniz için tertip edeceğiniz ceza nedir?»

«Sizden ayrılmak...»

«Bunu kendinizce bir ceza mı sayıyorsunuz?»

«Evet en müthiş bir ceza.. Çünkü sizi seviyorum.»

«Peki, dediğiniz gibi olsun.»

Ufak bir baygınlık daha geldi. Bitik bir halde gözlerini kapadı. On dakikalık bir dinlenmeden sonra yine biraz toparlanmış görünerek dedi ki:

«Ben size layık bir karı değilim. Artık bu defa sizi aldatmadığıma eminsiniz ya?..»

Doğrusu yürekten pek emin değildim. Gözlerinde gördüğüm ilk içtenliği derece derece kaybediyordum. Fakat o halsizliğine, hastalığına acıyarak üzmemek için:

«Eminim...» dedim.

Bu cevabım üzerine yine başını zorlukla yastıktan kaldırarak:

---

(1) Gönülünüzün yüceliğini.

«Sizden af isteyişimin vicdanımı ezen korkunç bir azabı biraz hafifletmek içindir. Yoksa sizinle yaşamak fikrinden değildir. Huyumu değiştirdiğime ben kendim ihtimal veremiyorum ki, sizi buna inandırmaya çalışayım... Ben herhalde yine o eski kadını. Bu affetme yüceliğimize ancak şu doğru sözlerimle layık olabilirim. Şu saatte sizi seviyorum. Fakat bu muhabbetimin sizi mutlu edebileceğine inanıyorum. Artık sizi aldatmak istemiyorum. Aramızda bu müthiş hatıralar yaşadıkça benimle mutlu olamazsınız.»

Bu sözlerinden anladım ki, Bedia beni hâlâ sevmiyor. Yalnız gönlümü alarak benden ayrılmak istiyor. Bu ayrılığı kendi hakkında bir ceza gibi göstererek bununla beni teselliye uğraşıyor.

Bu sözlerine karşılık yüzümde peyda olan keder ve şaşmadan zihnimden geçenleri anlayarak dedi ki:

«Şu pişmanlığımın gönlümde size karşı büyük bir muhabbet uyandırdığına inanmak istemiyorsunuz. Sizi füzuli babalıktan kurtarmak için çocuğu düşürmeye cürette hayatımı tehlikeye koydum. Bu fedakârlığım bir muhabbet delili değil midir? Bu yattığım döşekten henüz sağ kalkacağım belli değil. Hayatımın sonu olmak ihtimali bulunan bu mutsuz saatimde Tanrının adına yemin ederim ki, sizi seviyorum. Cinayetimden pişmanım. Fakat çok çirkin, iğrenç cinayetlerden olan bu hareketim, bundan sonra karınız olarak yanınızda kalmama engeldir. Artık yüzünüze bakmaya cesaretim kalmadı. Sizi bunca zaman aldattıktan sonra şimdi bir de lanet edilmeye değer davranışımı affettirerek evliliğimizi sürdürmek alçaklığına katlandırmak istemem. Ben cezayı hak ettim... Bu cezam da boşanmaktır. İşte sizden bunu istiyorum.»

Yastığı üzerinde başını biraz daha kaldırıp alnını bana uzatarak:

«Naki, senden bir veda öpücüğü rica ediyorum. Beni öp... Ben de seni kucaklayayım. Hemen dışarıya çık. İki erkeğin yanında beni boş. Ölmeden bu cezamı göreyim... Haydi metanet...»

Evet, Bedia haklı söylüyordu. Bu sözüne uygun hareket etmezsem bir süre sonra tabancanın kurtarıcı

yardımına başvurmak zorunda kalabilirdim. Ağlayarak karıma sarıldım. Soluk yüzüne acı gözyaşlarımı akıtarak bir veda öpücüğü kondurdum. Titreyen kolları ile o da bana sarıldı. İcini çeke çeke yüzümden öptü.

Deli gibi odadan fırladım. Doğru selamlığa⁽¹⁾ çıkarak birçok erkek önünde karımı boşadım.

(Hikâyenin bu acı veren sonuna yaklaştığı sırada artık sabah da olmuş, perdelerden giren hafif, hüzünlü bir aydınlık lambaların ışığı ile rekabete başlamıştı. Zavallı Naki bir süre başını önüne eğdikten sonra acıklı macerasının can dayanmaz yorgunluğundan gelme bir baygınlık içinde son kelimeleri özetlemeye uğraşarak yavaş yavaş dedi ki:)

— Bütün konak halkı boşanma olayını Bedia'nın çocuğu düşürme cüretinden etkilenererek aşırı öfkeme bağladılar. O gün konaktan kaçtım. Bedia on beş gün kadar keyifsiz yatmış. Sonra biraz iyileşince babasının evine göndermişler.

Ben konağa boşadığım kadın oradan çıktıktan sonra geri geldim.

(Naki yine sustu. Düşündü, düşündü. Kirpikleri üzerine dizilmiş ümitsizlik yaşları arasında bana mahzun mahzun bakarak acılık derecesini anlatamayacağım bir sesle:)

— Bedia babasının evinde iyileşti. Bundan üç gün önce Fatin ile nikâhları kıydı.

Boşanma felaketine uğrayan Nazire, yaşlı bir hayat geçiriyor. Ben de işte çıldırmak üzereyim. Karımı unutamıyorum. Bu şiddetli aşk rüzgârı beni uzaklara itiyor. Yarama hiç ümit etmediğim kapanıp unulma çaresi aramak için bugün vapura binip uzun bir yolculuğa çıkacağım. Aradığım bu devayı seyahat edeceğim

---

(1) Konağın erkeklere ayrılmış bölümü.

denizlerin lacivert yüzünden çok, karanlık derinliklerinde bulacağımı sanıyorum.

Naki hemen kürklü paltosu ile fesini giyerek kızgınlıktan gözleri dönmüş bir halde, bir deli gibi hızla odadan dışarı farladı gitti.

Zavallı çocuk niçin koşuyor? Nereye gidiyordu? Denizlerin karanlık derinliğine mi?..

HÜSEYİN RAHİM GÜRPINAR

Türk romancıları arasında kendisine özgü bir izahî üslubu ile çok parlak ve yüksek bir yazar sahibidir. Altmış yıla yakın süreli yazarlık hayatında çevirileri, makaleleri, eleştirileri dışında 54 tane ünlü eser meydana getirmiştir. Atlas Kitabevi, bu birbirinden güzel eserleri, kapak resimleri de birer sanat eseri olan bir dizi halinde yayınlamış bulunuyor. Her Türk aydınının kitaplığında yer alması gereken bu diziyi okuyucularınıza kıvançla sunuyoruz :

ACI GÜLOŞ
AŞK ZATAĞI
BEN DELİ MİYİM
BİLLUR KALP
BOŞANMIŞ KADIN
CAVİ
CAN PAZARI
CEHENNELİK
DELİ FİLOZOF
DİRİLEN CESET
DÜNYANIN MİHVERİ
KADIN MI, PARA MI?
EFSUNCU BARA
EŞKIYA İNİDİ
ETİ SENİN KEMİĞİ BENİM
GÜNCÜ BİR YELDEĞİRMENİDİR
GÜNCÜ TİCARETİ
GÜLYABANI
HAKKA SİĞİNDİK
HAZAN BÜİ BÜLC
İFFET
İKİ DAMLA YAŞ
İKİ HODUĞUN SEYAHATI
İNSANLAR MAYMUN MU?
KADERİN ÇİLVESİ
KADIN ERKEKLE ŞİNCE
KAYNANAM NASIL KUDURDU?
KEŞİK BAŞ

KOKOTLAR MEKTEBİ
KUYRUKLU YILDIZ ALTINDA
BİR EVLENME
MELEK SANMIŞTİM ŞEYTANI
METRES
MEYHANEDA KADINLAR
MEZARINDAN KALKAN ŞEHİT
MÜREBBİYE
NAMUSLA AÇLIK MESELESİ
NAMUSLU KOKOTLAR
NİMETŞİNAS
ÖLDÜREN ÖPÜCÜK
ÖLÜLER YAŞIYOR MU?
ÖLÜM BİR KURTULUŞ MUDUR?
SEVDA PEŞİNDE
SON ARZU
ŞEYTAN İŞİ
ŞIK
ŞİPSEVDİ
TESADUF
TOKUŞAN KAFALAR
TORAMAN
TUTUŞMUŞ GÜNCÜLER
TÜNELDEN İLK ÇIKIŞ
UTANMAZ ADAM

FİYATI 400 LİRA
ATLAS KİTABEVİ

cem 01500 a.ş. 206671/72